

1

I Ecisik i c'igulu n'ec'abantu

Emyanzi mirhanzi y'obulemi

¹ Aha murhôngdêro Nnâmahanga alema amalunga n'igulu. ² Igulu lyali cimpirimpiri, civange, cimpinage lirhaligwerhe oku liyosire lirhanalimwo bici ci Mûka gwa Nnâmahanga akagiyerêra oku mîshi.

³ Nnâmahanga aderha, erhi: «Obulangashane bube». Obulangashane bwanaciba. ⁴ Nnâmahanga abona oku obulangashane buli bwinja. Anaberûla obulangashane n'omwizimya. ⁵ Ayirika obulangashane mûshi n'omwizimya aguyirika budufu. Bwayira bwanaca, lwo lusiku lurhanzi.

⁶ Nnâmahanga aderha, erhi: «Ecirêre cibe aha karhi k'amishi ciberûle amishi n'amashi». ⁷ Nnâmahanga ajira ecirêre caba lubibi lw'amishi gali idako n'agali enyanya ly'ecirêre. Byanaciba ntyo ⁸ Nnâmahanga ayîrika ecirêre malunga. Bwayira bwanaca, lwo lusiku lwa kabiri.

⁹ Nnâmahanga aderha, erhi: « Amishi gali idako ly'ecirêre gacigushe haguma n'ahakazire habonekane ». Byanaciba ntyo. ¹⁰ Nnâmahanga ayîrika ahakazire budaka n'ecirundo c'amishi aciyirika nyanja. Nnâmahanga abona oku kuli kwinja.

¹¹ Nnâmahanga aderha, erhi: « Obudaka bumerekwo olubala lulimwo emburho, ngasi lubero n'emirhi y'amalehe, era emera oku idaho enaleheke n'obujuru bwayo, ngasi lubero ». Byanaciba ntyo. ¹² Idaho lyamerakwo olubala lubamwo olujuru, ngasi lubero n'emirhi eleheka n'olugemu ngasi lubero. Nnâmahanga abona oku kuli kwinja. ¹³ Bwayira bwanaca, lwo lusiku lwa kasharhu.

¹⁴ Nnâmahanga aderha, erhi: « Ebimole bibe omu cirêre c'emalunga lyo biberûla omûshi n'obudufu; byaba bimanyiso by'empondo n'ecanda, ensiku n'emyaka, ¹⁵ binabe bimole bimanike emalunga bya kumolekera igulu ». Byanaciba ntyo ¹⁶ Nnâmahanga ajira bimole bibiri binene, ecimole cinenene mpu cikamoleka mûshi, n'ecimole cinyinyi mpu cikamoleka budufu, boshi n'enyenyêzi. ¹⁷ Nnâmahanga abimanika omu cirêre c'emalunga mpu bikamolekera igulu, ¹⁸ mpu binamanyise omûshi n'obudufu n'okuberûla obulangashane n'omwizimya. Nnâmahanga abona oku kuli kwinja. ¹⁹ Bwayira bwanaca, lwo lusiku lwa kani

²⁰ Nnâmahanga aderha, erhi: « Amishi gadudûsemwo ebizine n'ebinyunyi bibalale enyanya ly'igulu, embere z'ecirêre c'amalunga ». ²¹ Nnâmahanga alema abasimba banenene b'omu nyanja na ngasi bizine biyandala n'ebidudûsa omu mishi, bya ngasi lubero na ngasi rhunyunyi rhujira ebyubi kushimbana n'omwanya gwarhwo. Nnâmahanga abona oku kuli kwinja. ²² Nnâmahanga abigisha erhi: « Muyololoke, muluge, mubumbe nyishi n'enyanja; n'ebiyunyi bilunge okw'igulu ». ²³ Bwayira bwanaca, lwo lusiku lwa karhanu

²⁴ Nnâmahanga aderha, erhi: « Obudaka buvûlule ebizine bya ngasi lubero: ensimba, ebiyandala n'ensimba z'erubala za ngasi lubero ». Byanaciba ntyo. ²⁵ Nnâmahanga abona oku kuli kwinja.

²⁶ Nnâmahanga aderha, erhi: « Rhujire omuntu orhushusha, orhugwerhekwo ecikebo, yewarhambula enfi z'omu nyanja n'orhunyunyi rhw'emalunga, ebishwekwa n'eby'erubala byoshi, n'ebiyandala byoshi binadudûsa oku igulu ²⁷ Nnâmahanga alema omuntu omushusha: oku nshusho ya Nnâmahanga amulemire, amulema mulume n'omukazi. ²⁸ Nnâmahanga abagisha anababwira, erhi: « Muburhe muluge, mubumbe igulu, mulirhambule munarhegeke enfi z'omu nyanja n'orhunyunyi rhw'emalunga, na ngasi cizine cigera oku idaho.

²⁹ Nnâmahanga ashub'iderha, erhi: « Loli oku mmuhire ngasi lubala lujira olujuru lunali oku idaho na ngasi murhi guleheka gunajira olujuru byo byaba biryu binyu. ³⁰ Olubala nkana byo biryu mpire ngasi c'erubala, ngasi kanyunyi k'emalunga, ngasi cigera oku idaho cinayisa omuka ». Byanaciba ntyo.

³¹ Nnâmahanga abona oku ebi anajiraga biri binja bwenêne. Bwayira bwanaca, lwo lusiku lwa kalindarhu.

Genesis BHS 1: 1 וְהָאָרֶץ חֵשֶׁךְ וְהָרוּחַ אֵלֶּהִים בְּרָא אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ: 2 וְהָאָרֶץ הַיְתֵה תֵהוּ וְהוּא וְהַיָּם עַל-פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים יָבֵא מְרֻחָפֶת עַל-פְּנֵי הַמַּיִם: 3 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי-אוֹר: 4 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶת-הָאֹר כִּי-טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ: 5 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ לַיְלָה וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם אֶחָד: 6 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מַבְדֵּיל בֵּין מַיִם לַמַּיִם: 7 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-הַרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לַרְקִיעַ וַיְהִי-קֵן: 8 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַרְקִיעַ שָׁמַיִם וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי: 9 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל-מְקוֹם אֶחָד וַתֵּרָא הַיַּבְשָׁה וַיְהִי-קֵן: 10 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבְשָׁה אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב: 11 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ וְרֵעַ עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה פְרִי לַמִּינֹה אֲשֶׁר זֶרְעוֹ-בּוֹ עַל-הָאָרֶץ וַיְהִי-קֵן: 12 וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ וְרֵעַ לַמִּינֹה וְעֵץ

עֲשֵׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זָרְעוּבֹ וְלַמִּינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: 13 וַיְהִי־עֶרְב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי: פ 14 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מֵאֲרֶת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וְלַיָּמִים וּשְׁנָיִם: 15 וְהָיוּ לְמֵאוֹרֹת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן: 16 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־שָׁנֵי הַמֵּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת־הַמֵּאֹר הַגָּדֹל לְמַמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת־הַמֵּאֹר הַקָּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה וְאֵת הַפּוֹכְבִּים: 17 וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ: 18 וְלַמְשָׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְלַהַבְדִּיל בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: 19 וַיְהִי־עֶרְב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי: פ 20 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שֶׁרָץ גֹּפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל־הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי רְקִיעַה שָׁמַיִם: 21 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הַתַּיִם וְאֵת כָּל־גֹּפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֹשֶׁת אֲשֶׁר שָׂרָצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֵת כָּל־עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: 22 וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֹאוּ אֶת־הַמַּיִם בַּיָּמִים וְהָעוֹף יִרָב בָּאָרֶץ: 23 וַיְהִי־עֶרְב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם חַמִּישִׁי: פ 24 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ גֹּפֶשׁ חַיָּה לְמִינֵהָ בְּהֵמָה וְנֶמֶשׂ וְחַיֵּיתוֹ־אָרֶץ לְמִינֵהוּ וַיְהִי־כֵן: 25 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־חַיֵּי הָאָרֶץ לְמִינֵהָ וְאֶת־הַבְּהֵמָה לְמִינֵהָ וְאֵת כָּל־רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: 26 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בְדִגְתַּי הָאֵם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הַרְמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ: 27 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם: 28 וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נֹתְתִי לָכֶם אֶת־כָּל־עֵשֶׂב יָרֵחַ זָרַע אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־הָעֵץ אֲשֶׁר־בּוֹ פְּרִיעַץ זָרַע זָרַע לָכֶם יְהִי לְאֹכְלָה: 30 וְלָכֶל־חַיֵּי הָאָרֶץ וְלָכֶל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְלָכֶל־רֶמֶשׂ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בּוֹ גֹּפֶשׁ חַיָּה אֶת־כָּל־יֶרֶק עֵשֶׂב לְאֹכְלָה וַיְהִי־כֵן: 31 וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרְב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי: פ

2

¹ Ntyo kwo amalunga n'igulu bya shwinjagwa; haguma n'ebimuba byoshi. ² Erhi aba amayusa omukolo akazâgikola, Nyamuzinda arhamûka oku lusiku lwa kalinda, ahûmûka omu mukolo akâgijira ³ Nyamuzinda ahûmûka oku lusiku lwa kalinda, alujira lwimâna. ⁴ a. Yo nkomoka y'amalunga n'igulu eyo erhi bilemwa.

Emyanzi ya kabiri y'okulemwa kw'igulu. Ishhwa ly'amasîma

b. Erhi Nyakasane Nyamuzinda ajira igulu n'amalunga, ⁵ nta ishaka yaliciba en'igulu, nta lubala lwalilucimera – bulya Nyakasane Nyamuzinda arhaliciniesa enkuba en'igulu na ntaye walichinga obudaka ⁶ erhi okuhuluzwa amishi omu mibunda y'okudômerera obudaka-; ⁷ Nyakasane Nyamuzinda abumba omuntu n'akatulo k'oku idaho , amubûhira omûka gw'obuzine omu mazulu, ntyo nnamutu ahinduka ciremwa cizine. ⁸ Obwo Nyakasane Nyamuzinda arhwera ishwa ly'amalehe e Edeni, ebushoshokero, ahiramwo omuntu abumbaga ⁹ Nyakasane Nyamuzinda ameza oku budaka emirhi ya ngasi bûko, yakusimisa isu na minja okulibwa, yalimwo omurhi gw'obuzine aha karhî k'ishwa n'omurhi gw'okumanya aminja n'amabi. ¹⁰ Kurhenga omu Edeni (ishwa ly'amasîma) olwishi lwakag'ihulula lwaj'idômerera ishwa, lwakacigabamwo kani lushube nyishi ini. ¹¹ Olwîshi lurhanzi ye Pishone, luhulula luzunguluke ecihugo ca Avila, era munda eba amasholo, ¹² n'amasholo g'eyo garhahimwa kuyinjija, eyo eba n'obuku bubaya bwinja n'ibuye ly'onice. ¹³ Olwîshi lwa kabiri luderhwa Gihone: luhulula luzunguluke ecihugo ca Etiopiya. ¹⁴ Olwîshi lwa kasharhu luderhwa Tigri: luhulula ebushohokero bwa Asuru. Olwishi lwa kani luderhwa Eufrate. ¹⁵ Nyakasane Nyamuzinda orhola olya muntu amuhira omu ishwa lya Edeni, mpu akalihinga analilange. ¹⁶ Nyakasane Nyamuzinda aha omuntu eri irhegeko: « Wanalya oku ngasi murhi guli omu ishwa, ¹⁷ ci omurhi gw'okumanya aminja n'amabi orhahîraga okagulyakwo, bulya amango wacishomya wagulya erhi onafire ». ¹⁸ Nyakasane Nyamuzinda aderha, erhi: « Kurhali kwinja omuntu ayôrhe yene, rhumujirire omurhabazi omushushire ». ¹⁹ Nyakasane Nyamuzinda arhôla obudaka abumbamwo ngasi nsimba y'erubala n'ebinyunyi by'emalunga byoshi, abihêkera omuntu mpu alole kurhi abiyirika: ngasi oku omuntu abiyirikaga kwo byanayirisirwe. ²⁰ Ntyo omuntu ayîrika ebishwekwa byoshi, orhunyunyi rhw'emalunga rhwoshi n'ensimba z'erubala, ci omuntu arhabonagamwo murhabazi omushushire. ²¹ Nyakasane Nyamuzinda arhogeza omuntu iro ly'enkwira, nnamuntu ahunira; amushugula omurhibadu ashosha eminyafu aha omurhibadu gwarhengaga. ²² Ogwo murhibadu, Nyakasane Nyamuzinda ashugulaga oku mulume, atulamwo omukazi anamulerhera omulume. ²³ Nnamulume, erhi: « Lero oyu ye munyafu gw'omunyafu gwani na kavuha k'orhuvuha rhwani. Ayish'ikaderhwa mukazi (isha) bulya omu mulume (ish) arhenzire » (Ayish'ikaderhwa muka-mulume bulya omu mulume arhenzire). ²⁴ Co cirhuma omulume akwanine aleke îshe na nnina acîshwekerekwo mukâge n'oku bali babiri bahinduke mubiri muguma (bayish'ihinduka muguma) ²⁵ N'obwo bombi bâli bushugunu; omulume n'omukazi, ci barhakag'iyumvanya nshonyi.

וַיִּכְלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: 2 וַיִּכְלֵ אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: 1 Genesis 2: מְלַאכְתּוֹ מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: 3 וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת: פ 4 אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם בַּיּוֹם עָשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וּשְׁמַיִם: 5 וַיִּכְלוּ שָׁיִם הַשָּׁדָה טָרַם יְהוָה בָּאָרֶץ וְכָל־עֵשֶׂב הַשָּׁדָה טָרַם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לְעַבֵּד אֶת־הָאֲדָמָה: 6 וַאֲדָ עֵלָה מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת־כָּל־פְּנֵי־הָאֲדָמָה: 7 וַיִּצְרֹךְ יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עֹפֶר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיָּים וַיְהִי הָאָדָם לְגֹפֶשׁ חַיָּה: 8 וַיִּטֹּעַ יְהוָה אֱלֹהִים גֵּן־בְּעֵדֶן מִקְדָּם וַיִּשֶׂם שֵׁם אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר: 9 וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־עֵץ נְחֹמֵד לְמֵרְאֵה וְטוֹב לְמֵאֲכָל

וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֶּן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע: 10 וְנֹהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת-הַגֶּן וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבַּעָה רְאשִׁים: 11 שָׁם הָאָדָם פִּישֵׁן הוּא הַסֹּבֵב אֶת כָּל-אֶרֶץ הַחַיִּים אֲשֶׁר-שָׁם הַזֶּהָב: 12 וְזָהָב הָאֶרֶץ הוּא טוֹב שָׁם הַבְּדֹלַח וְאֵבֶן הַשֹּׁהַם: 13 וְשָׁם-הַנְּהָר הַשְּׁנַי גִּיחֹן הוּא הַסּוֹבֵב אֶת כָּל-אֶרֶץ כּוּשׁ: 14 וְשָׁם הַנְּהָר הַשְּׁלִישִׁי חֲדָקִיל הוּא הַהֹלֵךְ קִדְמַת אֲשׁוּר וְהַנְּהָר הָרְבִיעִי הוּא פָּרָת: 15 וְיִקָּח יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם וַיַּנְחֵהוּ בְּגֶן-עֵדֶן לְעִבְדָהּ וּלְשִׁמְרָהּ: 16 וַיֹּצֵא יְהוָה אֱלֹהִים עַל-הָאָדָם לֵאמֹר מִכָּל עֵץ-הַגֶּן אָכַל תֹּאכַל: 17 וּמִעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכַלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת: 18 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לֹא-טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה-לּוֹ עֵצָר כְּנָגְדוֹ: 19 וַיִּצַּר יְהוָה אֱלֹהִים מִן-הָאָדָמָה כָּל-תֵּיֶת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל-עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיְבַאֲלֵה-הָאָדָם לְרֵאוֹת מֵהַיִּקְרָא-לּוֹ וְכָל-אֲשֶׁר יִקְרָא-לּוֹ הָאָדָם גִּפְשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ: 20 וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל-הַבְּהֵמָה וְלָעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכָּל תֵּיֶת הַשָּׂדֶה וְלֹא-אָדָם לֹא-מִצָּא עֵצָר כְּנָגְדוֹ: 21 וַיִּפֹּל יְהוָה אֱלֹהִים וַיִּרְדָּמָה עַל-הָאָדָם וַיִּשָּׂן וַיִּקָּח אֶחָד מִצַּלְעָתָיו וַיִּסְגֶּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָה: 22 וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הַצִּלְעֵל אֲשֶׁר-לָקַח מִן-הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבָאֶהָ אֶל-הָאָדָם: 23 וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הִפְעַם עָצָם מִעֲצָמִי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לָקַח-זֹאת: 24 עַל-כֵּן יַעֲזֹב-אִישׁ אֶת-אָבִיו וְאֶת-אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד: 25 וְהָיוּ שְׁנֵיהֶם עַרְוִימִים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבָּשׂוּ:

3

Ecâha cirhanzi

¹ Enjoka yo yali nsimba nyengûza omu nsimba z'erubala zoshi Nyakasane Nyamuzinda ajiraga. Wanjoka abwira omukazi, erhi: «Ka kwo kunali Nnâmahanga adesire: Murhahîraga mukalya oku murhi ciru n'omuguma gw'omu ishwa?» ² Nyamukazi ashuza wanjoka, erhi: « Rhwanalya amalehe g'emirhi eri omu ishwa, ³ ci amalehe g'omurhi guli aha kagarhi k'ishwa gwoki, Nnâmahanga adesire: murha galyakakwo, ciru murhaguhumagakwo bulya erhi kufa munafire » ⁴ Ci wanjoka abwira nnamukazi, erhi: « Nanga murhakafa mâshi! ⁵ Kali ciru Nnâmahanga amanyire oku amango mwanagulyekwo amasu ginyu ganayiguke munahinduke nka Nnâmahanga mukamanya aminja n'amabi ». ⁶ Lero nyamukazi abona nk'omurhi guli mwinja okulibwa, gunali gwakusimisa amasu gunali gwa kucifinjwa n'okudomwamwo obwenge; arhola irehe alyako, anaha iba wali bonaye, naye alyakwo. ⁷ Erhi amasu gabo bombi gayiguka, babona oku bali bashugu; bazingazinga ebyasi by'omulehe babiyambalira omu cibunu. ⁸ Banaciyumva Nyakasane Nyamuzinda aja acigezageza omu ishwa oku hihusi hy'olusiku, omulume na mukâge bacifulika Nyakasane Nyamuzinda, omu karhi k'emirhi y'omu ishwa. ⁹ Ci Nyakasane Nyamuzinda ayakûza omulume amubwira, erhi: « Ngahi oli? » ¹⁰ Ashuza, erhi: « Nayumvirhe wadunda amashando omu ishwa, namayoboha, bulya ndi mushugunu co carhumire nacifulika ». ¹¹ Ashub'idosa, erhi: «Ndi wakumanyisize oku oli mushugunu? Ci akaba walire kwa gulya murhi nakuhanzagya nti irhondo orhahîraga okalya? » ¹² Nyamulume ashuza, erhi: « Omukazi wampebaga aha burhambi anampire kwa gulya murhi nani namanalyakwo ». ¹³ Nyakasane Nyamuzinda abwira omukazi, erhi : « Bici ebyo wamajira wani? ». Nnamukazi ashuza, erhi: « Kali enjoka yamanteba lero namalya ». ¹⁴ Go mango Nyakasane Nyamuzinda abwizirage enjoka, erhi: » Obwo wanajizire ntyo, oheherirwe kulusha ngasi cishwekwa na kulusha ensimba z'erubala zoshi; oku nda okola wakagendera na katulo okola wakalya ensiku zoshi z'akalamo kawe. ¹⁵ Nkola naheba enshombo ekarhî kawe n'omukazi, ekarhî k'iburha lyawe n'iburha lyage: oyu akusinaga irhwe nawe omukomolere oku kansisira ». ¹⁶ Abwira nnamukazi, erhi: «Nkolanayushula amalumwa gawe, n'amazimi gawe omu malumwa okola wakaburha abana. Kulalikirira okolaga wakalalikirira balo, ci naye akola ayish'ikakuzidohera. ¹⁷ Abwira nnamulume, erhi: « Obwo wayumvirhe mukawe, wanalya kuli gulya murhi, n'obwo nakurhegekaga, nti irhondo orhahîraga okagulyakwo, idaho liheherirwe erhi werhuma. Omu malibûko okola wakakulamwo eci walya, ensiku zoshi z'akalamo kawe. ¹⁸ Mahwa n'emishugi likola lyakakufulukiza, okalya n'enshogo lubala. ¹⁹ Kurhubanukirwa emalanga okola wakabonamwo omugati (biryo): kuhika oshubire omu budaka bulya mwo warhengaga. Oli katulo n'omu katulo wanashubire! ». ²⁰ Omuntu ayîrika mukâge erya Eva, «Hawa» bulya ye nnina wa abazine boshi. ²¹ Nyakasane Nyamuzinda ajirira omulume n'omukazi ebishuli by'empu abayambika. ²² Nyakasane Nyamuzinda aderha, erhi: « Alagi oku omuntu akola ali ak'irhu erhi kumanya aminja n'amabi kurhuma. Mumanyage, arhag'ilambûla okuboko arhanacirhole oku murhi gw'obuzine, agulye alame ensiku zoshi! ». ²³ Nyakasane Nyamuzinda amuhimva omu ishwa Iya Edeni (masîma), mpu ly'agend'ihinga obudaka arhengagamwo. ²⁴ Ahimva omuntu anahira bakerubini n'engulumira y'engôrho yalaza ebushoshokero bw'ishwa ly'amasîma, Iyo balanga enjira eja ebwa murhi gw'obuzine (Iyo bahagalika omuntu arhahume oku murhi gw'obuzine).

וְהַנֶּחֱשׁ הָיָה עָרוֹם מִכָּל תֵּיֶת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל-הָאִשָּׁה אֲרָפְכִי-אֲמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל 1 עֵץ הַגֶּן: 2 וְתֹאמַר הָאִשָּׁה אֶל-הַנָּחֶשׁ מִפְּרִי עֵץ-הַגֶּן נֹאכַל: 3 וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ-הַגֶּן אֲמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בּוֹ פֶן-תִּתְמַתּוּ: 4 וַיֹּאמֶר הַנָּחֶשׁ אֶל-הָאִשָּׁה לֹא-מוֹת תָּמוּת: 5 כִּי יָדַע אֱלֹהִים כִּי בְיוֹם אֲכַלְכֶּם מִמֶּנּוּ וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם וְהִיתֶם כְּאֱלֹהִים יֹדְעֵי טוֹב וְרָע: 6 וַתֹּרֵא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכַל וְכִי תִאֲוֶה-הוּא לְעֵינַיִם וְנִחְמַד הָעֵץ לְהַשְׁכִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִיָו וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם-לְאִישָׁהּ עִמָּה וַיֹּאכְלוּ: 7 וַתִּפְקְחוּנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיִּדְעוּ כִּי עִרְמָם הֵם וַיִּתְפָּרוּ עֲלֶיהָ תֹאנֶה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגָרֹת: 8 וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים

מתהלך בגן לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו מפני הנה אלהים בתוך עץ הגן: 9 ויקרא יהוה אלהים אל־האדם ויאמר לו איכה: 10 ויאמר את־קולך שמעתי בגן ואיכא כִּי־עירם אגכי ואחבא: 11 ויאמר מי הגיד לך כי עירם אתה המן־העץ אשר צויתך לבלתי אכל־ממנו אכלת: 12 ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה־לי מן־העץ ואכל: 13 ויאמר יהוה אלהים לאשה מה־זאת עשית ותאמר האשה הנחש השיאני ואכל: 14 ויאמר יהוה אלהים אל־הנחש כי עשית זאת ארוך אתה מכל־הבהמה ומכל־חית השדה על־גחונך תלך ועפר תאכל כל־ימי חייך: 15 ואיברה אשית בינך ובין האשה ובין זרעה ובין זרעה הוא ישופך ראש ותתה תשופנו עקב: 16 אל־האשה אמר הרבה ארבה עצבונך והרנך בעצב תלדי בגים ואל־אישך תשוקתך והוא ישל־בך: 17 ויאמר אמר כי־שמעת לקול אשתך ותאכל מן־העץ אשר צויתך לאמר לא תאכל ממנו ארוך האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חייך: 18 וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את־עשב השדה: 19 בזעת אפריך תאכל לחם עד שובך אל־האדמה כי ממנה לקחת כִּי־עפר אתה ואל־עפר תשוב: 20 ויקרא האדם שם אשתו חוה כי הוא היתה אם כל־חיי: 21 ויעש יהוה אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם: 22 ויאמר יהוה אלהים הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן־ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל ומי לעלם: 23 וישלחהו יהוה אלהים מגן־עדן לעבד את־האדמה אשר לקח משם: 24 ויגרש את־האדם וישכן מקדם לגן־עדן את־הכרבים ואת להט החרב המתהפכת לשמר את־דרך עץ החיים: 10

4

Olwa Kayini na Abeli

¹ Adamu ashamuka kuli mukâge Eva. Eva ayalala anaburha Kayini. Aderha, erhi: «Namashobôla omuntu emwa Nyakasane ». ² Ashub'iburha omulumuna Abeli. Abeli ali mushwesi wa bishwekwa ci Kayini ali muhinzi wa budaka. ³ Erhi kugera mango, Kayini arhûla nterekêro emwa Nyakasane ebi akûlaga omu budaka, ⁴ Abeli naye arhûla ebiburhwa birhanzi by'ebibuzi byage n'amashushi gabyo. Nyakasane ayankirira Abeli n'entûlo yage, ⁵ ci arhayankiriraga Kayini n'eyage ntûlo. Kayini akunirira okwo n'obusu bwage bwazinzibala. ⁶ Nyakasane abwira Kayini, erhi: « Cirhumire wakunira, cirhumire obusu bwawe bwazinzibala? ⁷ Nkawal'ijizire bwinja, karhinga orhayinamwiri amalanga? Ci akaba orhajiziri bwinja, ecâha cishurhamire aha luso lwawe, ciri cakulalira, ci ocihangane ocihime ». ⁸ Kayini abwira omulumuna Abeli, erhi: « Rhuje ebulambo! ». Oku bali omu bulambo, Kayini ayinamula okuboko acirhulirakwo Abeli anamuniga. ⁹ Go mango Nyakasane abwizire Kayini, erhi: « Ngahi mulumuna wawe Abeli ali? ». Ashuza, erhi: « Ntamanyiri. Ka nie mmulanga mulumuna wani? ». ¹⁰ Amushuza, erhi: « Bici ebi wamajira? Izu ly'omuko gwa mulumuna wawe lyamanyakuzo kurhenga okw'idaho. ¹¹ Buyorhe buheherirwe obudaka bwamiraga omuko gwa mulumuna wawe erhi werhuma. ¹² Erhi okacihinga obudaka burhakacikuyerera bici, waba kahukâ na karhebera omu igulu ». ¹³ Kayini abwira Nyakasane, erhi: « K'ecâha cani ciri cinene bwenêne cirhakabalirwa? ». ¹⁴ Lola oku wamampiva muli lino ishwa nnangwasirwe ncfullike hali na nawe; nkolaga naba karharhinda na karhebera muno igulu, owanambugane hali amango akanyirha ». ¹⁵ Ci Nyakasane amubwira, erhi: « Ci kwoki ngasi wayirhe Kayini aciholwa kali nda! ». Nyakasane ahirakwo Kayini ecimanyiso, mpu lyo ngasi wamurhimane arhamushuhaga. ¹⁶ Kayini aciyegûla kuli Nyakasane anayubaka omu cihugo ca Nodu, ebushoshokero bw'ishwa ly'amasîma. ¹⁷ Kayini ashamuka bona mukâge, mukâge ayalala anaburha Enoku; ayubaka ecishagala aciyirika erya Enoku, cirhenzire oku izino ly'omugala Enoku aburhirwa Iradi, Iradi aburha Mekuyael na Mekuyael aburha Metuzael. Metuzael aburha Lamek, ¹⁸ Enoku aburhirwa Iradi, Iradi aburha Mehuyael na Mekuyael aburha Metushael. Metushael aburha Lamek, Lamek arhola bakazi babiri: muguma ye Ada n'owundi ye Zila. ¹⁹ Lamek arhola bakazi babiri: muguma ye Ada n'owundi ye Zila. ²⁰ Ada aburha Yabal: y'ishe w'abahanda omu bifumba bajabalusa ebishwekwa. ²¹ Omulumuna yewali Yubal: yewali ishe w'abaziha olulanga n'akarhera. ²² Zila naye aburha Tubalkayini, mutuzi, y'ishe w'abakola amarhale n'ebyuma. Mwali wabo Tubalkayini yewali Nahama. ²³ Lamek abwira bakage, erhi: « Ada na Zila, yumvirhizi izu lyani; baka Lamek, rhegi amarhwiri oku bino namubwira: nayisire omuntu okwenge amanyagaza nayirha n'omushikira okwenge amampukula. ²⁴ Kayini anacholwerwe kalinda ci Lamek yehe kali makumi gali nda na nda. ²⁵ Adamu ashub'ishamuka bona mukâge, nnamukazi aburha Set, » bulya aderha, erhi: Nyamuzinda amanshoboza owundi mwana ahali ha Abeli, bulya Kayini amuyisire ». ²⁶ Set naye aburhirwa omugala, amuyirika erya Enosh. Go mango barhangiraga okucikumba YHWH, Nyakasane. Genesis 4: 1 ותאמר ותלד את־קין ותהר ותהו את־אשתו ותהר ותלד את־קין ותאמר 2 ותקפף ללדת את־אחיו את־הבל ויהי־הבל רעה צאן ולקין היה עבד אדמה: 3 ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה ליהוה: 4 והבל הביא גם־הוא מבכרות צאנו ומחלבהן נישע יהוה אל־הבל ואל־מנחתו: 5 ואל־קין ואל־מנחתו לא שעה יחסר לקין מאד ויפלו פניו: 6 ויאמר יהוה אל־קין למה תרה לך ולמה נפלו פניך: 7 הלוא אם־תטיב שאת ואם לא תטיב לפתח חטאת רבץ ואלירך תשוקתו ואתהתמשל־בו: 8 ויאמר קין אל־הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה וקם קין אל־הבל אחיו ויהרגהו: 9 ויאמר יהוה אל־קין אי הבל אחיך ויאמר לא ידעתי השמר אחי אגכי: 10 ויאמר מה עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן־האדמה: 11 ועתה ארוך אתה מן־האדמה אשר פצתה את־פיה לקחת את־דמי אחיך מנדי: 12 כי תעבד את־האדמה לא־תספך תת־כחה לך גע וגד תהיה בארץ: 13 ויאמר קין אל־יהוה גדול עוני מנשא: 14 הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתיר והייתי גע וגד בארץ ויהי כל־מצאי יהרגני: 15 ויאמר לו יהוה לכן כל־הרג קין שבעתים יקם וישם יהוה לקין אות

לבלתיהפנותאתו כל־מצאָו: 16 וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־נוֹד קְדַמ־תֵּעֵדן: 17 וַיֵּדַע קַיִן אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד אֶת־חַוָּה וַיְהִי בְנָה לְעֵיר וַיִּקְרָא שֵׁם הָעֵיר כְּשֵׁם־בְּנוֹ חַוָּה: 18 וַיִּלְדָּ לְחַוָּה אֶת־עֵיזָר וְעֵיזָר יָלַד אֶת־מְחִיָּאֵל וּמְחִיָּאֵל יָלַד אֶת־מְתוּשָׁלָם וּמְתוּשָׁלָם יָלַד אֶת־לָמֶךְ: 19 וַיִּקְחֵלֶל לָמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאֶחָת עֵדָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלָּה: 20 וַתֵּלֶד עֵדָה אֶת־יָבֶל הוּא הָיָה אָבִי יֵשֶׁב אֹהֶל וּמִקְנֶה: 21 וְשֵׁם אֶחָיו יוֹבֵל וַיִּבֶל הוּא הָיָה אָבִי כָל־תַּפְּשׁ כְּנֹר וְעוֹגֵב: 22 וַצִּלָּה גַם־הִוא יָלְדָה אֶת־תוּבֵל קַיִן לֹטֵשׁ כָּל־חֲרָשׁ נְחֹשֶׁת וּבְרָזָל וְאַחֹת תוּבֵל־קַיִן גַּעֲמָה: 23 וַיֵּאמֶר לָמֶךְ לְנִשְׁוִי עֵדָה וַצִּלָּה שָׁמַעַן קוֹלִי נָשִׂי לָמֶךְ הֲאִנִּי אִמְרָתִי כִּי אִישׁ הֲרָגְתִּי־לִפְעֻעִי וַיִּלְד לְחַבְרָתִי: 24 כִּי שְׁבַע־תִּים יָקָם־קַיִן וּלְמָךְ שִׁבְעִים וּשְׁבַע־: 25 וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שְׁתִּלִּי אֱלֹהִים וַרְעָאֲחֹר תַּחַת הָבֵל כִּי הֲרָגוּ קַיִן: 26 וּלְשֵׁת גַּם־הִוא יָלְדָּ בֶן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אֲנֹשׁ אִזּוֹ הוּא הוֹדִיל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהוָה: פ

5

Bashakulūza b'embere w'ecihonzi cinene

¹Alaga ecitabu c'emimo y'Adamu. Erhi Nnâmahanga alema omuntu, amujira oku nshusho ya Nnâmahanga; ²mulume n'omukazi abalemire, abagisha anabayîrika bantu erhi abalema. ³Adamu al'igwerhe myaka igana na makumi asharhu, erhi aburha omugala oku nshusho yage n'okucikebo cage, anamuha izino Iya Set. ⁴Erhi ayus'iburha Seti, Adamu ashub'ilama myaka magana munani anaburha abagala n'abali. ⁵Akalamo k'Adamu koshi kali ka myaka magana mwenda na makumi asharhu, agal'ifa. ⁶Set al'igwerhe myaka igana n'irhanu erhi aburha Enosh. ⁷Erhi aba amaburha Enoshi, Set ashub'ilama myaka magana munani na nda anaburha abagala n'abali. ⁸Akalamo ka Set koshi kali ka myaka magana mwenda n'ikumi n'ibiri: agal'ifa. ⁹Enoshi al'igwerhe myaka makumi gali mwenda erhi aburha Kenan; ¹⁰erhi aba amaburha Kenan, Enosh ashub'ilama myaka magana munani n'ikumi n'irhanu, anashub'iburha abagala n'abali. ¹¹Akalamo ka Enosh koshi kali ka myaka magana mwenda n'irhanu; agal'ifa. ¹²Kenan al'igwerhe myaka makumi gali nda erhi aburha Mahalaleel. ¹³Erhi aba amaburha Mahalaleel. Kenan ashub'ilama myaka magana munani na makumi ani, anakaburha abagala n'abali. ¹⁴Akalamo ka Kenan koshi kali ka myaka magana mwenda n'ikumi, agal'ifa. ¹⁵Mahalaleel aligwerhe myaka makumi gali ndarhu n'irhanu erhi aburha Yared. ¹⁶Erhi aba amaburha Yared, Mahalaleel ashub'ilama myaka magana munani na makumi asharhu, anakaburha abagala n'abali. ¹⁷Akalamo ka Mahalaleel koshi kali ka myaka magana munani na makumi galimwenda n'irhanu, agal'ifa. ¹⁸Yared aligwerhe myaka makumi galindarhu n'ibiri erhi aburha Enoch; ¹⁹Erhi aba amaburha Enoch, Yared ashub'ilama myaka magana munani anakaburha abagala n'abali. ²⁰Akalamo ka Yared koshi kali ka myaka magana mwenda na makumi galindarhu n'ibiri: agal'ifa. ²¹Enoch aligwerhe myaka makumi galindarhu n'irhanu erhi aburha Matushaleme. ²²Enoch alusibwa na Nnâmahanga. Erhi aba amaburha Matushaleme, Enoch ashub'ilama myaka magana asharhu anakaburha abagala n'abali. ²³Akalamo ka Enoch koshi kali ka myaka magana asharhu na makumi galindarhu n'irhanu. ²⁴Bulya Enoch alilusibwe na Nyamuzinda, arhaciberaga eno igulu. Nyamuzinda amuhêka. ²⁵Metushaleme aligwerhe myaka igana na makumi galimunani na nda erhi aburha Lamek. ²⁶Erhi aba amaburha Lamek, Metushaleme ashub'ilama myaka magana nda na makumi galimunani n'ibiri, anakaburha abagala n'abali. ²⁷Akalamo ka Metushaleme koshi kali ka myaka magana mwenda na makumi galimwenda na mwenda, agal'ifa. ²⁸Lamek aligwerhe myaka igana na makumi galimunani n'ibiri erhi aburha omugala. ²⁹Amuyirika erya Nuhu, omu kuderha, erhi: » Oyu ayishirhurhûliliza oku mukolo n'omurhamo gw'amaboko girhu, bulya Nyakasane aheherire obudaka ». ³⁰Erhi aba amaburha Nuhu, Lamek ashub'ilama myaka magana mwenda na makumi galimwenda n'irhanu, anakaburha abagala n'abali. ³¹Akalamo ka Lamek koshi kali ka myaka magana nda na makumi galinda na nda, anagal'ifa. ³²Nuhu aligwerhe myaka magana arhanu erhi aburha Sem, Ham na Yafet.

זָה סֹפֵר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרָא אֱלֹהִים אֹדָם בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים עֵשָׂה אֹתוֹ: 2 זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאֵם וַיִּבְרָךְ אֹתָם וַיִּקְרָא 1: Genesis 5: אֶת־שֵׁמֶם אָדָם בְּיוֹם הַבְּרָאָה: 3 וַיְהִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה וַיִּלְדָּ בְּדַמּוֹתָו כְּצִלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת: 4 וַיְהִי וַיִּמְיָאֲדָם אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת־שֵׁת שְׁמֹנֶה מֵאֹת שָׁנָה וַיִּלְדָּ בְנִים וּבָנוֹת: 5 וַיְהִי כָל־יְמֵי אָדָם אַשְׁרֵי־חַי תִּשְׁעַת מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיָּמָת: 6 וַיְהִי־שֵׁת חֲמֵשׁ שָׁנִים וּמֵאֵת שָׁנָה וַיִּלְדָּ אֶת־אֲנֹשׁ: 7 וַיְהִי־שֵׁת אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת־אֲנֹשׁ שִׁבְעַת שָׁנִים וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּלְדָּ בְנִים וּבָנוֹת: 8 וַיְהִי כָל־יְמֵי־שֵׁת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: 9 וַיְהִי אֲנֹשׁ תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּלְדָּ אֶת־קֵיֵן: 10 וַיְהִי אֲנֹשׁ אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת־קֵיֵן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּלְדָּ בְנִים וּבָנוֹת: 11 וַיְהִי כָל־יְמֵי אֲנֹשׁ חֲמֵשׁ שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: 12 וַיְהִי קֵיֵן שְׁבַעִים שָׁנָה וַיִּלְדָּ אֶת־מֶהֱלָאֵל: 13 וַיְהִי קֵיֵן אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת־מֶהֱלָאֵל אַרְבַּעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּלְדָּ בְנִים וּבָנוֹת: 14 וַיְהִי כָל־יְמֵי קֵיֵן עֶשְׂרִי שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: 15 וַיְהִי מֶהֱלָאֵל חֲמֵשׁ שָׁנִים וּשְׁשִׁים שָׁנָה וַיִּלְדָּ אֶת־יָרָד: 16 וַיְהִי מֶהֱלָאֵל אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת־יָרָד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּלְדָּ בְנִים וּבָנוֹת: 17 וַיְהִי כָל־יְמֵי מֶהֱלָאֵל חֲמֵשׁ וּתְשַׁעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: 18 וַיְהִי־יָרָד שְׁתַּיִם וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה וַיִּלְדָּ אֶת־חַוָּה: 19 וַיְהִי־יָרָד אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת־חַוָּה שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּלְדָּ בְנִים וּבָנוֹת: 20 וַיְהִי כָל־יְמֵי־יָרָד שְׁתַּיִם וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: 21 וַיְהִי חַוָּה חֲמֵשׁ וּשְׁשִׁים שָׁנָה וַיִּלְדָּ אֶת־מֶתוּשָׁלַח: 22 וַיְהִי־חַוָּה חַוָּה וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּלְדָּ בְנִים וּבָנוֹת: 23 וַיְהִי כָל־יְמֵי חַוָּה חֲמֵשׁ וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה: 24 וַיְהִי־חַוָּה אֶת־הָאֱלֹהִים וַאֲנִי כִּי־לִקַּח אֹתוֹ

אֱלֹהִים: פ 25 וַיְחִי מִתּוֹשְׁלַח שְׁבַע וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת־לִמְךָ: 26 וַיְחִי מִתּוֹשְׁלַח אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת־לִמְךָ שָׁנָה וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: 27 וַיְהִי כִּלְיָמִי מִתּוֹשְׁלַח תְּשַׁע וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: פ 28 וַיְחִי־לִמְךָ שָׁנָה וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה וַיֹּלֶד בֶּן: 29 וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גֹּם לְאִמְרָהּ וַיְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִמַּעֲבֹנוּ וַיְדַיְנוּ מִן־הָאָדָמָה אֲשֶׁר אָרְרָה יְהוָה: 30 וַיְחִי־לִמְךָ אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת־גֹּם חֲמֵשׁ וּתְשַׁעִים שָׁנָה וּחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: 31 וַיְהִי כִּלְיָמִי־לִמְךָ שְׁבַע וּשְׁבַעִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: o 32 וַיְהִי־גֹם בֶּן־חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיֹּלֶד גֹּם אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת:

6

Obumînya bwaluga omu igulu

¹ Erhi abantu barhangira baluga en'igulu, baburha abanyere, ² bene Nyamuzinda babona oku abanyere b'abantu bali binja. Babayankamwo aba banalilonzize. ³ Lero Nyakasane aderha, erhi: «Omûka gwani gurhacibêre ensiku zoshi omu muntu, bulya ali mubiri n'akalamo kage kakola kaba ka myaka igana na makumi abiri». ⁴ Ago mango, en'igulu yali abanenene-mikalarhu- ciru n'enyuma zahô, amango bene Nyamuzinda bakag'iyanka abanyere b'abantu, abo banyere bakaburha abana: zo zirya ntwâli za mira, bantu b'irenge. ⁵ Nyakasane abona oku amabi g'abantu galuzire en'igulu na ngasi muhigo gwabali emurhima gwali gwa mabi gwone. ⁶ Nyakasane aderha, erhi: «Omu igulu nkola naholola abantu nalemaga; bone ensimba n'ebiyandala n'ebinyunyi by'emalunga, bulya namaciganya ecarhumaga nabijira». ⁷ Nyakasane aderha, erhi: «Omu igulu nkola naholola abantu nalemaga; bone ensimba n'ebiyandala n'ebinyunyi by'emalunga, bulya namaciganya ecarhumaga nabijira». ⁸ Ci Nuhu yehe arhona emwa Nyakasane. ⁹ Olwa Nuhu luno. Nuhu ali muntu mushinganyanya na mwirhonzi omu bantu b'amango gage analikulikire Nyakasane. ¹⁰ Nuhu aburha abagala: Set, Ham na Yafet ¹¹ Obwo igulu lyalilihimbwire embere za Nyakasane linayunjwire buminya. ¹² Nyakasane alola igulu, abona oku lisherire, bulya ngasi muntu alihemusire omu lugendo lwage en'igulu.

Okucirheganya oku lw'ecihonzi

¹³ Go mango Nyakasane abwizirage Nuhu, erhi: «Kuli nie, amango g'obuzinda bw'omuntu gahisire, bulya igulu lyasherire erhi bo barhuma, liyunjwire buminya. Niene nkolaga nabashaba haguma n'igulu. ¹⁴ Ocitulire obwarho bw'omurhi gw'enshebeyi gwadwa amagoba; ogabe obwarho mwo rhuyumpa rhuyumpa, onabushige enungulu omu ndalala n'emugongo. ¹⁵ Alaga oku wajira: obwarho bube na makano makumi asharhu ga buli, makumi arhanu ga bugali, makumi asharhu ga kadubwi. ¹⁶ Omu bwarho ohirem'oburhungiri n'ah'ikano liguma enyanya oshwinje. Lunda luguma ohireyo omuhango gw'obwarho. Olujire mishonezo: ah'idoko, aha karhi n'aha nyanya. ¹⁷ Nkolaga narhuma ecihonzi, kwo kuderha mishi, en'igulu, ah'idako ly'amalunga, gashabe ngasi ciremwa ciyisa omuka; ebiri en'igulu bihererekere. ¹⁸ Cikwone wehe nakuha endagâno. Wayish'ija omu bwarho mwen'abana bawe, mukawe, na bali-kazi bawe. ¹⁹ Omu bizine byoshi, na ngasi mubiri, orhole bibiri bibiri bya ngasi lubero, obihugire omu bwarho, lyo biberana obuzine haguma nawe: hakâba akalume n'akakazi. ²⁰ Ebinyunyi kushimbana n'obûko bwabyo, ebishwekwa kushimbana n'obûko bwabyo, n'ebiyandala kushimbana n'obûko bwabyo, bibiri bya ngasi bûko bibêre nawe, lyo bibêrana akalamo. ²¹ Wehe orhole ngasi bûko kalyo, olunde hofi hawe: byayishi ba biryo byawe na biryo by'ebyo bintu ». ²² Nuhu ashimba byoshi, nk'oku Nyakasane alimurhegesire, kwo anajizire.

וַיְהִי כִּי־הִחַל הָאָדָם לָרֵב עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה וּבָנוֹת וַיִּלְדוּ לָהֶם: 2 וַיִּרְאוּ בְנֵי־הָאֱלֹהִים אֶת־בָּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה 1 וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ: 3 וַיִּיאֲמַר יְהוָה לֹא־יִדּוֹן רֹחִי בָאָדָם לַעֲלֹם בְּשֹׁגֶם הוּא בָשָׂר וְקִוּוּ יָמֵינוּ מֵאֵה וְעַשְׂרִים שָׁנָה: 4 הַנְּפֹלִים הָיוּ בְּאָרֶץ בִּימֵי הַהֵם וְגַם אַחֲרֵי־כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶל־בָּנוֹת הָאָדָם וַיִּלְדוּ לָהֶם הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מְעוֹלָם אָנָּשִׁי הַשָּׁם: פ 5 וַיִּרְא יְהוָה כִּי רָבָה רַעַת הָאָדָם בְּאָרֶץ וְכָל־יֶצֶר מַחְשַׁבַת לְבָבוֹ רָע כָּל־הַיּוֹם: 6 וַיִּנְחָם יְהוָה כִּי־עָשָׂה אֶת־הָאָדָם בְּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל־לְבוֹ: 7 וַיִּיאֲמַר יְהוָה אֲמַחֶה אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר־בְּרָאתִי מֵעַל־פְּנֵי הָאָדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נַחַמְתִּי כִּי עָשִׂיתֶם: 8 וַנִּיחַ מִצָּא חֵן בְּעֵינַי יְהוָה: פ 9 אֲלֵה תוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת־הָאֱלֹהִים הַתְּהַלְלָה־גֹּם: 10 וַיֹּלֶד גֹּם שְׁלֹשָׁה בָּנִים אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת: 11 וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס: 12 וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה נַשְׁחָתָה כִּי־הִשְׁחִית כָּל־בָּשָׂר אֶת־דַּרְכָּו עַל־הָאָרֶץ: o 13 וַיִּאֲמַר אֱלֹהִים לְנֹחַ קָץ כָּל־בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי כִי־מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ: 14 עֲשֵׂה לָךְ תֵּבַת עֲצֵי־גֹפֶר קִינִם תַּעֲשֶׂה אֶת־הַתֵּבָה וּכְפָרַת אֶתָּה מִבֵּית וּמְחוּץ בְּכֹפֶר: 15 וְיִזֶּה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֶתָּה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה אָרְךָ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבָּהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָה: 16 צִהְרוּ תַעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְאֶל־אַמָּה תִּכְלְנָה מִלְּמַעַל וַיִּפְתַּח הַתֵּבָה בְּצִדָּהּ תִּשְׂיִם־תַּחְתָּיִם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים תַּעֲשֶׂה: 17 וְאֶנִּי הִנְנִי מֵבִיא אֶת־הַמַּבּוּל מַיִם עַל־הָאָרֶץ לְשַׁחַת כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ חַיִּים־מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר־בְּאָרֶץ יָגוּ: 18 וְהִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּךָ וְבֵאתְךָ אֶל־הַתֵּבָה אִתָּה וּבְנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּנְשֵׁי־בְנֶיךָ אִתְּךָ: 19 וּמִכָּל־חַיִּי מִכָּל־בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל־תֵּבָה אֶל־הַתֵּבָה לְהַחִיֹּת אִתְּךָ זָכָר וּנְקֵבָה יְהִיוּ: 20 מִהָעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכָּל־רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכָּל־יָבֹאוּ־אֵלֶיךָ לְהַחִיֹּת: 21 וְאֶתָּה קַח־לָךְ מִכָּל־מֵאֲכָל אֲשֶׁר יֹאכֵל וְאֶסְפַּת אֵלֶיךָ וְהָיָה לָךְ וְלָהֶם לֶאֱכֹלָה: 22 וַיַּעַשׂ גֹּם כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים כֵּן עָשָׂה: o

Nuhu aja omu nkuge

¹ Nyakasane ashub'ibwira Nuhu, erhi: «Jaga omu bwarho mwene omulala gwawe gwoshi, bulya nabwine oku oli musinganyanya embere zani muli elira iburha. ² Oku ngasi bûko bwa nsimba ecîre, orhôlemwô mahali nda, akalume n'akakazi kako; omu bûko bw'ensimba zihumânya orhôle ihasha liguma, akalume n'akakazi kako. ³ N'omu ngasi bûko bwa binyunyi bicire, orhôle mahasha nda, akaluke n'akakazi kako, lyo obûko burhag'ihera en'igulu. ⁴ Bulya enyuma lya nsiku nda, naniesa enkuba en'igulu nsiku makumi ani na madufu makumi ani; en'igulu naholola ngasi cizine najiraga ». ⁵ Nuhu ajira ebi Nyakasane ali amurhegesire byoshi. ⁶ Nuhu aligwerhe myaka magana ndarhu erhi ecihonzi ciyisha, go mishi okw'igulu. ⁷ Nuhu aja omu bwarho haguma n'abagala na mukâge n'abali-kazi, lyo bayaka amishi g'ecihonzi. ⁸ Ensimba zicîre n'ezihumânya, ebinyunyi na ngasi biyandala oku idaho byadaha omu bwarho bibiri bibiri, ⁹ akalume n'akakazi byoshina Nuhu, nk'oku Nyakasane analirhegesire Nuhu. ¹⁰ Erhi ensiku nda zihika, amishi g'ecihonzi gacihira oku idaho; ¹¹ omu mwaka gwa magana ndarhu g'akalamo ka Nuhu, omu omwezi gwa kabiri, omu nsiku ikumi na nda z'omwezi, lwo n'olwo lusiku, amaliba g'ekuzimu gafununuka n'enshalalo z'emalunga zahulula. ¹² Enkuba yania en'igulu nsiku makumi ani na madufu makumi ani. ¹³ Lwo n'olwo lusiku lyo Nuhu, boshi n'abagala Sem, Ham na Yafet, muka Nuhu, abali-kazi basharhu baka abagala: ¹⁴ boshi n'ebizine byoshi kushimbana n'obûko bwabyo, ensimba kushimbana n'obûko bwazo, ebiyandala oku idaho kushimbana n'obûko bwabyo, ebibalala kushimbana n'obûko bwabyo, ebinyunyi byoshi na ngasi hibalala, bâjaga omu bwarho. ¹⁵ Baja emunda Nuhu ali omu bwarho, babiri babiri ba ngasi ciyisa omuka. ¹⁶ Abo bayishaga ndume n'ekakazi ba ngasi bûko, bobadahire nk'oku Nyamuzinda anabarhegekaga. Nyakasane ayigala obwarho abaha omugongo.

Namugege

¹⁷ Ecihonzi caba nsiku makumi ani, oku amishi gayushuka n'obwarho kwasokera enyanya z'izugulu. ¹⁸ Oku amishi galuga ganayushuka okw'igulu n'obwarho bwayerêra oku mishi. ¹⁹ Amishi gaja gayushuka kulusha oku nyanya z'igulu ganabwika ngasi ntondo ndiri zinaba ah'idako ly'amalunga. ²⁰ Amishi gabwikaga entondo, garhaluka makoro ikumi n'arhanu. ²¹ Ngasi kazine kaheerêrekerâ: ebigerâ okw'idaho, ebinyunyi, ebishwekwa, ensimba z'erubala, na ngasi bidûdûsa en'igulu na abantu boshi. ²² Kwo kuderha oku ngasi hyali en'igulu hyafa: ngasi biyisa omuka emazûlu. ²³ Ntyo kwo ebyali en'igulu byoshi byaholokaga: haguma n'abantu, ebishwekwa, ebiyandala n'ebinyunyi by'emalunga; byoshi byahirigirha en'igulu ci hasigala Nuhu yene na ngasi kali omu bwarho bonaye. ²⁴ Amishi gayôrha gabwikire igulu nsiku igana na makumi arhanu.

Genes 7: 1 וַיֹּאמֶר יְהוָה לִנְחֹם בְּאַתְנָה וְכָל־בֵּיתָךְ אֶל־הַתְּבֵה כִּי־אֶתְךָ רְאִיתִי צְדִיק לְפָנַי בְּדֹר הַזֶּה: 2 מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה 3 תִּקַּח לָךְ שְׁבַעַת שְׁבַעַת אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הוּא שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ: 4 כְּנִי לְיָמִים עוֹד שְׁבַעַת אֹנְכִי מִמַּטֵּיר עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וּמַחֲיִיתִי אֶת־כָּל־הַחַיּוֹת אֲשֶׁר עִשְׂתִּי מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה: 5 וַיַּעַשׂ גַּם כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּהוּ יְהוָה: 6 וַיִּבְרָא בְּיָמָיו שֵׁנָה וְהַמַּבּוּל הָיָה מֵיִם עַל־הָאָרֶץ: 7 וַיִּבְאֵהוּ נֹחַ וּבָנָיו וְנִשְׁי־בָנָיו אִתּוֹ וְאִשְׁתּוֹ וְנִשְׁי־בָנָיו אִתּוֹ אֶל־הַתְּבֵה מִפְּנֵי מִי הַמַּבּוּל: 8 מִן־הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינָנָה טְהוֹרָה וּמִן־הַעוֹף וְכָל־אֲשֶׁר־רָמַשׂ עַל־הָאָדָמָה: 9 שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֵלָיו וְכָל־הַתְּבֵה זָכָר וְנִקְבָּה כָּאִשׁר צִוָּה אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ: 10 וַיְהִי לְשַׁבְּעַת הַיָּמִים וּמִי הַמַּבּוּל הָיָה עַל־הָאָרֶץ: 11 בַּשְּׁנֵת שָׁש־מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי־נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּשַׁבְּעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקָעוּ כָּל־מַעְיֵנֹת תְּהוֹם רַבָּה וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ: 12 וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה: 13 בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כָּאֵלֶּם וְשֵׁם־וָחַם וַיִּפֹּת בְּנֵי־גֹן וְאִשְׁתּוֹ נֹחַ וְשָׁלֶשֶׁת נְשֵׁי־בָנָיו אֵתֶם־אֶל־הַתְּבֵה: 14 הָמָּה וְכָל־הַחַיּוֹת לְמִינָהּ וְכָל־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְכָל־הַרְמֹשׁ הַרְמֹשׁ עַל־הָאָרֶץ לְמִינֵהוּ כָּל־צֹפֹר כָּל־כְּנָף: 15 וַיִּבְאוּ אֵלָיו אֶל־הַתְּבֵה שְׁנַיִם מִכָּל־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר־בָּו רֹחַ חַיִּים: 16 וְהַבָּאִים זָכָר וְנִקְבָּה מִכָּל־בֶּשֶׂר בָּאוּ כָּאִשׁר צִוָּה אֱלֹהִים וַיִּסְגֹר יְהוָה בַּעֲדָו: 17 וַיְהִי הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל־הָאָרֶץ וַיַּרְבּוּ הַמַּיִם וַיִּשְׂאוּ אֶת־הַתְּבֵה וְתָרַם מֵעַל הָאָרֶץ: 18 וַיַּגְבְּרוּ הַמַּיִם וַיַּרְבּוּ מָאֵד עַל־הָאָרֶץ וַתִּלָּךְ הַתְּבֵה עַל־פְּנֵי הַמַּיִם: 19 וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מָאֵד מָאֵד עַל־הָאָרֶץ וַיִּכְסּוּ כָּל־הַקְּרִים הַגְּבוּהִים אֲשֶׁר־תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם: 20 חַמֶּשׁ עָשָׂר אַמָּה מִלְּמַעַלָּה גָּבְרוּ הַמַּיִם וַיִּכְסּוּ הַקְּרִים: 21 וַיִּגְאָע כָּל־בָּשָׂר הַרְמֹשׁ עַל־הָאָרֶץ בַּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְחַיָּה וּבְכָל־הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל־הָאָרֶץ וְכָל־הָאָדָם: 22 לֹא־נָשְׁרָה נֶשְׁמַת־רוּחַ חַיִּים בְּאַפְּיוֹ מִכָּל־אֲשֶׁר בָּרָחַבָה מֵתוֹ: 23 וַיִּמַח אֶת־כָּל־הַחַיּוֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן־הָאָרֶץ וַיִּשְׂאֵר אַרְגֹּם וְאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּבֵה: 24 וַיַּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל־הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים וַיִּמָּאֵת יוֹם:

8

Okuyurha kw'ecihonzi

¹ Nyamuzinda akengêra Nuhu, ensimba n'ebishwekwa byali bo naye omu bwarho. Nyamuzinda ageza empusi oku igulu, ntyo amishi gahonôka. ² Amaliba g'ekuzimu n'enshalalo z'emalunga byayigalwa; n'enkuba yayimanzibwa emalunga; ³ amishi gaja gayonda bunyi bunyi, gagana erhi kugera nsiku igana na

makumi arhanu. ⁴ Omu mwezi gwa kalinda omu nsiku ikumi na nda z'omwezi, obwarho bwadekerera oku ntondo Ararat. ⁵ Amishi gaja gayonda gaja gayonda bunyi bunyi kuhika mwezi gw'ikumi. Omu mwezi gw'ikumi, olusiku lurhanzi lw'omwezi orhurhwerhwe rhw'entondo rhwaboneka. ⁶ Erhi hagera nsiku makumi ani, Nuhu ayigula ilolero ly'obwarho alijizire omu bwarho anahulusa hungwe mpu aj'ilola erhi amishi gakazire. ⁷ Hungwe ahuluka ci akaja eyi n'eyi alinda oku amishi gakala okw'igulu. ⁸ Lero Nuhu ahulusa engûku mpu alole erhi amishi gakazire okw'idaho; ⁹ ci wangûku erhi abona arhabwini aha ahira obulâ bw'olushando, ashubira omu bwarho, bulya amishi gaciri okw'igulu. Nuhu alambûla okuboko, ayigwarha anashub'iyidahya omu bwarho hofi naye. ¹⁰ Alinda zindi nsiku nda, ashub'ihulusa egûku omu bwarho, ¹¹ engûku yamushubirakwo bijingo, abona ekola edwirhe ehishami hy'omuzetuni omu mulomo. Nuhu ayumva oku amishi gaganyire okw'igulu. ¹² Ashub'ilinda zindi nsiku nda, ashub'ilika engûku egende: erhacigalukaga aha ali. ¹³ Omu mwaka gwa magana ndarhu na muguma y'akalamo ka Nuhu, omu mwezi gwa burhanzi, omu lusiku lurhanzi ly'omwezi, amishi gali gamagana okw'igulu; Nuhu akula omufuniko gw'obwarho, abona oku obululi b'igulu bwakazirekwo amishi. ¹⁴ Omu mwezi gwa kabiri, omu nsiku makumi abiri na nda igulu lyoshi lyakala.

Okurhenga omu nkuge

¹⁵ Nyamuzinda arhegeka Nuhu, erhi: ¹⁶ « Huluka omu bwarho mwena mukawe, bagala bawe na bali-kazi bawe haguma nawe. ¹⁷ Ensimba za ngasi lubero muli mweshi, orhunyunyi, ebishwekwa na ngasi biyandala binadûdûsa okw'igulu, obihuluse haguma nawe, lyo bihasha okulumîra igulu, biyololoke biluge hoshi. » ¹⁸ Nuhu ahuluka n'abagala, na mukâge, n'abali-kazi. ¹⁹ Ebizine byoshi na ngasi bishwekwa n'orhunyunyi rhwoshi n'ebiyandala binadûdûsa oku igulu kushimbana n'obûko bwabyo, byahuluka omu bwarho. ²⁰ Go mango Nuhu ayubasirage oluhêrero lwa Nyakasane; arhola ngasi bûko bwa nsimba ecire na ngasi rhunyunyi rhucire, arhûla embagwa z'okusingonola oku luhêrero. ²¹ Nyakasane abayiza hirya hibayo hinja anacigerereza, erhi: « Ntakacihêrera igulu bundi erhi muntu orhuma, bulya irala lyage liba liyerekiere amabi kurhenga emuhimbo, ntakacishangula bundi ebizine nk'oku nzind'ijira. ²² Oku igulu licihaba, okumîra/kurhwerwa n'okusarûla, emboho n'idurhu, ecanda n'empondo, obudufu n'omushi, birhakacihusa kubaho».

Genesis 8: 1 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֶת־כָּל־הַחַיָּה וְאֶת־כָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתִּבְּרָא אֲלֵהֶם רֹחַ עַל־הָאָרֶץ וַיִּשְׁכַּח הַמַּיִם: 2 וַיִּסְכְּרוּ מַעֲיֵנֹת תְּהוֹם וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם וַיִּכְלָא הַגִּשְׁמִים מִן־הַשָּׁמַיִם: 3 וַיִּשְׁבּוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ הַלֹּךְ וַיָּשׁוּב וַיִּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים וּמֵאֵת יוֹם: 4 וַתִּנַּח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׂבִיעִי בִּשְׁבַע־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הַר אָרְרָט: 5 וְהַמַּיִם הָיוּ הַלֹּךְ וְחֹסְרוּ עַד הַחֹדֶשׁ הַעֲשִׂירִי בָּעֲשִׂירִי בָּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רִאשֵׁי הַהָרִים: 6 וַיְהִי מִקֶּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת־חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה: 7 וַיִּשְׁלַח אֶת־הָעֶרְב וַיֵּצֵא יוֹצֵא וַיָּשׁוּב עַד־יְבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ: 8 וַיִּשְׁלַח אֶת־הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ לְרֹאוֹת הַקָּלוּ הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: 9 וְלֹא־מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף־רַגְלָהּ וַתָּשָׁב אֵלָיו וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶת־הַתֵּבָה כִּי־מַיִם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ: 10 וַיִּחַל עוֹד שְׁבַע־יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּסֹּף שְׁלַח אֶת־הַיּוֹנָה מִן־הַתֵּבָה: 11 וַתָּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לַעֵת עֶרֶב וַהֲגִה עָלָה־יַיִת טָרֶף בְּפִיהָ וַיֵּדַע נֹחַ כִּי־קָלוּ הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ: 12 וַיִּחַל עוֹד שְׁבַע־יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּשְׁלַח אֶת־הַיּוֹנָה וְלֹא־יָסְפָה שׁוּב־אֵלָיו עוֹד: 13 וַיְהִי בְאַחַת וּשְׁש־מֵאוֹת שָׁנָה בְּרֵאשׁוֹן בָּאֶחָד לַחֹדֶשׁ חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיִּסְרְנֹה אֶת־מִקְסֵה הַתֵּבָה וַיֵּרָא וַהֲגִה חָרְבוּ פְּנֵי הָאֲדָמָה: 14 וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בִּשְׁבַע־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ יָבִשָׁה הָאָרֶץ: 15 וַיִּדְבֹּר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ לֵאמֹר: 16 יֵצֵא מִן־הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֶיךָ וּנְשֵׂי־בְנֶיךָ אִתְּךָ: 17 כָּל־הַחַיָּה אֲשֶׁר־אִתְּךָ מִכָּל־בֶּשֶׂר בְּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הַרְמֵשׁ הַרְמֵשׁ עַל־הָאָרֶץ הוֹצֵא אִתְּךָ וְשָׂרְצוּ בָאָרֶץ וּפְרוּ וּרְבוּ עַל־הָאָרֶץ: 18 וַיֵּצֵא־גַם וּבְנֵי וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׂי־בְנֵי אִתּוֹ: 19 כָּל־הַחַיָּה כָּל־הַרְמֵשׁ וְכָל־הָעוֹף לֵל רֹמֵשׁ עַל־הָאָרֶץ לְמִשְׁפַּחְתֵּיהֶם יֵצְאוּ מִן־הַתֵּבָה: 20 וַיִּבְרַן נֹחַ מִזֶּבֶחַ לַיהוָה וַיִּלַּח מִלְּלוֹ הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בְּמִזְבְּחֹ: 21 וַיִּרְחַם יְהוָה אֶת־רִיחַ הַבַּיִחַם וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־לֵבּוֹ לֹא־אֶסֹף לְקַלֵּל עוֹד אֶת־הָאֲדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְעוּרָיו וְלֹא־אֶסֹף עוֹד לְהַפֹּת אֶת־כָּל־חַי כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי: 22 עַד־כָּל־יְמֵי הָאָרֶץ זָרַע וְקָצִיר וְקָר וְחָרָף וַיּוֹם וְגִלְגָּל לֹא יִשְׁבְּתוּ:

9

Bworhere buhyahya bw'igulu. Endagâno ya Nnâmahanga n'ebiremwa byage

¹ Nyamuzinda anacigisha Nuhu boshi n'abagala anacibabwira, erhi: «Muburhe, muyololoke, munabumbe igulu bantu. ² Mube cõbâ na bacõbohwa b'ensimba zoshi z'oku igulu n'enyunyi zoshi z'emalunga, n'ebinyagârha oku igulu lyoshi, n'enfi zoshi z'omu nyanja: byoshi mbihizire omu nfune zinyu. ³ Ngasi bibâ bizine binafukunya byoshi byabâ biryo binyu, mmuhire byo byoshi kuguma n'ebyasi by'emburho. ⁴ Cikwone murhalyaga enyama mukanalya n'obuzine bwayo, kwo kuderha omuko. ⁵ Ci kwonene namudõsa oku muko gwa ngasi muguma muli mwe. Nanâdõse ebiryânyi byoshi ndõse n'omuntu, abantu bone na bone nanâdõse ogw'omuko gw'omuntu. ⁶ Owabulage omuko gw'omuntu, naye omuko gwage gunabulagwe n'omuntu. Bulya oku nshusho ya Nyamuzinda omuntu alemagwa. ⁷ Mwehe muburhe, muyololoke, mubumbe igulu bantu munalirhegeke.» ⁸ Nyamuzinda anacibwira Nuhu n'abagala, erhi: «Loli oku nahira endagâno yani ekarhî kinyu n'ekarhî k'iburha linyu enyuma zinyu. ⁹ Nanjizire eyi

ndagâno haguma n'ebizine biri haguma ninyu: enyunyi, ebintu bishwekwa, ensimba muli mweshi, ¹⁰ rhuderhe omu kutwa bwofi, bitya byanarhengaga omu nkuge, ensimba z'igulu. ¹¹ Nfundisire endagâno yani haguma ninyu: nta mubiri gwacisherêre n'amishi g'ecihonzi, harhakacibà cihonzi casherêza igulu.» ¹² Nyamuzinda anaciderha, erhi: «Lolagi ecimanyiso c'endagâno nfundisire ekarhî kinyu na nani, ekarhî k'ebindi biremwa munali mweshi nabyo, oku maburhwa gayisha. ¹³ Niono mpizire omuherho gwani omu bitù, co cabà cimanyiso c'endagâno yani n'igulu. ¹⁴ Mango nkashûbûliza ebitù oku nyanya z'igulu n'omuherho gukaboneka omu citù, ¹⁵ aho nanakengêra endagâno nafundikaga ninyu, amîshi garhacihinduke cihonzi c'okuserêza ngasi mubiri. ¹⁶ Mango omuherho gukabà guli omu citù, nanagubona, nankengêre erya ndagâno y'ensiku n'amango eri ekarhî ka Nyamuzinda n'ebiyisa omûka byoshi, rhuderhe ngasi mubiri gubà oku igulu.» ¹⁷ Nyamuzinda anacibwira Nuhu, erhi: «Eco co cimanyiso c'endagâno mpizire ekarhî kâni na ngasi mubiri guli oku igulu.»

Iburha Iya Nuhu

¹⁸ Bagala ba Nuhu barhengaga omu nkuge bâli: Semu, Kamu na Yafeti. Kamu ye îshe wa Kanani. ¹⁹ Abo oku banali basharhu bâli bene Nuhu bo banarhenzirekwo abantu, bâlumira igulu lyoshi. ²⁰ Nuhu ebwa kuba àbâga muhinzi, arhondêra okukâhinga emizabibu. ²¹ Erhi aciba amanywa idivayi, àlaluka, àyôrha bushugunu omu ihêma lyage. ²² Ham îshe wa Kanan abona îshe ali bushugunu, ajibwira bene wabo oku bali babirhi embuga. ²³ Ci Sem na Yafet banacirhòla ecirondo, bacihira bombi oku birhugo bayisha bagenda cinyumanyumà, babwika îshe, barhahindulaga obusu, barhabonaga obushugunu bw'îshe. ²⁴ Erhi Nuhu arhengamwo erya ndalwe, amanya kurhi omugala murho anamujirîre. ²⁵ Anacimubwira, erhi: «Kanani ahehîrîrwe mâshi! Kuli bene wabo abe ye wa buzinda omu bajà!». ²⁶ Anaciderha kandi, erhi: «Ayagirwe Nyakasane Nyamuzinda wa Semu, ci Kanani abè muja wage». ²⁷ Nyamuzinda agalihye Yafet, ahande omu mahema ga Sem; ci Kanani abe muja wage». ²⁸ Enyuma ly'ecihonzi, Nuhu acilamire yindi myaka magana asharhu na makumi arhanu. ²⁹ Akalamo ka Nuhu koshi kahisire omu myaka magana gali mwenda na makumi arhanu, buzinda bw'aho àfà.

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־גֹּן וְאֶת־בְּנוֹתָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת־הָאָרֶץ׃ 2 וּמִוֹרְאֵכֶם וְחִתְּכֶם יְהִיָּה עַל כָּל־תִּיַת 1׃ הָאָרֶץ וְעַל כָּל־עֵוֹף הַשָּׁמַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר תִּרְמֹשׁ הָאֲדָמָה וּבְכָל־דָּגַי הַיָּם בְּיָדְכֶם נִתְּנוּ׃ 3 כָּל־רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא־חַי לָכֶם יְהִיָּה לְאִכְלָה כִּי־רַק עֹשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל־4 אֶרֶץ־בְּשָׂר בְּנִפְשׁוֹ דָּמּוֹ לֹא תֹאכְלוּ׃ 5 וְאֶךְ אֶת־דְּמָכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֲדָרְשׁ מִיַּד כָּל־חַי אֲדָרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֲדָרְשׁ אֶת־נַפְשׁ הָאָדָם׃ 6 שִׁפְרָךְ דָּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ׃ 7 וְאִתְּכֶם פְּרוּ וּרְבוּ שָׂרְצוֹ בָּאָרֶץ וּרְבוּ־בָהּ׃ 8 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־גֹּן וְאֶל־בְּנוֹתָיו אֲתוּ לֵאמֹר׃ 9 וְאַיִי הֲגַי מְקִיִּים אֶת־בְּרִיתִי אֲתֹכֶם וְאֶת־זֶרְעֵכֶם אֲחַרְיָכֶם׃ 10 וְאֵת כָּל־נַפְשׁ הַחַי אֲשֶׁר אֲתֹכֶם בְּעֵוֹף בְּבִהֵמָה וּבְכָל־חַיֵּי הָאָרֶץ אֲתֹכֶם מִכָּל יִצְאֵי הַתְּבֵלָה לְכָל חַיֵּי הָאָרֶץ׃ 11 וְאֶת־בְּרִיתִי אֲתֹכֶם וְאֶת־כָּל־בְּשָׂר עֹד מִמִּי מִבְּהֵמָה וְלֹא־יְהִיָּה עֹד מִבְּהֵמָה לְשַׁחַת הָאָרֶץ׃ 12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֵאת אֹת־הַבְּרִית אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נַפְשׁ חַיֵּי בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ וּבֵין־עֵוֹף הַשָּׁמַיִם וּבֵין־בְּהֵמָה וּבֵין־כָּל־חַיֵּי הָאָרֶץ׃ 13 וְהָיְתָה לְאֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ׃ 14 וְהָיְתָה בְּעֵנֶן עֹנֵן עַל־הָאָרֶץ וּנְרָאתָה הַקֶּשֶׁת בַּעֲנָן׃ 15 וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נַפְשׁ חַיֵּי בְּכָל־בְּשָׂר וְלֹא־יְהִיָּה עֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל לְשַׁחַת כָּל־בְּשָׂר׃ 16 וְהָיְתָה הַקֶּשֶׁת בַּעֲנָן וְרָאִיתִיהָ לְזָכַר בְּרִית עֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל־נַפְשׁ חַיֵּי בְּכָל־בְּשָׂר אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ׃ 17 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־גֹּן וְאֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְךָ וְאֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְאֹתֵי הָאָרֶץ׃ 18 וְהָיְתָה בְּיָמֶיךָ הַיָּצִיאִים מִן־הַתְּבֵלָה שֵׁם וָחַם וְנֹפֶת וְחָם הוּא אֲבִי כְנַעַן׃ 19 וְשִׁלְשָׁה אֵלֶּה בְּנֵי־גֹן וּמֵאֵלֶּה גֹפְצָה כָל־הָאָרֶץ׃ 20 וַיִּחַל גֹּן אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כֶּרֶם׃ 21 וַיִּשְׁתַּ מִן־הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אֱהֵלָה 22 וַיֵּרָא חָם אֲבִי כְנַעַן אֶת עֶרְוַת אָבִיו וַיַּגֵּד לְשְׁנֵי־אָחָיו בְּחוּץ׃ 23 וַיִּקְחָ שֵׁם נֹפֶת אֶת־הַשְּׂמֵלָה וַיְשִׁימוּ עַל־שִׁכְמֵם שְׁנֵיהֶם וַיִּלְכוּ אַחֲרָיָת וַיִּכְסּוּ אֶת עֶרְוַת אֲבֵיהֶם וּפְנֵיהֶם אַחֲרָיָת וְעֶרְוַת אֲבֵיהֶם לֹא רָאוּ׃ 24 וַיִּיקֶץ גֹּן מִיֵּגּוֹ וַיִּדַע אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה־לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן׃ 25 וַיֹּאמֶר אַרְוּר כְּנַעַן עֶבֶד עֲבָדִים יְהִיָּה לְאָחָיו׃ 26 וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי שֵׁם וְהָיְתָה עֲבָד לְמוֹ׃ 27 וַיִּפֹּת אֱלֹהִים לְפָת וַיִּשְׁנֶן בְּאֵהֱלֵי־שֵׁם וְהָיְתָה עֲבָד לְמוֹ׃ 28 וַיִּחִי־גֹן אַחַר הַמַּבּוּל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְחַמְשִׁים שָׁנָה׃ 29 וַיְהִי־לוֹ כָל־יְמֵי־גֹן תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וְחַמְשִׁים שָׁנָה וַיָּמָת׃ 30

10

Okushandabana kw'amashanja

¹ Alaga iburha Iya bene Nuhu, Sem, Khamu na Yafeti, n'abana babusire enyuma ly'ecihonzi cinene. ² Yafeti àburha Gomeri, Magegi, Madayi, Yavani, Tubali, Mesheki na Tirasi. ³ Bene Gomeri: Askenazi, Rifati, Togarma. ⁴ Bene Yavani: Elisha, Tarsisi, Aba Kitimi n'Abu Dodani. ⁵ Kuli barhengaga abashandabanaga omu birhwa bibà omu nyanja emwa amashanja. Bene Yafeti bagendibà ntyo ngasi baguma n'ecihugo cabo, n'olulimi lwabo, n'emilala yabo, n'amashanja gabo. ⁶ Bene Khamu bo: Kushi, Misrayimu, Puti na Kanani. ⁷ Bene Kushi bo: Seba, Havila, Sabata, Rama na Sabuteka. Bene Rama bo: Sheba na Dedani. ⁸ Kushi àburha Nemrodi, ye warhangiraga oburhambo hano igulu. ⁹ Ali muhivi mukulu embere za Nyamubâho, co cinarhuma baderha mpu: «Kwo oli aka Nemrodi muhivi mukulu embere za Nyamubâho». ¹⁰ Ecihugo c'aga mashanja canacirhondêrera e Babeli, Ereki n'Akadi, bishagala biri byoshi omu cihugo ca Shineari. ¹¹ Arhulukâna mw'eco cihugo aja e Asuru, ayubaka Ninive, Rehoboti-Iri, Kalaha,

na ¹² Reseni ekarhî ka Ninive na Kalaha, lugo lunene la. ¹³ Misarayim àburha bene Ludimu, bene Anemu, Lehabimu na Nafutuhimu. ¹⁴ Aburha Patrosimu, ba Kasiluhimu, bo barhengakwo Abafilistini na ba Kafutorimu. ¹⁵ Kanani aburha Sidoni yo nfula yage, kandi Heti. ¹⁶ Ahirakwo aba Yebuseni, aba Amoriti, aba Girgasi, ¹⁷ ahirakwo aba Hiviti, aba Arkeni, aba Siniti, ¹⁸ ahirakwo aba Abaarvadi, aba Semariti, aba-Hamatiti; enyuma z'aho emilala ya bene Kanani yashadabana yoshi. ¹⁹ Ecihugo ca bene Kanani cali kurhenga e Sidoni, kugera e Gerari kuja e Gaza, kandi kugera olunda lw'e Sodomu, Gomora, Adma na Seboyimi caj'ihwera e Lेशa. ²⁰ Byanacibà ntyo kuli bene Khamu, ngasi baguma n'emilala yabo n'ebihugo byabo, haguma n'amashanja gabo. ²¹ Semu naye agwerhe eryage iburha, ye îshe wa bene Eberi boshi ye na mukulu wa Yafeti. ²² Semu ye burha Elami, Asuri, Aripakisadi, Ludi na Arami. ²³ Bene Arami: Usi, Huli, Geteri na Mash. ²⁴ Aripakisadi àburha Selahi, na Selahi àburha Eberi. ²⁵ Eberi àburha bana babirhi: owa burhanzi aderhwa Pelegi, bulya omu mango gage mwo igulu lyagabanyikanaga, omulumuna naye aderhwa Yokotani. ²⁶ Yokotani aburha Almodadi, Selefî, Hasarmaveti na Yera, ²⁷ Hadorami, Uzali, Dikala, ²⁸ Obali, Abimayeli na Sheba. ²⁹ Ofiri, Havila, Yobabu, abôla boshi bali bana ba Yokotani. ³⁰ Ecihugo cabo cali kurhenga e Meshu kuja e Sefari, ntondo eri ebushoshokero bw'izûba. ³¹ Kwo bali ntyo bene Semu, omu kushimba emilala yabo, olulimi lwabo na kandi omu kushimba ecihugo cabo n'amashanja gabo. ³² Kwo bene Nuhu bayôlolosire ntyo omu milala, omu bûko n'omu mashanja gabo. Baligi cisiki c'agandi mashanja goshi gabumbire igulu kurhenga amango g'ecihonzi.

Genesis 10: 1 וְאַלֶּה תּוֹלְדֹת בְּנֵי-נֹחַ שֵׁם נֹחַ וַיִּפֶּת וַיִּילָדוּ לְהֵם בְּנִים אַחֵר הַמִּבּוֹל: 2 בְּנֵי יִפֶּת וַיִּמְלֹךְ יֶזֶק וַיְהִי אֶת-נֹחַ וַיִּמְשֹׁךְ אִישׁ וְתִירָס: 3 וּבְנֵי גָמַר אֲשֶׁרְכָז וְרִיפֹת וְתַגְרֵמָה: 4 וּבְנֵי יוֹן אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כְּתִים וְדַדַּיִם: 5 מֵאַלֶּה נִפְרְדוּ אִישׁ הַגּוֹיִם בְּאַרְצֵתָם אִישׁ לְלִשְׁוֹ לְמִשְׁפַּחְתָּם בְּגוֹיֵהֶם: 6 וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם וְפוּט וְקֵעָן: 7 וּבְנֵי שֵׁם כִּבְלָה וְחוּיִלָּה וְסֹבֵתָה וְרַעְמָה וְסִבְתָּקָה וּבְנֵי רַעְמָה שִׁבְאָה וְדַדָּן: 8 וְכוּשׁ יָלַד אֶת-נִמְרֹד הוּא הֵחָל לְהִיּוֹת גִּבּוֹר בְּאַרְץ: 9 הוּא-הָיָה גִבּוֹר-צִיד לִפְנֵי יְהוָה עַל-כֵּן יָאֵמַר כְּנִמְרֹד גִּבּוֹר צִיד לִפְנֵי יְהוָה: 10 וְתָהִי רֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ בְּכָל אֶרֶץ וְאַפְדֹ וְכַלְנֶה בְּאַרְץ שִׁנְעָר: 11 מִן-הָאָרֶץ הַהִוא יָצָא אֲשׁוּר וַיְבָן אֶת-בִּינֹה וְאֶת-רַחֲבֵת עִיר וְאֶת-קַלַּח: 12 וְאֶת-רְסֵן בֶּן-יִנְיָה וְבִין קַלַּח הוּא הָעִיר הַגְּדֹלָה: 13 וּמִצְרַיִם יָלַד אֶת-לִוְיִים וְאֶת-עֲנָנִים וְאֶת-לֵהֲבִים וְאֶת-נִפְתָּחִים: 14 וְאֶת-פְּתֻרַיִם וְאֶת-כַּסְלִיָּה וְאֶת-פְּתָרִים וְאֶת-מִשְׁעָם וְאֶת-עֲנָנִים וְאֶת-עֲנָנִים וְאֶת-לֵהֲבִים וְאֶת-נִפְתָּחִים: 15 וְאֶת-הָאֵלֹהִים וְאֶת-הַגֵּבִים וְאֶת-הַבְּוֹסִים וְאֶת-הָאֵלֹהִים וְאֶת-הַגֵּבִים וְאֶת-הַבְּוֹסִים: 16 וְאֶת-הַבְּוֹסִים וְאֶת-הַגֵּבִים וְאֶת-הַבְּוֹסִים: 17 וְאֶת-הַחַיִּי וְאֶת-הָעֶרְקִי וְאֶת-הַסִּינִי: 18 וְאֶת-הָאֲרֹנְדִי וְאֶת-הַצִּמְרִי וְאֶת-הַחֲמָתִי וְאֶת-נְפֻצוֹ מִשְׁפְּחוֹת הַכְּנַעֲנִי: 19 וְיֵהִי גְבוּל הַכְּנַעֲנִי מִצִּידֵן בְּאֶרֶץ גְּרָרָה עַד-עֵזָה בְּאֶרֶץ סְדֹמָה וְעֵמֶרָה וְאֶדְמָה וְצִבְיָה עַד-לַשַּׁע: 20 אֶלֶּה בְּנֵי-חָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְלִשְׁוֹתָם בְּאַרְצֵתָם בְּגוֹיֵהֶם: 21 וְלִשְׁוֹתָם בְּאַרְצֵתָם בְּגוֹיֵהֶם: 22 וְלִשְׁוֹתָם בְּאַרְצֵתָם בְּגוֹיֵהֶם: 23 וּבְנֵי אָרָם עוֹז וְחוּל וְגַתֵר וּמִשׁ: 24 וְאַרְפַּכְשָׁד יָלַד אֶת-שֵׁלַח וְשֵׁלַח יָלַד אֶת-עֶבֶר: 25 וְלִעֶבֶר יָלַד שֵׁן בְּנֵי שֵׁם הָאֵלֹהִים וְלִשְׁוֹתָם בְּאַרְצֵתָם בְּגוֹיֵהֶם: 26 וְקָטָן יָלַד אֶת-אַלְמוּד וְאֶת-שֵׁלֶף וְאֶת-חֲצַרְמוֹת וְאֶת-רַח: 27 וְאֶת-הַדּוּרָם וְאֶת-אֹזָל וְאֶת-דַּקְלָה: 28 וְאֶת-עוֹבֵל וְאֶת-אֲבִימָאֵל וְאֶת-שִׁבְאָה: 29 וְאֶת-אוּפֹר וְאֶת-חוּיִלָּה וְאֶת-יוֹבָב כָּל-אֶלֶּה בְּנֵי קָטָן: 30 וְיֵהִי מוֹשְׁבָם מִמִּשְׂא בְּאֶרֶץ סְפָרָה הַר הַקָּדָם: 31 אֶלֶּה בְּנֵי-שֵׁם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְלִשְׁוֹתָם בְּאַרְצֵתָם לְגוֹיֵהֶם: 32 אֶלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-נֹחַ וְתוֹלְדוֹתָם בְּגוֹיֵהֶם וּמֵאַלֶּה נִפְרְדוּ הַגּוֹיִם בְּאַרְץ אַחֵר הַמִּבּוֹל: 33

11

Enkingi ya Babeli

¹ Igulu lyoshi lyagwerhe iderha liguma na binwa biguma. ² Ebwa kuba abantu bajâga bagendagenda olunda lw'ebushoshokero bw'izûba, lero banacirhinda omu kabanda k'omu cihugo ca Shineyari: banacyûbaka ahôla. ³ Banacibwirana mpu: «Ewa yagi, rhujire amatofali, rhugayoce n'omuliro». Amatofali gaba go mabuye g'okuyubaka n'obulembo yaba yo nsima yagagwarha. ⁴ Banacibwirana mpu: «Ewa yagi: Rhuyûbake olugo, kandi rhuhirekwo enkingi yahika oku nkuba malunga. Ntyo nirhu rhwanakâderha oku nirhu rhuli balume là, na kandi okwôla kwanarhuma rhurhacishandabana omu igulu». ⁵ Nyamuzinda anacihona oku nkuba mpu naye ayish'ilola olugo n'enkingi abantu bayubasire. ⁶ Nyamuzinda anaciderha erhi: «Ala oku boshi bali lubaga luguma banagwerhe iderha liguma, ogwola gwo murhôngdêro gw'eyi mikolo yabo. Na bunôla nta muhigo gwabo gwakabula buyunjula kuli bo. ⁷ Kanya rhubunguluke, rhubashandire iderha, bahuzagure nta baguma baciumva ababo. ⁸ Nyamubâho abashandabanya omu igulu lyoshi, kurhenga aho, baleka okuyubaka olwo lugo. ⁹ Aho bahayîrika Babeli, bulya ho Nyamubâho ahandiraga iderha ly'abantu oku igulu, ahôla ho anabashandabanyizagya, bashandâla omu igulu lyoshi.

Bashakulûza ba Abrahamu.

¹⁰ Alaga iburha lya Semu: Erhi ajira myaka igana, àburha Aripakisadi, myaka ibirhi enyuma ly'ecihonzi. ¹¹ Enyuma ly'okuburhwa kwa Aripakisadi, Semu ashub'ilama myaka magana arhanu, àburha abarhabana àburha n'abanyere. ¹² Erhi Aripakisadi àjira myaka makumi asharhu n'irhanu, àburha Selahi. ¹³ Aripakisadi abire amaburha Selahi, ashub'ilama yindi myaka magana ani n'isharhu, àburha abarhabana n'abanyere. ¹⁴ Erhi Selahi àjira myaka makumi asharhu, àburha Eberi. ¹⁵ Selahi abire amaburha Eberi, ashub'ilama yindi myaka magana ani n'irhanu, àburha abarhabana àburha n'abanyere. ¹⁶ Erhi Eberi àjira myaka

makumi asharhu n'ini, àburha Pelegi. ¹⁷ Eberi abire amaburha Pelegi, ashub'ilama yindi myaka magana ani na makumi asharhu àburha abarhabana àburha n'abanyere. ¹⁸ Erhi Pelegi àjira myaka makumi asharhu, àburha Rewu, ¹⁹ Pelegi abire amaburha Rewu, ashub'ilama yindi myaka magana ani na makumi asharhu àburha abarhabana àburha n'abanyere. ²⁰ Erhi Rewu àjira myaka makumi asharhu n'ibirhi, àburha Serugi. ²¹ Rewu abire amaburha Serugi, ashub'ilama yindi myaka magana abirhi na nda, àburha abarhabana àburha n'abanyere. ²² Erhi Serugi àjira myaka makumi asharhu, àburha Nahori. ²³ Serugi abire amaburha Nahori, ashub'ilama yindi myaka magana abirhi, àburha abarhabana àburha n'abanyere. ²⁴ Erhi Nahori àjira myaka makumi abirhi na mwenda, àburha Terahi. ²⁵ Nahori abire amaburha Terahi, ashub'ilama yindi myaka igana n'ikumi na mwenda, àburha abarhabana, àburha n'abanyere. ²⁶ Erhi Terahi ajira myaka makumi galinda, àburha Abramumu, Nahori na Harani.

Iburha Iya Terahi

²⁷ Alaga iburha Iya Terahi: Terahi àburha Abramumu, Nahori na Harani. Harani àburha Loti. ²⁸ Harani afire embere z'ishe Terahi omu cihugo baburhiragwamwo, e Uru omu Kaldeya. ²⁹ Abramumu na Nahori banacija omu buhya: muka Abramumu izino Iyage erhi ye Sarayi; muka Nahori izino Iyage erhi ye Milka, mwali wa Harani, àligi ishe wa Milka na Yisika. ³⁰ Sarayi anacigumba: arhabonaga mwana. ³¹ Terahi anacirhòla omugala Abramumu, n'omwinjikululu Loti mwene Harani, n'omwalikazi Sarayi muka omugala Abramumu, boshi barhenga e Uru omu Kaldeya baja omu cihugo c'e Kanani, ci erhi bahika e Harani bayùbaka yo. ³² Ensiku z'akalamo ka Terahi: myaka magana abirhi n'irhanu, buzinda afira aha Harani.

Genesis 11: 1 וַיְהִי כֹל־הָאָרֶץ שְׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים: 2 וַיְהִי בְנוֹסֶעַם מִקְדָּם וַיִּמְצְאוּ בְקִעָה בְּאֶרֶץ שֹׁנַר וַיָּשְׁבוּ שָׁם: 3 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ הֲבֵה נִלְבְּנָה לְבָנִים וְנִשְׂרְפָה לְשֵׂרָפָה וְתֵהִי לָהֶם הַלְבָנָה לְאַבְנוֹהֶחְמָר הֲיֵה לָהֶם לְחָמֶר: 4 וַיֹּאמְרוּ הֲבֵה נִבְנֶה לָנוּ עֵיר וּמִגְדָּל וְרֵאשׁוֹ בְשָׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה־לָנוּ שֵׁם פֶּן־נִפְּוֹץ עַל־פְּנֵי־כַל־הָאָרֶץ: 5 וַיֹּרְדוּ יְהוָה לָרְאֹת אֶת־הָעֵיר וְאֶת־הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם: 6 וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עַם אֶחָד וְשִׂפָּה אֶחָת לְכֻלָּם וְזֶה חִצְלָם לַעֲשׂוֹת וַעֲתֵדָה לֹא־יִבְצְרֵמָהֶם כָּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת: 7 הֲבֵה נִרְדָּה וְנִבְלֶה שָׁם שְׂפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׂפַת רֵעֵהוּ: 8 וַיִּפֹּץ יְהוָה אֶתֶם מִשָּׁם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיַּחְדְּלוּ לְבַנֹּת הָעֵיר: 9 עַל־כֵּן קָרָא שְׂמָהּ בָּבֶל כִּי־שָׁם בָּלַל יְהוָה שִׂפַת כָּל־הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הִפִּיעָם יְהוָה עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ: 10 אֵלֶּה תּוֹלְדֹת שָׁם שָׁם בְּרֵי־מֵאֵת שָׁנָה וַיִּזְלַד אֶת־אַרְפַּכְשָׁד שְׁנַתִּים אַתְר הַמִּבּוּל: 11 וַיְחִי־שָׁם אַחֲרָי הוֹלִידוֹ אֶת־אַרְפַּכְשָׁד חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּזְלַד בָּנָיו וּבָנוֹת: 12 וַאֲרַפְכְּשָׁד חֵי חֲמֵשׁ וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיִּזְלַד אֶת־שֵׁלַח: 13 וַיְחִי אֶת־שֵׁלַח אַחֲרָי הוֹלִידוֹ אֶת־שֵׁלַח שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּזְלַד בָּנָיו וּבָנוֹת: 14 וַיִּשְׁלַח חֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיִּזְלַד אֶת־עֵבֶר: 15 וַיְחִי־שֵׁלַח אַחֲרָי הוֹלִידוֹ אֶת־עֵבֶר שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּזְלַד בָּנָיו וּבָנוֹת: 16 וַיְחִי־עֵבֶר אַרְבַּע וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיִּזְלַד אֶת־פֶּלֶג: 17 וַיְחִי־עֵבֶר אַחֲרָי הוֹלִידוֹ אֶת־פֶּלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּזְלַד בָּנָיו וּבָנוֹת: 18 וַיְחִי־פֶלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיִּזְלַד אֶת־רַעוּ: 19 וַיְחִי־פֶלֶג אַחֲרָי הוֹלִידוֹ אֶת־רַעוּ תְּשַׁע שָׁנִים וּמֵאֵתִים שָׁנָה וַיִּזְלַד בָּנָיו וּבָנוֹת: 20 וַיְחִי רַעוּ שְׁתַּיִם וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיִּזְלַד אֶת־רוּג: 21 וַיְחִי רַעוּ אַחֲרָי הוֹלִידוֹ אֶת־רוּג שִׁבְעַת שָׁנִים וּמֵאֵתִים שָׁנָה וַיִּזְלַד בָּנָיו וּבָנוֹת: 22 וַיְחִי רוּג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיִּזְלַד אֶת־נָחוֹר: 23 וַיְחִי שְׂרוּג אַחֲרָי הוֹלִידוֹ אֶת־נָחוֹר מֵאֵתִים שָׁנָה וַיִּזְלַד בָּנָיו וּבָנוֹת: 24 וַיְחִי נָחוֹר תְּשַׁע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וַיִּזְלַד אֶת־תְּרַח: 25 וַיְחִי נָחוֹר אַחֲרָי הוֹלִידוֹ אֶת־תְּרַח תְּשַׁע־עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמֵאֵתִים שָׁנָה וַיִּזְלַד בָּנָיו וּבָנוֹת: 26 וַיְחִי־תְּרַח שְׁבַעִים שָׁנָה וַיִּזְלַד אֶת־אַבְרָם וְאֶת־נָחוֹר וְאֶת־הָרָן: 27 וְאַלְהָה תּוֹלְדֹת תְּרַח תְּרַח הוֹלִידָה אֶת־אַבְרָם אֶת־נָחוֹר וְאֶת־הָרָן וְהָרָן הוֹלִידָה אֶת־לוֹט: 28 וַיָּמָת הָרָן עַל־פְּנֵי תְּרַח אֶבְיֵי מִלְּזָה וְאַבְיֵי יִסְכָּה: 30 וְתֵהִי שְׂרֵי עֶקְרָה אֵין לָהּ זָדָה: 31 וַיִּקְרָח תְּרַח אֶת־אַבְרָם בָּנוֹ וְאֶת־לוֹט בְּרֵי־הָרָן בְּרֵי־בָנוֹ וְאֶת שְׂרֵי כָל־תּוֹ אֶת־אַבְרָם בָּנוֹ וַיִּצְאוּ אִתָּם מֵאֹר כַּשְׂדִּים לְלַכְתָּ אֶרֶצָה כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ עַד־חָרָן וַיָּשְׁבוּ שָׁם: 32 וַיְהִי יְמֵי־תְּרַח חֲמֵשׁ שָׁנִים וּמֵאֵתִים שָׁנָה וַיָּמָת תְּרַח בְּחָרָן: 33

12

II . Olw'Abrahamu

Okuhamagalwa kw'Abrahamu

¹ Nyamubâho anacibwira Abramumu, erhi: «Orhenge omu cihugo cinyu, omulala gwawe n'enyumpa ya sho, oje omu cihugo nakuyereka. ² Nakujira ishanja linene, nakugisha n'izîno Iyawe lije irenge, Iyabâ mugisho! ³ Nagisha abakugisha, nahana n'abakakuhehêrera. N'amashanja g'igulu goshi gagishwa muli we.» ⁴ Abramumu anacilikûla nk'oku Nyamubâho anamubwiraga, bagenda boshi na Loti. Abramumu ali agwerhe myaka makumi gali nda n'irhanu erhi arhenga e Harani. ⁵ Abramumu anacirhòla mukâge Sarayi na Loti, mugala w'omulumuna, ashana ebirugu byage byoshi n'abambali ali akola agwerhe aha Harani; balikûla, bâja omu cihugo c'e Kanani. Banacihika obwo omu cihugo c'e Kanani. ⁶ Abramumu anacirhulukàna mw'ecola cihugo, ahika ahantu hatagatifu e Sikemi, aha murhi gwa More. Ago mango erhi Banyakanani bayubasire ecihugo. ⁷ Nyamubâho abonekera Abramumu anacimubwira, erhi: «Iburha Iyawe Iyo naha eci cihugo». Oku bundi Abramumu ayubakira Nyamubâho, wamubonekeraga, oluhêrero ahòla. ⁸ Kurhenga aho anacisòkera oku ntondo olunda lw'e bushoshokero bwa Beteli, agwikayo ecirâlo. Akâsinza Beteli e buzikiro na Ai e bushoshokero. Ayubakaho oluhêrero Iwa Nyamubâho, anaciyakûza izîno Iyage. ⁹ Ntyo Abramumu aja

abanda anahandùla, alinda ahika e Negebu.

Abramu a'je Misiri

¹⁰ Ecizombo canacizùka omu cihugo, naye Abramu abungulukira e Misiri mpu aj'ibérayo bulya ecizombo cali cidârhi bwenêne mw'eco cihugo. ¹¹ Erhi bakola baling'ihika e Misiri, Abramu anacibwira mukâge Sarayi, erhi: «Lola, nyishi oku obâ mukazi w'iranga linja. ¹² Abanya-Misiri hano banarhubona ntya banaderha mpu mukâge oyu, n'abo bananyirha, bakuleke. ¹³ Kuziga okâderha oku oli mwali wirhu Iyo nani bandola bwinja, bandeke nkulamirekwo». ¹⁴ Byanabâ kulya, Abramu erhi ahika e Misiri, Abanyamisiri babona oku nyamukazi anali mwinja bwenêne. ¹⁵ Abarhambo ba Faraoni bamubona bakâmukunga bwenêne embere za Faraoni. Barhòla nyamukazi, Sara, bamuhèka omu bwami bwa Faraoni. ¹⁶ Faraoni arhonya Abramu erhi nyamukazi orhuma: ashobòla enkafu n'ebibuzi, endogomi ndume, abajà, abajàkazi, endogomi nkazi n'engamiya. ¹⁷ Ci kwone Nyamubâho arhogeza Faraoni obuhanya bunene ye n'omulala gwage erhi Sarayi muka Abramu orhuma. ¹⁸ Faraoni anacihamagala Abramu amubwira, erhi: «Kwo kurhi oku wanjizire? Carhumaga orhambwira oku ali mukawe? ¹⁹ Carhumaga oderha, erhi: «Ali mwali wirhu?» n'aho nalinda mmuyanka? Buno buno alaga mukawe, rhòla ye wenaye ontengere kuno». ²⁰ Faraoni amuha abantu bamulusa bamukùla omu cihugo ye na mukâge n'ebintu byage byoshi.

Genesis 12: 1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַבְרָם לֵךְ מֵאֶרֶץ וּמְמֹלַדְתֶּךָ וּמִבְּיַת אָבִיךָ אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר-אָרָאָה: 2 וְאַעֲשֶׂה לְךָ לְגִוִּי גָדוֹל וְאַבְרָם בָּרָךְ 1 וְאַגְדֹּלָה שְׂמֶךָ וְהָיָה בְרָכָה: 3 וְאַבְרָכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלְלֶיךָ אַרְוֶה וְנִבְרָכְךָ בְּךָ כָּל מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה: 4 וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כְּאִשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְהוָה וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בְּן-חָמֶשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מִחָרָן: 5 וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת-שָׂרִי אִשְׁתּוֹ וְאֶת-לוֹט בְּן-אָחִיו וְאֶת-כָּל-רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֶת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עִשׂוּ בְּחָרָן וַיָּצְאוּ לְלֶכֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן: 6 וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֵם עַד אֵלּוֹן מוֹרָה וְהַכְנַעֲנִי אָז בְּאֶרֶץ 7 וַיֵּרָא אֶל-אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזָרְעֶךָ אֲתָן אֶת-הָאֶרֶץ הַזֹּאת וַיְבִין שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה הַנִּרְאָה אֵלָיו: 8 וַעֲבַדְתָּ מִשֵׁם הָהָרָה מִקֶּדֶם לְבֵית-אֵל וַיֵּט אֱהֱלָה בֵית-אֵל מִיָּם וְהָעֵץ מִקֶּדֶם וַיְבִין-שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה: 9 וַיִּסַּע אַבְרָם הַלֹּךְ וְנָסוּעַ הַגִּבְעָה: 10 וַיְהִי רַעַב בְּאֶרֶץ נִדְרַד אַבְרָם מִצְרַיִם לְגֹדֶר שָׁם כִּי-כָבַד הָרַעַב בְּאֶרֶץ 11 וַיְהִי כְּאִשֶׁר הִקְרִיב לְבֹאֵ מִצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֶל-שָׂרִי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה-נָא יָדְעָתִי כִּי אִשְׁהִיפֶת-מִרְאָה אֶת 12 וְהִיא כִּי-יֵרָאוּ אֶתְךָ הַמִּצְרַיִם וְאָמְרוּ אִשְׁתּוֹ זֹאת וְהָרְגוּ אֹתִי וְאַתָּה יָחִיד: 13 אֲמַר-נָא אֲחֹתִי אֲתָּ לְמַעַן יִטְבֹּלִי בַעֲבוּרְךָ וְחִיתָה נַפְשִׁי בְּגִלְלָה: 14 וַיְהִי כְּבֹאֵ אַבְרָם מִצְרַיִם וַיֵּרָאוּ הַמִּצְרַיִם אֶת-הָאִשָּׁה כִּי-יָפָה הִוא מְאֹד: 15 וַיֵּרָאוּ אֶתְּהָ שָׂרִי פְרַעֲה וַיְהַלְלוּ אֶתְּהָ אֶל-פְּרַעֲה וַתִּקַּח הָאִשָּׁה בֵית פְּרַעֲה: 16 וַזְּלַאבְרָם הִיטִיב בַּעֲבוּרָה וַיְהִי-לוֹ צִאֵן-וּבְקָר וְחֲמָלִים וְעַבְדִּים וְשִׁפְחֹת וְאֶתְנֹתְגֻמְלִים: 17 וַיִּנְגַע יְהוָה אֶת-פְּרַעֲה נְגַעִים גְּדֹלִים וְאֶת-בֵּיתוֹ עַל-דִּבְרֵי שָׂרִי אִשְׁתּוֹ אַבְרָם: 18 וַיִּקְרָא פְרַעֲה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מַה-זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי לְמָה לֹא-הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ הִוא: 19 לְמָה אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִוא וַאֲקַח אֶתְּהָ לִּי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קָח וְלָהּ 20 וַיִּצַּו עָלָיו פְּרַעֲה אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלְחוּ אֹתוֹ וְאֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ:

13

Abrahamu alekana boshi na Loti

¹ Abramu arhenga e Misiri, ye, mukâge n'ebintu byage byoshi, kuguma na Loti ashubisôkera e Negebu. ² Abramu ali muhirhi bwenêne oku maso g'ebintu bishwekwa, oku nsaranga n'oku masholo. ³ Kandi ashub'ijà ahanda anahandùla kurhenga e Negebu kuhika e Beteli, alinda ashubihika halya agwikaga ecirâlo burhanzi ekarhî ka Beteli na Ai, ⁴ halya ayubakiraga Nyamubâho oluhêrero burhangiriza, kandi ahòla Abramu ashubiyâkuza izîno Iya Nyamubâho. ⁵ Loti wajâga agenda boshi na Abramu ali agwerhe naye amaso g'enkafu n'ag'ebibuzi, haguma n'amahema. ⁶ Ecihugo cafundera, okuba n'ebintu binji kurhacizigaga babêra haguma. ⁷ Abangere ba Abramu n'abangere ba Loti barhondêra emirongwe. Mw'ago mango Abanya-Kanani ri'aba Periziti bo balibayubasire omu cihugo. ⁸ Abramu abwira Loti, erhi: «Yaga n'ntalonza hazûke emirongwe ekarhî kâni nawe nisi erhi ekarhî k'abangere bâni n'abangere bawe bulya rhwamabâ baguma. ⁹ K'ecihugo cirhali cigali embere zawe. Ontengekwo. Okaja e kulembe naja ekulyo, okaja ekulyo, naja ekulembe.» ¹⁰ Loti ayinamula amasu, abona olubanda Iwa Yordani Iwali ludômerirwe bwinja hoshi. Okwo kwabâga embere Nyamubâho ashâbe Sodom na Gomora, olwo lubanda kwo Iwali nka busâni bwa Nyamubâho, n'ecihugo c'e Misiri kuja elunda Iw'e Sowari. ¹¹ Loti acishoga olwo lubanda Iwa Yordani Iwoshi, agandùla agend'iyûbaka olunda Iw'e bushoshokero, ntyo kwo barhenginekwo. ¹² Abramu ayûbaka omu cihugo ca bene Kanani, naye Loti ayûbaka omu bishagala by'elubanda, agwika ebirâlo byage kuhika e Sodom. ¹³ Abantu b'e Sodom bali bantu babi bwenêne, na banyabyâha embere za Nyamubâho. ¹⁴ Nyamubâho anacibwira Abramu, erhi Loti aba amamurhengakwo, erhi: «Yinamula amasu obone, kurhenga aho oli kuja e mwenè n'emukondwe, kuja e bushoshokero n'ebuzikiro. ¹⁵ Eco cihugo coshi wabona nakuha co we n'iburha Iyawe, cibè cinyu ensiku zoshi. ¹⁶ Iburha Iyawe najira hyôloloke Iiluge nka katulo k'okw'idaho: owakahash'iganja emogomogo z'akatulo k'okw'idaho ye wanahash'iganja iburha Iyawe. ¹⁷ Yimuka! orhandagire eci cihugo omu buli n'omu bugali, bulya co nakuha.» ¹⁸ Abramu yoyo n'amahema gage, akanyaagend'igwika ecirâlo aha murhi gwa Mambri, oguli aha Hebroni, n'ahòla ayubakiraho Nyamubâho oluhêrero. ¹⁸ Abramu yoyo n'amahêma gage, akanya

agend'igwika ecirâlo aha murhi gwa Mambri, oguli aha Hebroni, n'ahôla ayubakiraho Nyamubâho oluhêrero.

וַיַּעַל אַבְרָם מִמְצָרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל־אֲשֶׁר־לּוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַגְּבֵהָ: 2 וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד בְּמִקְנֵהוּ בַכֶּסֶף וּבַזָּהָב: 3 וַיְנַלְךָ 1 גֵּנְזֵי לֶחֶם לְמִסְעָיו מִנֶּגֶב וְעַד־בְּיַתְּאֵל עַד־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר־הָיָה שֵׁם אֵהֳלָה בְּתַחֲלָה בְּיַבֵּית־אֵל וּבֵין הָעַיִ: 4 אֶל־מְקוֹם הַמַּזְבֵּחַ אֲשֶׁר־עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשִׁיטָה וַיִּקְרָא שֵׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְהוָה: 5 וְגַם־לְלוֹט הֵהָלַךְ אֶת־אַבְרָם הֵיךָ צֹאן־וּבָקָר וְאֵהֳלִים: 6 וְלֹא־נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לְשִׁבְתָּ יְחִדּוֹ כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רָב וְלֹא יָקְלוּ לְשִׁבְתָּ יְחִדּוֹ: 7 וַיְהִי־רִיב בֵּין רַעֲיֵי מִקְנֵה־אַבְרָם וּבֵין רַעֲיֵי מִקְנֵה־לוֹט וְהַפְּנֵעִי וְהַפְּרָזִי אִזּוּ יָשֵׁב בְּאָרֶץ: 8 וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־לוֹט אַל־נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ וּבֵין רַעֲיֵי וּבֵין רַעֲיֵי כִּי־אֲנִישִׁים־אֲחִים אָנַחְנוּ: 9 הֲלֹא כָל־הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ הַפְּרָדָּה גַּם מַעֲלֵי אִם־הִשְׁמָאל וְאִימָנָה וְאִם־הַיְמִין וְאִשְׁמָאֵלָה: 10 וַיֹּאמֶר לוֹט אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־כָּל־כְּפָר הַיַּרְדֵּן כִּי כָלָה מִשְׁקָה לְפָנָיו שָׁחַת יְהוָה־אֶת־סֹדֶם וְאֶת־עַמּוּרָה כַּגִּן־יְהוָה כְּאָרֶץ מִצְרַיִם בְּאֵקֶה צָעַר: 11 וַיִּבְחַר־לוֹ לוֹט אֶת־כָּל־כְּפָר הַיַּרְדֵּן וַיֵּסֶע לוֹט מִקְדָּם וַיִּפְרְדּוּ אִישׁ מֵעַל אַחִיו: 12 אַבְרָם יָשֵׁב בְּאָרֶץ־כְּנָעַן וְלוֹט יָשֵׁב בְּעַרְבֵי הַכְּפָר וַיֵּאָהֵל עַד־סֹדֶם: 13 וְאַנְשֵׁי סֹדֶם רָעִים וְחַסְדָּיִם לַיהוָה מֵאֵד: 14 וַיְהִי־אִמְרָ אֶל־אַבְרָם אַחֲרֵי הַפְּרָדָּה לוֹט מַעֲמֹו שָׂא גַם עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן־הַמְּקוֹם־אֲשֶׁר־אַתָּה שָׁם צָפְנָה וְנִגְבְּהָ וְקָדְמָה וַיֹּמַר: 15 כִּי אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לֶךָ אֶתְנַנְנָה וְלִזְרַעַךָ עַד־עוֹלָם: 16 וְשִׁמְתִי אֶת־זְרַעְךָ כַּעֲפֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר אִם־יוֹכֵל אִישׁ לְמַנּוֹת אֶת־עַפְרֵי הָאָרֶץ־גַּם־זְרַעַךָ יִמְנָה: 17 קוּם הַתְּהַלֵּךְ בְּאָרֶץ לְאַרְכָּה וּלְרַחֲבָה כִּי לֶךָ אֶתְנַנְנָה: 18 וַיֵּאָהֵל אַבְרָם וַיָּבֵא וַיֵּשֶׁב בְּאַלְנֵי מִמְרָא אֲשֶׁר בְּחֻבְרֹן וַיִּבְרַח־שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה: פ

14

Entambala y'abami bani

¹ Omu mango ga Amrafeli mwami w'e Shineyari, Ariyoko mwami w'e Elasari na Kedori-Laomeri mwami w'e Elami na Tideali mwami w'e Goyimi, ² abôla bami banacitula entambala oku babo bami bo baligi: Bera mwami w'e Sodomu, Birsha mwami w'e Gomora, Shineabi mwami w'e Adma, Shemeberi mwami w'e Seboyimi n'omwami w'e Bela izino lyage ye Sowari. ³ Abâla bazinda bayankira omuhigo omu kabanda ka Sidimi yo enaligi nyanja y'omunyu. ⁴ Bagezize myaka ikumi n'ibirhi erhi badwirbe barhegekwa na Kedori-Laomeri, lero omu mwaka gw'ikumi na kasharhu, bågoma. ⁵ Ci omu mwaka gw'ikumi na karhanu Kedori -Laomeri àyisha haguma n'omurhwe gw'abandi bami, balya bali bayumvinye boshi naye. Ahimira bene Refayimi aha Ashtaroti-Karnayimi, Abazuzimi abahimira aha Hama, Aba-Emimi omu kabanda ka Kiriayatayimi, ⁶ Aba Horiti abahimira oku ntongo za Seyiri kuhika aha Eli-Parani lugo luli elubibi n'irungu. ⁷ Bagonjolokera e Ayini Mishipati omu Kadesi. Bahima ab'omu cihugo c'aba-Amaleki, kuguma n'aba Amoreni, bo babàga e Hasasoni-Tamari. ⁸ Naye omwami w'e Sodomu, omwami w'e Gomora, omwami w'e Adma, omwami w'e Seboyimi n'omwami w'e Bela izino lyage ye Sowari nabo bähiga okulwa; babalwikiza omu kabanda ka Sidimi. ⁹ Bakoza Kedori-Laomeri, mwami w'e Elami, Tideali mwami w'e Goyimi, Amrafeli mwami w'e Shineyari na Ariyoko mwami w'e Elasari, bami bani oku barhanu! ¹⁰ Omu kabanda ka Sidimi mwali muyunjwire bideka bya bulembo; omu kuyaka omwami w'e Sodomu n'omwami w'e Gomora bahirimamwo, abasigalaga bayakira omu ntongo. ¹¹ Abahimaga basàbunga ebyali omu Sodomu n'omu Gomora byoshi, n'ebiryo byamuli byoshi banacigendera. ¹² Loti naye, mugala wa mulumuna wa Abram, bamugwarha, banyaga n'ebirugu byage byoshi banacigendera. Yo ali ayubasire e Sodomu. ¹³ Muguma omu bashugunukaga, akanya aj'ibwira Abram muhabraniya wali yubasire aha murhi gwa Mambri Amoriti, mwene wabo Esikoli na Aneri, bàli bira b'Abram. ¹⁴ Abram erhi ayumva oku kwo mwene wabo anahèsirwe mpira ntyo, asinga omurhwe gwa balume magana asharhu na bantu ikumi na munani, balwi bakulu baburhagwa omu mwage, abalibirhakwo kuhika aha Dani. ¹⁵ Erhi babà bamacigabamwo bikembe bibirhi, Abram ye n'engabo yage, bàbarhéra budufu, anabahima abaminika kuhika aha Hoba olunda lw'ebwa murhi gwa Damasi. ¹⁶ Alíkúza ebirugu byoshi, haguma na mwene wabo Loti n'ebirugu byage, kuguma n'abakazi n'abalume.

Oburherekêre bwa Melkisedeki

¹⁷ Abram erhi akola arhabâluka emunda anahimiraga Kederi-Lomeri, ye n'abami bali boshi naye, omwami w'e Sodomu ayish'imuyankirira omu njira omu kabanda ka Sawe (lwo lubanda lwa mwami). ¹⁸ Melkisedeki mwami w'e Salemu ayisha adwirhe omugati n'irivayi; ali mudâhwa wa Nyamuzinda w'enyanya bwenêne. ¹⁹ Anacigisha Abram ederha, erhi: «Abram agishwe na Nyamuzinda w'enyanya bwenêne owalemaga amalunga n'igulu, ²⁰ Ayagirwe Nyamuzinda w'enyanya bwenêne owahiraga abashombanyi bawe omu nfune zawe». Abram anacimurhûla oku ngasi ebi anali adwirhe byoshi. ²¹ Oyu mwami w'e Sodomu anacibwira Abram, erhi: «Ompe abantu oyôrhane ebirugu». ²² Ci kwone Abram ahûna oyo mwami w'e Sodomu, erhi: «Ndengezize okuboko kwani emunda Nyamuzinda w'enyanya bwenêne ali ye walemaga amalunga n'igulu. ²³ Ciru n'ehigozi ciru n'ehishumi hy'enkwerho zawe ntahyo narhòla omu birugu byawe: orhag'iderha erhi: «Nie nagazize Abram». ²⁴ Ntahyo ntôzire ciru n'ehitya. Byo ntaderha ebi abarhumisi bàni balyaga n'ecigabi nahàga abira bantabalaga bo Aneri, Esikoli na Mambri;

abola barhōla ngasi muguma ecage cigabi».

יְהִי בִימֵי אֲמֶרְפֶּל מֶלֶךְ־שִׁנְעָר אֲרִיֹּךְ מֶלֶךְ אֶלְסַר כְּדָרְלֵעֶמֶר מֶלֶךְ עַיִלִים וְתִדְעַל מֶלֶךְ־גִּזְיִים: 2 עָשָׂו מִלְחָמָה אֶת־בְּרַעַל 14 Genesis
מֶלֶךְ סֹדִם וְאֶת־בְּרַשַׁע מֶלֶךְ עַמְרָה שִׁנְאָבוּ מֶלֶךְ אֲדָמָה וְשִׁמְאֵלֶבֶת מֶלֶךְ צָבִיִּים וּמֶלֶךְ בָּלַע הַיֵּא־צֶעֶר: 3 כִּלְ־אֶלֶה חֲבָרֹו אֶל־עַמְקַ
הַשְּׂדִיִּים הוּא יָם הַמֶּלַח: 4 שְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה שָׁנָה עָבְדָו אֶת־כְּדָרְלֵעֶמֶר וְשִׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָרְדּוּ: 5 וּבְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בָּא כְּדָרְלֵעֶמֶר
וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר אָתּוֹ וַיָּבֹאוּ אֶת־רְפָאִים בְּעֶשְׂתֵּיתַקְרָנִים וְאֶת־הִזְזִיִּים בָּהֶם וְאֶת הָאֵימִים בְּשׁוֹהֵ קְרִיתִים: 6 וְאֶת־הַחֲרִי בְהַרְגֵם שִׁעִיר
עַד אֵיל פָּאֵרֹן אֲשֶׁר עַל־הַמְּדַבֵּר: 7 וַיָּשׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־עַיִן מִשְׁפֵּט הוּא קְדֹשׁ וַיָּבֹאוּ אֶת־כָּל־שְׂדֵה הָעַמְלָקִי וְגַם אֶת־הָאֲמֹרִיִּישׁ בְּחֻצְצָן
תַּמָּר: 8 וַיֵּצֵא מֶלֶךְ־סֹדִם וּמֶלֶךְ עַמְרָה וּמֶלֶךְ אֲדָמָה וּמֶלֶךְ צָבִיִּים וּמֶלֶךְ בָּלַע הוּא־צֶעֶר וַיַּעֲרֹכּוּ־אֶתֶּם מִלְחָמָה בְּעַמְקַ הַשְּׂדִיִּים: 9 אֶת
כְּדָרְלֵעֶמֶר מֶלֶךְ עַיִלִים וְתִדְעַל מֶלֶךְ גִּזְיִים וְאֲמֶרְפֶּל מֶלֶךְ שִׁנְעָר וְאֲרִיֹּךְ מֶלֶךְ אֶלְסַר אַרְבַּעַה מְלָכִים אֶת־הַחֲמִשָּׁה: 10 וַעֲמַק הַשְּׂדִיִּים
בְּאֶרֶת חָמֵר וַיִּסֹּו מֶלֶךְ־סֹדִם וַעֲמַרְה וַיְפִלוּ־שָׁמָּה וְהַנְּשֹׂאֲרִים הָרָה: 11 וַיָּקָחוּ אֶת־כָּל־רֶכֶשׁ סֹדִם וַעֲמַרְה וְאֶת־כָּל־אֶכְלָם
וַיִּלְכּוּ: 12 וַיִּקְחוּ אֶת־לוֹט וְאֶת־רַכְשׁוֹ בְּנֵי־אֶתִי אַבְרָם וַיִּלְכּוּ וְהוּא יָשֵׁב בְּסֹדִם: 13 וַיִּבֹא הַפְּלִיט וַיַּגִּד לְאַבְרָם הַעֲבָרִי וְהוּא שָׂכֵן בְּאֵלִי
מִמָּרָה הָאֲמֹרִיִּי אֶתִי אֲשֶׁלֶל וְאֶת־עַנְוֶר וְהֵם בְּעַלִי בְרִית־אַבְרָם: 14 וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אֶתִּיו וַיֵּרָק אֶת־חֲנִיָּלוֹ וַיִּלְדִי בֵיתוֹ שְׁמֹנֶה
עָשָׂר וְשָׁלֹשׁ מְאוֹת־יָרְדֵף עַד־דָּן: 15 וַיַּחֲלֵק עֲלֵיהֶם לְוִילָה הוּא וַעֲבָדָיו וַיָּבֹאוּ וַיִּרְדְּפוּ עַד־חֹבֹבָה אֲשֶׁר מִשְׁמָאל לְדִמְשֶׁק: 16 וַיָּשֵׁב אֶת
כָּל־הַרְכָּשׁ וְגַם אֶת־לוֹט אֶתִּיו וְרַכְשׁוֹ הַשִּׁיב וְגַם אֶת־הַנְּשִׁים וְאֶת־הָעַמִּים: 17 וַיֵּצֵא מֶלֶךְ־סֹדִם לְקִרְאתוֹ אַחֲרָי שׁוֹבוּ מִהַפּוֹת
אֶת־כְּדָרְלֵעֶמֶר וְאֶת־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר־אֶתּוֹ אֶל־עַמְקַ שׁוּה הוּא עֲמַק הַמֶּלֶךְ: 18 וּמִלְכִי־צַדִּיק מֶלֶךְ שְׁלֹם הוֹצִיא לְחַם וַיָּבֹאוּ וְהוּא כָהֵן לְאֵל
עַלְיוֹן: 19 וַיְבַרְכּוּהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עַלְיוֹן קִנְהַ שְׁמִים וְאַרְצֵי: 20 וַבְּרוּךְ אֵל עַלְיוֹן אֲשֶׁר־מָגֵן צְרִירָה בְיַדְךָ וַיִּתְּנֵנִי מַעֲשֶׂר מִכֶּל:
21 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־סֹדִם אֶל־אַבְרָם תְּנֵנִי הַנְּפֹשׁ וְהַרְכָּשׁ חֲחִלָּךְ: 22 וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־מֶלֶךְ סֹדִם הֲרִמְתִּי יָדִי אֶל־הוֹהָל אֵל עַלְיוֹן קִנְהַ
שְׁמִים וְאַרְצֵי: 23 אִם־מְחֻסָּת וְעַד שְׁרוּךְ־נֶעֱל וְאִם־אֶקַּח מִכָּל־אֲשֶׁר־לְךָ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשִׂיתִי־אֶת־אַבְרָם: 24 בְּלִעֲדֵי־ךָ אֲשֶׁר אֶקְלוּ
הַנְּעָרִים וְחֲלָקִי הַנְּשִׁים אֲשֶׁר הִלְכּוּ אֶתִּי עַנְרָ אֲשֶׁלֶל וּמִמָּרָהֶם יִקְחוּ חֲלָקָם: 25

15

Endagāno ya Nyamubāho boshi na Abrahamu

¹ Enyuma ly'ebyo, akanwa ka Nyamubāho kanacirhindakwo Abramum omu cilōrho, kaderha ntya, erhi: «Orhayobohaga Abramum, nie mpenzi yawe, oluhembo lwawe lwabā lunene». ² Abramum ashuza, erhi: «Waliha Nyamubāho bicigi wanshobōza? Niono nafā buzira mwana, niono omu njira rhwene Eliezeri w'e Damasko, ye wayīma omu byani...» ³ Abramum aderha, erhi: «Lola oku orhampāga iburha na muguma omu bene wirhu ye wayish'iyīma omu byani». ⁴ Kandi aho, akanwa ka Nyamubāho kanacimurhindakwo, erhi: «Arhali wabene oyo wanayīme omu byawe ci muguma warhenga omu muko gwawe». ⁵ Oku bundi amujāna embuga amubwira, erhi: «Galamira emalunga, oganje enyenyenzi z'emalunga nk'oku onahashire», anacimubwira, erhi: «Kwo iburha lyawe lyabā ntyo». ⁶ Abramum ayemera Nyamubāho, naye Nyamubāho erhi abā amamuganjira birya, amuyereka oku kwoshi kunali k'okuli. ⁷ Ashub'ibwira Abramum, erhi: «Nie Nyamubāho wakurhenzagya e Uru omu Kaldeya nti nkuhe eci cihugo cibe cawe». ⁸ Abramum ashuza, erhi: «Yagirwa Nyamubāho, bici namanyirakwo oku neci canabā cani?» ⁹ Anacimushuza, erhi: «Kanyagya ondēhere endaku ya myaka isharhu, empene ya myaka isharhu, engandabuzi ya myaka isharhu, orhōle n'empingā n'ecananyunyi c'engūku». ¹⁰ Ayisha amudwirhire ebyo bintu, abiberanga analambika ngasi luhande omu masu g'olwabo, ebinyunyi byoki arhaberangaga. ¹¹ Bacigukuma mpu bacirhunike kuli erya mirhumba, Abramum akazibahāhanya. ¹² Erhi izūba liba likola lyazika, enjōli nnene yarhogerakwo Abramum, ecōba cinene camugwarha. ¹³ Nyamubāho anacibwira Abramum, erhi: «Omanyē bwinja oku abana bawe bāba nka bigolo omu cihugo cirhali cabo. Baba baja eyo munda banabalibuze myaka magana ani. ¹⁴ Ci olubaga lwabarhindibuza ntyo niene nalutwira olubanja na buzinda bayagaluke erhi banadwirhe birugu mwandu. ¹⁵ Wehe wakulikira basho n'omurhūla, wagishwa omu bushanja bwinja. ¹⁶ Oku iburha lya kani go mango banashubire eno, bulya ububi bw'abanya-Amoriti burhacihika oku muhiro». ¹⁷ Izūba lyabīrage lyamazika n'obudufu erhi bwamarumbāna, lola oku ecibūde c'omugi n'ecimole n'omuliro byāgera ekarhi ka zirya nyama mberange. ¹⁸ Olwo lusiku Nyamubāho āfundika endagāno boshi n'Abramum ederha, erhi: «Iburha lyawe ndihire eci cihugo, kurhenga oku lwishi lw'e Misiri kuhika oku lwishi lunene, lwo lwishi lwa Efrata. ¹⁹ Cihugo c'aba Keniti, aba Keniziti, aba Kadimoniti, ²⁰ aba Hititi, aba Periziti, aba Refayimi, ²¹ aba Hamoriti, abanya-Kanani, aba Girigashiti n'aba Yebuseni».

Genes 15 1 אַחֲרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־אַבְרָם בְּמַחְזָה לֵאמֹר אֶל־תִּירָא אַבְרָם אֲנִי מִגֵּן לָךְ שִׁכְרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד: 1
2 וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדֹנָי יְהוִה מִה־תִּתֵּנִי לִי וְאֲנִי הוֹלֵךְ עִרְיָי וּבְךָ מִשְׁקַב־בֵּיתִי הוּא דְמִשְׁקָאֲלֵי־עֵזֶר: 3 וַיֹּאמֶר אַבְרָם הֲוֵי לִי לֹא נִתְּתָה זָרַע
וְהִנֵּה בְּנֵי־בֵיתִי יֹרֵשׁ אֹתִי: 4 וְהִנֵּה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ זֶה כִּי־אַם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ הוּא יִירָשְׁךָ: 5 וַיֵּצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה
וַיֹּאמֶר הַבְּטֹנָה הַשְּׂמִימָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם־תּוּכַל לִסְפֹּר אֲתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יְהִי זַרְעֲךָ: 6 וְהָאֲמֵן בְּיְהוָה וַיִּחְשְׁבֶהָ לוֹ צִדְקָה:
7 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ כְּשָׂדִים לֵתֵת לְךָ אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ: 8 וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יְהוִה בְּמַה אֲדַע כִּי אִירְשֶׁנָּה:
9 וַיֹּאמֶר אֵלָיו קְחָה לִי עֵגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאֵיל מְשֻׁלֶּשֶׁת וְתֵר וְגֹזֵל: 10 וַיִּקְחֵ־לוֹ אֶת־כָּל־אַלֶּה וַיְבַתֵּר אֶתֶּם בְּתוֹךְ וַיִּתֵּן
אִישׁ־בְּתָרוֹ לְקִרְאת רַעְיוֹ וְאֶת־הַצִּפְרָלָא בְּתֵר: 11 וַיֵּרַד הָעַיִט עַל־הַפְּגָרִים וַיֵּשֶׁב אֹתָם אַבְרָם: 12 וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבוֹא וְתִדְמָה נִפְלָה
עַל־אַבְרָם וְהִנֵּה אֵימָה חֲשָׁה גְדֹלָה נִפְלֵת עָלָיו: 13 וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יֵלַע תֵּדַע כִּי־גֵרָו יְהִי זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעֵנּוּ
אֲתָם אַרְבַּע מְאוֹת שָׁנָה: 14 וְגַם אֶת־הֶגְיוֹ אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ בָן אֲנִי וְאַחֲרָיִךְ יֵצֵאוּ בְּרַכְשׁ גָּדוֹל: 15 וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל־אַבְתֶּיךָ בְּשִׁלּוֹם

תקבר בשיבה טובה: 16 ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמרי עד-הנה: 17 ויהי השמש באה ועלטה הנה והנה תנור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים האלה: 18 בזים הוא כרת יהנה את-אברם ברית לאמר לזרעך נתתי את-הארץ הזאתמנהר מצרים עד-הנהקה הגדל נהר-פרת: 19 את-הקיני ואת-הקניזי ואת הקדמני: 20 ואת-החתי ואת-הפרזי ואת-הרפאים: 21 ואת-האמרי ואת-הכנעני ואת-הגרגישי ואת-היבוסים: o

16

Okuburhwa kwa Ismaeli

¹ Sarayi muka Abramum arhâlisag'imuhâ mwana. Cikwonene Sarayi ali agwerhe omuja-kazi wage w'e Misiri izîno lyage ye Hagari. ² Sarayi, anacibwira Abramum, erhi: «Lola, wekasinga obu Nyamubâho arhanyemereraga okuburha, j'emunda omujakazi wani ali, nkaba hali amango ankacimbonera abana». Abramum ayumva izu lya Sarayi. ³ Ntyo, Abramum erhi ajira myaka ikumi ali omu cihugo c'e Kanani, mukâge Sarayi amuha Hagari, mujakazi wage munyamisiri, amuha iba Abramum mpu amuyanke. ⁴ Naye, anacija emunda Hagari ali, arhola izîmi. Nyamukazi kurhenga amango abonaga akola ali izîmi arhacilolaga nn'omumwabo nka muntu. ⁵ Sarayi anacibwira Abramum, erhi: «We orhumire njakwo aka kagayo! Nayansire omujakazi wani nakufumbikaye, na kurhenga amango abonaga akola ali izîmi, niono ntacibonwa nka muntu omu masu gage. Nyamuzinda yene arhufunge rhwembi!». ⁶ Abramum abwira Sarayi, erhi: «Omujakazi wawe omu maboko gawe anali, wene omujirire oku onasimire». Abwo Sarayi akaz'ilibuza owabo kuhika owabo amuyaka. ⁷ Malahika wa Nyamubâho anacishimana Hagari hofi n'iriba liguma omu irungu, lyo iriba liba oku burhambi bw'enjira y'e Shuru. ⁸ Amudôsa, erhi: «Hagari, mujakazi wa Sarayi, ngahi warhenga na ngahi waja?». Hagari anacimushuza, erhi: «Naja nayâka nn'omumwirhu Sarayi». ⁹ Malahika wa Nyamubâho amubwira, erhi: «Galuka, oshubire emwa nn'omumwinyu onakazimuyumva». ¹⁰ Malahika wa Nyamubâho amubwira, erhi: «Naluza bwenêne iburha lyawe, lyaluga liyabirane okuganjwa». ¹¹ Malahika wa Nyamubâho anacimubwira, erhi: «W'oyo oli izîmi, waburha omwanarhabana, wayish'imuyirika izîno lya Ismaeli, bulya Nyamuzinda anayumvirhe omulenge gwawe. ¹² Oyo mwana abâ ndogomi nkali ya muntu, okuboko kwage kwakâlikirwa abandi boshi n'okuboko kw'abandi boshi ye kwalikirwa. Ayimanga yene omu masu ga bene wabo boshi.» ¹³ Hagari ayirika Nyamubâho wamubonekeraga eri izîno: erhi: «we El Royi», kwo kuderha «We Nyamuzinda Obona», bulya gwarhi yene, «Ka ye nshubir'ibona aha olya odwirhe ambona?» ¹⁴ Co cirhuma eryo iriba liderhwa mpu iriba lya Lahayi-Royi, liba ekarhi ka Kadesi na Beredi. ¹⁵ Hagari anaciburhira Abramum omwanarhabana, naye Abramum ayirika mugala wa Hagari izîno lya Ismaeli. ¹⁶ Abramum ali akola agwerhe myaka makumi gali munani na ndarhu erhi Hagari amujira Ishe wa Ismaeli.

ושרי אשת אברם לא ילדה לו וזלה שפחה מצרית ושמה הגר: 2 ותאמר שרי אל-אברם הנה נָא עצרני יהוה 1 16 Genesis מלדת בא-נא אל-שפחתי אולי אבנה ממנה וישמע אברם לקול שרי: 3 ותקח שרי אשת-אברם את-הגר המצרית שפחתה מקר עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען ותתן אתה לאברם אישה לו לאשה: 4 ויבא אל-הגר ותהר ותרא כי הרתה ותקל גברתה בעיניה: 5 ותאמר שרי אל-אברם חמסי עליך אנכי נתתי שפחתי בחיקך ותרא כי הרתה ואקל בעיניה ישפט יהוה ביני וביניה: 6 ויאמר אברם אל-שרי הנה שפחתך בידיך עשילתה הטוב בעיניך ותענה שריו ותברח מפניה: 7 וימצאה מלאך יהוה על-עין המים במדבר על-העין בדרך שור: 8 ויאמר הגר שפחת שרי אי-מציה באת ואנה תלכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי ברחת: 9 ויאמר לה מלאך יהוה שובי אל-גברתך והתעני תחת ידיה: 10 ויאמר לה מלאך יהוה הרבה ארבה את-זרעך ולא יספר מרב: 11 ויאמר לה מלאך יהוה הגר הרבה וילדת בן וקראת שמו ישמעאל כי-שמע יהוה אל-עניו: 12 והוא יהיה פרא אדם ידו בכל יד כל בן ועל-פני כל-אחיו ישכן: 13 ותקרא שם-יהוה הדבר אליה אתה אל ראי כי אמרה הגם הלא ראתי אחר-ראי: 14 על-כן קרא לבאר באר לחי ראי הנה ביו-קדש וגין ברד: 15 ותלד הגר לאברם בן ויקרא אברם שם-בנו אשר-ילדה הגר ישמעאל: 16 ואברם בן-שמינים שנה ויש שנים בלדת-הגר את-ישמעאל לאברם: o

17

Endagâno n'okukembûlwa kwa Abrahamu

¹ Abramum erhi ajira myaka makumi gali mwenda, Nyamubâho amubonekera amubwira, erhi: «Nie El-Shadayi, Nyamuzinda Ogala-byoshi, olambagire embere zani onayôrhe mwimana. ² Nafundika endagâno yani na nawe, nakuluzwa bwenêne». ³ Abramum anacikumba bûbi, na Nyamuzinda amubwira, erhi: ⁴ «Niono, endagâno yani nawe yeyi: Wabâ îshe w'amashanja manji manji. ⁵ Barhakanacikuderha Abramum, ci we kola Abrahamum, bulya nakujira îshe wa mashanja manji manji. ⁶ Nakuha iburha lirhali linyi, wabâ îshe wa mashanja manji na bami banji bakurhengamwo. ⁷ Nafundika endagâno yani rhwembi, ekarhi kani n'iburha lyawe enyuma zawe, n'obûko bwawe enyuma zawe, kurhenga oku iburha kuja oku lidi, yabâ ndagâno y'ensiku zoshi, kuderha nti mbe Nyamuzinda wawe na Nyamuzinda w'iburha lyawe enyuma zawe. ⁸ Nakuha w'oyo n'iburha lyawe ecira cihugo oyubasiremwo, ecihugo ca Kanani coshi, caba

cawe ensiku zoshi, nani nabà nie Nyamuzinda wawe». ⁹ Nyamuzinda abwira Abrahamu, erhi: «Woyo olange bwinja endagâno yani, woyo n'iburha lyawe enyuma kurhenga oku iburha kuja oku lindi. ¹⁰ Alaga endagâno yani mukwanine mulange, ndagâno ekarhî kani na nawe, kwo kuderha we n'iburha lyawe enyuma zawe: Ngasi mwanarhabana w'omu nyumpa yawe yeshi akwanine akembûlwe. ¹¹ Mujire bammukembûle, kwo kuderha batwe ehishisha hy'obulume bwinyu, co cabà cimanyiso c'endagâno yani ekarhî kani na ninyu. ¹² Ngasi mwanarhabana winyu, erhi akajira nsiku munani abusirwe, anakembûlwe, kurhenga oku iburha kuja oku lindi. Oyo anabà mwanarhabana waburhwa omu nyumpa yawe nisi erhi omwanarhabana waguliragwa ecigolo cirhali c'omu bûko bwawe. ¹³ Oyo obusirwe omu nyumpa yawe, n'oyo wagulagwa nsaranga, kukwanine bakembûlwe. Endagâno yani yashâkwa omu mubiri gwinyu nka ndagâno y'ensiku zoshi. ¹⁴ Orhali mukembûle, omulume barhatwiri ehishisha hy'oku bulume bwage, oyôla kukwanine akagwe omu bûko bwinyu, bulya arhakenziri endagâno yani». ¹⁵ Nyamuzinda abwira Abrahamu, erhi: «Mukawe Sarayi irhondo orhacihîrâga okamuderba mpu ye Sarayi, ci izino lyage ye kola waba Sara. ¹⁶ Namugisha nankuhe omwanarhabana wa kuli ye, namugisha abe nnina w'amashanja, anaburhe amashanja aburhe n'abami b'amashanja». ¹⁷ Abrahamu akumba bûbi, arhondêra asheka, erhi amacidesa yene, erhi: «K'omwana akaciburha? ¹⁸ Abrahamu, erhi: «Ciru Ismael arhanarhang'îlama embere zawel!» ¹⁹ Nyamuzinda ashuzza, erhi: «Kwo binali, mukawe Sara akuburhira omwanarhabana, wanamuyirika izino lya Izaki, nafundika endagâno yani haguma naye, yabà ndagâno y'ensiku n'amango, kuderha nti mbe Nyamuzinda wage n'ow'obûko bwage bwayisha enyuma zage. ²⁰ Oku biyerekire Ismaeli neci nkuyumvirhe; naye mmugishire, namuha iburha, namujire aluge bwenêne, aburha baluzi ikumi na babirhi, namujira ishanja linene. ²¹ Ci kwonene endagâno yani, Izaki ye rhwayifundika rhweshi, mugala wawe waburhwa na Sara mwaka irhondo nka gano mango». ²² Erhi ayusa ashambâla, Nyamuzinda asêzera Abrahamu. ²³ Oku bundi Abrahamu anarhola omugala Ismaeli, ngasi bandi banali ba maburhwa omu mwage, n'abandi bambali agulaga n'enfaranga, rhuderhe ngasi banali balume b'aha mwa Abrahamu boshi abakembûla ehishisha hy'obulume bwabo olwo lusiku lwonêne na kuhika ene nk'oku Nyamuzinda anamubwiraga. ²⁴ Erhi Abrahamu akembûlwa erhi agwerhe myaka makumi gali mwenda na mwenda, anacikembûlwa ehishisha hy'obulume bwage. ²⁵ Omugala Ismaeli naye ali agwerhe myaka ikumi n'isharhu erhi akembûlwa ehishisha hy'obulume bwage. ²⁶ Olwo lusiku lwonênê, Abrahamu n'omugala Ismael, bakembûlwa. ²⁷ Abalume b'aha mwage boshi, abana b'omu mulala gwage, na ngasi bandi agulaga nfaranga embuga, boshi bakembûlwa kuguma naye.

וְהָיָה אֲבָרָם בְּתִשְׁעִים שָׁנָה וַתִּשַׁע שָׁנָיִם וַיֵּלֶךְ אֶל־אֲבָרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי־אֵלְשֵׁדִי הַתְּהִלָּךְ לִפְנֵי וְהָיָה תְּמִימִים: 1
 2 וַיִּתְּנָה בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְאַרְבָּעָה אֲוֹתָךְ בְּמֵאֵד מֵאֵד: 3 וַיִּפֹּל אֲבָרָם עַל־פָּנָיו וַיִּדְבֹּר אֵתָּו אֱלֹהִים לֵאמֹר: 4 אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אֵתָּךְ וְהָיִיתָ לְאֵב הַמִּזְנוֹן גִּוְיִם: 5 וְלֹא־יִקְרָא עוֹד אֶת־שִׁמְךָ אֲבָרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אֲבָרָהָם כִּי אֲב־הַמִּזְנוֹן גִּוְיִם נִתְּתִיךָ: 6 וְהִפְרַתִּי אֵתָּךְ בְּמֵאֵד מֵאֵד וְנִתְּתִיךָ לְגִוְיִם וּמַלְכִים מִמֶּךָ יֵצְאוּ: 7 וְהִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵינֶךָ וּבֵינִי זֶרְעֶךָ אֲחֻרָיִךְ לְדֹרֹתֶם לְבְרִית עוֹלָם לְהָיוֹת לְלֵאלֹהִים וְלִזְרַעְךָ אֲחֻרָיִךְ: 8 וְנִתְּתִי לְךָ וְלִזְרַעְךָ אֲחֻרָיִךְ אֶתֹּ אֶרֶץ מִגְּרִיךָ אֶת כָּל־אֶרֶץ כְּנָעַן לְאַחֲזָתָ עוֹלָם וְהִי־תִלְהֶם לְאֵלֹהִים: 9 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אֲבָרָהָם וְאַתָּה אֶת־בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אֶתָּה וְזֶרְעֶךָ אֲחֻרָיִךְ לְדֹרֹתֶם: 10 זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵינִי וְזֶרְעֶךָ אֲחֻרָיִךְ הַמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר: 11 וְנִמְלַתֶם אֶת בֶּשֶׂר עַרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם: 12 וּבְנֵי־שִׁמְנֹת יָמִים יְמוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם יְלִיד בְּיָתִי וּמִקְנֵת־כֶּסֶף וְהָיָה בְרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם: 14 וְעָרְלוּ זָכָר אֲשֶׁר לֹא־יְמוֹל אֶת־בֶּשֶׂר עַרְלָתוֹ וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיהָ־אֶת־בְּרִיתִי הַכֹּהֵן: 15 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אֲבָרָהָם שְׂרִי אֲשִׁתְּךָ לֹא־תִקְרָא אֶת־שִׁמְךָ שְׂרִי כִּי שְׂרָה שִׁמְךָ: 16 וּבְרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לְךָ בֵּן וּבְרַכְתִּיהָ וְהָיָה לְגִוְיִם מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה־הֵי: 17 וַיִּפֹּל אֲבָרָהָם עַל־פָּנָיו וַיִּצְחַק וַיֹּאמֶר בְּלִבִּי הֲלֹבֵן מֵאֵה־שָׂנֶה וְיֹלֵד וְאִם־שָׂרָה־הַבְּתִלִּשְׁעִים שָׂנֶה תֵּלֵד: 18 וַיֹּאמֶר אֲבָרָהָם אֶל־הָאֱלֹהִים לוֹ יִשְׁמַעֲלִי יְחִיָּה לִפְנֵיךָ: 19 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֲבַל שְׂרָה אֲשִׁתְּךָ יִלְדָת לְךָ בֵּן וְקִרְאתָ אֶת־שִׁמְךָ יִצְחָק וְהִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי אֵתָּו לְבְרִית עוֹלָם לְזֶרְעוֹ אֲחֻרָיו: 20 וְלִישְׁמַעֲלִי שִׁמְעִיתִיךָ הִנֵּהוּ בְּרַכְתִּי אֹתוֹ וְהִפְרַתִּי אֹתוֹ וְהִרְבִּיתִי אֹתוֹ בְּמֵאֵד מֵאֵד שָׁנָיִם עֶשְׂרִים וְנָשִׂאֵם וַיִּלְדוּ וְנִתְּתִיו לְגִוְיִם גְּדוֹלִים: 21 וְאַת־בְּרִיתִי אֲקִים אֶת־יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ שְׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה בְּשָׂנֶה הָאֲחֻרָתִי: 22 וַיִּכַּל לְדַבֵּר אֹתוֹ וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אֲבָרָהָם: 23 וַיִּקְחֵם אֲבָרָהָם אֶת־יִשְׁמַעֲלִי בְנוֹ וְאֶת כָּל־יְלִידֵי בֵיתוֹ וְאֶת כָּל־מִקְנֵת כֶּסֶף כָּל־זָכָר בְּאֵנְשֵׁי בֵית אֲבָרָהָם וַיְמַל אֶת־בֶּשֶׂר עַרְלָתָם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים: 24 וְאַבְרָהָם בְּתִשְׁעִים וַתִּשַׁע שָׂנֶה בְּהַמְלֹו בֶּשֶׂר עַרְלָתוֹ: 25 וַיִּשְׁמַעֲלִי בְנוֹ בְּתִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׂנֶה בְּהַמְלֹו אֶת בֶּשֶׂר עַרְלָתוֹ: 26 בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אֲבָרָהָם וַיִּשְׁמַעֲלִי בְנוֹ: 27 וְכָל־אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ יְלִיד בְּיָתִי וּמִקְנֵת־כֶּסֶף מֵאֵת בְּנֵי־זָכָר נִמְלוּ אִתּוֹ: 28

18

Nnâmahanga ashub'ibonekera Abrahamu aha Mambri

¹ Nyamubâho amubonekera aha murhi gwa Mambri erhi atamire aha luso lw'ecirâlo cage, amango g'idûrhu likali ly'omûshi. ² Erhi alambûla amasu abona bantu basharhu bamuyimanzire aha burhambi. Erhi ababona arhenga aha luso lw'ecirâlo aja emunda bali, ahwera oku idaho. ³ Ababwira, erhi: «Yagirwa Nnahamwirhu nkusengire, akaba ntonyire omu masu gawe, orhageraga aha burhambi bwa mwambali

wawe buzira kuyimanga. ⁴ Baj'ilerha mishi masungunu mukalabe amagulu, munarhamûkire hali ogu murhi. ⁵ Naj'ilonza ecihimbi c'omugati murhûzemwo omurhima mubul'igenda, e kuli mwaja co canarhumaga mugera aha mwa mwambali winyu eco!». Banacishuza mpu: «Ojirage nk'okwo odesire». ⁶ Abrahamu anacibadukira omu cirâlo emunda Sara ali ambwira, erhi: «Orhôle mirengo ishanrhu ya nshâno, obumbe onabajiremwo orhugati. ⁷ Abrahamu akanya aja omu buso bwage, arhòlamwo akanina k'omutwira kashushagire bwinja akaha omwambali, naye akanya aj'ikarheganya. ⁸ Ayisha adwirhe amashanza, empyuhu na kalya kanina anabâgaga, adekereza embere zabo; naye ayimanga hofi nabo aha idako ly'omurhi oku bakâlya. ⁹ Banacimudôsa, mpu: «Ngahi mukawe Sara ali?» Abashuza, erhi: «Yoyo otamire omu cirâlo». ¹⁰ Olya w'ecigolo ederha, erhi: «Mwaka irhondo nashub'igera hano mwawe kandi, n'ago mango, erhi mukawe Sara agwerhe mugala». Sara akazâg'iyumviza aha luso lw'ecirâlo câli enyuma zage. ¹¹ Ci Abrahamu na Sara bali bakola bashosi ba myaka minji, na Sara ali amahwerwa arhacijâga omu mugongo. ¹² Lero Sara acishesa, erhi: «K'aga mango nahwire nakaciyumva amasîma! N'ibanie oyula okola luvandagwa!». ¹³ Ci kwone Nyamubâho abwira Abrahamu, erhi: «Cirhumire Sara asheka anaderha erhi: Ka kuburha nani nakaciburha nankola ncîberîre ntaye? ¹⁴ Ka hali ebirhangâzo byankayabira Nyakasane okujira? Mwaka irhondo nka gano mango, nashubira eno mwawe na Sara aburha mugala.» ¹⁵ Sara acihakanula, erhi: «Mâshi ntashesire», ali amayoboha, ci kwone amubwira, erhi: «Neci washesire».

Abrahamu asengerera ab'e Sodomu

¹⁶ Balya balume banaciyimuka, bagenda, bâhika aha bâkalangira Sodomu. Abrahamu aja alambagira boshi nabo mpu abaluse. ¹⁷ Nyamubâho âcidôsa erhi: «Kurhi nafulikaga Abrahamu akantu ndâlire okujira, ¹⁸ n'obwo Abrahamu aba ishanja linene na lizibu n'agandi mashanja g'igulu goshi gagishwa muli ye? ¹⁹ Bulya nacîmwishozire nti arhegeke abana bage n'enyumpa yage enyuma zage mpu balange enjira ya Nyamubâho omu kujira ebishinganine n'ebilongîre»; na ntyo, Nyamubâho anajirira Abrahamu ebi amulaganyagya. ²⁰ Ntyo, Nyamubâho anaciderha, erhi: «Omulenge gushobesire Sodomu na Gomora gurhali munyi! Ecâha cabo carhalusire. ²¹ Nkolaga nabunguluka ndole erhi nanga erhi neci bajizire ebira omulenge gubashobesire emunda ndi gumanyisize: nani ntacihabè». ²² Balya bantu barhenga halya bâja olunda lw'e Sodomu. Abrahamu erhi aciyimanzire embere za Nyamubâho. ²³ Abrahamu ayegêra, ederha, erhi: «Kâli onakolaga waherêrekeza omushinganyanya haguma n'enkola-maligo?». ²⁴ Kwankaba habonekana bantu bashinganyanya makumi arhanu mw'olwo lugo. Kâli onakolaga wabaherêrekeza? K'orhankabalira olwo lugo erhi abo bashinganyanya makumi arhanu galulimwo garhuma? ²⁵ Nanga orhankajira ntyo! Okuherêrekeza omushinganyanya haguma n'enkola-maligo, okugeza omushinganyanya cikembe ciguma n'omunyabyâha. Nanga nta mango. K'omutwi w'emmanja w'igulu lyoshi arhakacitwa mmanja?» ²⁶ Nyamubâho anacishuza, erhi: «Nkashigâna e Sodomu bantu makumi arhanu bashinganyanya omu lugo, nanababalira ecishagala coshi bo barhuma» ²⁷ Abrahamu ashub'iderha, erhi: «Ciru nkabâ katulo na luvû, nashub'icîshomya okushambâza Nnahamwirhu. ²⁸ Hali amango omu bashinganya makumi arhanu hankabula barhanu: Ka wanahana ecishagala coshi erhi abo barhanu bo barhumire?» Nyamubâho amushuza, erhi: «Nanga, erhi hankabâ bashinganyanya makumi ani na barhanu, ntankaciluhana». ²⁹ Abrahamu ashubirira, erhi: «Nkaba hanayish'ibonekana makumi ani gone». Nyamubâho amushuza, erhi: «Ntakujire erhi ago makumi ani garhuma». ³⁰ Abrahamu, erhi: «Nnawirhu arhabâga burhe, nshub'iderha; nkaba hanaciboneka makumi asharhu». Naye, erhi ntaluhane hakabonekana ago asharhu. ³¹ Ayushûla, erhi: «Nashub'icîshomya okushambâza Nnawirhu: Nkaba hanaciboneka makumi abirhi». Nyamubâho amushuza, erhi: «Ntacishâbe erhi ago makumi abirhi go garhuma». ³² Abrahamu, erhi: «Nnawirhu arhabâga burhe, nderhe ecinwa cizinda: Nkaba hanciboneka ikumi lyone»; Nyamubâho amushuza, erhi: «Ntacihane erhi eryo ikumi lyo lirhumire» ³³ Nyamubâho erhi ays'ishambâza Abrahamu, agenda, naye Abrahamu ashubira emwage.

Genesis 18 1 וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בְּאַלְנֵי מִמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פְּתַח־הָאֵהָל כְּחֵם הַיּוֹם: 2 וַיֵּשֶׁא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים 1 וַיֵּרָא אֵלָיו וַיֵּרָא לְקִרְאָתָם מִפְּתַח הָאֵהָלוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה: 3 וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אִם־נָא מִצְּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֶל־גַּא תַּעֲבֹר מֵעַל עַבְדְּךָ: 4 וַיִּקְרָא־גַא מֵעַט־מִיָּם וַרְחִצּוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעִנוּ תַּחַת הַעַץ: 5 וַאֲקֹהֶה פֶּתַח־לְחֵם וְסַעֲדוּ לְבַבְכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ כִּי־עַל־כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל־עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ: 6 כֹּתֵעֵשָׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: 7 וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֵהָלָה אֶל־שֵׁרָה וַיֹּאמֶר מַה־לִּי שְׁלֹשׁ סָאִים קֶחַם סֹלֶת לֹוִשִׁי וְעִשְׂיֵעֻגוֹת: 7 וַאֲלֵ־הַבְּקָר רֶץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן־בְּקָר רֶץ וְטוֹב וַיִּתֵּן אֶל־הַנָּעִר וַיִּמְהַר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ: 8 וַיִּקַּח חֲמָאָה וְחֵלֵב וּבֶן־הַבְּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לַפְּנִיָּהֶם וְהוּא־עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הַעֵץ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: 9 וַיֹּאמֶר אֵיהָ שֵׁרָה אֲשֶׁרָה וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל: 10 וַיֹּאמֶר שׁוּב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כְּעַת חַיָּה וְהִנֵּה־בֶן לְשֵׁרָה אֲשֶׁרָה וְשָׁמַעַת פֶּתַח־הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרָיו: 11 וַאֲבָרְהָם וְשֵׁרָה זָקְנִים בָּאִים בַּיָּמִים חֲדָל לִהְיוֹת לְשֵׁרָה אַרְחַ כְּנָשִׁים: 12 וַתִּצְחַק שֵׁרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחֲרִי בִלְתִּי הִיתִה־לִּי עַדְנָה וְאֲדֹנָי זָקֵן: 13 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַבְרָהָם לְמַה זֶה צִחְקָה שֵׁרָה לֵאמֹר הֲצַר אֲמָנָם אֲלֶיךָ וְאֲנִי־זָקְנָתִי: 14 הֲיִפְלָא מִיְהוָה דְּבָר לְמוֹעֵד אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כְּעַת חַיָּה וְלִשְׁרָה בֶן: 15 וַתִּכְחַשׁ שֵׁרָה לֵאמֹר לֹא צִחְקָתִי כִּי יִגְאָה וַיֹּאמְרוּ לֹא כִּי צִחְקָתִי: 16 וַיִּקְמוּ מִשֵּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקְפוּ עַל־פְּנֵי סֹדֶם וְאַבְרָהָם הִלֵּךְ עִמָּם לְשִׁלְחָם: 17 וַיְהִי־הָ אֲמָר

הַמִּכְסָה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה: 18 וְאַבְרָהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגִוֵּי גְדוֹל וְעֲצוּם וְנִבְרָכוּ בּוֹ לֵל גִּוֵּי הָאָרֶץ: 19 כִּי יִדְעֹתֶיךָ לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת־בְּנֵי וְאֶת־בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶרֶךְ יְהוָה לְעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הֵבִיא יְהוָה עַל־אַבְרָהָם אֶת אֲשֶׁר־דָּבַר עִלְיוֹ: 20 וַיֹּאמֶר יְהוָה זַעֲקֵת סָדָם וְעַמָּה כִּי־רָבָה וְחַטָּאתָם כִּי כָבְדָה מְאֹד: 21 אֲרִדְהָנָא וְאַרְאֶה הַכְּצַעֲקֹתָה הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָלָה וְאִם־לֹא אֲדַע: 22 וַיִּפְּנוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ סְדֵמָה וְאַבְרָהָם עִוְנָו עִמָּד לִפְנֵי יְהוָה: 23 וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲאֵף תִּסְפָּה צְדִיק עַם־רָשָׁע: 24 אֲוִלִי יֵשׁ חַמְשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר הֲאֵף תִּסְפָּה וְלֹא־תִשָּׂא לְמַקְלוֹם לְמַעַן חַמְשִׁים־הַצְדִּיקִים אֲשֶׁר בְּקִרְבָּה: 25 חֲלִלָה לִּי מִעֲשׂוֹתוֹ כְּדָבַר הַזֶּה לְהַמִּית צְדִיק עַם־רָשָׁע וְהִנֵּה כַצְדִּיק כְּרָשָׁע חֲלָלְהֶלֶךְ הַשֹּׁפֵט כֹּל־הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט: 26 וַיֹּאמֶר יְהוָה אִם־אֶמְצָא בְּסָדָם חַמְשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר וְנִשְׂאתִי לְכָל־הַמִּקְוִים בְּעִבְרָם: 27 וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנְהִיגָא הוֹאֵלְתִי לְדָבַר אֶל־אֲדָנִי וְאֲנֹכִי עֹפֵר וְאֹפֵר: 28 אֲוִלִי יִחְסְרוּן חַמְשִׁים הַצְדִּיקִים חַמְשָׁה הַתְּשֻׁחִית בְּחַמְשָׁה אֶת־כָּל־הָעִיר וַיֹּאמֶר לֹא־אֲשִׁחִית אִם־אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים וְחַמְשָׁה: 29 וַיֹּסֶף עוֹד לְדָבַר אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֲוִלִי מִצָּאוֹן שָׁם אַרְבָּעִים וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱשֶׂה בְּעַבְרָהָרְבָעִים: 30 וַיֹּאמֶר אֶל־נָא יְחַר לְאֲדָנִי וְאֲדַבְּרָה אֲוִלִי מִצָּאוֹן שָׁם שְׁלֹשִׁים וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱשֶׂה אִם־אֶמְצָא שָׁם שְׁלֹשִׁים: 31 וַיֹּאמֶר הִנְהִיגָא הוֹאֵלְתִי לְדָבַר אֶל־אֲדָנִי אֲוִלִי מִצָּאוֹן שָׁם עֶשְׂרִים וַיֹּאמֶר לֹא־אֲשִׁחִית בְּעַבּוֹר הָעֶשְׂרִים: 32 וַיֹּאמֶר אֶל־נָא יְחַר לְאֲדָנִי וְאֲדַבְּרָה אֶרְבָּעִים אֲוִלִי מִצָּאוֹן שָׁם עֶשְׂרֵה וַיֹּאמֶר לֹא־אֲשִׁחִית בְּעַבּוֹר הָעֶשְׂרֵה: 33 וַיֵּלֶךְ יְהוָה כְּאֲשֶׁר כָּלָה לְדָבַר אֶל־אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמַקְוֹ:

19

Okushâbwa kwa Sodomo

¹ Erhi balya bamalahika babirhi bahika aha Sodomo câjingwè, Loti ali abwarhire aha muhango gw'olugo. Erhi Loti ababona ayimuka, akanya aj'ibayankirira, ahwera oku idaho. ² Aderba, erhi: «Mmuhûnyire mâshi banawirhu muyîshe muyandagalire emwa mwambali winyu muj'ihandayo, mugeze amishi oku magulu, n'irhondo sezi mwanahira njira», ci bo be bashuza, mpu: «Nanga, rhwalâla muno ngo». ³ Ci kwone abayinginga bwenêne kuhika bayemera okuja emwage n'okuja omu nyumpa. Abarheganyiza ebiryo, abayokera omugati gurhalimwo lwango, banacilya. ⁴ Oku barhacigwishira, enyumpa yoshi yagorhwa n'abalume b'omu lugo, bantu b'e Sodomo, kurhenga oku misole kuhika oku bashosi, olubaga lwoshi buzira kusiga ndi nyuma. ⁵ Bayakûza Loti banacimudôsa, mpu: «Ngahi bali balya bantu bajîire hanola mwawe bunu budufu? Orhuhe bo rhubalâlâne». ⁶ Loti ahuluka aja emunda bali emuhanda, anayigal a olumvi enyuma zage. ⁷ Anacibabwira, erhi: «Bene wirhu, mwe mukasinga, mumanye mwankakola amabil! ⁸ Yumvi mmubwire, ngwerhe banyere babirhi barhasag'imanya balume, nnammulerherabo: mubajire oku mubwine kwinja, ci abola bantu mumanye mwankaderha mpu mwabahumakwo, bulya mwo bajire omu cihoho c'enyumpa yani». ⁹ Ci bahuza, mpu: «Orhenge aho! Azind'iyisha ali mubunga, yoyo wamacijiraga mutwi wamanja! Waba we rhujira kubi kubalusha». Bacirhunika kuli Loti bwenêne; bamuyishakwo bakola bapamula olumvi. ¹⁰ Ci balya balume bombi, banacirîka okuboko, bakululira Loti aha burhambi bwabo, omu nyumpa, banahamika olumvi. ¹¹ Bahunika balya bantu kw'olumbwibwi aha luso, kurhenga oku murho kuhika oku mukulu, bayabirwa ciru n'okubona omuhango. ¹² Balya bantu babirhi banacibwira Loti, mpu: «Ka hali bandi bene winyu ojira enola munda? Bagala bawe, ngasi bene winyu bali munola lugo boshi obarhenze hanola. ¹³ Rhukola rhwashâba luno lugo, bulya omulenge kuli abala bantu emwa Nyamubâho gwarhalusire, na Nyamubâho anarhurhumire mpu rhubamalire». ¹⁴ Loti akanya aj'ibwira abakwi bakazagisheba abâli, erhi: «Yimuki murhenge muli cino cihugo bulya Nyamuzinda alâlire okucishâba; ci abakwi bamaya mpu kuhalîza. ¹⁵ Erhi kuba mucêracêra, bamalahika banacisêza Loti, mpu: «Yimuka orhôle mukawe n'aba bâli bawe bali ahala bombi, ogende lyo orhag'igwa omu buhane Nyamubâho ahanamwo bino bishagala. ¹⁶ Mpu acizindoloka, balya balume babirhi bamugwarhira oku kuboko ant mukâge n'abâli oku banali babirhi, bulya Nyamuzinda ali alonzize okubacinga. Bamuhulusa banamulekera emuhanda gw'olugo. ¹⁷ Oku bamuhêka e muhanda, muguma muh balya bamalahika amubwira, erhi: «Kanya oyake duba duba, ocize omûka gwawe, orhakabaganaga enyuma orhanayimangaga ngahi omu kabanda ci oyakire oku ntondo lyo olek'ihêkwa omu nsanyâ». ¹⁸ Loti abashuza, erhi: «Nanga, Nnahamwirhu. ¹⁹ Mwambali wawe arhonyire omu masu gawe, wananyeresire olukogo lwawe ene ofungira omûka gwani. Ci kwone, ntankayakira oku ntondo, mpiki n'obwo buhanya burhantindakwo, obone namafâ».

Obûko bwa bene Mowabu n'obwa bene Amoni

²⁰ Lola lula lugo luli hofi; omuntu anayakiramwo, lurhali lunganaci. Oleke nyakiremwo; luligi lunganaci? Lyoki nankalobôka». ²¹ Naye amushuza, erhi: «Nkubêrire kandi olwo lukogo, ntacishâbe olwo lugo odesire». ²² Kanyagya oyakiremwo bulya ntaco najira orhanacihikamwo.» Co carhumire bayîrika olwo lugo izîno lya Sowari. ²³ Erhi izûba likola lyashoshôka, Loti ahika omu Sowari. ²⁴ Oku bundi Nyamubâho anacirhogeza enshâno y'ecibiriti n'omuliro kuli Sodomo na kuli Gomora. ²⁵ Anacishâba ebyo bishagala n'olubanda lwoshi, haguma n'abantu balimwo na ngasi hyasi hy'oku idaho. ²⁶ Muka Loti mpu akabagana enyuma, ashuba cirundo ca munyu. ²⁷ Abrahamu azûka sêzisêzi aja halya ayimangaga embere za

Nyamuzinda.²⁸ Alâba Sodomo na Gomora n'akabanda koshi, alangîra omugi gwatumbûka omu cihugo nka mugî gw'omu cibêye.²⁹ Ntyo ago mango, Nyamuzinda ashâbaga ebishagala by'omu kabanda, akengêra Abrahamu, akûla Loti muli obwo buhanya, erhi akola ashanda ebishagala Loti ayubakagamwo. Obûko bwa bene Mowabu n'obwa bene Amoni.³⁰ Loti arhenga e Sowari, agend'iyubaka oku ntondo bone abâli bombi, bulya ali ayobohire okubêra e Sowari. Banacigend'ibêra omu lukunda bon'abâli bombi.³¹ Omwali mukulu anacibwira omurho, erhi: «Larha oyula okola mushosi anta mulume wankaja emunda rhuli nk'oku banajira omu igulu lyoshi.³² Oyîshe rhunywe Larha idivayi rhunalâle rhwe naye; ntyo larha rhwanamukûlakwo iburha.»³³ Banacinywesa îshe idivayi mw'obwo budufu, omunyere mukulu aj'igwishira aha burhambi bw'îshe, arhamanyaga ciru amango azukaga.³⁴ Erhi buca, omunyere mukulu abwira omulumuna, erhi: «Injo budufu nalâzire rhwe na larha; rhushub'imunywesa idivayi muli obu budufu, nawe ogend'ilâlâ mwe naye, ntyo larha rhwanamukûlakwo iburha.»³⁵ Banacinywesa îshe idivayi kandi obwo budufu, n'omunyere murho agend'igwishira aha burhambi bwage. Arhamanyaga amango agwishiraga ciru n'amango azûkaga.³⁶ Bâli ba Loti bombi banaciba izimi, erhi n'izimi liri ly'îshe.³⁷ Omukulu aburha murhabana, anacimuyirika eryl Mowabu, ye shakulaza wa bene Mowabu.³⁸ Omurho naye aburha murhabana, amuyirika eryl Beni-Ami, ye shakulaza wa bene Amoni. OMURHONDERO XIX Okushâbwa kwa Sodomo Genesis 19 1

אָבָא שְׁנַי הַמַּלְאָכִים דְּמָהּ בְּעֶרְבַּי וְלוֹט יֹשֵׁב בְּשַׁעַר־סְדֹם וְיֶרָא-לוֹט וַיְקַם לִקְרֹאתָם וַיִּשְׁתַּחוּ אִפָּיִם 1
אָרְצָה: 2 וַיֹּאמֶר הִנֵּה נֹא-אֲדֹנָי סוֹרוּ נָא אֶל-בַּיִת עַבְדְּכֶם וְלִינוּ וְרַחֲמוּ רִגְלֵיכֶם וְהִשְׁפַּמְתֶּם וְהִלַכְתֶּם לְדַרְכְּכֶם וַיֹּאמְרוּ לֹא כִי בְרָחוּב גַּלְיָא: 3
וַיִּפְצַרְבָּם מְאֹד וַיִּסְרוּ אֵלָיו וַיֹּבֵאוּ אֶל-בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מַשְׁתֶּה וּמִצּוֹת אִפָּה וַיֹּאמְרוּ: 4 טָרַם יִשְׁכְּבוּ וְאֲנִשִּׁי הָעִיר אֲנִשִּׁי סְדֹם וְגַבּוּ
עַל-הַבַּיִת מִגַּעַר וְעַד-זֵקֵן כֹּל-הָעָם מִקְּצֵה: 5 וַיִּקְרָאוּ אֶל-לוֹט וַיֹּאמְרוּ לֹא אֵינָהּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-בָּאוּ אֵלָיְךָ הַלַּיְלָה הַזֶּה וְאַיִם אֲלֵינוּ וְהַיִּתְּנָהּ
אֲתָם: 6 וַיֵּצֵא אֲלֵהֶם לוֹט הַפְּתִיחַ וְהַדְלִיל סָגַר אַחֲרָיו: 7 וַיֹּאמֶר אֶל-נָא אַחִי תִרְעוּ: 8 הַנְּהַגְנָא לִי שְׁתֵּי בָנוֹת אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ אִישׁ
אוֹיְצִיאֶה-נָא אֶתְהֵן אֵלֵיכֶם וְעֹשֵׂי לְהֵן כְּסוּבוּבְעֵינֵיכֶם רֶק לֹאֲנָשִׁים הָאֵל אֶל-תַּעַשׂוּ דְבַר כִּי-עַל-יֶן בָּאוּ בְצֵל קִרְתִּי: 9 וַיֹּאמְרוּ גַשְׂתֵּהּ-לָא
וַיֹּאמְרוּ הַאֲחָד בְּאֵלֵינוּ וַיִּשְׁפֹּט שְׁפוֹט עֵתָה נָרַע לָךְ מֵהֶם וַיִּפְצַרוּ-בְאִישׁ בְּלוֹט מְאֹד וַיִּגְשׁוּ לְשָׂבָר הַדְלִיל: 10 וַיִּשְׁלְחוּ הָאֲנָשִׁים
אֶת-יָדָם וַיִּבְּאוּ אֶת-לוֹט אֵלֵהֶם הַבַּיִתָּה וְאֶת-הַדְלִיל סָגַרוּ: 11 וְאֶת-הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-פָּתַח הַבַּיִת הַכּוֹל בִּסְנוּרִים מִקֶּטֶן וְעַד-גְּדוֹל וַיֵּלְאוּ
לְמִצַּח הַפְּתַח: 12 וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים אֶל-לוֹט עַד מִי-לָךְ פֶּה סָתוּן וּבְנֵיךָ וּבְנֹתֶיךָ וְכָל אֲשֶׁר-לָךְ בְּעִירָהוּצָא מִן-הַמְּקוֹם: 13 כִּי-מִשְׁחַתִּים
קוֹמוּ צֹאוּ מִן-הַמְּקוֹם הַזֶּה כִּי-גָדְלָה צִעְקַתְכֶם אֶת-פִּנִי יְהוָה וַיִּשְׁלַחנִי יְהוָה לְשַׁחֵתְהוּ אֶת-פְּנֵי יְהוָה וַיֵּצֵא לֹט וַיְדַבֵּר אֶל-חֲתָנָיו וַיִּלְחַק בְּנֹתָיו וַיֹּאמֶר
קוּמוּ קַח אֶת-אִשְׁתֵּיךָ וְאֶת-שְׁתֵּי-בָנוֹתֶיךָ הַנִּמְצָאֹת פִּן-תִּסְפֹּה בְּעַן הָעִיר וְהִי כִמְצַחַךְ בְּעֵינֵי חֲתָנֶיךָ: 15 וְכִמְלוּ שְׂחֹר עָלָה וַיֵּאֲבִיאוּ הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לְאֶמֶר
קוּמוּ קַח אֶת-אִשְׁתֵּיךָ וְאֶת-שְׁתֵּי-בָנוֹתֶיךָ הַנִּמְצָאֹת פִּן-תִּסְפֹּה בְּעַן הָעִיר: 16 וַיִּתְמַהְמַהוּ וַיִּחְזְקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וַיְבַדְּ-אִשְׁתוֹ וַיְבַדְּ שְׁתֵּי
בָנוֹתָיו בְּחַמְלַת יְהוָה עַל-יִשְׂרָאֵל וַיִּנְחָהוּ מִחוּץ לָעִיר: 17 וַיְהִי כַהוּצִיאָם אֹתָם הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַמְּלֹט עַל-נַפְשֶׁךָ אֶל-תִּבְיֹא אַחֲרֶיךָ
וְאֶל-תַּעַמְדוּ-בְּכָל-הַכְּנַר הַהָרָה הַמְּלֹט פִּן-תִּסְפֹּה: 18 וַיֹּאמֶר לוֹט אֲלֵהֶם אֶל-נָא אֲדֹנָי: 19 הַנְּהַגְנָא מִצָּח עַבְדְּךָ חָן בְּעֵינֶיךָ וְתַגְדָּל חֶסֶדְךָ
אֲשֶׁר עֲשִׂיתָ עִמָּדִי לְחַחֲיוֹת אֶת-נַפְשִׁי וְאֶנְחִי לֹא אוֹכַל לְהַמְלֹט הַהָרָה פִּן-תִּדְבַקְנִי הָרַעָה וּמָתִי: 20 הַנְּהַגְנָא הָעִיר הַזֹּאת קְרָבָה לָנוּס
שְׁמָה וְהִיא מִצְעָר אִמְלוּטָה נָא שְׁמָה הִלָּא מִצְעָרוֹהוּ וְתַחִי נַפְשִׁי: 21 וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִשְׂאתִי פָנֶיךָ גַם לְדָבָר הַזֶּה לְבָלִיתִי הַפְּנִי
אֶת-הָעִיר אֲשֶׁר דְּבַרְתָּ: 22 מֵהָר הַמְּלֹט שְׁמָה כִּי לֹא אוֹכַל לַעֲשׂוֹת דְּבַר עַד-בָּאָךְ שְׁמָה עַל-יֶן קְרָא שְׁם-הָעִיר צוּרַע: 23 הַשְּׂמֵשׁ יָצָא
עַל-הָאָרֶץ וְלוֹט גָּא צְעֵרָה: 24 וַיְהִי הַמְּסִיר עַל-סְדֹם וְעַל-עַמְרָה גְּפְרִית וְאַשׁ מֵאֵת יְהוָה מִן-הַשָּׁמַיִם: 25 וַיְהַפֵּךְ אֶת-הָעָרִים הָאֵל
וְאֶת כָּל-הַכְּנַר וְאֶת כָּל-יְשֻׁבֵי הָעָרִים וְצַחַח הָאֲדָמָה: 26 וְתַבַּט אִשְׁתוֹ מֵאַחֲרָיו וְתַחִי נַצִּיב מִלַּח: 27 וַיִּשְׁפֹּם אֲבָרָהָם בְּבִקְרָא אֶל-הַמְּקוֹם
אֲשֶׁר-עַמַּד שֵׁם אֶת-פְּנֵי יְהוָה: 28 וַיִּשְׁלֶךְ עַל-פְּנֵי סְדֹם וְעַמְרָה וְעַל-כָּל-פְּנֵי אֲרֶץ הַכְּנַר וַיֵּרָא וְהָיָה עָלָה קִיטָר הָאָרְצָה קִיטָר הַכְּבָשׂוּן:
29 וַיְהִי בִשְׁחַת אֱלֹהִים אֶת-עָרֵי הַכְּנַר וַיִּזְכַּר אֱלֹהִים אֶת-אֲבָרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת-לוֹט מִתְּוֹר הַהַפְּלֵה בְּהַפְּלֵה אֶת-הָעָרִים אֲשֶׁר-יָשָׁב בְּהֵן
לוֹט: 30 וַעַל-לוֹט מִצּוּרַע וַיִּשָׁב בְּהֵן וְשְׁתֵּי בָנוֹתָיו עִמּוֹ כִּי יָרָא לְשֹׂבֵת בְּצוּרַע וַיִּשָׁב בְּמַעְרָהוּ וַיְהִי וְשְׁתֵּי בָנוֹתָיו: 31 וְתֹאמְרוּ הַבְּכִירָה
אֶל-הָצֵעִירָה אָבִינוּ זָקֵן וַאִישׁ אֵין בְּאָרְץ לְבָאוּ עָלֵינוּ כִּדְרָהּ-כָּל-הָאָרֶץ: 32 לְכֵה נְשָׁקָה אֶת-אָבִינוּ לֵין וְנְשָׁקָה עִמּוֹ וְחָתִיּה מֵאָבִינוּ זָרַע:
33 וְתִשְׁקֶינּוּ אֶת-אָבִינוּ לֵין בְּלֵילָה הַזֶּה וְתֵבֵאוּ אֶת-שִׁבְתָּהּ וְתִשְׁקְבוּ אֶת-אָבִיָה וְלֹא-יֵרַע-בְּשָׁבְכָה וּבְקוֹמָה: 34 לֵין הִלָּה מִמְחַרְתֵּךְ וְתֹאמְרוּ
הַבְּכִירָה אֶל-הָצֵעִירָה הִין שְׁכַבְתִּי אִמֵּשׁ אֶת-אָבִי וְנְשָׁקָה עִמּוֹ וְחָתִיּה וְחָתִיּה מֵאָבִינוּ זָרַע: 35 וְתִשְׁקֶינּוּ גַם בְּלֵילָה
הַזֶּה אֶת-אָבִינוּ לֵין וְתִקַּם הָצֵעִירָה וְתִשְׁקְבוּ עִמּוֹ וְלֹא-יֵרַע-בְּשָׁבְכָה וּבְקוֹמָה: 36 וְתִתְהַרְוּ וְשְׁתֵּי בָנוֹתֵינוּ לוֹט מֵאָבִינוּ: 37 וְתִלְדוּ הַבְּכִירָה בֵּן
וְתִקְרָא שְׁמוֹ מוֹאֵב הוּא אָבִי-מוֹאֵב עַד-הַיּוֹם: 38 וְהָצֵעִירָה גַם-הוּא יִלְדֵה בֵּן וְתִקְרָא שְׁמוֹ בְּנֵי-עַמִּי הוּא אָבִי-בְנֵי-עַמּוֹן עַד-הַיּוֹם: 39

20

Abrahamu aha Gerari

¹ Abrahamu arhenga eyo munda aja omu cihugo ca Negebu, ayubaka ekarhi ka Kadesi na Shuru. Abêra aha Gerari. ²Abrahamu, omu kuderha mukâge Sara, ayisha, erhi: «Mwali wirhu oyo», lero Abimeleki mwami w'e Gerari arhumiza mpu bamugwarhire Sara. ³Ci kwone Nyamuzinda abonekera Abimeleki omu bilôrho budufu amubwira, erhi: «Wafâ kuli oyu mukazi oyansire, bulya ali mukazi ogwerhe iba». ⁴Abimeleki, arhâli acimuyegêra, kwo kuderhaga, erhi: «Muhânyi, ka wayirha n'abêru kweru?». ⁵Kâli Abrahamu yene wambwiraga, erhi mwali wirhu oyu, na nyamukazi naye yene ederha erhi mushinja wirhu oyu? Nakujizire n'obushinganyanya bw'omurhima n'obw' amaboko garhalikwo izabyo». ⁶Nyamuzinda anacimubwira kandi omu bilôrho, erhi: «Nani mmanyire bwinja oku wajiraga okwôla n'omurhima gw'obushinganyanya na kandi niene nakucikaga nti olek'ingayisa n'ecâha; co carhumire ntaziga wamuhumakwo. ⁷Na bunôla, ogalulage muka oyu mulume: aba mulêbi akânakusengerera mpu lyo olama.

Ci akaba orhamugalwiri, onamanye oku kufa wanafa, we n'aba aha mwawe boshi.»⁸ Abimeleki azûkiriza sêzisêzi ahamagala abambali boshi, abarhondêreza ebyola byoshi anabwiragwa, nabo barhungwa n'obwôba bunene.⁹ Oku bundi Abimeleki ahamagala Abrahamu amudôsa, erhi: «Kurhi oku warhujizire? Kubi kuci nakujirire obûla walonza okumbarhuza ecâha cingan'aha nie n'ab'oku bwami bwani? Wankolîre ebirhakolwa.»¹⁰ Abimeleki ashub'idôsa Abrahamu, erhi: «Bici wali ogererize ene ojira ntyola?»¹¹ Abrahamu ashuzza, erhi: «Nakazâg'iderha omu murhima gwani nti okurhârîndira okurhinya Nyamuzinda kurhankaboneka mw'eci cihugo: banyirha kw'oyu mukazi.»¹² Ci kwone kandi anali mwali wirhu, aburhwa na larha ci arhaburhwa na nyâma, ahindusirage mukanie.¹³ Na kandi, amango Nyamuzinda antegekaga mpu nje nazungula kuli n'enyumpa ya larha, nabwira nyamukazi, nti: «Alaga oku wantabâlamo: ngasi aha rhwakahika hoshi oderhe oku ndi mushinja winyu.»¹⁴ Abimeleki arhôla oku bintu bishwekwa, ebinyinyi n'ebinenene, oku bajâ n'oku bajâkazi bage aha Abrahamu anamugalulira mukâge Sara.¹⁵ Abimeleki anamubwira, erhi: «Lola ecihugo canî, eci cilambûle embere zawe, oyubake aha onalonzize!»¹⁶ Abwira Sara, erhi: «Obwine oku mpire mushinja winyu bikoroti cihumbi bya nfaranga. okwôla kwakukûla enshonyi embere z'aba muli mweshi, na ntyo, nta mwenda gwinyu nsigiremwo.»¹⁷ Abrahamu asengerera Abimeleki emunda Nyamuzinda ali, naye Nyamuzinda afumya Abimeleki, mpu muka Abimeleki n'abajakazi bage lyo babona abana.¹⁸ Nyamuzinda aliamazanganya abakazi b'aha mwa Abimeleki boshi n'owal'irhumire, ali Sara, muka Abrahamu. OMURHONDERO XX Abrahamu aha Gerari Genesis 20, 1

וַיֵּטַע מִשֶׁם אַבְרָהָם אֲרָצָה 1 וַיֵּגַר בְּגֵרָה: 2 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל-שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אַחְתִּי הִיא וַיִּשְׁלַח אַבְיִמֶלֶךְ מֶלֶךְ גֵּרָר וַיִּקְחָתָּהּ-שָׂרָה: 3 וַיֵּבֵא אֱלֹהִים אֶל-אַבְיִמֶלֶךְ בַּחלֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הֲנֵנּוּ מֵת עַל-הָאִשָּׁה אֲשֶׁר-לָקַחְתָּהּ וְהוּא בְּעַלְתָּ בְּעַל: 4 וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרַב אֵלֶיהָ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי הֲגִיז גַּם-צְדִיק תִּהְיֶה: 5 הֲלֹא הוּא אָמַר-לִי אַחְתִּי הִיא וְהִיא-גַּם-הוּא אָמְרָה אַחִי הוּא בְּתֵם-לִבִּי וּבִגְלוֹן כִּפִּיעֵשִׁיתִי זֹאת: 6 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים בַּחלֹם גַּם אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי בְּתֵם-לִבְכֶּךָ עֵשִׂיתָ זֹאת וְאַחַשְׁרָגְגַם-אֲנִי אוֹתָךְ מִחֹטְאִי עַל-כֵּן לֹא-נִתְתִּירָךְ לִכְנַע אֵלֶיהָ: 7 וְעַתָּה הִשָּׁב אֶשְׁת־הַאִישׁ כִּי-נָבִיא הוּא וַיִּתְפַּלֵּל בְּעַדְךָ וְחַיָּה וְאִם-אֵינְךָ מְשִׁיב דְּעַפְי־מוֹת תַּמּוֹת אֶתָּה וְכָל-אֲשֶׁר-לָךְ: 8 וַיִּשְׁכֹּם אַבְיִמֶלֶךְ בְּבֹקֶר וַיִּקְרָא לְכָל-עַבְדָּיו וַיִּדְבֹּר אֶת-כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאָזְנֵיהֶם וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים מֵאֲדֹ: 9 וַיִּקְרָא אַבְיִמֶלֶךְ לַאֲבָרְהָם וַיֹּאמֶר לוֹ מַה-עֵשִׂיתָ לָנוּ וְמַה-חֲטַאתִי לָךְ כִּי-הִבַּאתָ עָלַי וְעַל-מִמְלַכְתִּי חֲטָאָה גְדֹלָה מִעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא-יַעֲשׂוּ עֲשִׂיתָ עִמָּדִי: 10 וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ אֶל-אַבְרָהָם מַה רָאִיתָ כִּי עֵשִׂיתָ אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה: 11 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין-יִרְאַת אֱלֹהִים בְּמִקּוֹם הַזֶּה וְהִרְגִנִי עַל-דְּבָרֵי-אִשְׁתִּי: 12 וְגַם-אָמַנְהָ אַחְתִּי בְּת־אָבִי הוּא אֶךְ לֹא בְּת־אִמִּי וְתִּהְיֶה-לִּי לְאִשָּׁה: 13 וַיֹּהִי כַּאֲשֶׁר הִתְעַו אֹתִי אֱלֹהִים מִבֵּית אָבִי וְאָמַר לֵה זֶה חֲסִדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂי עִמָּדִי אֶל-כָּל-הַמִּקּוֹם אֲשֶׁר נָבֹא שְׁמָה אֲמַר-לִי אַחִי הוּא: 14 וַיִּקַּח אַבְיִמֶלֶךְ צֹאן וּבָקָר וְעַבְדִּים וְשִׁפְחֹת וַיִּתֵּן לְאַבְרָהָם וַיֵּשֶׁב לוֹ אֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ: 15 וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ הִנֵּה אֲרָצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ שָׁב: 16 וְלִשְׂרָה אָמַר הִנֵּה נִתְּתִי אֵלַי כֶּסֶף לְאַחִיךָ הִנֵּה הוּא-לָךְ כְּסוֹת עֵינַיִם לְכָל אֲשֶׁר-אֲתָךְ וְאֵת כָּל וְנִכְחַת: 17 וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל-הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת-אַבְיִמֶלֶךְ וְאֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-הַתִּינוֹיִלָדוֹ: 18 כִּי-עָצַר עָצַר יְהוָה בְּעַד כָּל-רִחִם לְבַיִת אַבְיִמֶלֶךְ עַל-דְּבַר שָׂרָה אִשְׁתְּ אַבְרָהָם: 0

21

Okuburhwa kwa Izaki

¹ Nnâmahanga ayish'irhangula Sara, nk'oku anaderhaga; anamujirira nk'oku amulaganyagya. ² Sara arhôla izimi, aburhira Abrahamu omwanarhabana omu bushosi bwage, omu mango Nyamuzinda anali atwire. ³ Abrahamu ayîrika omwana Sara amuburhiraga izino Iya Izaki (Cishesa) nka kulya Nyamuzinda anarhegekaga. ⁴ Abrahamu akembûla omugala Izaki enyuma Iya nsiku munani abusirwe, nk'oku Nyamuzinda anamurhegekaga. ⁵ Abrahamu ali akola agwerhe myaka igana erhi omugala Izaki aburhwa. ⁶ Sara anaciderha, erhi: «Nyamuzinda amanpa cishesa, ngasi boshi abayumva ogu mwanzi kushesa nabashesa». ⁷ Ashub'iderha, erhi: «Ndi wankabwizire Abrahamu oku Sara ankaciyonsize abana! bulya niono namaha obushosi bwage omwana».

Hagari na Ismaeli bâkagwa

⁸ Omwana akula ananena amonka, Abrahamu ajirisa olusiku lukulu, olusiku banenesagya Izaki amonka. ⁹ Lero Sara alangira olya mwanarhabana omunya-Misiri Hagari aburhiraga Abrahamu adwirhe ashârha boshi n'omugala Izaki. ¹⁰ Abwira Abrahamu, erhi: «Ohuluse oyu mukazi boshi n'omugala, kurhakwanini omwana w'omujakazi ayime bo na mugala wani Izaki.» ¹¹ Ako kanwa kababaza bwenêne Abrahamu kuli oyo mugala, ¹² ci kwone Nyamuzinda abwira Abrahamu, erhi: «Omanyê orhabâga burhe erhi oyo mwana w'omujakazi wawe orhuma, ngasi oku Sara akanakuhûna onakuyemere bulyala Izaki lyo iburha Iyahêka izino Iyawe ensiku zoshi. ¹³ Ci oyu mwana w'omujakazi naye namujiramwo ishanja, bulya naye ali mugala wawe. ¹⁴ Abrahamu azûka sêzisêzi, arhôla omugati n'ehibindi hy'amishi ashanira Hagari, ahira omugala aha lurhugo, abahulusa. Nyamukazi aja ahabuka omu irungu Iya Bersheba. ¹⁵ Erhi amishi gali omu hibindi gamuhwera akweba omwana wage omu hishaka ¹⁶ aj'ibwarhala aha akalangira ishaka, nka aha omuntu ankalasha omwampi. Bulya kwo akazag'iderha emurhima, erhi: «Ntalonza mbone oku oyu mwana afâ.»

Atamala erya burhambi, arhondêra ayâma analaka. ¹⁷ Nyamuzinda ayumva omulenge gw'omwana erhi anali empingu, malahika wa Nyamuzinda ahamagala Hagari amubwira, erhi: «Kurhi wabire Hagari? Orhōbohaga bulya Nyamuzinda ayumvirhe olujamu lw'omwana aho ali. ¹⁸ Yimuka, ogwarhe omwana bwinja bulya namujira lubaga lunene. ¹⁹ Nyamuzinda arhenza olubwibwi omu masu ga Hagari, alangira iriba. Akanya aj'idōma abumba ehibindi, anacywesa omugala. ²⁰ Nyamuzinda ayōrha ali boshi n'olya mwana, akula, anabēra omu irungu, ābā nfōla miherho. ²¹ Ayubaka omu irungu Iya Parani, na nnina aj'imushebera omukazi Munya-Misiri.

Abrahamu bo na Abimeleki aha Bersheba

²² Muli ago mango, Abimeleki ayisha boshi na Pikoli, murhambo w'abalwi bage, abwira Abrahamu, erhi: «Nyamuzinda ali haguma nawe muli ebi odwirhe wajira byoshi. ²³ Ocigashage buno oku izino Iya Nyamuzinda, oku orhakandenganya nie n'abana bāni n'abinjikulu bāni; n'oku emunda ndi n'emunda ciri eci cihugo wayishagamwo nka cigolo, walanga obwira buli nk'obūla nkujirakwo.» ²⁴ Abrahamu ashuza, erhi: «Neci ncīgashire kwo.» ²⁵ Naye Abrahamu atumuza Abimeleki iriba Iyage Iyamishi bambali ba Abimeleki bamunyagaga. ²⁶ Abimeleki ashuza, erhi: «Ntamanyiri ndi wankajizire ntyo: nawe wene orhasag'imbwira akantu kuli ebyo, nani niene ene bwo burhanzi nkumanya.» ²⁷ Abrahamu arhōla omu bintu byage, ebinyīnyī n'ebinene abiha Abimeleki na bombi oku bali babirhi bajira endagāno. ²⁸ Abrahamu arhōla bibuzi nda by'omu buso bwage abihira hago hago. ²⁹ Abimeleki amudōsa, erhi: «Ebyo bibuzi nda ohizire hago hago, bici byajira aho?» ³⁰ Amushuza, erhi: «Kuderha nti oyemere okurhōla ebira bibuzi nda by'omu maboko gani, bibe buhamirizi oku nie nanahūmbaga eryo iriba. ³¹ Co cirhuma ahōla haderhwa Bersheba, kulya kuba ahōla ho bombi bacīgashiraga. ³² Erhi babā bamafundika endagāno aha Bersheba, Abimeleki ayimuka boshi na Pikoli, murhambo w'engabo n'abalwi bage, ashubira omu cihugo c'Abafilistini. ³³ Abrahamu agwika omurhi gw'etamarisi ahōla Bersheba anashengeraho izīno Iya Nyamubāho, Nyamuzinda w'ensiku n'amango. ³⁴ Abrahamu ashinga myaka erhali minyi omu cihugo c'Abafilistini.

וְיִתֵּן פָּקֵד אֶת־שָׂרָה כְּאִשָּׁר אָמַר וַיַּעַשׂ יְהוָה לְשָׂרָה כְּאִשָּׁר דִּבֶּר׃ וַתְּלֵד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֶּן לְזָקְנָיו לְמוֹעֵד 1
אִשָּׁר־דִּבֶּר אֵתוֹ אֱלֹהִים׃ 3 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת־שָׁם־בְּנֵו הַבּוֹלֵד־לוֹ אִשָּׁר־לִדְהָלוֹ שָׂרָה׃ יִצְחָק׃ 4 וַיִּמַּל אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק בְּנֵו
בֶּן־שְׁמֹנֶת יָמִים כְּאִשָּׁר צִוָּה אֵתוֹ אֱלֹהִים׃ 5 וְאַבְרָהָם בֶּן־מֵאָת שָׁנָה בְּהוֹלֵד לוֹ אֶת יִצְחָק בְּנֵו׃ 6 וַתֹּאמֶר שָׂרָה צִחָק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים
כֹּל־הַשְּׂמֵעַ יִצְחָק־לִי׃ 7 וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הַיְיִקְוָה בְּנִים שָׂרָה כִּי־יִלְדֵתי בֶּן לְזָקְנָיו׃ 8 וַיִּגְדַּל הַיָּלֵד וַיִּגְמַל יַעֲשֶׂה אַבְרָהָם מִשְׁתָּה
גְּדוֹל בְּיוֹם הַגְּמִל אֶת־יִצְחָק׃ 9 וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת־בֶּן־הַגֵּר הַמְצִרִית אִשָּׁר־יִלְדָה לְאַבְרָהָם מִצְחָק׃ 10 וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גֵּרָשׁ הָאֵמָה
הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִרְשׁ בְּנֵו־הָאֵמָה הַזֹּאת־עִם־בְּנֵי עַם־יִצְחָק׃ 11 וַיַּרְע הַדִּבְרַ מֵאֵד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אֹדֹת בְּנֵו׃ 12 וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם אֲלֵי־רַע בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנְּעֹר וְעַל־אֵמֶתְךָ כֹּל אִשָּׁר תֹּאמְרָאֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ כִּי בִיִצְחָק יִקְרָא לָהּ זָרַע׃ 13 וַיִּגַּם
אֶת־בֶּן־הָאֵמָה לְגִוֵי אֲשִׁימֹנּוּ כִּי זָרַעָהּ הוּא׃ 14 וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיִּקְח־לָחֵם וַחֲמַת מִים וַיִּתֵּן אֶל־הַגֵּר שָׁם עַל־שִׂכְמָהּ וְאֶת־הַיָּלֵד
וַיִּשְׁלַח וַתֵּלֶךְ וַתֵּתֵן בְּמִדְבַר בְּאֵר שָׁבַע׃ 15 וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן־הַחֲמַת וַתִּשְׁלַח אֶת־הַיָּלֵד תַּחַת אֶחָד הַשִּׂיחִים׃ 16 וַתֵּלֶךְ וַתִּשָּׁב לָהּ
מִנְּגַד הַרְחֵק כַּמֶּטְחָן קָשֶׁת כִּי אָמְרָה אֶל־אַרְאֵה בְמוֹת הַיָּלֵדוֹת שָׁבַע מִנְּגַד וַתִּשָּׂא אֶת־קוֹלָהּ וַתִּבְרַךְ׃ 17 וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנְּעֹר
וַיִּקְרָא מִלֶּאךָ אֱלֹהִים אֶל־הַגֵּר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ הַגֵּר אֶל־תִּירָאִי כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנְּעֹר בְּאִשָּׁר הוֹאֵשָׁם׃
18 וְקוֹמֵי שָׂאִי אֶת־הַנְּעֹר וְהַחֲזִיקִי אֶת־יָדְךָ בָּהּ כִּי־לְגוֹי גְּדוֹל אֲשִׁימֹנּוּ׃ 19 וַיִּפְקַח אֱלֹהִים אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרָא בְּאֵר מַיִם וַתֵּלֶךְ וַתִּמְלֵא
אֶת־הַחֲמַת מַיִם וַתִּשְׁקֹאֶת־הַנְּעֹר׃ 20 וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת־הַנְּעֹר וַיִּגְדַּל וַיִּשָּׁב בְּמִדְבַר וַיְהִי רֹבֵה קִשְׁת׃ 21 וַיִּשָּׁב בְּמִדְבַר פָּאֵרָן וַתִּקְח־לוֹ
אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאַרְץ מִצְרַיִם׃ פ 22 וַיְהִי בַעַת הַהוּא וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ וּפִיכֵל שֶׁר־צָבָאוּ אֶל־אַבְרָהָם לֵאמֹר אֱלֹהִים עִמָּךְ־בְּכָל אִשָּׁר־אַתָּה
עָשָׂה׃ 23 וְעַתָּה הַשָּׁבַע לִי בְּאֱלֹהִים הַנֵּה אִם־תִּשְׁקַר לִי וְלִנְיִ וְלִנְיִ וְלִנְכֵדִי כֹחַסֵד אִשָּׁר־עִשִׂיתִיעִמָּךְ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעַם־הָאָרֶץ
אִשָּׁר־גִּרְתָּהּ בָּהּ׃ 24 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֲנֹכִי אֲשָׁבַע׃ 25 וְהוֹכַם אַבְרָהָם אֶת־אַבְיִמֶלֶךְ עַל־אֲדוֹת בְּאֵר הַמַּיִם אִשָּׁר גָּזְלוּ עִבְדֵי אַבְיִמֶלֶךְ׃
26 וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ לֹא יָדַעְתִּי מִי עָשָׂה אֶת־הַדִּבְרַ הַזֶּה וְגַם־אַתָּה לֹא־הִגַּדְתָּ לִי וְגַם־אֲנֹכִי לֹא שָׁמַעְתִּי בְּלִתי הַיּוֹם׃ 27 וַיִּקַּח אַבְרָהָם
צֹאן וּבָקָר וַיִּתֵּן לְאַבְיִמֶלֶךְ וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית׃ 28 וַיֵּצֵב אַבְרָהָם אֶת־שָׁבַע כַּבְּשֵׁת הַצֹּאן לְבִדְהָן׃ 29 וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ אֶל־אַבְרָהָם מַה
הֵנָּה שָׁבַע כַּבְּשֵׁת הָאֵלֶּה אִשָּׁר הַצַּבְתָּ לְבִדְהָן׃ 30 וַיֹּאמֶר כִּי אֶת־שָׁבַע כַּבְּשֵׁת תִּקַּח מִיָּדִי בְּעֹבוֹר תְּהִי־לִי לְעֹדָה כִּי
חִפְרַת־יֵאֶת־הַבְּאֵר הַזֹּאת׃ 31 עַל־כֵּן קָרָא לְמִקוֹם הַהוּא בְּאֵר שָׁבַע כִּי שָׁם נִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם׃ 32 וַיִּכְרְתוּ בְרִית בְּבָאֵר שָׁבַע וַיִּקַּם
אַבְיִמֶלֶךְ וּפִיכֵל שֶׁר־צָבָאוּ וַיִּשְׁבוּ אֶל־אַרְץ פְּלִשְׁתִּים׃ 33 וַיֵּטַע אֶשֶׁל בְּבָאֵר שָׁבַע וַיִּקְרָא־שָׁם בְּשֵׁם יְהוָה אֵל עוֹלָם׃ 34 וַיִּגַּר אַבְרָהָם
בְּאַרְץ פְּלִשְׁתִּים יָמִים רַבִּים׃ פ

22

Abrahamu alikola ahāna ommwana enterekêro byayerekana oku arhinya Nyamuzinda. Yene ashubimuhanza

¹ Enyuma z'aho, Nyamuzinda arhangula Abrahamu, amubwira, erhi: «Abrahamu ! Abrahamu! » Naye ashuza, erhi: «Ho ndi hano. » ² Nyamuzinda anacimubwira, erhi: «Oyanke mugala wawe cūsha, oyōla orhonya, Izaki, omujāne omu cihugo c'e Moriya, n'eyo munda, omuhāne nterekêro ya kusingonoka. ³ Abrahamu azūka sēzisēzi arheganya endogomi yage na bambali babirhi n'omugala Izaki. Abeza enshāli z'enterekêro, bāhira njira bāja erya munda Nyamuzinda amubwiraga. ⁴ Oku lusiku Iwa kasharhu,

Abrahamu agalamira, alangîra erya ntondo ci erhi enaciri kuli.⁵ Abrahamu anacibwira abambali erhi mubêrage aha mweshi n'eyi ndogomi, nani rhwe n'oyu mwana, rhwahika hala, rhwaharamya rhunashub'iyandagalira emunda muli.⁶ Abrahamu ayanka enshâli z'enterekêro azibarhuza omugala Izaki, naye yene afumbarha omuliro n'akêre, banagenda bombi.⁷ Izaki anacidôsa îshe Abrahamu, erhi: «Larha!» Naye ashuza erhi: «Kurhi mwana wani?» Izaki, erhi: «Omuliro ogu rhudwirhe, n'enshâli z'enterekêro , ci ngahi omwanabuzi rhwagend'irherekêra ali?»⁸ Abrahamu ashuza, erhi: «Nyamuzinda yene abona aha arhenza omwanabuzi w'enterekêro, mwana wani». Banacigenda bombi oku bali babirhi.⁹ Erhi bahika aho Nyamuzinda amulangûlaga, Abrahamu ayubaka oluhêrero, arherekeza enshâli, aziriringa omugala Izaki, amulambika oku luhêrero oku nyanya ly'enshâli.¹⁰ Abrahamu alambûla okuboko arhola akêre mpu akolaga abâga omugala.¹¹ Ci kwone Malahika wa Nyakasane anacimuyakûza kurhenga empingu, erhi: «Abrahamu! Abrahamu!» Abrahamu, erhi: «Ho ndi hano!»¹² Malahika amubwira, erhi: «Leka, orhalambûlire omwana kwo okuboko! Orhanamujiraga kubi kuci! Namamanyaga oku kurhinya orhinya Nyamuzinda: orhandahirire mugala wawe, mugala wawe cûsha».¹³ Abrahamu, alangira engandabuzi ehangarhine amahembe omu ishaka; Abrahamu aj'irhola erya ngandabuzi ayirherekêra nterekêro ya kusingonoka ahâli h'omugala.¹⁴ Abrahamu ayirika aho hantu izîno lya «Nyamuzinda yene abona ebyo», ciru na kuhika ene kwo bachaderha mpu «Oku ntondo Nyamuzinda yene abona ebyo».¹⁵ Malahika wa Nyamubâho ashub'ihamagala Abrahamu obwa kabirhi kurhenga empingu,¹⁶ ¹⁷ nkolaga nakuyunjuza migisho, iburha lyawe naliluzza nka nyenzezi z'oku nkuba na nka mushenyi gw'omu nyanja n'eryo iburha lyawe lyakâhima omuhango gw'abashombanyi balyo.¹⁸ Amashanja goshi g'igulu gagishwa erhi iburha lyawe lirhuma bulya wanyumvirhize.¹⁹ Abrahamu ashubira emunda abambali bali. Bayimuka , bashubira boshi emwabo e Bersheba. Abrahamu agend'iyubaka e Bersheba.

Iburha lya Nahori

²⁰ Enyuma z'aho, babwira Abrahamu oku Milka naye aburhîre omulumuna Nahori abarhabana.
²¹ Olubere ye Uzi, na Buzi amulonda, ahebakwo na Kemweli, îshe wa Aramu.²² Kandi Kesedi, Hazo, Pilidashi, Yidilafu na Betweli.²³ Betweli aburha Rebeka; bo bana munani Milka aburhîre Nahori, mulumuna wa Abrahamu.²⁴ Ali agwerhe omukazi w'omuherula, izino lyage ye Reuma, naye amuburhira abana: Tebahi, Gahama, Tahasha na Mahaka.

וַיְהִי אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֹהִים נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמְרוּ: 1 וַיֹּאמֶר קְחֵנִי אֶת־בְּנִי 2 וְנִישְׂאָם אַבְרָהָם אֶת־יְחִידָךְ אֲשֶׁר־אֶהְבֶּתְ אֹתִי יִצְחָק וְלָךְ לְךָ אֶל־אַרְץ הַמְּרִיבוֹתְהוּעֵלְהוּ שָׁם לְעֵלְהָ עַל אַחַד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֵלָי: 3 וַיִּשְׂשֹׂם אַבְרָהָם בְּבֹקֶר הַיּוֹם וַיִּשְׂבֵּת אֶת־חֲמֹלוֹ וַיִּקַּח אֶת־שָׂגִי נַעֲרֹו אֹתוֹ וְאֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּבְקַע עֶצֶי עֲלֵה וַיִּקַּח אֶת־הַמִּקְוֹם אֲשֶׁר־אָמַר לוֹ הָאֵלֹהִים: 4 בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיֵּשֶׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־הַמִּקְוֹם מֵרָחֵק: 5 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־נַעֲרָו שְׂבוּ־לְכֶם פֹּה עִם־הַחֲמוֹר וְאָנִי וְהַנָּעַר נִלְכָה עַד־זָהָרְשָׁתְחֹנָה וְנָשׂוּבָה אֵלֵיכֶם: 6 וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־עֶצֶי הָעֵלְהָ וַיִּשְׂשֹׂם עַל־יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת־הָאֲשׁוּאֹת הַמַּאֲקֵלֹת וַיִּלְכּוּ שְׁנֵיהֶם יַחַד: 7 וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־אַבְרָהָם אֲבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר אָבִי וַיִּשְׂשֹׂם וַיְהִי הַשָּׁחַ וְהַעֲצִים וַאֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֵלֹהִים לְעֵלְהָ: 8 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֵלֹהִים יְרָאֵה־לוֹ הַשָּׁחַ לְעֵלְהָ בְּנִי וַיִּלְכּוּ שְׁנֵיהֶם יַחַד: 9 וַיָּבִאוּ אֶל־הַמִּקְוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֵלֹהִים וַיִּבְּן שָׁם אַבְרָהָם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הַעֲצִים וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּשֶׂם אֹתוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִמָּעַל לַעֲצִים: 10 וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־יִדוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַמַּאֲקֵלֹת לְשָׁחַט אֶת־בְּנוֹ: 11 וַיִּקְרָא אֵלָיו מֵלֶאֱרֶץ יְהוּדָה מִן־הַשָּׂמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲגַיִן: 12 וַיֹּאמֶר אֵלֵי־שְׁלַח אֶת־הַנָּעַר וְאֶת־תַּעֲשׂ לּוֹ מֵאִמְהָ כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יִרְאֶה־לְהִיָּם אֶתָּה וְלֹא שָׁכַחְתָּ אֶת־בְּנִי אֶת־יְחִידָךְ מִמֶּנִּי: 13 וַיֵּשֶׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה־אֵיל אֲחֹרַי נִאֲמַז בְּסֹבֵב בְּקִרְיַת גַּזְרָה וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֵלְהָ תַחַת בְּנוֹ: 14 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שְׁם־הַמִּקְוֹם הַהוּא יְהוָה וַיֹּאמֶר הַיּוֹם יִרְאֵה אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם בְּהָרָה יְהוָה וַיִּקְרָא מֵלֶאֱרֶץ יְהוּדָה אֶל־אַבְרָהָם שְׁנֵי מִן־הַשָּׂמַיִם: 16 וַיֹּאמֶר גַּי נִשְׂבַּעְתִּי נֹאם־יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה וְלֹא שָׁכַחְתָּ אֶת־בְּנִי אֶת־יְחִידָךְ: 17 כִּי־בָרַךְ אַבְרָהָם וְהָרְבָה אַרְבָּה אֶת־זָרְעוֹ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָחוּל אֲשֶׁר עַל־שָׁפְתֵיהֶם וַיִּרְשׂ זָרְעוֹ אֶת שְׂעַר אֲבִיו: 18 וְהֵתְבָרְכוּ בְּזָרְעוֹ לֵל גֹּוִי הָאָרֶץ עָקֵב אֲשֶׁר שָׁמַעַת בְּקֹלִי: 19 וַיֵּשֶׂב אַבְרָהָם אֶל־נַעֲרָו וַיִּקְמוּ וַיִּלְכּוּ יַחַד וְאֶל־בְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּשֶׂב אַבְרָהָם בְּבְאֵר שֶׁבַע: 20 וַיְהִי אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּגַד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר הִנֵּה יִלְדָה מִלְכָה גַם־הוּא בְּנִים לְנַחֲרוֹ אַחִירָי: 21 אֶת־עֻץ בְּכֹרוֹ וְאֶת־בְּזוֹ אַחִיו וְאֶת־קְמוּאֵל אֲבִי אָרָם: 22 וְאֶת־כָּשָׁד וְאֶת־חִזּוֹ וְאֶת־פְּלִדָשׁ וְאֶת־יְדֻלָּף וְאֶת בְּתוּאֵל: 23 וּבְתוּאֵל יֵלֶד אֶת־רַבְּקָה שְׂמֵנָה אֵלָּה יִלְדָה מִלְכָה לְנַחֲרוֹ אַחִירָי אַבְרָהָם: 24 וּפְלִגְשׁוֹ וְשֵׁמָה רְאוּמָה וְתֵלֶד גַם־הוּא אֶת־טֹבַח וְאֶת־גָּחַם וְאֶת־מַעֲכָה: 20 וַיְהִי אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּגַד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר הִנֵּה יִלְדָה מִלְכָה גַם־הוּא בְּנִים לְנַחֲרוֹ אַחִירָי: 21 אֶת־עֻץ בְּכֹרוֹ וְאֶת־בְּזוֹ אַחִיו וְאֶת־קְמוּאֵל אֲבִי אָרָם: 22 וְאֶת־כָּשָׁד וְאֶת־חִזּוֹ וְאֶת־פְּלִדָשׁ וְאֶת־יְדֻלָּף וְאֶת בְּתוּאֵל: 23 וּבְתוּאֵל יֵלֶד אֶת־רַבְּקָה שְׂמֵנָה אֵלָּה יִלְדָה מִלְכָה לְנַחֲרוֹ אַחִירָי אַבְרָהָם: 24 וּפְלִגְשׁוֹ וְשֵׁמָה רְאוּמָה וְתֵלֶד גַם־הוּא אֶת־טֹבַח וְאֶת־גָּחַם וְאֶת־מַעֲכָה: 24

23

Oluvumbu lwa bashakulûza

¹ Emyaka Sara alamire liri igana na makumi abirhi na nda, ² afira aha Kiriya-Arba , ho haligi aha Hebroni, omu cihugo c'e Kanani. Abrahamu ayisha ali oku bufire bwa Sara. ³ Abrahamu ayimanga embere z'omugogo gwage, abwira bene Heti, erhi: ⁴ «Eno mwinyu, ndi yo mubunga nanciri cigolo. Mumpe nani

oluvumbu ntenze oyu muntu wani mmubishemwo. »⁵ Bene Heti bashuza Abrahamu, mpu: «Yagirwa orhuyumve nirhu! Woyo ekarhi kirhu, oliyo muluzi wa Nyamuzinda, ocishoge nguma omu nshinda zirhu, obishemwo omuntu wawe, ntaye wankakulahirira enshinda wabishamwo mukawe.»⁷ Abrahamu ayimanga ayunama embere z'olubaga lw'ecihugo ca bene Heti,⁸ abashambalira ntya, erhi: «Akaba muyemire ogu mugogo gwani guntengekwo ngubîshe, munyumve munansengerere emwa Efroni, mugala wa Sohari,⁹ andekere olukunda lwa Makipela.luba lwage lunali oku irhwerhwe ly'ishwa lyage. Alumpe namuguliralwo lwoshi ernbere ziyu,lube luvumbu lwani.»¹⁰ Ago mango Efroni ali àbwarhire ekarhî ka bene Heti; Efroni, Muhititi ashuza Abrahamu embere za bene Héti «boshi n'embere z'abakazag'itwa ec'olusoso n'okuja omu lugo,¹¹ erhi: «Nanga, nnahamwirhu onyumve erhi kwo. Nkuhire eryo ishwa, nkuhîre n'olwo lukunda lilimwo, nkugabirelyo omu masu g'abana b'ekà. Obishemwo omuntu wawe.»¹² Abrahamu ayunama embere z'olubaga lw'eco cihugo.¹³ Abwira Efroni embere z'olubaga lw'eco cihugo, erhi: «Orhang'iyumva erhi kwo! Mpânyire engulo y'eryo ishwa, oiyemere nani, na ntyo nanabishamwo omuntu wani.»¹⁴ Efroni ashuza Abrahamu, erhi: «Nnahamwirhu, onyumve erhi kwo: ishwa lya magana ani ga sikeli za nsaranga cirigi cici eco kuli rhwe rhwembi? Obîshe omuntu wawe.»¹⁶ Abrahamu ayemera Efroni, Abrahamu agerera Efroni zirya nfaranga anaderhaga embere za bene Heti, galya magana ani g'esikeli z'enfaranga; go magerha gali garhonyire emwa abarhunzi.¹⁷ Ntyo ishwa lya Efroni liba aha Makipela, ishiriza lya Mambri, ishwa n'olukunda lulirimwo, haguma n'emirhi yalirimwo kuhebakwo n'olubibi lwalyo,¹⁸ byoshi byashuba bya Abrahamu omu masu ga bene Heti boshi n'embere za ngasi boshi banakazag'itwa ec'oluso n'okuja omu lugo.¹⁹ Oku bundi, Abrahamu abisha mukâge Sara omu lwâla lwa Makipela ishiriza lya Mambri omu Hebroni, cihugo ca Kanani.²⁰ Ntyo kwo Abrahamu abonaga ishwa n'olukunda lwalibagamwo emwa bene Heti; lwashuba luvumbu lwage.

ויהיו תי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני תי שרה: 2 ותמת שרה בקרית ארבע הוא חבלון בארץ 1 גנען ויבל אברהם לסוד לשרה ולבפתה: 3 ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל-בני-חת לאמר: 4 גר-ותושב אנכי עמכם תנו לי אחזת-קבר עמכם ואקברה מתי מלפני: 5 ויענו בני-חת את-אברהם לאמר לו: 6 ששמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו במבחר קברינו קבר את-מתך איש ממונות-קברו לא-יכלה ממך מקבר מתך: 7 ויקם אברהם וישתחו לעם-הארץ לבני-חת: 8 וידבר אתם לאמר אם-יש את-נפשכם לקבר את-מתי מלפני שמעוני ופגעו-לי בעפרון בן-צחר: 9 ויתן-לי את-מערת המכפלה אשר-לו אשר בקצה שדהו בכסף מלא יתננה לי בתוככם לאחזת-קבר: 10 ועפרון ישב בתוך בני-חת ויען עפרון החתי את-אברהם באזני בני-חת לכל באי-שער-עירו לאמר: 11 לא-אדני שמעני השדה נתתי לך והמערה אשר-לו לך נתתיה לעיני בני-עמינתתיה לך קבר מתך: 12 וישתחו אברהם לפני עם הארץ: 13 וידבר אל-עפרון באזני עם-הארץ לאמר אך אם-אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני ואקברה את-מתי שמה: 14 ויען עפרון את-אברהם לאמר לו: 15 אדני שמעני ארבע מאת שקל-כסף ביני ובינך מה-הוא ואת-מתך קבר: 16 וישמע אברהם אל-עפרון וישקל אברהם לעפרון את-הכסף אשר דבר באזני-בני-חת ארבע מאות שקל כסף עבר לסחר: 17 ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערה אשר-בו וקלה-העץ אשר בשדה אשר בכל-גבולו סביב: 18 לאברהם למקנה לעיני בני-חת בכל באי שער-עירו: 19 ואחר-כן קבר אברהם את-שרה אשתו אלי-מערת שדה המכפלה על-פני ממרא הוא חבלון בארץ כנען: 20 ויקם השדה והמערה אשר-לו לאברהם לאחזת-קבר מאת בני-חת: 0

24

Obuhya bwa Izaki

¹ Abrahamu ali akola mushosi wa myaka minji, Nyamubâho ali erhi amuhîre omugisho muli ngasi kantu.
² Abrahamu abwira omwambali, mugala wage omu bambali, ye wanakazag'ilanga ebyage byoshi, erhi: «Ohebe okuboko kwawe idako ly'olurhungu lwani,³ nakulahiriza oku îzino lya Nyamubâho Nyamuzinda w'empingu n'igulu, oku orhalongeze mugala wani omukazi omu banyere b'Any-Kanani nyubasire ekarhî kabo.⁴ Ci kwonene, yo waja emwirhu, omu mulala gwirhu, mwo wacîshoga omukazi washebera mugala wani Izaki.»⁵ Omwambali anacimubwira, erhi: «Haligi amango nyamukazi ankalahira mpu arhankulikire mwo cino cihugo, k'ago mango nanagalula mugala wawe emunda warhengaga?»⁶ Abrahamu amushuza, erhi: «Nanga, orhahiraga okashubiza mugala wani eyo munda.⁷ Nyamubâho, Nyamuzinda w'empingu, Nyamuzinda w'igulu yenene wantenzagya omu nyumpa ya larha, n'omu cihugo ca bene wirhu, yene ye wanshambâzagya anandaganya n'endahiro oku eci cihugo aciha iburha lyani. Yene arhuma malahika wage embere zawe, lyo abonera mugala wani omukazi eyo munda.⁸ Akaba oyo mukazi arhalonzizi okukushimba, orhacife n'ecihango, ci orhahîraga okashubiza mugala wani eyo munda.»⁹ Oku bundi omwambali ahira okuboko oku cibero ca nnawabo Abrahamu, anacigashira olwo lubanja.
¹⁰ Nyamushizi anacirhola ngamiya ikumi omu ngamiya za nnawabo, anagendana n'oku ngasi hinja nnawabo ali agwerhe, anacirikûla aja entambiz'e Aram-Naharayimu omu lugo lwa Nahoro.¹¹ Engamiya zage azifukamya emuhanda gw'olugo, hofi n'iriba, càjingwè, gala mango abakazi banahuluka mpu bagend'idôma amishi.¹² Anaciderha, erhi: «Nyakasane, Nyamuzinda wa nnawirhu Abrahamu,

ongashânire ene, onayerekane oku kurhonya orhonya mwambali wawe Abrahamu. ¹³ Niono nyimanzire hano iriba, na bali b'abantu ba mw'olu lugo, bakola bayish'idôma amishi. ¹⁴ Omwananyere nakabwira, nti: «Hengeka akabindi kawe ompe nani nywe, akananshuza, erhi: Neci, nywaga onaleke nywese n'engamiya zawe, erhi ye mukazi wali obikîre mwambali wawe Izaki, co cimanyiso namanyirakwo oku orhonyize nnawirhu.»

¹⁵ Oku arhacyusa ederha, Rebeka, mwali wa Betweli, mwene Milka, muka Nahori, mulumuna wa Abrahamu ayisha n'akabindi oku cirhugo. ¹⁶ Oyo munyere ali mwinjinja, mwananyere mushugi, nta mulume walisag'imuyegêra, abungulukira aha iriba abumba akabindi kage anarherema. ¹⁷ Olya mushizi akanya aj'imurhangîra, amubwira, erhi: «Mâshi, oleke nywe rhwishi rhutya kw'ago gali omu kabindi kawe.» ¹⁸ Olya munyere anacishuza, erhi: «Nywaga, Yagirwa». Anacyandagaliza dubaduba akabindi omu nfone mpu amunywese. ¹⁹ Erhi ayus'imunywesa, anaciderha, erhi: «Nkola naj'idômera n'engamiya zawe, kuhika zihâge». ²⁰ Anacidubulira galya mishi duba duba omu ciranga ashubirira aha iriba mpu adôme , anadômera engamiya zoshi. ²¹ Olya mulume oku ahuluka, akaz'imusinza, erhi anadwirbe acidôsa erhi nanga erhi neci Nyamubâho amuhisize.

²² Erhi engamiya ziyus'inywa, olya mulume arhola ehigondo hy'amasholo hya buzirho bwaluhande luguma lw'esikeli, amuyambisahyo, anacirhola na rhulinga rhubirhi rhwa masholo rhwa buzirho bwa sikeli ikumi amuyambisa rhwo ekuboko. ²³ Anacimubwira, erhi: «Oli mwali wa ndi? K'aha mwinyu, sho ankabona aha abantu bahanda?» ²⁴ Ashuza, erhi: «Ndi mwali wa Betweli, mugala wa Milka mwene Nahori.» ²⁵ Ashub'iderha, erhi: «Neci aha mwirhu bali ebyasi birhali binyi, hanaboneka n'ecirâlo.» ²⁶ Oku bundi olya mulume afukama aharamya Nyamubâho , ²⁷ ederha, erhi: «Oyagirwe Nyakasane, Nyamuzinda wa nnawirhu Abrahamu, ôrharhinyirire okurhonya n'okulumehera nnahamwirhu. Nyamubâho yene oyula onnongoline kuhika aha mwa mwene wabo nnahamwirhu.» ²⁸ Olya mwananyere alibirha aj'ibwira nnina ebyabire. ²⁹ Rebeka âli agwerhe mushinja wabo, izîno lyage ye Labani, Labani anacilibirhira embuga emunda olya mulume ali, ebw'iriba. ³⁰ Erhi aba amabona ehigondo n'orhulinga mwali wabo ali ayambirhe, n'erhi aba amayumva mwali wabo Rebeka ederha, erhi: «Kw'oyo mulume ambwizire ntyo», ago mango alibirhira emunda nyamulume ali, amushimana aciyimanzire aha burhambi bw'engamiya ah'iriba. ³¹ Anacimubwira, erhi: «Yisha mugishwa wa Nyamubâho! Cici cirhumire otera embuga n'obwo narheganyize enyumpa n'ahantu engamiya zawe zabêra?» ³² Olya mulume akanya aj'ekâ, Labani ashwekûla emizigo y'engamiya, anaziha ebyasi, analerha amishi mpu oyo mulume boshi h'ababo bashukemwo amagulu.

³³ Bamulerhera ebiryo mpu alye. Ci kwone ashuza, erhi: «Ntalya ntanaciderha akanwa kandwirhe.» Labani ashuza, erhi; «Derhaga!» ³⁴ Naye, erhi: «Niono ndi mwambali wa Abrahamu. ³⁵ Nyamuzinda agishire nnawirhu; akola âbâ mugale, âmuhiere ebintu bishwekwa, ebinyinyi n'ebinenene, enfaranga n'amasholo, abambali n'abambalikazi, engamiya n'endogomi. ³⁶ Sara, muka nnawirhu, Abrahamu, omu bugikulu bwage, amuburhira omwanarhabana, n'oyo mwanarhabana ye afumbisire ebyage byoshi. ³⁷ Nnawirhu andahirize, erhi: «Irhondo orhahiraga okarhola mugala wani omukazi omu banyere ba-nya-Kanani, muli cino kihugo rhuyubasiremwo. ³⁸ Akaba orhajiri omu nyumpa ya larha, omu bûko bwirhu okugend'ilogezamwo omukazi waha mugala wani, erhi wamanahera!» ³⁹ Nabwizire nnawirhu, nti: «Hall amango oyo mukazi ankalahira bwankulikira». ⁴⁰ Naye anshuza, erhi: «Nyamuzinda nyôrha ngenda embere zage, akurhumira malahika wage akuluse akuhisakwo ehi walonza, ly'obonera mugala wani omukazi w'omu bûko bwirhu n'omu nyumpa ya larha. ⁴¹ Wafuma ecihango erhi wankahika omu bûko bwirhu, bakanakuyima omukazi, ecihango cirhacikuyirhe. ⁴² Ene mpika aha iriba naderha, nti: Nyamubâho Nyamuzinda wa nnawirhu, wekasinga, oyerekane, akaba olonzize okuhisa eyi njira ndimo kw'ehi nshimbire. ⁴³ Niono ndi hano iriba, omunyere wayish'al'idôma, nani nkamubwira, nti: Nkuhûnyire ompe nani rhwishi rhusungunu rhw'omu kabindi kawe, ⁴⁴ akanashuza, erhi: wene onywage, nagend'idômera n'engamiya zawe, erhi ye mukazi Nyamubâho abikire mwene nnawirhu. ⁴⁵ Ntali nciyusa naderha ebyo binwa omu murhima gwani, ene Rebeka ayisha n'akabindi kage oku cirhugo. Abungulukira ebw'iriba, anadôma. Namubwira nti mpa nani nywe, wekasinga. ⁴⁶ Ho na halya, akûla akabindi kage oku cirhugo, ederha, erhi: «Nywaga nagend'idômera n'engamiya zawe.» Nanywire, agal'inywesa n'engamiya zani. ⁴⁷ Namudôsise, nti: Oli mwali wa ndi? Naye anshuza, erhi: «Ndi mwali wa Betweli, mulume Milka aburhiraga Nahori.» Oku bundi namuyambisa ehi higondo oku izûlu n'orhu rhulinga aha maboko. ⁴⁸ Aho, nafukamiriza naharamya Nyamubâho, Nyamuzinda wa nnawirhu Abrahamu, ye wali annongoline omu njira nyinja mpu ntôlere omugala mwali wa mucu wa nnahamwirhu. ⁴⁹ Bunola akaba mulonzize okuyereka nnahamwirhu oku mumusîmire munamurhonyize, mumbwire n'akaba nanga kandi mumbwire, lyo nyerekera ebwa kulyo erhi ebwa kumosho».

⁵⁰ Labani bo na Betweli bashuza baderha, mpu: «Okûla emwa Nyamuzinda kurhenzire,

rhurhankahash'ikushuza nti neci erhi nanga.⁵¹ Rebeka oyo embere zawe: rhôla ye omuhêke , aj'iba muka mwene nnawinyu nk'oku Nyamubâho anadesire.»⁵² Erhi mwambali w'Abrahamu ayumva ebyo binwa, aharamya embere za Nyamubâho.⁵³ Ayômola ebisikiyo by'ecûma n'eby'amasholo, ayomola n'emishangi, aha Rebeka. Aha na mushinja wabo boshi na nnina ebindi bikulo.

⁵⁴ Oku bundi bàlya bànanywa bo n'ababo bàli boshi, banalâla halya. Sêzi erhi babà bamazûka, ederha, erhi: «Mundîke nshubire emwa nnawirhu.»⁵⁵ Mushinja wa Rebeka na nnina baderha, mpu: «Oyu munyere arhang'ibêra hano zindi nsiku nk'ibirhi erhi ikumi n'enyuma z'aho anagenda.»⁵⁶ Abashuza, erhi: «Murhacindegerezagya n'obwo Nyamubâho ampisizekwo ehi nalonzagya. Muleke ngende, nshubire emwa nnawirhu.»⁵⁷ Banaciderba, mpu: «Rhuhamagalage namunyere rhumudôse naye kurhi adesire.»⁵⁸ Banacihamagala Rebeka bamudôsa, mpu: «K'olonzize okugenda mweshi n'oyu mulume?» Naye anacishuza, erhi: «Neci, nnonzize ngende.»⁵⁹ Okubundi, bahka omunyere wabo Rebeka mpu agende bo n'omulezi wage n'oyu mwambali w'Abrahamu na balya balume âli boshi.⁶⁰ Banacihâ Rebeka obwanga, mpu: «Woyo mwali wirhu oyololoke ohinduke bihumbi n'ebihumbi n'iburha lyawe lihime enyumpa z'abashombanyi balyo.»⁶¹ Rebeka ayimuka boshi n'abambali-kazi, bashonera oku ngamiya, bakulikira olya mulume. Mwambali w'Abrahamu arhôla Rebeka, bahira njira.

⁶² Ago mango Izaki âli ayishire omu irungu ly'iriba lya Lahayi-Royi, bulya mwo ali ayubasire omu cihugo ca Negebu.⁶³ Izaki ahuluka mpu aje acigezageza ebwa mashwa câjingwê, erhi ayinamula amasu alangîra engamiya zayisha.⁶⁴ Rebeka naye mpu ayinamula amasu, alangîra Izaki, ashonôka oku ngamiya.⁶⁵ Adôsa olya murhumisi, erhi: «Ye ndi ola mulume wayisha alambagira omu ishwa anayerekîre eno munda rhuli?»⁶⁶ Olya mushizi ashuza, erhi: «Ye nnahamwirhu oyo.» Namunyere arhôla ecitambara acihundikira co. Olya mushizi ashambâlira Izaki oku agendaga kwoshi.⁶⁷ Izaki ahêka Rebeka omu cirâlo cali ca nnina Sara, ayanka Rebeka, amujira mukâge, anamurhonya. Na ntyo Izaki arhûla, arhacilakaga olufû lwa nnina.

ואברהם זקן בא בימים והנה ברה את־אברהם בכל: 2 ויאמר אברהם אל־עבדו זקן ביתו המשל בכל־אשר־לו 1: Genesis 24: 1
שִׁים־גַּא יְדָה תחת ירכי: 3 ואשביעךָ ביהוה אלהי השמים ואלהי הארץ אשר לא־תקח אשה לבני מבנותהכנעני אשר אנכי יושב בקרב: 4 כי אל־ארצי ואל־מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק: 5 ויאמר אליו העבד אולי לא־תאבה האשה ללכת אחרי אל־הארץ הזאת ההשבאשיב את־בנך אל־הארץ אשר־יצאת משם: 6 ויאמר אליו אברהם השמר לך פֿן־תשיב את־בני שמה: 7 והנהו אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי ומאריך מולדתי ואשר דבר־לי ואשרנשבע־לי לאמר לזרעך אתן את־הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשהלבני משם: 8 ואם־לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקית משבעתי זאת רק את־בני לא תשבשמה: 9 וישם העבד את־ידו תחת ירך אברהם אדגיו וישבע לו על־הדבר הזה: 10 ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך וכל־טוב אדניו ביודו יקם וילךאל־ארם גהרים אל־עיר נחור: 11 ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל־באר המים לעת ערב לעת צאת השאבת: 12 ויאמרו יהוה אלהי אדני אברהם הקרה־גַּא לפני היום ועשה־חֶסֶד עם אדניאברהם: 13 והנה אנכי נצב על־עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים: 14 והנה הנער אשר אמר אליה הטי־גַּא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם־גמליאשקה אתה הלחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי־עשית חסד עם־אדני: 15 ויהי־הוא טרם פלה לדבר והנה רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל בן־מלכה אשתנחור אחי אברהם וכדה על־שכמה: 16 והנער טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל: 17 וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמיאני גַּא מעט־מים מפדה: 18 ותאמר שתה אדני ותמחר ותרד כדה על־ידיה ותשקה: 19 ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך אשאב עד אם־פלו לשותת: 20 ותמחר ותער כדה אל־השקת ותרץ עוד אל־הבאר לשאב ותשאב לכל־גמליו: 21 והאיש משתאה לה מחרש לדעת ההצלים והנה דרכו אם־לא: 22 ויהי כֹּאֲשֵׁר כָּלוּ הגמלים לשותות ויקח האיש גֶזֶם זָהָב בקע משקלו וישן צמידיםעל־ידיה עשרה זָהָב משקלם: 23 ויאמר בת־מי את הגידי גַּא לי היש בית־אבך מקום לנו ללוי: 24 ותאמר אליו בת־בתואל אנכי בן־מלכה אשר ילדה לנחור: 25 ותאמר אליו גם־תבן גם־מספוא רב עמנו גם־מקום ללוי: 26 ויקד האיש וישתחו ליהוה: 27 ויאמר ברוך יהוה אלהי אדני אברהם אשר לא־עזב חסדו ואמתו מעם אדני אנכיבדך נחני יהוה בית אחי אדני: 28 ותרץ הנער ותגד לבית אמה כדברים האלה: 29 ולרבקה אח וישמו לבן וירץ לבן אל־האיש החוצה אל־העין: 30 ויהיו כראת את־הגֶזֶם ואת־הצמידים על־ידי אחתו וכשמעו את־דברי רבקה אחתולאמר זה־דבר אלי האיש ויבא אל־האיש והנה עמד על־הגמלים על־העין: 31 ויאמר בוא ברוך יהוה למה תעמד בחוץ ואנכי פניתי הבית ומקום לגמלים: 32 ויבא האיש הביתה ויפתח הגמלים ויתן תבן ומספוא לגמלים ומים לרחץ רגליוורגלי האנשים אשר אתו: 33 וישם לפניו לאכל ויאמר לא אכל עד אם־דברתי דברי ויאמר דבר: 34 ויאמר עבד אברהם אנכי: 35 ויהוה ברה את־אדני מאד ויגדל ויתן־לו צאן וקרן וכסף וזָהָב ועבדו ושפח־ותוגמלים וחמרים: 36 ותלד שרה אשת אדני בן לאדני אחרי זקנתה ויתן־לו את־כל־אשר־לו: 37 וישבעני אדני לאמר לא־תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי ישב בארצו: 38 אם־לא אל־בית־אבי תלך ואל־משפחתי ולקחת אשה לבני: 39 ואמר אל־אדני אלי לא־תלך האשה אחרי: 40 ויאמר אלי והנה אשר־התהלכתי לפניך ישלח מלאכו אתך והצלים דרכך ולקחתאשה לבני ממשפחתי ומבית אבי: 41 אז תנקה מאלתי כי תבוא אל־משפחתי ואם־לא יתנו לך והיית נקי מאלתי: 42 ואבא היום אל־העין ואמר יהוה אלהי אדני אברהם אם־ישך־נָא מצלים דרפיאשר אנכי הלך עליה: 43 והנה אנכי נצב על־עין המים והנה העלמה היצאת לשאב ואמרתי אליההשקיני־גַּא מעט־מים מפדה: 44 ואמרה אלי גם־אתה שתה וגם לגמליך אשאב ואמר אליה השקיני גַּא: 45 אני טרם אכלה לדבר אל־לבי והנה רבקה יצאת וכדה על־שכמה ותרד העינהותשאב ואמר אליה השקיני גַּא: 46 ותמחר ותרד כדה מעליה ותאמר שתה וגם־גמליך אשקה ואשת וגם הגמליםהשקתה: 47 ואשאל אתה ואמר בת־מי אתך ותאמר בת־בתואל בן־נחור אשר ילדה־לו מלכהואשם הגֶזֶם על־אפה והצמידים על־ידיה: 48 ואקד ואשתחוה ליהוה ואברך את־יהוה אלהי אדני אברהם אשר הנחני בדרךאמת לקחת את־בת־אחי

אָדְנִי לְבָנִי: 49]עֵתָה אִם־יִשְׁכַּם עֲשִׂים חֶסֶד וְאֶמֶת אֶת־אֲדֹנָי הַגִּידוּ לִי וְאִם־לֹא הַגִּידוּ לִי וְאֶפְגַּה־עַל־יָמַי אֹו עַל־שְׂמָאלִי: 50]נֵעַן לְבָנִי וּבִתּוֹאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי־הִוא יֵצֵא הַדָּבָר לֹא נוֹכַל דַּבֵּר אֵלָיו רַע אוֹ־טוֹב: 51]הִנֵּה־רַבְּקָה לִפְנֵיךָ קָח וְלָךְ וְתָהִי אִשָּׁה לְבִן־אֲדֹנָיךָ כַּאֲשֶׁר דַּבַּר יְהוָה: 52]וְהִיא כַּאֲשֶׁר שָׁמַע עֶבֶד אֲבָרָהָם אֶת־דְּבָרֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה לַיהוָה: 53]וַיֹּצֵא הָעֶבֶד כְּלֵי־זָסָף וְכָלִי זָהָב וּבִגְדִים וַיִּתֵּן לְרַבְּקָה וּלְמַגְדָּנָת נָתַן לְאִחֶיהָ וּלְאִמָּהָ: 54]וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂתּוּ הוּא וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עִמּוֹ וַיְלִינוּ וַיְקוּמוּ בַבֶּקֶר וַיֹּאמְרוּ שְׁלַחְנִי לְאֲדֹנָי: 55]וַיֹּאמְרוּ אֲחֵיהָ וְאִמָּה תֵּשֶׁב הַנֶּעַר אִתָּנוּ יָמִים אֹו עָשׂוֹר אַחַר תֵּלַךְ: 56]וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם אֶל־תֹּאחֲרוּ אִתִּי וַיְהִי הַצְּלִיחַ דְּרָכֵי שְׁלַחוֹנִי וְאֵלְכָה לְאֲדֹנָי: 57]וַיֹּאמְרוּ נִקְרָא לְנֶעַר וְנִשְׁאַלָה אֶת־פִּיהָ: 58]וַיִּקְרָאוּ לְרַבְּקָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הַתְּלַכִּי עִם־הָאִישׁ הַזֶּה וְתֹאמְרוּ אֵלָיו: 59]וַיִּשְׁלַח וְאֶת־רַבְּקָה אֲחֵתָם וְאֶת־מִנְקֵתָהּ וְאֶת־עֶבֶד אֲבָרָהָם וְאֶת־אֲנָשָׁיו: 60]וַיִּבְרְכוּ אֶת־רַבְּקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ אֲחֵתָנוּ אֵת הָיְיָ לְאֵלֵינוּ רַבְּבָה וַיִּירָשׁ זָרְעָךָ אֵת שְׁעֵרֵשׁנָאִיו: 61]וְתִקֶּם רַבְּקָה וְנִעְרְתֶיהָ וְתִרְפָּבְנָה עַל־הַגְּמִלִים וְתִלְכְּנָה אַחֲרַי הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת־רַבְּקָה וַיֵּלֶךְ: 62]וַיִּצְחַק בָּא מִבּוֹא בְּאֵר לְחַי רֵאִי וְהוּא יוֹשֵׁב בְּאֵרָךְ הַנֶּגֶב: 63]וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂדֵה לְפָנוֹת עֵרֶב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה גְמִלִים בְּאֵים: 64]וַתִּשָּׂא רַבְּקָה אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרָא אֶת־יִצְחָק וַתִּפֹּל מֵעַל הַגְּמִל: 65]וַתֹּאמְרוּ אֶל־הָעֶבֶד מִי־הָאִישׁ הַלְזֶה הַהֵלֶךְ בְּשָׂדֵה לְקִרְאֵתָנוּ וַיֹּאמְרוּ הָעֶבֶד הוּאֲדֹנָי וַתִּקַּח הַצְּעִירָה וַתִּתְקַס: 66]וַיֹּסֶפֶר הָעֶבֶד לְיִצְחָק אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה: 67]וַיָּבֵאֵהָ יִצְחָק הָאֵלֶּה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת־רַבְּקָה וַתְּהִי־לִי לְאִשָּׁה וַיִּנְחַם־יִצְחָק אַחֲרַי אִמּוֹ: פ

25

Abrahamu ayanka Ketura: iburha Iya Ketura

¹ Abrahamu ayanka owundi mukazi izino lyage ye Ketura. ² Nyamukazi anacimuburhira Zimurani, Yokisani, Medani, Madiyani, Yisibaki na Shuwahi. ³ Yokisani aburha Sheba, na Dedani. Nabo bene Dedani: Basurimi na Baletusimi na Baleumini. ⁴ Bene Madiyani bali: Eferi, Efa, Hanoki, Abida na Elda. Abo boshi bali bagala ba Ketura.

Okufa kwa Abrahamu

⁵ Abrahamu ahâ Izaki ebyage byoshi. ⁶ Abandi bagala akazag'iburha oku baherula bage, abaha eby'okucirhabâla, na kandi, oku acizîne yene, abarhuma kuli n'omugala Izaki, omu cihugo c'ebushoshokero. ⁷ Alaga emyaka y'akalamo k'Abrahamu: Alamire myaka igana na makumi gali nda n'irhanu. ⁸ Buzinda bw'aho, Abrahamu arhengamwo omûka, afa akola ali omu bushosi bwinja, afa akola mukulu, erhi amanayigurha ensiku, aja kuli bene wabo. ⁹ Abagala, Izaki na Ismaeli bamubisha omu lukunda lwa Makipela, omu ishwa Iya Efroni, mwene Sohari, muhititi aha ishiriza ly'e Mambri. ¹⁰ Lyo ishwa Abrahamu aguliraga bene Heti. Mwo Abrahamu abishîrwe bo na mukâge Sara. ¹¹ Erhi Abrahamu abâ amafâ, Nyamuzinda agisha omugala Izaki ayubaka hofi n'iriba Iya Lahayi-Royi. ¹² Alaga iburha Iya Ismaeli, mugala wa Abrahamu, ye waburhagwa n'omunya-misiri, Hagari, muja-kazi wa Sara. ¹³ Alaga amazino ga bene Ismaeli omu kushimba amazino n'okuburhwa kwabo: Enfula y'Ismaeli ye Nebayoti, alondwa na Kedari, Abudeli, Mibsamu, ¹⁴ Mishma, Duma, Masa, ¹⁵ Hadadi, Tema, Yeturi, Nafisheti na Kedma. ¹⁶ Bo bene Ismaeli abo, n'amazino gabo nk'oku ebishagala n'ebihando byabo binali, bo barhambo ikumi na babirhi b'emilala yabo oku enali. ¹⁷ Alaga n'emyaka y'akalamo ka Ismaeli: igana na makumi asharhu na nda. Oku bundi arhengamwo omûka, afa, aja kuli bene wabo. ¹⁸ Ayubaka kurhenga e Hawila kuja e Shuru, olunda lw'ebushoshokero bwa Misiri omu kuja e Asiriya. Ali ayubasire ishiriza Iya bene wabo boshi.

III. Olwa Izaki n'olwa Yakobo

Okuburhwa kwa Ezau na Yakobo

¹⁹ Alaga emyanzi ya Izaki mwene Abrahamu. Abrahamu aburha Izaki. ²⁰ Izaki ali akola agwerhe myaka makumi ani erhi ayanka Rebeka mwali wa Betweli, Munyaramayo w'e Padani-Arami, mwali wabo Labani naye Muharamayo. ²¹ Izaki asengerera mukâge emwa Nyamubâho, erhi amaba ngumba, Nyamubâho amuyumva, mukâge Rebeka arhola izimi. ²² Abana bakazihukulana omu nda, lero aderha, erhi: «Akaba kwo biri ntya, bici omuntu alamakwo?» Akanya aj'idôsa Nyamubâho, ²³ naye amushuza, erhi: «Mashanja abirhi gali omu nda yawe, mashanja abirhi g'omu nda yawe gagabanyika; mulala muguma gwahima ogwabo, omukulu ashiga omurho.» ²⁴ Erhi amango gage g'okuburha gahika, lâba oku lyâli izimi Iya mahasha. ²⁵ Owaburhagwa wa burhanzi, ali mudukula wa bishamvu ayunjwire byoyabyoya. Bamuyirika izino Iya Ezau. ²⁶ Oku bandi omulumuna ahuluka, erhi okuboko kwage kugwarhire Ezau oku kansisira. Bamuyirika izino Iya Yakobo. Izaki ali akola agwerhe myaka makumi gali ndarhu erhi baburhwa. ²⁷ Abanarhabana bombi bakula; Ezau âba muhivi mukulu, wa kutwikanya omu malungu. Yakobo ali muntu mutûdu, akâbèra omu cirâlo. ²⁸ Izaki arhonya Ezau buliya asimaga ensimba, Rebeka yehe Yakobo ye arhonyagya.

Ezau aguza ecikono c'okubâ nfula

²⁹ Mango maguma, Yakobo ayenda ibinda ly'enkôle, naye Ezau ashubûka ebwa kuhiva erhi anarhamire.
³⁰ Lero Ezau anacibwira Yakobo, erhi: «Leka nani mpuhekwo eryol'ibanda lidukula lidukula, bulya namahwa. -Co carhumire bamuderha mpu Edomi. ³¹ Yakobo amubwira, erhi: Orhang'inguliza ecikono cawe c'okuba nfula. ³² Ezau ashuza, erhi: «Lola oku kufa kuno, ecikono c'okuba nfula, bici cacinkwanana?» ³³ Yakobo ashubiza ederha, erhi: «Orhang'icigasha embere zani»; acigasha, anaguliza Yakobo ecikono cage c'okuba nfula. ³⁴ Oku bundi, Yakobo amuha oku mugati n'oku ibinda ly'enkôle, alya ananywa, ayimuka agenda. Ntyo kwo Ezau agayaguzagya ecikono c'okuba nfula.

Genesis 25: 1 וַיִּסַּף אַבְרָהָם וַיָּקָח אִשָּׁה וַיִּשְׁמָה קַטּוּרָה: 2 וַתֵּלֶד לּוֹ אֶת־זִמְרֹן וְאֶת־יִשְׁקֹן וְאֶת־מִדְּן וְאֶת־מִדְּן וְאֶת־יִשְׁבָּקָה: 3 וַיִּקְשֶׁן יֶלֶד אֶת־שָׂבָא וְאֶת־דָּדֹן וּבְנֵי דָדֹן הָיוּ אַשּׁוּרִים וְלִטְוּשִׁים וְלְאַמִּים: 4 וּבְנֵי מִדְּן עֵיפָה וְעַפְרָיִם וְנֹחַר וְאֶבְדֵּעַ וְאֶלְדֵּעָה כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי קַטּוּרָה: 5 וַיָּתֵן אַבְרָהָם אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ לְיִצְחָק: 6 וּלְבָנָיו הַפִּילִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנַתּוֹ וַיִּשְׁלַח־ם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ בְּעוֹדוֹנוֹתָי קָדְמָה אֶל־אֶרֶץ קְדֻם: 7 וְאֵלֶּה יְמֵי שְׁנֵי־חַיֵּי אַבְרָהָם אֲשֶׁר־חַי מֵאֵת שְׁנָה וְשָׁבְעִים שָׁנָה וְחֹמֶשׁ שָׁנִים: 8 וַיָּגַע וַיָּמָת אַבְרָהָם בְּשִׁיבָה טוֹבָה זְקֵן וְשִׁבְעָה וַיֵּאֱסֹף אֶל־עַמּוּי: 9 וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ יִצְחָק וַיִּשְׁמַעֲאֵל בְּנָיו אֶל־מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה אֶל־שְׂדֵה עֶפְרָן בְּן־לָחָר הַחֲתִיָּאִשׁ עַל־פְּנֵי מַמְרָא: 10 הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר־קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי־חַת שָׂמָה קָבֵר אַבְרָהָם וְשָׂרָה אִשְׁתּוֹ: 11 וַיְהִי אַחֲרָי מוֹת אַבְרָהָם וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב עִם־בְּאֵר לַחִירָאִי: 12 וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִשְׁמַעֲאֵל בְּנֵי אַבְרָהָם יֶלֶדָה הֶגֶר הַמִּצְרַיִת שִׁפְחַת שְׂרָה־לְאַבְרָהָם: 13 וְאֵלֶּה שְׂמֹת בְּנֵי יִשְׁמַעֲאֵל בְּשִׁמְתָם לְתוֹלְדֹתָם בְּכָר יִשְׁמַעֲאֵל נְבִיֹת וְקֹדֶר וְאֶדְבָּאֵל־וּמְבָשִׁם: 14 וּמִשְׁמַעַת וְדוּמָה וּמִשָּׂא: 15 חַדָּד וְתִימָא וְיִטוֹר נָפִישׁ וְקֹדְמָה: 16 אֵלֶּה הֵם בְּנֵי יִשְׁמַעֲאֵל וְאֵלֶּה שְׂמֹתָם וְאֵלֶּה שְׂמֹתָם וְאֵלֶּה בְּחֻצֵיהֶם וּבְטִירְתָם שְׁנַיִם־עָשָׂר נְשִׂאִם לְאַמְתָּם: 17 וְאֵלֶּה שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמַעֲאֵל מֵאֵת שְׁנָה וְשָׁלְשִׁים שָׁנָה וְשִׁבְעִים שָׁנִים וַיָּגַע וַיָּמָת וַיֵּאֱסֹף אֶל־עַמּוּי: 18 וַיִּשְׁכְּנוּ מַחֲוִילָה עַד־שׁוֹר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מִצְרַיִם בְּאֵכָה אֲשׁוּרָה עַל־פְּנֵי כְל־אֲחִיו נָפְלָו: 19 וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בְּן־אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת־יִצְחָק: 20 וַיְהִי יִצְחָק בְּן־אַרְבַּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת־רַבְקָה בַּת־בְּתוּאֵל הַגָּרָמִי מִפְּדֵן אֲרָמָחוֹת לְבֵן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה: 21 וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לַיהוָה לְזַכֹּחַ אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הָיָה וַיַּעֲתֵר לוֹ יְהוָה וַתֵּהָרֵב רַבְקָה אִשְׁתּוֹ: 22 וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם־כֹּן לְמָה זֶה אֲנִי וַתֵּלֶךְ לְדָרֶשׁ אֶת־יְהוָה: 23 וַיֹּאמֶר יְהוָה לָהּ שְׁנֵי גַיִים בְּבִטְנָךְ וְשְׁנֵי לְאִמִּים מִמֶּנִּי: 24 וַיִּפְרְדוּ וְהָאֵם מִלְאֵם יִמְלִיכֶם וְעַבְדְּ צִיָּרָה: 24 וַיִּמְלְאוּ יְמֵיהָ לְלֵדָת וַהֲגָה תוֹמָם בְּבִטְנָהּ: 25 וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוּן כָּלוּ כְּאֲדָרַת שַׁעַר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו: 26 וְאַחֲרָיוֹן יָצָא אַחִיו וַיִּדּוּ אֶחְזֵת בְּעֵקֶב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בְּן־שָׁלְשִׁים שָׁנָה בְּלֵדָת אֹתָם: 27 וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שְׂדֵה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֱהָלִים: 28 וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת־עֵשָׂו כִּי־צִיד בְּפוּי וְרַבְקָה אֵהָבָת אֶת־יַעֲקֹב: 29 וַיִּזְדַּךְ יַעֲקֹב תִּיד וַיָּבֵא עֵשָׂו מִן־הַשְּׂדֵה וְהוּא עָרֵף: 30 וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־יַעֲקֹב הֲלֵעִטִּי נָא מִן־הָאֵדָם הָאֵדָם הִזָּה כִּי עָרֵף אֲנִי עַל־כֹּן־קָרָא שְׁמוֹ אֲדוּם: 31 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מַכְרָה כִּיֹּם אֶת־בְּכֹרְתְךָ לִי: 32 וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הִנֵּה אֲנִי הוֹלֵךְ לָמוֹת וְלִמְחֵה־זֶה לִי בְכֹרָה: 33 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הַשְּׂבָעָה לִי כִּיֹּם וַיִּשְׁבַּע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת־בְּכֹרְתּוֹ לְיַעֲקֹב: 34 וַיַּעֲלֶקְבּוּ נֶתַן לְעֵשָׂו לְחֶם וְתִיד עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתַּי וַיִּקֶם וַיִּלֶךְ וַיָּבֵד עֵשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה: 35

26

Izaki e Gerari

¹ Ecizombo canacizûka omu cihugo, kuleka cirya cizombo cirhanzi cabâga amango ga Abrahamu. Izaki aja e Gerari, emwa Abimeleki mwami w'Abafilistini. ² Nyamubâho amubonekera amubwira, erhi: Orhajâga e Misiri ci ogend'ibêra omu cihugo nakubwira. ³ Obêre muli eco cihugo, nakugisha nanyorhe ndi haguma nawe. Bulya we n'iburha iyawe mwe naha ebi bihugo byoshi, nasêza n'erya ndagâno nafundikaga rhwe na sho Abrahamu. ⁴ Naluza iburha iyawe nka nyenyezi z'oku nkuba, naliha ebi bihugo byoshi n'amashanja goshi g'igulu gagishwa n'iburha iyawe. ⁵ Kulya kuba Abrahamu ayumvirhe izu lyani, akulikira ebi nalimurhegesire okulikikira, amarhegeko gani, ebinwa byani, obulonza bwani. ⁶ Ntyo kwo Izaki abêziremwo aha Gerari. ⁷ Abantu b'eyo munda bakamudôsa olwa mukâge, ashuza, erhi: «Mwali wirhu oyo.» Ayoboha okuderha, erhi: «Mukanie oyo», bâli bamuyirha erhi Rebeka orhuma bulya ali mwinja. ⁸ Erhi kugera mango garhali manyi, kwanaciba lusiku luguma, Abimeleki mwami w'Abafilistini erhi adwirhe alolera omu kabonezo, alangira Izaki adwirhe ashâsa mukâge Rebeka. ⁹ Abimeleki anacihamagala Izaki amubwira, erhi: «Mâshi mukawe oyu! Kurhi waciderhaga mpu mwali winyu?» Izaki ashuza, erhi: «Nakâcîdôsa nti nankanafakwo oyu mukazi.» ¹⁰ Abimeleki ashubiza amudôsa, erhi: «Kurhi okwo warhujizirage obwo? Hindi hitya hajire omuntu w'omu lubaga lwirhu walala na mukawe obone wamarhubarhuza obwo bubu!» ¹¹ Lero Abimeleki ahâna eri irhegeko oku lubaga lwage lwoshi, erhi: «Owahume kuli oyu mulume kandi erhi kuh mukâge, anafe.» ¹² Izaki ahinga anarhwera muli ecôla cihugo n'ogwo mwaka ayeza kali igana, bulya Nyamubâho amamugisha. ¹³ Oyu muntu agala, agal'ahirhira okurhalusire. ¹⁴ Ali agwerhe maso maji n'ebintu bishwekwa binyinyi n'ebinênêne, na bashizi banji. Abafilistini bayagalwa.

Amaliba g'aha karhi k'e Gerari n'e Bersheba

¹⁵ Amaliba goshi bambali b'îshe bâli bamahumba amango îshe Abrahamu acihali, Abafilistini bagafuka bagabumba budaka. ¹⁶ Abimeleki abwira Izaki, erhi: «Orhenge eno mwirhu, bulya wekola mugale kurhulusha.» ¹⁷ Izaki arhenga aho aj'ihanda omu kabanda ka Gerari, anaba ho acibêrera. ¹⁸ Izaki ashub'ija ahumba galya mahba bambali b'îshe Abrahamu bâli bahumbire, galya Abafilistini bafukaga erhi Abrahamu

aba afire; agayirika galya mazino gonene ishe ali agayirisire. ¹⁹ Bambali ba Izaki bahumba omu kabanda, bashangamwo iriba ly'amishi gahulula. ²⁰ Lero abangere b'e Gerari, barhondêra okulongôla n'abangere ba Izaki, ngasi baguma mpu: «Amishi gali girhu!» Izaki ayirika iriba izino Iya Sitina. ²¹ Bahumba erindi iriba, ci kandi hashub'iba akadali kuli Iyo. ²² Lero arhenga aho, agend'ihumba erindi iriba, lero harhacibâga kadali kuliryo. Aliyirika izino Iya Reboboti, anaderha, erhi: «Nyamubâho amaja aruha oluha, rhukolaga rhwayololokeramwo eci cihugo». ²³ Kurhenga aho asôkera e Bersheba. ²⁴ Nyamubâho amubonekera mw'obwo budufu amubwira, erhi: «Nie Nyamuzinda wa sho Abrahamu, orhayobohaga cici bulya ndi haguma nawe. Nakugisha, nanduze iburha lyawe erhi mwambah wani Abrahamu orhuma». ²⁵ Ayubaka oluhêro aho, anayakuza izino Iya Nyamubâho. Ayubaka ho enyumpa yage. Bambali ba Izaki bahumba ho iriba.

Okunywana na Abimeleki

²⁶ Abimeleki arhenga e Gerari, ayish'imulamusa, ali boshi n'omwira wage Ahuzati na Pikoli, ye murhambo w'omurhwe gwage. ²⁷ Izaki abadôsa, erhi: «Lero cici cimudwirhe eno munda, mwe bantu munshomba, mwe mwanampulisagya emwinyu». ²⁸ Banacishuza, mpu: «Rhwajirage rhwabona oku neci Nyamubâho ali haguma nawe, rhwanaderha obwo nti habe omwigasho aha karhi kawe nirhu, rhunafundike endagano haguma nawe.» ²⁹ Ocigashe oku orharhujire kubi kuci, bulya rhurhakujiiraga kubi, minja gone rhwakujirire rhwanakuleka wagenda n'omurhûla. Woyu okola oli mugishwa wa Nyamubâho.» ³⁰ Abajirira olusiku lukulu, balya bananywa. ³¹ Erhi bazûka sêzi sêzi, ngasi muguma acigasha embere z'owabo. Oku bundi, Izaki abasêzera, bagenda n'omurhûla. ³² Olwo lusiku lwonênè, bambali b'Izaki bayisha, bamubwira omwanzi gw'iriba bakazagihumba, baderha, mpu: «Rhwabwine amishi.» ³³ Eryo iriba aliyirika izino Iya Sabe, co cinarhuma olwo lugo luderhwa Bersheba kuhika na buno.

Abakazi ba Ezau banya-Hititi

³⁴ Erhi Ezau ahika myaka makumi ani, ayanka omukazi izino lyage ye Yehudita, mwali wa Behori, muhititi, arhola na Basimata, mwali wa Eloni naye muhititi. ³⁵ Abo bakazi bajira Izaki bo na Rebeka mungo munji.

יהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק אל אברהם אבימלך מלך פלשתים גררה: 2 ויבא 1 גנר אליו והוא יאמר אליתרד מצרימה שכן בארץ אשר אמר אלי: 3 וגור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכה כי לך ולזרעך אתן את כל הארצת האלוהקמתי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם אבי: 4 והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצת האל והתרבו זרעך כל גוי הארץ: 5 לעקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר משמרת מצותי חקותי ותורתי: 6 וישב יצחק בגרר: 7 וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי הוא כי ירא לאמר אשתי פנה הרגני אנשי המקום על רבקה כי טובת מראה היא: 8 ויהי כי ארכו לו שם הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו: 9 ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אף הנה אשתך הוא ואיך אמרת אחתי הוא ויאמר אליו יצחק כי אמרת פן אמות עליה: 10 ויאמר אבימלך מה זאת עשית לנו כמעט שכב אחד העם את אשתך והבאת עלינו אשם: 11 ויצו אבימלך את כל העם לאמר הנגע באיש הזה ובאשתו מות ימות: 12 ויצרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו יהוה: 13 ויגדל האיש וילך הלוח וגדל עד כי גדל מאד: 14 ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה רבה ויקנאו אתו פלשתים: 15 וכל הבארת אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאו מעפר: 16 ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד: 17 וילך משם יצחק ויחן בגרר וישב שם: 18 וישב יצחק ויחפרו את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להן שמות כשמת אשר קרא להן אביו: 19 ויחפרו עבדי יצחק בגנל וימצאו שם באר מים חיים: 20 ויריבו רעי גר עסרעי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם הבאר עשק פיהת עשקו עמו: 21 ויחפרו באר אחרת ויריבו גסרעליה ויקרא שמה שטנה: 22 ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחבות ויאמר כי עתה הרחב יהוה לנו ופרינו בארץ: 23 ויעל משם באר שבע: 24 וירא אליו יהוה בלילה ההוא ויאמר אנכי אלהי אברהם אביך אליתירא כי אתה אנכי וברכתיו והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי: 25 ויבן שם מזבח ויקרא בשם יהוה וישם אהלו ויכרו שם עבדי יצחק באר: 26 ואבימלך הלך אליו מגרר ואחזת מרעהו ופיקל שר צבאו: 27 ויאמר אלהם יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אתי ותשלחוני מאתכם: 28 ויאמרו ראו כי היה יהוה עמך ונאמר תהי גא אלה בינותינו בינינו ובינך ונכרתה ברית עמך: 29 אסתעשה עמנו רעה כאשר לא נגענוך וכאשר עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום אתה עתה ברוך יהוה: 30 ויעש להם משתה ויאכלו וישתו: 31 וישכימו בבקר וישבעו איש לאחיו וישלחם יצחק וילכו מאתו בשלום: 32 ויהיו ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על אדות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים: 33 ויקרא אתה שבעה על-כן שם העיר באר שבע עד היום הזה: 34 וישלחו עשו בן ארבעים שנה ויקח אשה את יהודית בת בארי החיתי ואת בשמת בת אילן החיתי: 35 ותהיו מרת רויס לי יצחק ולרבקה: 36

27

Yakobo ashamula omugisho gwa Ezau

¹ Izaki ali amashosihala, n'amasu gage gali gakola mazamba, azinda erhi arhacibona. Lero ahamagala

enfula yage Ezau, erhi: «Mwana wani!» Naye, erhi: «Ho ndi hano.»² Ashubiza, ederha, erhi: «Lola oku niono nkola mushosi n'amango g'okufà kwani ntagamanyiri.»³ Okanyagye orhòle emirasano yawe, emyampi yawe n'omuherho gwawe, okanye oj'ihiva, onyirhire ensimba.⁴ Onteganyizemwo birya biryo nsîma, oyîshe ondêrhere ndye, lyo omurhima gwani gukugisha embere nfê.»⁵ Kuziga erhi Rebeka adwirhe ayumva oku Izaki ashambâla bo n'omugala Ezau. Ezau acîtuma omu lubala mpu agend'ihiva ensimba ayilerhere îshe.⁶ Rebeka abwira omugala Yakobo, erhi: «Namayumva sho abwira mukulu wawe Ezau, erhi: ⁷ «Ondêrhere ensimba, onteganyizemwo ebiryo binja, mbirye nnankugishe omu masu ga Nyamubâho embere nfê.»⁸ Yumvagya mwana wani, oyumve onajire nk'oku nakurhegeka.⁹ Okanye oje omu buso, ondêrheremwo banahene babirhi binjinja, narheganyizamwo sho ebiryo binja, nk'oku anasîma.¹⁰ Wayish'ibihêkera sho abirye, lyo akugisha embere afê.»¹¹ Yakobo abwira nnina Rebeka, erhi: «Lola, mukulu wani Ezau amaba wa bishamvu niehe ntagwerhi boya.»¹² Hali amango Larha akampumakwo, mbe nka kushekera namushekeraga, obone bukola buhanya namacîlerhera ahâli h'omugisho.»¹³ Nnina ashuza, erhi: «Obuhanya bube nie bujâkwo mwana wani! Oyumve kwonene, onagend'innongeza abo banahene.»¹⁴ Akanya aj'ibalonza ayisha abadwirhire nnina, naye nnina arheganyamwo ebiryo nk'oku îshe anasîma.¹⁵ Rebeka ayanka emyambalo minjinja ya Ezau, ye mugala mukulu, erya akazag'ibîkira omu nyumpa, ayiyambisa Yakobo ye mugala murho.¹⁶ Ayanka oluhù lw'abanahene amubwikiramwo amaboko n'igosi.¹⁷ Oku bundi zirya nyama ali amarheganya n'omugati, abiheba omu nfune z'omugala Yakobo.¹⁸ Aja aha burhambi bw'îshe, aderha, erhi: «Larha!» Naye ashuza, erhi: «Niono. We ndi mwana wani?»¹⁹ Yakobo ashuza îshe, erhi: «Nie Ezau, nfula yawe, najizirage nk'oku wanantegekaga. Zûka otamale olyekwo bino nal'ihiva lyo omurhima gwawe gungisha.»²⁰ Izaki abwira Yakobo, erhi: «Mwana wani wamarhòla duba wâni!» Naye ashuza, erhi: «Nyamubâho, Nyamuzinda wawe wangashanîre.»²¹ Izaki abwira Yakobo, erhi: «Yegera hano nkuhumekwo mwana wani, nyumve erhi neci erhi nanga we mugala wani Ezau.»²² Yakobo ayegêra îshe Izaki, naye amumamarhakwo aderha, erhi: «Izu liri Iya Yakobo, ci amaboko gali ga Ezau!»²³ Arhamumanyîrira bulya amaboko gali ga bishamvu aka mukulu wage Ezau, anacimugisha.²⁴ Aderba, erhi: «Ka kwo binah we mugala wani Ezau?» Naye ashuza, erhi: «Neci.»²⁵ Izaki ederha, erhi: «Mpâga ndye oku nsimba mugala wani ahivaga lyo omurhima gwani gumugisha.» Amuhêreza alya, amuhêreza n'idivayi anywa.²⁶ Ishe Izaki amubwira, erhi: «Nyegêraga, onampôbere mwana wani!»²⁷ Ayegera, ahôbera îshe, îshe ayisa obwehe bw'emyambalo yage. Amugisha ntyala: «Neci obwehe bwa mugala wani, kwo buli nk'obwehe bw'ishwa liyêra, ishwa eri Nyamubâho agishire.²⁸ Nyamuzinda akushobôze olumè lw'oku nkuba, n'amashwa gashushagîre, engano nyinji n'idivayi linji.²⁹ Amashanja gakushige n'abantu b'emahanga bafukame embere zawe. Obe murhambo wa bene winyu na bagala ba nyoko bafukame embere zawe. Owakuhêrere ahehêrewe, n'owakugishe anagishwe.»³⁰ Erhi Izaki ayusa okugisha Yakobo, naye Yakobo erhi amanahuluka omu mw'îshe Izaki, mukulu wage Ezau naye arhenga ebwa kuhiva.³¹ Naye arheganya ebiryo binja abihêkera îshe. Amubwira, erhi: «Larha, zûkaga oye kw'ebi mugala wawe anal'ihiva, lyo omûka gwawe gungisha.»³² Ishe Izaki amudôsa, erhi: «We ndi?» Naye ashuza, erhi: «Nie nfula yawe Ezau.»³³ Oku bundi Izaki arhemuka, ederha, erhi: «Aligi ndi olya wal'ihiva ensimba anayindêrhera? Nacimwikubagira nanalya, embere oyîshe; namugishire, anakolaga ayôrha âli mugishe.»³⁴ Erhi Ezau ayumva ebinwa by'îshe, ayâma bwenêne n'omungo munji, anacibwira îshe, erhi: «Ongishe nani mâshi, larha!»³⁵ Izaki ashuza, erhi: «Mulumuna wawe anayishir'inteba, arhòla omugisho gwawe.»³⁶ Ezau ashubiriza, erhi: «Ka kwenge bamuderha Yakobo, co cirhumire andenganya nieki kabirhi kabirhi? Arhanzir'innyanka ecikono c'okuba nfula, kandi yoyu wamantôla omugisho gwani!» Ci ashubiza ederha, erhi: «Ci kwone mâshi ka nieki nta mugisho wansigîze?»³⁷ Izaki aja omu kanwa ashuza, erhi: «Namujizire murhambo wawe, namuhire bene wabo nti babe bambali, namuhîre engano n'amamvu mwandu. Bicigi nankacikujirira mwana wani?»³⁸ Ezau anacidôsa îshe, erhi: «Ka mugisho muguma gwone ojira, mâshi larha? Mâshi ngisha nani, larha!» Izaki ahwekêra na Ezau arhondêra alaka.³⁹ Oku bundi, îshe Izaki ashuza ederha, erhi: «Woyo ekuli n'ebihugo biyera yo wayubaka, kuli n'olume lurhoga oku nkuba.⁴⁰ Engôrho yawe yo yakubîke, wakakolera mwene winyu. Ci kwone amango wacîrûkûza, kurhibula warhibula omuzigo gwawe gukuli aha lurhugo.»⁴¹ Ezau ashombera Yakobo ogwo mugisho ahâbagwa n'îshe, acidôsa emurhima, erhi: «Amango g'emishibo ya larha gali hofi, go mango nayirha mulumuna wani Yakobo.»⁴² Erhi bamanyisa Rebeka ebyo binwa bya Ezau ye mugala mukulu, arhumiza Yakobo ye mugala murho, amubwira, erhi: «Mukulu wawe Ezau ahizire okucihòla kuli we mpu akuyirhe.»⁴³ Yumvagya mwana wani, nkubwire: Okanye, oyakire emwa mwene wirhu Labani e Harani.⁴⁴ Obêre eyo haguma naye nsiku inga, kuhika mukulu wawe atwike oburhe.⁴⁵ Kuhika oburhe bwa mukulu wawe bukurhengekwo, kuhika ayibagire oku wamujirîre; ago mango nanarhuma bagend'ikulonza eyo munda. Cici cankarhuma namuheza mwembi omu lusiku luguma?».

Izaki àrhuma Yakobo emwa Labani

⁴⁶ Rebeka anacibwira Izaki, erhi: «Namayihikwa n'akalamo erhi bâli ba Heti barhuma. Erhi Yakobo ankayanka munyere muguma muli bâli ba Heti, muguma nk'abo, muguma omu banyere b'eci cihugo, k'okulama kwankacinkwanana?»

וְהָיָה כִּי־תִזְקֶנָה יִצְחָק וְתִכְהַיֶּן עֵינָיו מֵרָאֵת וַיִּקְרָא אֶת־עֵשָׂו בְּנֹהַגְדָל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי־יֹאמֶר אֵלָיו הֲגֵנִי: ¹²וַיֹּאמֶר 1 וְהָיָה גַם זִקְנָתִי לֹא יִדְעֵתִי יוֹם מוֹתִי: ³וְעַתָּה שֶׁאֶגָּא כְלָיִךְ תִּלְוֶךָ וְקִשְׁתְּךָ וְצַל הַשִּׁדָּה וְצִדְדָה לִי צִדְדָה וְעֵשָׂו לִי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְהִבִּיאָה לִי וְאִכְלָה בְּעֵבֹר תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי בְּטָרִם אֲמוֹת: ⁵וְרִבְקָה שָׁמְעַת בְּדָבָר יִצְחָק אֶל־עֵשָׂו בְּנֹהַגְדָה לְצִד צִד לְהִבְיִיאַ: ⁶וְרִבְקָה אָמְרָה אֶל־יַעֲקֹב בְּנֵה לֹאמֶר הִנֵּה שָׁמְעֵתִי אֶת־אֲבִיךָ מִדְּבַר אֶל־עֵשָׂו אֲחִירֵלֹאמֶר: ⁷וְהִבִּיאָה לִי צִד וְעֵשָׂו לִי מִטְעָמִים וְאִכְלָה וְאֶבְרַכְכָּה לְפָנָי יְהוָה לִפְנֵי מוֹתִי: ⁸וְעַתָּה בְּנִי שָׁמַע בְּקֹלִי לֹאֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוָה אֶתְךָ: ⁹לְךָ־נָא אֶל־הַצֹּאֵן וְקַח־לִי מִשָּׁם שְׁנֵי גֹדֵי עֵזִים טָבִים וְאֶעֱשֶׂה אֲתָם מִטְעָמִים לִאֲבִירֵכָאֲשֶׁר אֶהְבֵּ: ¹⁰וְהִבֵּאתָ לִאֲבִירֵךְ וְאִכְלָ בְּעֵבֹר אֲשֶׁר יִבְרַכְךָ לְפָנָי מוֹתוֹ: ¹¹וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־רִבְקָה אִמּוֹ הֵן עֵשָׂו אֲחִי אִישׁ שָׂעֵר וְאֲנֹכִי אִישׁ חֹלֵק: ¹²אֲוִלִי מִשְׁנֵי אָבִי וְהִיִּיתִי בְּעֵינָיו כַּמִּתְעַתֵּעַ וְהִבֵּאתִי עָלַי קִלְלָה וְלֹא בְרַכָּה: ¹³וְתֹאמְרָ לֹא אִמּוֹ עָלַי קִלְלָתְךָ בְּנִי אֲךָ שָׁמַע בְּקֹלִי וְלָךְ־חֹלֵלִי: ¹⁴וְיִלְךָ וְיִשְׁחַח וְיָבֵא לֹאמֶן וְתַעֲשֶׂה אִמּוֹ מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּ אָבִיו: ¹⁵וְתִתְּנִי רִבְקָה אֶת־בְּגָדֵי עֵשָׂו בְּנֵה הַגְדָל הַחֲמִדֵּת אֲשֶׁר אֶתָּה בְּבִית וְתִלְבַּשְׁתְּ יַעֲקֹב בְּגַת הַקָּטָן: ¹⁶וְאֵת עֵרְתִּי גֹדֵי הָעֵזִים הַלְּבִישָׁה עַל־יָדָי וְעַל חֹלְקֵת צוּאָרָיו: ¹⁷וְתִתֵּן אֶת־הַמְּטַעָמִים וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר עָשָׂתָה בַּיַּד יַעֲקֹב בְּנֵה: ¹⁸וְיָבֵא אֶל־אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲנִי מִי אֶתָּה בְּנִי: ¹⁹וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו אֲנֹכִי עֵשָׂו בְּכָרְךָ עֲשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי קוּם־נָא שִׁבְהוּאִכְלָה מִצִּידִי בְּעֵבֹר תִּבְרַכְנִי נַפְשִׁי: ²⁰וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־בְּנֹהַגְדָה מִהֲרָה מִהֲרָה לְמַצָּא בְּנִי וַיֹּאמֶר כִּי הִקְרָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנָי: ²¹וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב גֹּשְׁה־נָא וְאֶמְשָׁךְ בְּנִי הֲאֵתָה זֶה בְּנִי עֵשָׂו אִמּוֹ שְׂעֵר וְיִבְרַכְכָּה: ²²וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיִּמְשָׁהוּ וַיֹּאמֶר הִקְלִ קוֹל יַעֲקֹב וְהִיָּדִים יָדַי עֵשָׂו: ²³וְלֹא הִפִּילוֹ כִּי־יָדָיו יָדָיו כִּי־יָדָיו עֵשָׂו אֲחִיו שְׂעֵרֵת וַיִּבְרַכְכָּה: ²⁴וַיֹּאמֶר אֶתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו וַיֹּאמֶר אָנֹכִי: ²⁵וַיֹּאמֶר הֲגֵשָׁה לִי וְאִכְלָה מִצִּיד בְּנִי לִמְעַן תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי וַיִּגַּשְׁלוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ וַיִּנְיִשֵּׁת: ²⁶וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק אָבִיו גֹּשְׁה־נָא וְשָׁקֵה־לִי בְּנִי: ²⁷וַיִּגַּשׁ וַיִּשְׁקֵה־לוֹ וַיֵּרַח אֶת־רִיחַ בְּגָדָיו וַיִּבְרַכְהוּ וַיֹּאמֶר רַחֵם רַחֵם בְּנִי כְרִיחַ שִׁדָּה אֲשֶׁר־בְּרַכְנִי יְהוָה: ²⁸וַיִּתֵּן־לָךְ הַאֲלֹהִים מִטַל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ: ²⁹וְעַבְדֶּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לָךְ לְאֲמִים הַיְהוָה גְּבִיר לְאֲחִיךָ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לָךְ בְּנִי אֲמֶר אֲרַבְרִיךְ אֲלוֹר וּמִבְרַכְיֶךָ בְּרוּךְ: ³⁰וְהָיָה כַּאֲשֶׁר פָּלָה יִצְחָק לְבַרְךָ אֶת־יַעֲקֹב וַיְהִי אָךְ יָצָא יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פָּנָי יִצְחָק אָבִיו וְעֵשָׂו אֲחִיו בָּא מִצִּידוֹ: ³¹וַיַּעֲשֶׂה גֶם־הוּא מִטְעָמִים וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יָקָם אָבִי וַיֹּאכַל מִצִּיד בְּנֹהַגְדָה בְּעֵבֹר תִּבְרַכְנִי נַפְשִׁי: ³²וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק אָבִיו מִי־אֵתָה וַיֹּאמֶר אָנֹכִי בְּנֵךְ בְּכָרְךָ עֵשָׂו: ³³וַיִּחְרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה עַד־מָאֹד וַיֹּאמֶר מִי־אֲפֹא הוּא הַצִּיד־צִידִי וַיָּבֵא לִי וְאִכְלָ מִכָּל בְּטָרִם תִּבּוֹא וְאֶבְרַכְכָּה גֶם־בְּרוּךְ יְהוָה: ³⁴כַּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת־דְּבַר אָבִיו וַיַּצְעַק צַעֲקָה גְדֹלָה וּמָרָה עַד־מָאֹד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בְּרַכְנִי־גֶם־אָנֹכִי אָבִי: ³⁵וַיֹּאמֶר בָּא אֲחִירֵךְ בְּמַרְמָה וַיִּקַּח בְּרַכְתְּךָ: ³⁶וַיֹּאמֶר הִכִּי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַעַמִּים אֶת־בְּכֹרְתִי לָקַח וְהִנֵּה עַתָּה לִקַּחְתְּךָ וַיֹּאמֶר הֲלֹא־אֶצְלָתָ לִי בְרַכָּה: ³⁷וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו הֵן גְּבִיר שְׁמַתִּיו לָךְ וְאֶת־כָּל־אֲחִיו נָתַתִּי לֹא לְעַבְדִּים וְדָגְוֹתֶיךָ שֶׁמִּכְתִּיו וְלָךְ אֲפֹא מִה אֶעֱשֶׂה בְּנִי: ³⁸וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־אָבִיו הֲבִרְכָה אֶתְךָ הוּא־לָךְ אָבִי בְרַכְנִי גֶם־אָנֹכִי אָבִי וַיִּשָּׂא עֵשָׂו קוֹלוֹ וַיִּבְרַךְ: ³⁹וַיַּעַן יִצְחָק אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה מִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ יְהִי מוֹשְׁבְךָ וּמִטַל הַשָּׁמַיִם מֵעַל: ⁴⁰וְעַל־חַרְבֶּךָ תַחֲלֶה וְאֶת־אֲחִירֵךְ תַעֲבֹד וְהִיָּה כַּאֲשֶׁר תִּרְיֵד וּפְרַקְתָּ עַל־וּמַעַל צוּאָרְךָ: ⁴¹וַיִּשְׁטֹם עֵשָׂו אֶת־יַעֲקֹב עַל־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בְּרַכָּו אָבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלִבּוֹ יִקְרַבוּ וַיִּמְאָכַל אָבִי וְאֶהְרָגָה אֶת־יַעֲקֹב אָחִי: ⁴²וַיִּגְדַּל לְרִבְקָה אֶת־דְּבַר עֵשָׂו בְּנֵה הַגְדָל וְתִשְׁלַח וְתִקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן וְתֹאמְרָאֵלָיו הִנֵּה עֵשָׂו אֲחִירֵךְ מִתְנַחֵם לָךְ לְהַרְגֶךָ: ⁴³וְעַתָּה בְּנִי שָׁמַע בְּקֹלִי וְקוּם בְּרַח־לָךְ אֶל־לְבָן אָחִי חַרְנָה: ⁴⁴וַיִּשְׁבַּת עִמּוֹ מִיָּמִים אַחֲדִים עַד אֲשֶׁר־תִּשְׁבוּב חֲמַת אָחִירֵךְ: ⁴⁵עַד־שׁוּבוֹ אַרְפָּאֲחִירֵךְ מִמֶּךָ וְשָׁכַח אֶת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ לוֹ וְשַׁלַּחְתִּי וְלִקַּחְתִּיךָ מִשָּׁם לְמַהֲאִשְׁפַּל גֶם־שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד: ⁴⁶וְתֹאמְרָ רִבְקָה אֶל־יִצְחָק קִצְתִּי בְּחַיִּי מִפְּנֵי בְּנוֹת חַת אִם־לָקַח יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת־חַת כֹּאֲלֵה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לְמַה לִּי חַיִּים:

28

¹ Izaki ahamagala Yakobo amugisha anamuha eri irhegeko, erhi: «Orhahîraga okayanka omukazi omu banyere b'e Kanani. ² Yimuka oje e Padani Aramu emwa Betweli, îshe wa nyoko, ocishoge omukazi eyo munda omu banyere ba Labani, mushinja wabo nyoko. ³ Nyamuzinda akugishe, akuyololole, anakuluze obe ndêko y'amashanja. ⁴ Akuhe we n'iburha lyawe, omugisho gwa Abrahamu lyo obona eci cihugo oyubasiremwo, cihugo Nyamuzinda ahâga Abrahamu.» ⁵ Izaki asêzera Yakobo. Yakobo alikûla, aja e Padani Aramu, emwa Labani, mwene Betweli wa Muharamiya, mushinja wabo Rebeka, nnina wa Yakobo na Ezau.

Ezau ayanka owundi mukazi

⁶ Ezau abona oku Izaki agishire Yakobo n'oku amurhumire e Padani Aramu mpu agend'iyankira yo omukazi, n'oku erhi akola amugisha, amuha eri irhegeko, erhi: «Orhahîraga okayanka omukazi omu banyere b'e Kanani.» ⁷ Na Yakobo âli ayumvirhe îshe na nnina, aja e Padani Aramu. ⁸ Ezau ayumva oku abanyere b'e Kanani barharhonyiri omu masu g'îshe Izaki, ⁹ aja emwa Ismaeli, ayanka yo omukazi, wa kuhalika aba ali agwerhe erhi anagwerhe abandi: Mahalata, mwali wa Ismaeli, mugala w'Abrahamu, na mwâli wabo Nebayoti.

Ecilôrho ca Yakobo

¹⁰ Yakobo arhenga e Bersheba, aja e Harani. ¹¹ Ahika bantu haguma, alala ho bulya izûba lyali lyamazika. Arhola ibuye liguma aho, alishegema, analâla aho. ¹² Alôrha, abona omushonezo mugwike oku idaho n'irhwerhwe lyago lihisire oku nkuba; bamalahika ba Nyamuzinda erhi badwirbe basôka

banayandagala! ¹³ Lâba oku Nyamubâho ayimanga embere zage amubwira, erhi: «Nie Nyamubâho, Nyamuzinda wa shakulu wawe Abrahamu na Nyamuzinda wa Izaki. Eryola ishwa ogwishiremwo, nakuhalyo we n'iburha lyawe. ¹⁴ Iburha lyawe lyaluga nka katulo k'oku idaho, lyaluga lihike ebushoshokero n'ebuzikiro, e mwené n'e mukondwe, n'amashanja goshi g'igulu gagishwa muli eryo iburha lyawe. ¹⁵ Ndi haguma na nawe, nakulusa ngasi hoshi wankanaja, nanashub'ikugalula muli eci cihugo, bulya ntakuleke kuhika nyujuze ebi nakulaganyagya.» ¹⁶ Yakobo atulûka omu iro lyage, aderha, erhi: «Okuli Nyamuzinda ali hano ntânali mmanyire.» ¹⁷ Ayoboha, ederha, erhi: Hano hamabà hantu ha kurhinywa! Yamabà nyumpa ya Nyamuzinda na muhango gw'empingu. ¹⁸ Azûka sêzi, ayanka liryala ibuye âli ajizire mushego aligwika luhêrero abulagira amavurha oku nyanya zalyo. ¹⁹ Aho ahayîrika izino lya Beteli, ci mira olwo lugo lwakazag'iderhwa Luzo. ²⁰ Yakobo arhôla omuhigo ederha, erhi: «Akaba Nyamuzinda ali haguma nani, akanananga muli eyi njira naja, akakaz'impã omugati nalya n'emishangi nakayambala, ²¹ erhi nankashubûka nshubire emunda larha ali ndi mugumaguma, ago mango Nyamubâho anabà ye Nyamuzinda wani, ²² n'eri ibuye namagwika luhêrero, lyaba ka-Nyamuzinda nakaz'imurhûla ecihimbi c'omu ikumi c'ebi ampã byoshi».

Genesis 28: 1 וַיִּקְרָא יַצְחָק אֶל-יַעֲקֹב וַיִּבְרָךְ אֹתוֹ וַיִּצְוֵהוּ וַיֹּאמֶר לֹא לֵא-תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן: 2 קוּם לֶךְ פְּדֹגָה אֲרָם בֵּיתָהּ 1 וְיִתְּנֶלְךָ בְּתוֹאֵל אֲבִי אִמְךָ וְקַח-לָךְ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לְבֵן אֶחְיָאֵמֶךָ: 3 וְאַל שְׂדֵי יְבָרָךְ אֶתְךָ וַיִּפְרָךְ וַיְרַבְּךָ וְהָיִיתָ לְקָהָל עַמִּים: 4 וַיִּתְּנֶלְךָ אֶת-בְּרַכַּת אַבְרָהָם לְךָ וְלִזְרַעְךָ אֶתְךָ לְרִשְׁתֶּךָ אֶת-אַרְצְךָ מִגְּרִי אֲשֶׁר-נִתְּוָאֵלֵיהִם לְאַבְרָהָם: 5 וַיִּשְׁלַח יַצְחָק אֶת-יַעֲקֹב וַיִּלְךְ פְּדֹגָה אֲרָם אֶל-לֵבָן בֶּן-בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי אָחִי רַבְקָה אִם-יַעֲקֹב וְעָשׂוּ: 6 וַיֵּרָא עָשׂוּ כִּי-בָרַךְ יַצְחָק אֶת-יַעֲקֹב וְשָׁלַח אֹתוֹ פְּדֹגָה אֲרָם לְקַחַת לָו מִשָּׁם אִשָּׁהּבְּרַכּוֹ אֹתוֹ וַיְצַו עָלָיו לֵאמֹר לֵא-תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן: 7 וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶל-אָבִיו וְאֶל-אִמּוֹ וַיִּלְךְ פְּדֹגָה אֲרָם: 8 וַיֵּרָא עָשׂוּ כִּי רָעוּת בְּנוֹת כְּנָעַן בְּעֵינָיו יַצְחָק אָבִיו: 9 וַיִּלְךְ עָשׂוּ אֶל-יִשְׁמַעֵאל וַיִּקַּח אֶת-מִחְלָתוֹ בֵּת-יִשְׁמַעֵאל בֶּן-אַבְרָהָם אָחִיו נְכִיּוֹת עַל-נַשְׂוֹ לָו לְאִשָּׁה: 10 וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיִּלְךְ חֲרֹנָה: 11 וַיִּפְגַּע בַּמְקוֹם וַיְלֵן שָׁם כִּי-בָא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מִאֲבִי הַמְקוֹם וַיִּשָּׁם מִרְאֲשֵׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמְקוֹם הַהוּא: 12 וַיַּחְלֵם וְהִנֵּה סֹלֶם מַצֵּב אֲרָצָה וְרָאשׁוּ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מֵלֶאכִי אֱלֹהִים עֹלִים וַיִּרְדִּים בּוֹ: 13 וְהִנֵּה יְהוָה נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וְאַלְהֵי יַצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְנַנָּה וְלִזְרַעְךָ: 14 וְהִנֵּה זֶרַעְךָ כַּעֲפָר הָאָרֶץ וּפְרָצְתָ יָמָה וְנִקְדָּמָה וַצִּפְנָה וְנִגְבְּהָ וְנִבְרַכּוּ בְּךָ כָּל-מִשְׁפָּחַת הָאָדָמָה וּבְזֶרְעֶךָ: 15 וְהִנֵּה אֲנִי עֹמֵךְ וְשִׁמְרַתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל-הָאָדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא-עֲזַבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם-עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי לָךְ: 16 וַיִּיקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹן יֵשׁ יְהוָה בַּמְקוֹם הַזֶּה וְאֲנִי לֹא יָדַעְתִּי: 17 וַיֵּרָא וַיֹּאמֶר מִה-נִּזְרָא הַמְקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם-בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם: 18 וַיִּשְׁכֹּם יַעֲקֹב בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח אֶת-הָאֵבֶן אֲשֶׁר-שָׁם מִרְאֲשֵׁתוֹ וַיִּשָּׂם אַתָּה מַצְבָּה וַיִּצְקֶשֶׁן עַל-רָאשָׁהּ: 19 וַיִּקְרָא אֶת-שְׁם-הַמְקוֹם הַהוּא בֵּית-אֵל וְאוּלָם לִזְ שָׁם-הָעִיר לְרָאשָׁנָה: 20 וַיֵּדֶר יַעֲקֹב גְּדָר לֵאמֹר אִם-יְהִי אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמְרַנִּי בְּדַרְךָ הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי הוֹלֵךְ וְנָתַן-לִי לָחֶם לֶאֱכֹל וְנָגַד לְלִבִּשׁ: 21 וְנִשְׁבַּתִּי בְּשִׁלּוֹם אֶל-בֵּית אָבִי וְהִנֵּה יְהוָה לִי לְאֵלֵהִים: 22 וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי מַצְבָּה יְהִי: 23 בֵּית אֱלֹהִים וְכָל אֲשֶׁר תַּתֵּן לִי עֲשֶׂרָאֶעֱשֶׂרְנוּ לָךְ:

29

Yakobo ahika emwa Labani

¹ Yakobo arhôla enjira yage, aja omu cihugo c'abana b'e bushoshokero. ² Lola oku abona iriba omu bulambo, hofi n'eryo iriba, maso asharhu g'ebintu bishwékwa binyinyi gali gagwishire aho iriba, ho bakazag'inywekeza amaso, ci kwonene ibuye lyakazag'ibwikira omunwa gwali munene. ³ Erhi amaso goshi gabâga gamashirama aho, banarhenza liryã ibuye oku munwa gw'iriba, bananywesa ebintu, kandi banalishubiza oku munwa gw'iriba. ⁴ Yakobo anacidôsa abangere, erhi: «Bene wirhu, muli ba ngahi?», Bashuza, mpu: «Rhuli b'e Harani.» ⁵ Ababwira, erhi: «Ka muyishi Labani, mwene Nahori?» Bashuza, mpu: «Rhumuyishi.» ⁶ Abadôsa, erhi: «K'azibuhire?» Bashuza, mpu: «Azibuhire. N'omwali Rasheli ola wayisha hala n'obuso.» ⁷ Yakobo aderha, erhi: «Loli oku guciri mûshi bwenêne guno, arhali go mango g'okudâhya ebintu gano. Mubinywese munabishubize ebulambo.» ⁸ Bashuza, mpu: «Rhurhankahasha okujira ntyo n'amaso garhacishubukira haguma, barhanacirhenza ibuye oku munwa gw'iriba; go mango rhwakanywesa ebintu.» ⁹ Oku acidwirbe ashambâla boshi nabo, Rasheli ayisha n'obuso bw'ishe bulya ali mungere. ¹⁰ Erhi Yakobo abona Rasheli, mwali wa nalume Labani, n'erhi abona obuso bwa nalume Labani, ayegêra, arhenza liryã ibuye oku munwa gwa liryala iriba, anywesa ebintu bya nalume Labani. ¹¹ Yakobo anunugurha Rasheli, alengeza izu, adubula omulenge. ¹² Yakobo amanyisa Rasheli oku ali mwene wabo ishe, anali mwene Rebeka; olya munyere akanya aj'ikumanyisa ishe. ¹³ Labani erhi ayumva oku ogwo mwanzi gwa Yakobo, mugala wa mwali wabo, gumuyerekire, akanya, alibirhira emunda ali, amuhôbera, anamunugurha, amuhêka omu nyumpa yage. Yakobo arhondêra amuganîrira ogwo mwanzi gwoshi. ¹⁴ Oku bundi Labani amubwira, erhi: «Neci, oli w'omu mavuha gani, onali w'omu mubiri gwani.» Yakobo abêra aho mwa Labani mwezi mugumaguma.

Yakobo aja omu buhya kabirhi . Ishazâla amuyeshera omukanga. Lero ayanka babirhi balondandana

¹⁵ Labani âbwira Yakobo, erhi: «Ka kwenge oli mwene wirhu, waderha mpu busha wakaz'inkolera?»

Mbwira bici nakaz'ikuha?»¹⁶ Erhi na Labani agwerhe banyere babirhi: omukulu izino lyage ye Lea n'omurho ye wali Rasheli. ¹⁷ Lea âli agwerhe amasu matûdu, ci Rasheli âli agwerhe omubiri gucigemire bwinja n'iranga linja. ¹⁸ Na Yakobo ali arhonyize Rasheli. Anacishuza, erhi: «Nakukolera myaka nda lyo oyish'impa mwali wawe Rasheli, mwali wawe murho». ¹⁹ Labani ashuza, erhi: «Kwo kukulu okukuhaye ahâli h'okumuha ow'embuga; obêrage hanola mwani.» ²⁰ Yakobo akaz'ikola mpu lyo bamuha Rasheli; akola ntyo myaka nda, ci eyo myaka ayibona nka nsiku nsungunu bulya ali arhonyize Rasheli. ²¹ Buzinda bw'aho, Yakobo anacibwira Labani, erhi: «Amango gahisire, ompâge omukazi wani nje emunda ali». ²² Labani ashûbûza abantu b'eyo boshi ajirisa olusiku lukulu. ²³ Ci kwone, lâba oku bijingo, Labani arhola omwali Lea, aba ye ahêkera Yakobo; Yakobo amuyanka. ²⁴ Labani ahà omwali Lea, mujakazi wage muguma, izino lyage ye wali Zilifa, mpu ajikâmukolera. ²⁵ Erhi buca sêzi, Yakobo abona oku Lea ye bamudwirhire. Yakobo abwira Labani, erhi: «Bici wajizire? K'arhali Rasheli ye nakaza'ikolera aha mwawe nti omumpe? Carhumirage onteba?» ²⁶ Labani ashuza, erhi: «Erhali nkomedu y'eno mwirhu okuhâna omurho na mukulu wage arhaciheruka, ²⁷ ci orhang'ileka guno mugobe eby'obuhya bitwikanuke, n'enyuma z'aho, kandi nashub'ikuha owabo n'engulo yage yabâ yindi myaka nda washub'imukolera hano mwani.» ²⁸ Yakobo ajira kulya, ayusa gulya mugobe gw'obuhya na Labani amuha omwali Rasheli mpu amuyanke. ²⁹ Labani aha omwali Rasheli omujakazi wage Bilaha. ³⁰ Yakobo ayanka Rasheli, anamurhonya kulusha Lea; ashub'ikolera nalume yindi myaka nda.

Abana ba Yakobo

³¹ Nyamubâho abona oku Lea arhasimirwi, amuha iburha, Rasheli ayôrha ali ngumba. ³² Lea arhola izimi, aburha murhabana, amuyirika izino lya Rubeni, bulya, gwarhi yene: «Nyamubâho anabwine amalibûko gani, lero ibanie ansîma.» ³³ Ashub'irhola izimi, aburha kandi murhabana, ederha, erhi: «Nyamubâho ayumvirhe oku ntabâ nsîmirwe, lero amashub'impa oyu wundi.» Amuyirika izino lya Simoni. ³⁴ Ashub'irhola izimi, aburha murhabana; ederha, erhi: «Lero nani ibanie akola antonya bulya barhabana basharhu aba namamuburhira», izino lyage ye Levi; ³⁵ Ashub'irhola izimi, aburha murhabana; ederha, erhi: «Lero nakuza Nyamubâho». Co cirhumire amuyirika izino lya Yuda. Oku bundi, aheka arhaciburhaga.

Genesis 29

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּגֵלְיוֹ וַיְלַח אַרְצָה בְּנֵי-קְדָם: ² וַיְרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה וְהִנֵּה-שְׁמֹשׁ שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ כִּי מֵן-הַבְּאֵר הָיוּ וַיִּשְׂקוּ הַעֲדָרִים וְהֵאָבְן גְּדֻלָּה עַל-פִּי הַבְּאֵר: ³ וּנְאֻמָּוּ-שְׂמָה כָּל-הַעֲדָרִים וּגְלָלוּ אֶת-הָאָבְן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקוּ אֶת-הַצֹּאן וְהִשְׂבוּ-אֶת-הָאָבְן עַל-פִּי הַבְּאֵר לְמַקְמָה: ⁴ וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחֵי מַאֵין אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ מִסְרֵן אֲנָחְנוּ: ⁵ וַיֹּאמֶר לָהֶם הַיְדַעְתֶּם אֶת-לֶבֶן בֶּן-נָחוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדַעְנוּ: ⁶ וַיֹּאמֶר לָהֶם הַשְׁלוֹם לוֹ וַיֹּאמְרוּ שְׁלוֹם וְהִנֵּה רְחֵל בַּתוֹ בָּאָה עִם-הַצֹּאן: ⁷ וַיֹּאמֶר הֵן עוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל לֹא-עַתָּה הָאֶסְפֹּה מְקַנְנֶה הַשְׁקוּ וְלוֹךְוּ רְעוּ: ⁸ וַיֹּאמְרוּ לֹא נוּכַל עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל-הַעֲדָרִים וּגְלָלוּ אֶת-הָאָבְן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקִינוּ הַצֹּאן: ⁹ עוֹדְנוּ מִדְּבַר עָמָם וְרְחֵלוּ בָּאָה עִם-הַצֹּאן אֲשֶׁר לְאֵבִיָּה כִּי רָעָה הִוא: ¹⁰ וְהִי כַּאֲשֶׁר רֵאָה יַעֲקֹב אֶת-רְחֵל בַּת-לֶבֶן אַחֵי אִמּוֹ וַאֲתֹצֵאן לֶבֶן אַחֵי אִמּוֹ וַיִּגָּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגְלֶה אֶת-הָאָבְן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וַיִּשְׂקָה אֶת-קַלְלוֹ וַיִּבְרָךְ: ¹² וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְרְחֵל כִּי אַחֵי אַבְיָה הִוא וְכִי בֶן-רַבְקָה הִוא וַתֶּרֶץ וַתִּגְדַּל אֵלֶיהָ: ¹³ וְהִיא כִּשְׂמַע לֶבֶן אֶת-שִׁמְעוֹ יַעֲקֹב בֶּן-דָּאחִוּוֹ וַיֶּרֶץ לְקִרְאָתוֹ וַיִּסְבֹּק-לוֹ וַיַּנְשֵׁק-לוֹ וַיְבִיאָהוּ אֶל-בֵּיתוֹ וַיִּסְפָּר לֶלֶבֶן אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: ¹⁴ וַיֹּאמֶר לוֹ לֶבֶן אֶךְ עֲצָמִי וּבִשְׂרִי אֶתָּה וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֹדֶשׁ מִיָּמִים: ¹⁵ וַיֹּאמֶר לֶבֶן לַיַּעֲקֹב כִּי-אַחֵי אֶתָּה וַעֲבַדְתִּי חֲנֹם הַגִּידָה לִּי מַה-מִּשְׁכַּרְתְּךָ: ¹⁶ וּלְלֶבֶן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֻלָּה לֵאמֹר וְשֵׁם הַקְּטָנָה רְחֵל: ¹⁷ וַעֲיִנֵי לֵאמֹר רָצוֹת וְרָחֵל הָיְתָה וַיִּפְתַּח-וּפִת מְרָאָה: ¹⁸ וַיֵּאָהֱב יַעֲקֹב אֶת-רְחֵל וַיֹּאמֶר אָעֱבֹדְךָ שִׁבְעַת שָׁנִים בְּרִחֵל בְּתָהּ הַקְּטָנָה: ¹⁹ וַיֹּאמֶר לֶבֶן טוֹב תַּתִּי אֶתָּה לֹךְ מִתַּתִּי אִתָּה לְאִישׁ אַחֵר שִׁבַּע עֲמָדִי: ²⁰ וַיַּעֲבַד יַעֲקֹב בְּרִחֵל שִׁבְעַת שָׁנִים וַיְהִי בַעֲנִיּוֹ כִּי-מִיָּמִים אֲחֵדִים בָּאֵהְבָתוֹ אֶתָּה: ²¹ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-לֶבֶן הֲבֵה אֶת-אִשְׁתִּי כִּי מְלֹאֹ מִי וְאַבּוֹאָה אֵלַי: ²² וַיֹּאסֹף לֶבֶן אֶת-כָּל-אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּהּ: ²³ וַיְהִי בְעָרֶב וַיִּקַּח אֶת-לֵאָה בַּתוֹ וַיָּבֵא אֶתָּה אֵלָיו וַיְבֵא אֵלָיָה: ²⁴ וַיִּתֵּן לֶבֶן לָהּ אֶת-זֶלְפָּה שִׁפְחוֹתָהּ לְלֵאָה בְּתוֹ שִׁפְחוֹתָהּ: ²⁵ וַיְהִי בְבֹקֶר וְהִנֵּה-הִוא לֵאמֹר אֶל-לֶבֶן מַה-זֹּאת עָשִׂית לִּי הֲלֹא בְרִחֵל עֲבַדְתִּי עִמָּךְ וְלָמָּה רְמִיתִנִּי: ²⁶ וַיֹּאמֶר לֶבֶן לֹא-יַעֲשֶׂה כֵּן בְּמִקְוָמֹנִי לְתַת הַצְּעִירָה לְפָנֶי הַבְּכִירָה: ²⁷ מְלֹא שִׁבְעַת זֹאת וְנָתַנָּה לֹךְ גַּם-אֶת-זֹאת בְּעַבְדָּה אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עֲמָדִי עוֹד שִׁבְעַת-שָׁנִים אַחֲרָיוֹת: ²⁸ וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כֵּן וַיִּמְלֹא שִׁבְעַת זֹאת וַיִּתֵּן-לוֹ אֶת-רְחֵל בְּתוֹ לֶבֶן לְרָחֵל בַּתוֹ אֶת-בַּלְהָה שִׁפְחוֹתָהּ לָהּ לְשִׁפְחוֹתָהּ: ³⁰ וַיְבֵא גַם אֶל-רְחֵל וַיֵּאָהֱב גַּם-אֶת-רְחֵל מִלֵּאָה וַיַּעֲבַד עִמָּו עוֹד שִׁבְעַת-שָׁנִים אַחֲרָיוֹת: ³¹ וַיְרָא וְהִנֵּה כִּי-שָׁנְאוֹהָ לֵאמֹר אֶת-רְחֵמָה וְרְחֵל עֵקְרָה: ³² וַתִּהְרָה לֵאמֹר וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמְרָה כִּי-רֵאָה וְהוּא בַעֲנִי כִּי עַתָּה יֵאָהֱבֵנִי אִישִׁי: ³³ וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ שִׁמְעוֹן: ³⁴ וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ לְוִי: ³⁵ וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יַזָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ לְוִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ גָּד וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יִשְׂשָׁכָר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ זְבֻלֹן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ אֲשֵׁר וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ יְהוּדָה וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ בִּנְיָמִן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ דָּן וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמוֹ נַפְתָּלִי וַתִּהְרָה עוֹד וַתִּלְדַּבּ בֶּן וַתַּקְרָא שְׂמו

nyamukazi, erhi: «Lola mwambalikazi wani Bilaha. Oje emunda ali, aburhire oku madwi gani; ampisekwo abana nani.»⁴ Anaciha Yakobo omujakazi wage Bilaha mpu abe mukâge, naye Yakobo amuyanka.⁵ Bilaha arhola izimi, aburhira Yakobo omwanarhabana.⁶ Rasheli ederha, erhi: «Nyamuzinda amampâ olubanja, ciru anyumvirhiza anampâ omwanarhabana». Co carhumaga amuyirika izino Iya Dani.⁷ Bilaha, mujakazi wa Rasheli ashub'irhola izimi, aburhira Yakobo owundi murhabana.⁸ Rasheli ederha, erhi: «Nazûsizekwo mukulu wani entambala za Nyamuzinda, namanahimana.» Ayirika olya mwana izino Iya Nefutali.⁹ Naye Lea erhi arhaciburha, arhola omujakazi wage Zilifa amuha Yakobo mpu amujire mukâge.¹⁰ Zilifa, mujakazi wa Lea aburhira Yakobo omwanarhabana.¹¹ Lea ederha, erhi: «Iragi linja eri!» Aha olya mwana izino Iya Gadi.¹² Zilifa, muja-kazi wa Lea, aburhira Yakobo owundi mwanarhabana.¹³ Lea aderha, erhi: «Oku irenge Iyani, bulya abirhu bakazi bankuza»; ayirika olya mwana izino Iya Asheri.¹⁴ Rubeni, erhi aja acigezageza, gala mango g'okusarûla engano, ashimana amalehe g'oluzigirwa, ayisha agadwirhire nnina Lea. Rasheli abwira Lea, erhi: «Mpâ nani kuli ago malehe g'oluzigirwa mugala wawe akudwirhire.»¹⁵ Lea amushuza, erhi: «K'okûla wantôzire omulume kunyihira kwakunyihire, obu okola mpu wantôla n'amalehe g'oluzigirwa mugala wani ampîre?» Rasheli ashuza, erhi: «Lero agend'ilâla omu mwawe hano budufu, rhuhingane ompe amalehe ga mugala wawe g'oluzigirwa.»¹⁶ Yakobo erhi akola arhenga ebwa mashwa bijingo, Lea aja emunda ali, amubwira, erhi: «Kukwanine oyîshe emunda ndi, bulya rhwakuhingine amalehe g'oluzigirwa g'emwa mugala wani»; alala omu mwage obwo budufu.¹⁷ Nyamuzinda ayumvirhiza Lea, arhola izimi, ashub'iburhira Yakobo omwanarhabana ye mwanarhabana wa karhanu.¹⁸ Lea anaciderha, erhi: «Nyamuzinda amampa oluhembo, kulya kuba nahire ibanie omujakazi wani.» Olya mwana amuyirika izino Iya Isakari.¹⁹ Lea ashub'irhola izimi, aburhira Yakobo omwanarhabana wa kali ndarhu.²⁰ Lea ederha, erhi: «Nyamuzinda ampîre oluhembo lwinjinja, lero ibanie ankuza bulya y'oyu namaburhira barhabana ndarhu.» Amuyirika erya Zabuloni.²¹ Oku bundi aburha omwananyere, amuyirika izino Iya Dina.²² Ago mango Nyamuzinda ayibuka Rasheli, ayumvirhiza omusengero gwage, amuha iburha.²³ Arhola izimi, aburha murhabana; ederha, erhi: «Nyamuzinda amankûla enshonyi.»²⁴ Ayirika olya mwana izino Iya Yozefu, ederha, erhi: «Mâshi Nyamubâho ashub'impa nani owundi mwanarhabana!»

Okugala kwa Yakobo

²⁵ Erhi Rasheli aba amaburha Yozefu, Yakobo abwira Labani, erhi: «Oleke ngende nshubire emwirhu, omu cihugo ciru.»²⁶ Ompe abakazi bânî, abârhumaga nkukolera, ompé n'abana bânî ngende.²⁷ Wene orhababiri omukolo nakukolire.» Labani amushuza, erhi: «Akaba ntonyire omu masu gawe! Nadôsize nayumva oku Nyamubâho angishire erhi we rhuma.»²⁸ Ashub'imubwira, erhi: «Ombwire kurhi walonza nkaz'ikujuha, nakujirakwo.»²⁹ Anacimushuza, erhi: «Omanyire bwinja kurhi nakukolire na kurhi ebintu byawe byahindusire n'omukolo gwani.»³⁰ Ehisungunu wali ogwerhe embere nyîshe, hyayushûsire bwenêne na Nyamubâho akugishire oku nshando zani. Mbwiraga nani, mango gahi nakolerage omulala gwani.»³¹ Labani, erhi: «Bici nakujuha?» Yakobo ashuza, erhi: «Orhagwerhi ebi wanjuha: erhi wakanjirira nk'oku nakubwira, nanashubikaz'iyabula obuso bwawe.»³² Ene ogere omu buso bwawe bwoshi, oje wayungula ngasi cibuzi ciru omu bibuzi byawe, na ngasi mpene za musengo n'ez'obutonè butonè. Lwo lwabâ luhembo lwani.³³ Obudahemuka bwani bwone bwampamiriza agandi mango: amango wayish'ilola kurhi rhuembirwe, ngasi birhali bya musengo erhi bya butonè-butonè omu mpene erhi nisi ngasi birhali bîru omu bibuzi, emwani erhi buli bushambo.³⁴ Labani ederha, erhi: «Kwinja okwo; binabâge nk'okwo odesire.»³⁵ Olwo lusiku, ayungula ebihebe by'omusengo n'eb'obutonè-butonè, empene zoshi z'omusengo n'ez'obutonè-butonè,³⁶ ngasi hyanalikwo akêru na ngasi hyalikwo ecîru omu bibuzi, ahihereza abagala. Anacijira nsiku isharhu za lugendo ekarhî kage na Yakobo. Yakobo akaziyabula ebindi bintu bya Labani.³⁷ Yakobo anacirhola ebirhi bibishi by'emirhi ederhwa mipepuli n'eya amandi n'eya patatani, ayihala kuhika oku mula mweru gw'ebyo birhi.³⁸ Ebyo birhi ahalaga akaz'ibiyerekeza ebintu omu biranga n'omu mikenzi y'okunywekeza ebintu, amango birinywa, oku biri byanywa binadwirhe byayima.³⁹ Byakâyima erhi binayerekîre birya birhi, n'omu kuburha, byakaburha ebyana bitâke, eby'omusengo n'eb'obutonè-butonè.⁴⁰ Ebyana, Yakobo abihira hago hago, abiyerekeza olunda lwa birya bitâke na ngasi byanali bya mwiru, abihira omu buso bwa Labani. Anacijira ntyo agage maso arhanagahiraga haguma n'amaso ga Labani.⁴¹ Na kandi, erhi ankabwine ebintu binja byayima, Yakobo anabiyerekeze birya birhi omu biranga mpu biyime binayerekîre birya birhi.⁴² Ci amango ebintu bihosire byâbaga bikola byayima arhajiraga ntyo. Na ntyo ebyali bya mihorhâ byasigala bya Labani na ebyali binja byâba bya Yakobo.⁴³ Oyo muntu anacigala ntyo bwenêne, âbâ n'ebintu mwandu, alugirwa n'abajâ n'abajakazi

n'engamiya n'endogomi mwandu.

Genesis 30

וַתָּרָא רָחֵל כִּי לֹא יֵלְדָהּ לְיַעֲקֹב וַתִּקְנֶה רָחֵל בְּאֶחָתָהּ וַתֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הֲבֵה־לִּי בָנִים וְאִם־אֵין מִתְּנָה אֲנִי׃² וַיִּסְרֶהָ אָף יַעֲקֹב בְּרָחֵל 1 וַיֹּאמֶר הַתַּחַת אֲלֵהֶם אֲנִי אֲשֶׁר־מָנַע מִמֶּךָ פְּרִי־בֶטֶן׃³ וַתֹּאמֶר הִנֵּה אֲמַתִּי בִלְהָה בָּא אֵלַיָּה וְתֵלֵד עִלְיָי בְּרָכִי וְאִבְנָה גַם־אֲנִי מִמֶּנָּה׃⁴ וַתִּתֵּן־לָהּ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתָהּ לְאִשָּׁה וַיָּבֵא אֵלֶיהָ יַעֲקֹב׃⁵ וַתֵּהָרֶה בִּלְהָה וַתֵּלֵד לְיַעֲקֹב בֶּן׃⁶ וַתֹּאמֶר רָחֵל דְּגַנִּי אֲלֵהֶם וְגַם שָׁמַע בְּקוֹלִי וַיִּתֵּן־לִּי בֶן עַל־כֵּן קָרָאתָ שְׁמוֹ דָּן׃⁷ וַתֵּהָרֶה עוֹד וַתֵּלֵד בִּלְהָה שִׁפְחַת רָחֵל בֶּן שֵׁנִי לְיַעֲקֹב׃⁸ וַתֹּאמֶר רָחֵל נִפְתְּלוּ אֵלֶיהֶם וּנְפִתְלוּ עִם־אֲחֹתִי גַם־יִכְלְתִי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ נְפֹתְלִי׃⁹ וַתֵּהָרֶה לָאָה כִּי עָמְדָה מִלְּדוֹת וַתִּקְחֶה אֶת־זֶלְפָּה שִׁפְחָתָהּ וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה׃¹⁰ וַתֵּלֵד זֶלְפָּה שִׁפְחַת לָאָה לְיַעֲקֹב בֶּן׃¹¹ וַתֹּאמֶר לָאָה בְּגֵד וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גָד׃¹² וַתֵּלֵד זֶלְפָּה שִׁפְחַת לָאָה בֶּן שֵׁנִי לְיַעֲקֹב׃¹³ וַתֹּאמֶר לָאָה בְּאִשְׁרֵי כִּי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אֲשֶׁר׃¹⁴ וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בְּיַמֵּי קִצְרֵי־חַטִּים וַיִּמְצָא דוֹדָאִים בַּשָּׂדֶה וַיָּבֵא אֹתָם אֶל־לָאָה אִמּוֹ וַתֹּאמֶר רָחֵל אֶל־לָאָה תִּנִּי־נָא לִּי מִדּוֹדָאֵי בְנֶיךָ׃¹⁵ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמַּעַט קָחְתְּךָ אֶת־אִישִׁי וְלָקַחְתְּ גַם אֶת־דּוֹדָאֵי בְנֵי וַתֹּאמֶר רָחֵל לְכֹנִי־שָׂבָ עִמָּךְ הַלֵּילָה תַחַת דּוֹדָאֵי בְנֶיךָ׃¹⁶ וַיָּבֵא יַעֲקֹב מִן־הַשָּׂדֶה בַּעֲרָב וַיֵּצֵא לָאָה לְקָרְאוֹתָיו וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׂכָר תִּתֵּיךְ דּוֹדָאֵי בְנֵי וַיִּשְׂכַּב עִמָּה בַלַּיְלָה הַזֶּה׃¹⁷ וַיִּשְׁמַע אֲלֵהֶם אֶל־לָאָה וַתֵּהָרֶה וַתֵּלֵד לְיַעֲקֹב בֶּן חֲמִישִׁי׃¹⁸ וַתֹּאמֶר לָאָה נָתַן אֲלֵהֶם שְׂכָרִי אֲשֶׁר־נָתַתִּי שְׁפָחַתִּי לְאִישִׁי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ יִשְׂשַׁכָּר׃¹⁹ וַתֵּהָרֶה עוֹד לָאָה וַתֵּלֵד בֶּן־שֵׁשִׁי לְיַעֲקֹב׃²⁰ וַתֹּאמֶר לָאָה זָבְדִּי אֲלֵהֶם אֹתִי זָבַד טוֹב הַפֶּעַם וַיִּזְבְּלֵנִי אִישִׁי כִּי־יִלְדֵתִי לוֹ שֵׁשָׁה בָנִים וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ זָבְלוֹן׃²¹ וַאֲסַר יֵלְדָה בֵּת וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ דִּינָה׃²² וַיִּזְכֹּר אֲלֵהֶם אֶת־רָחֵל וַיִּשְׁמַע אֲלֵיהֶם וַיִּפְתַּח אֶת־רַחְמָהּ׃²³ וַתֵּהָרֶה וַתֵּלֵד בֶּן וַתֹּאמֶר אָסָף אֲלֵהֶם אֶת־חֲרָפְתִּי׃²⁴ וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יוֹסֵף וַיֹּסֵף אֶת־נֶשֶׁי וְאֶת־יְלָדֵי אֲשֶׁר עָבַדְתִּי אֹתְךָ בְּהֵן וְאֶלְכָה כִּי אֵתָּה יִדְעָתְךָ אֶת־עַבְדְּתִי־אֲשֶׁר עָבַדְתִּיךָ׃²⁷ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָכֵן אִם־נָא מִצְאֵתִי חֹן בְּעֵינֶיךָ נְחַשְׁתִּי וַיְבָרַכְנִי יְהוָה בְּגִלְגָּל׃²⁸ וַיֹּאמֶר נִקְבָה שְׂכָרְךָ עָלַי וְאֶתְּנָה׃²⁹ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֵתָּה יִדְעָתְךָ אֶת אֲשֶׁר עָבַדְתִּיךָ וְאֵת אֲשֶׁר־הֵיָה מִקְנֶה אֵתִּי׃³⁰ מַעַט אֲשֶׁר־הֵיָה לָךְ לִפְנֵי וַיִּפְרֹץ לְרֵב וַיְבָרַךְ יְהוָה אֹתְךָ רַגְלֶיךָ וְעֵתָּה מֵתִי אֶעֱשֶׂה־גַם־אֲנִי לְבֵיתִי׃³¹ וַיֹּאמֶר מַה אֶתְּנֶלְךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא־תִתֵּן־לִּי מֵאוּמָה אִם־תַּעֲשֶׂה־לִּי הַדָּבָר הַזֶּה אֲשׁוּבָה אֲרַעֲבָה צֹאנֶךָ אֲשֶׁמֶר׃³² אֶעֱבֹר בְּכָל־צֹאנֶךָ הַיּוֹם הַזֶּה מִשֵּׁם כָּל־שֶׂהוֹ נִקְדָּ וְטִלּוּא וְכָל־שֶׂה־חֹמֹם בְּכַשְׂבִּים וְטִלּוּא וְנִקְדָּ בַעֲזִים וְהִיָּה שְׂכָרִי׃³³ וְעָנְתָהּ־בִּי צְדָקְתִּי בְיוֹם מִחֹר כִּי־תָבוֹא עִלְיִי־שְׂכָרִי לִפְנֶיךָ כֹּל אֲשֶׁר־אֵינְנִי נִקְדָּ וְטִלּוּא־בַעֲזִים וְחֹמֹם בְּכַשְׂבִּים גָּנוּב הוּא אֵתִּי׃³⁴ וַיֹּאמֶר לָכֵן הֵן לִּי וְהִי כְדָבָרְךָ׃³⁵ וַיִּסֶּר בְּיוֹם הַהוּא אֶת־הַתִּישִׁים הַעֲקָדִים וְהַטְּלָאִים וְאֵת כָּל־הַעֲזִים הַנִּקְדָּוֹת וְהַטְּלָאֹת כֹּל אֲשֶׁר־לָבָן בּוֹ וְכָל־חֹמֹם בְּכַשְׂבִּים וַיִּתֵּן בְּיַד־בְּרִיּוֹ׃³⁶ וַיִּשֶׂם דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בֵּינוֹ וּבֵין יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב רָעָה אֶת־צֹאן לָכֵן הַנּוֹתְרָת׃³⁷ וַיִּקְחֵלֶּי יַעֲקֹב מִקָּל לְבָנָה לֹחַ וְלוֹז וְעָרְמוֹן וַיִּפְצַל בְּהֵן פְּצָלוֹת לְבָנוֹת מִחֲשֶׁף הַלְּבוֹאֲשֶׁר עַל־הַמַּקְלוֹת׃³⁸ וַיֵּצֵא אֶת־הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פָּצַל בְּרֵהֻטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר תָּבֹאן הַצֹּאן לְשִׁתוֹת לְנֹכַח הַצֹּאן וַיִּחַמְנָה בְּבֹאֵן לְשִׁתוֹת׃³⁹ וַיִּחַמְמוּ הַצֹּאן אֶל־הַמַּקְלוֹת וַתֵּלְדוּן הַצֹּאן עֲקָדִים נִקְדָּים וְטְלָאִים׃⁴⁰ וְהַכַּשְׂבִּים הַפְּרִידִי יַעֲקֹב וַיִּתֵּן פָּנָי הַצֹּאן אֶל־עֲקָד וְכָל־חֹמֹם בְּצֹאן לָכֵן וַיִּשְׁתַּלְּעוּ־עֲדָרִים לְבָדוֹ וְלֹא שָׁתַם עַל־צֹאן לָכֵן׃⁴¹ וְהִיָּה בְּכָל־יַחַם הַצֹּאן הַמַּקְשָׁרוֹת וְשֵׁם יַעֲקֹב אֶת־הַמַּקְלוֹת לְעֵינֵי הַצֹּאן בְּרֵהֻטִים לְיַחַמְנָה בַּמַּקְלוֹת׃⁴² וַבְּהַעֲטִיף הַצֹּאן לֹא יָשִׁים וְהִיָּה הַעֲטָפִים לְלָבָן וְהַקְשָׁרִים לְיַעֲקֹב׃⁴³ וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מֵאֵד מֵאֵד וַיְהִי־לּוֹ צֹאן רַבּוֹת וּשְׁפֹחוֹת וְעַבְדִּים וְגַמְלִים וְחֲמָרִים׃

31

Yakobo ayaka ishazâla Labani

¹ Yakobo ayumva oku bene Labani bakazag'iderha, mpu: «Yakobo ayansire ebintu byali bya larha byoshi, bya larha ebi ajiziremwo obwage bugale.» ² Yakobo abonera ebusu bwa Labani oku arhacidwirhi amulola nk'oku amulolaga burhanzi. ³ Nyamubâho abwira Yakobo, erhi: «Shubira omu cihugo ca basho, omu cihugo waburhiragwa, nani nayôrha ndi haguma nawe.» ⁴ Lero obwo, Yakobo arhumiza Rasheli na Lea mpu bamushange ebulambo amaso gage gali. ⁵ Anacibabwira, erhi: «Ndwirhe nabonera ebusu bwa sho, arhacidwirhi andola nk'oku andolaga burhanzi. Ci kwone Nyamuzinda wa larha anali haguma nani. ⁶ Mwêne mumanyire oku nakolîre sho n'emisi yani yoshi. ⁷ Ci kwone, anînaguza omu kuhindula kali ikumi oluhembo lwani, ci kwone Nyamuzinda arhamuzigiraga. ⁸ Ngasi mango erhi ankadesire, erhi: «Ngasi biri bya butonè-butonè byo byabâ luhembo lwawe», ebintu byoshi binaburhe eby'obutonè; na kandi erhi ankadesire erhi: «Ngasi bya musengo byo byabâ luhembo lwawe, ebintu byoshi binaburhe ebyana by'omusengo. ⁹ Nyamuzinda arhözire ebintu bya sho abimpa. ¹⁰ Omu mango ebibuzi biyima, nayinamula amasu, nabona omu bilôrho oku engandabuzi zihambasire ebibuzi ziri za musengo erhi za butonè-butonè. ¹¹ Malahika wa Nyamuzinda ambwira omu bilôrho, erhi: «Yakobo», nani nashuza nti: «Ho ndi hano!» ¹² Anaciderha, erhi: «Yinamula amasu obone engandabuzi zihambasire ebibuzi ziri za musengo na za butonè-butonè, bulya nabwine oku Labani akujizire kwoshi. ¹³ Nie Nyamuzinda w'aha Beteli, halya washîgaga ibuye amavurha, wampêraho omulagi. Bunola oyimukâge orhenge mwa cino cihugo oshubire omu cihugo oburhwa.» ¹⁴ Rasheli bo na Lea bashuza, mpu: «Ka hali mwanya gwirhu, ka hali kashambala kirhu omu nyumpa ya larha?» ¹⁵ Mpu ka arhakola arhulola nka b'emwabêne, ebwa kubâ arhuguzize analya n'enfaranga zirhu? ¹⁶ Neci, ngasi bugale Nyamuzinda ayansire larha buli bwirhu rhwe n'abana birhu. Ojirage oku Nyakasane akurhegesire.» ¹⁷ Yakobo ayimuka, abana bage na bakâge abashonesha oku ngamiya, ¹⁸ ahuga obuso bwage, ashana na ngasi bindi birugu ali agwerhe, obuso ali agwehe, bulya abonaga aha Padani Aramu, alikûlira emwîshe Izaki, omu cihugo ca Kanani. ¹⁹ Labani ali ajir'imôma

ebibuzi byage, Rasheli agend'izimba enshanga z'ahakâ, zâli z'îshe. ²⁰ Yakobo arheba Labani, Muharameya, amuyongoloka, arhamumanyisagya oku akola ayaka. ²¹ Ayanka n'ebi ali agwerhe byoshi, agenda, ayikira olwishi, ayerekerwa ebwa ntondo ya Galadi.

Labani akulikira omukwi Yakobo

²² Erh i kugera nsiku isharhu, bamanyisa Labani oku Yakobo acîyakîre. ²³ Arhôla bene wabo, agenda boshi nabo amuyishakwo; erhi ashinga nsiku nda agenda, amurhindakwo, omu ntondo ya Galadi. ²⁴ Nyamuzinda ayâganira Labani, Muharameya, omu bilôrho budufu, amubwira, erhi: «Omany wankabwira Yakobo akantu.» ²⁵ Labani, ashenga. Yakobo erhi agwisire ihema lyage omu ntondo, naye Labani agwika eryage oku ntondo ya Galadi. ²⁶ Labani anacibwira Yakobo, erhi: «Byo bici ebi wajizire?» ²⁷ Carhumaga ogenda bwifuhkwe, wanteba, wanyogoloka ahâli h'okundâliza, nkugalule omu busîme, rhuyimbe, rhurhimbe engoma rhuzihe n'ennanga? ²⁸ Orhazizire nahôbera bagala bâni na bâli bâni. Kwo wakozire nka musirhe. ²⁹ Nanahasha okukubabaza, ci kwone Nyamuzinda wa sho anandesize ene budufu ambwira, erhi: «Omany wankabwira Yakobo akantu.» ³⁰ Nyumvirhage oku wagenzire erhi kudula enyumpa ya sho kurhuma! Ci kwone cici carhumire wazimba enshanga zani?». ³¹ Yakobo ashuzwa Labani, erhi: «Nali nyobohire, namanya nti wanyaga bâli bawe. ³² Ci oyu wankashimanakwo ezo nshanga zawe arhalame: omu masu ga bene wirhu, lonza ngasi biri hyawe omu byani, wanahirhola.» Yakobo arhâli amanyire oku Rasheli ye wazizimbire. ³³ Labani ajîfûkula omu cirâlo ca Yakobo, afûkula omu cirâlo ca Lea, afûkula n'omu cirâlo ca balya bajakazi oku banali babirhi, arhabonaga cici. Arhenga omu cirâlo ca Lea aja omu ca Rasheli. ³⁴ Rasheli ali arhözire enshanga z'ahakâ, azifulika omu ngurha batamalakwo oku ngamiya, anazitamalakwo. Labani afûkula ecirôlo coshi arhabonaga cici. ³⁵ Rasheli abwira Ishe, erhi: «Waliha, nnawirhu amanye akanganya mpu ntahashir'iyimanga embere zage, ndi omu mugongo.» Labani afûkula, ci arhabonaga enshanga zage. ³⁶ Lero Yakobo anacibâ burhe, akalihira Labani. Yakobo abwira Labani ntya: «Bici ntumwire, kubi kuci najizire obu wanshimbulula ntya? ³⁷ Wamafûkula omu bikunga byani byoshi, ka hali kantu obwine k'omu birugu by'omu nyumpa yawe? Kayerekanage embere z'aba bene wirhu n'aba bene winyu, babe bo bahamirizi ekarhî kirhu oku rhuli babirhi! ³⁸ Lola, nashinzire myaka makumi abirhi emwawe, ebibuzi byawe n'empene zawe birhalimwo ecamomire, ntanalyaga ciru n'engandabuzi nguma y'omu buso bwawe. ³⁹ Ebintu byakazag'ilibwa n'ensimba ntakulerheraga byo, nakâba nie mpeza omu byani. Wakazag'indyuzwa eci bazimbire mûshi erhi eci nazimbirwe budufu. ⁴⁰ Izuba lyakaz'inkomanga mûshi, n'emboho enywengerere budufu n'irô libalale oku masu gani. ⁴¹ Lola, myaka makumi abirhi eno, ndi aha mwawe: nakukolire myaka ikumi n'ini, yo yali ngulo ya bâli bawe bombi na myaka ndarhu oku bintu byawe, wanahindula kali ikumi oluhembo lwani. ⁴² Nka Nyamuzinda wa larha, Nyamuzinda w'Abrahamu, Ishe wa Izaki, arhali haguma nani, wali wandeka maboko mûmu. Ci kwone Nyamuzinda abwine amalibûko gani n'omukolo gwani, n'ene budufu, yene atwa olubanja.»

Labani ayumvanya boshi n'omukwi Yakobo

⁴³ Labani ashuzwa Yakobo, amubwira, erhi: «Aba banyere bali bâli bâni, aba bana, bali bana bani, ebi bintu, biri bintu byani, ngasi ebi obwine byoshi biri byani. Bici obwine nankajirira aba, bâli bâni n'aba bana bâburhaga? ⁴⁴ Rhuje aho, rhunywane rhwembi, mw'okwo, bube buhamirizi ekarhî kawe nani.» ⁴⁵ Yakobo arhola ibuye aligwika bunya luhêrero. ⁴⁶ Yakobo abwira bene wabo, erhi: «Mulunde amabuye.» Balonza amabuye bagalundika, bajira ensinga n'eyo nsinga balîrakwo. ⁴⁷ Labani ayîrika erya nsinga izino lya Yegari Shaduta, naye Yakobo ayiyirika erya Galedi. ⁴⁸ Labani ederha, erhi: «Eyi nsinga ye muhamirizi ekarhî kirhu rhwembi.» Co carhumire ayiyirika iziîno lya Galedi, ⁴⁹ n'erya Misipa kulya kuba amederha, erhi: «Nyamuzinda arhulange rhwembi, amango rhwanabè rhurhacibonana. ⁵⁰ Erhi wankalibuzwa bâli bâni, nisi erhi wankayanka abandi bakazi, ohalika bâli bâni, omany oku nta muntu warhuj'ekagarhî: Nyamuzinda ye wabâ câliho wirhu rhwembi.» ⁵¹ Labani ashub'ibwira Yakobo, erhi: «Lola eyi nsinga n'eri ibuye nagwikaga ekarhî kirhu rhwembi. ⁵² Eyi nsinga ali câliho n'olu luhêrero nalwo câliho oku niononcgashire okutwa eyira nsinga, mpu nta mango wanatwe eyira nsinga n'olu luhêrero mpu oje emunda ndi n'emihigo migalugalu. ⁵³ Nyamuzinda wa Abrahamu na Nyamuzinda wa Nahori bo barhutwira olubanja.» Yakobo acigasha oku izino lya cōbohwa w'îshe Izaki. ⁵⁴ Yakobo arherekera kuli eyo ntondo, analâlîka bene wabo mpu bayîshe balye. Balya banalâla kw'eyo ntondo.

Genesis 31

וַיִּשְׁמַע אֶת-דְּבַר בְּנֵי-לֶבֶן לְאֵמֶר לְקַח יַעֲקֹב אֶת-כָּל-אֲשֶׁר לְאֵבִינוּ וּמֵאֲשֶׁר לְאֵבִינוּ עִשָׂה אֶת-כָּל-הַכֶּבֶד הַזֶּה: 2 וַיֵּרָא יַעֲקֹב אֶת-פָּנָיו לְבֶן וְהִגָּה אֵינֶנּוּ עִמּוֹ כְּתִמּוֹל שְׁלֹשׁוֹם: 3 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-יַעֲקֹב שׁוּב אֶל-אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְיָהִי עִמָּךָ: 4 וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב וַיִּקְרָא לְרַחֵל וּלְלֵאָה הַשְׂדָּה אֶל-צִאֲנֹן: 5 וַיֹּאמֶר לָהֶן רְאֵה אֲנִי אֶת-פָּנָי אֲבִיכֶן כִּי-אֵינֶנּוּ אֵלַי כְּתִמּוֹל שְׁלֹשׁוֹם וְאֵלֶּי אֲבִי הַיְהוָה עִמָּדִי: 6 וְאֵתְנֶנּוּ יְדַעְתֶּן כִּי בְּכָל-כֹּחֵי עַבְדֵי אֶת-אֲבִיכֶן: 7 וְאֲבִיכֶן הִתֵּל בִּי וְהִחֲלַף אֶת-מִשְׁכַּרְתִּי עֲשֵׂרֶת מִגִּים וְלֹא-נִתְּנָו אֵלֶּיִם לְהַרְעֵ עַמְדִי: 8 אִם-כֹּה יֹאמֶר נְקָדִים יְהִי שְׂכָרְךָ וְיִלְדוּ כָל-הַצֹּאן נְקָדִים וְאִם-כֹּה יֹאמֶר עֲקָדִים יְהִי שְׂכָרְךָ וְיִלְדוּ כָל-הַצֹּאן עֲקָדִים: 9 וַיֹּצֵל אֶלֶּיִם אֶת-מִקְנֶה

אֲבִיכֶם וַיִּתֶּן-לִי: 10 וַיְהִי בַעֲתֵיתֶם הַצֵּאן וְאָשָׂא עֵינַי וְאָרָא בַחֲלוּם וַהֲנֵה הַעֲתִידִים הַעֲלִים עַל-הַצֵּאן עֲקֵדִים נְקֻדִים וּבְרָדִים: 11 וַיֹּאמֶר אֵלַי מִלֶּאךָ הָאֱלֹהִים בַּחֲלוּם יַעֲקֹב וְאָמַר הֲנִנִי: 12 וַיֹּאמֶר שֵׁנָה עֵינַי וַרְאֵה כָל-הַעֲתִידִים הַעֲלִים עַל-הַצֵּאן עֲקֵדִים נְקֻדִים וּבְרָדִים כִּי־רֵאִיתִי אֶת כָּל-אֲשֶׁר לָבֵן עָשָׂה לָךְ: 13 אֲנִכִי הָאֵל בֵּית-אֵל אֲשֶׁר מִשְׁחַת שָׂם מִצְבֵּה אֲשֶׁר נָדַרְתָּ לִּי שִׁם נָדָר עָתָה קוּם צֹאמֶן-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְשׁוּב אֶל-אָרֶץ מוֹלְדֹתְךָ: 14 וַתַּעַן רַחֵל וְלֵאמֹר וְתִאמְרָנָה לּוּ הַעוֹד לָנוּ חֶלֶק וְנִחְלָה בְּבֵית אָבִינוּ: 15 הֲלוֹא נְכָרְיוֹת נִחְשַׁבְנוּ לּוּ כִּי מִכְנָנוּ וַיֹּאכַל גַּם-אֶכּוֹל אֶת-כֹּסֶפְנוֹ: 16 כִּי כָל-הַעֲשָׂר אֲשֶׁר הִצִּיל אֱלֹהִים מֵאֲבִינוּ לָנוּ הוּא וְלִבְנֵינוּ וְעָתָה כָּל אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֵלַיךָ עָשָׂה: 17 וַיִּקֶּם יַעֲקֹב וַיִּשָּׂא אֶת-בָּגְדוֹ וְאֶת-נַשְׂיוֹ עַל-הַגְּמָלוֹם: 18 וַיִּנְהַג אֶת-כָּל-מִקְנֵהוּ וְאֶת-כָּל-רֶכְשׁוֹ אֲשֶׁר רָכַשׂ מִקְנֵה קִנְיָנוּ אֲשֶׁר רָכַשׂ בְּפָדוּן אָרְגָם לְבּוֹא אֶל-יַצְחָק אָבִיו אֶרְצָה כְּנָעַן: 19 וְלָבֵן הֵלַךְ לְגַזֵּז אֶת-צִיאָנוּ וַתִּגְנֹב רַחֵל אֶת-הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאִבְיָהּ: 20 וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת-לֵב לָבֵן הָאֲרָמִי עַל-בְּלִי הַגִּיד לּוֹ כִּי בָרַח הוּא: 21 וַיִּבְרַח הוּא וְכָל-אֲשֶׁר-לּוֹ וַיִּקֶּם יַעֲקֹב וַיַּעֲבֵר אֶת-הַנְּהַר וַיִּשָּׂם אֶת-פָּנָיו הַר הַגִּלְעָד: 22 וַיַּגֵּד לְלָבֵן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב: 23 וַיִּקַּח אֶת-אֲחִיו עִמָּו וַיִּרְדֻּף אַחֲרָיו דְּרָךְ שְׁבַע־יָמִים וַיִּדְבַּק אֹתוֹ בַּהַר הַגִּלְעָד: 24 וַיִּבֶא אֱלֹהִים אֶל-לָבֵן הָאֲרָמִי בַחֲלֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לּוֹ הַשָּׁמֶר לָךְ פֶּן-יִתְדַבֵּר עִם-יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד-רָע: 25 וַיִּשָּׁג לָבֵן אֶת-יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב תַקַּע אֶת-אֹהֶלוֹ בַּהַר וְלָבֵן תַקַּע אֶת-אֹתוֹ בַּהַר הַגִּלְעָד: 26 וַיֹּאמֶר לָבֵן לַיַּעֲקֹב מַה עָשִׂיתָ וַתִּגְנֹב אֶת-בְּנֹתַי כַּשְׂבִּיּוֹת חֶרֶב: 27 לָמָּה נִחְבְּאתָ לְבָרְיִךָ וַתִּגְנֹב אֹתִי וְלֹא-הִגַּדְתָּ לִּי וְאֲשַׁלְּחֶךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂרִים בְּתָךְ וּבְכַנּוֹר: 28 וְלֹא נָטַשְׁתָּנִי לְנִשְׁקָ לְבָנִי וְלִבְנֹתַי עָתָה הִסְקַלְתָּ עִשׂוֹ: 29 יֵשׁ-לְאֵל יְדִי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע וְאֱלֹהֵי אֲבִיכֶם אֲמַשּׁוּ אֹמֵר אֵלַי לֹאמַר הַשָּׁמֶר לָךְ מִדְּבַר עִם-יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד-רָע: 30 וְעָתָה הֵלֶךְ הַלֶּכֶת כִּי-נִכְסַף וְנִכְסַפְתָּה לְבֵית אָבִיךָ לָמָּה גִּבַּתְתָּ אֶת-אֱלֹהֵי: 31 וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לָבֵן כִּי יִרְאתִי כִּי אֲמַרְתִּי פֶן-תִּגְזַל אֶת-בְּנֹתַיךָ מֵעַמִּי: 32 וְעַתָּה אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת-אֱלֹהֵיךָ לֹא יְחִיָּה נֶגֶד אֲחִינוּ הַכָּרֵל לָךְ מִה עָמַדְתָּ וְקַח-לָךְ וְלֹא-יָדַע יַעֲקֹב כִּי רַחֵל גִּנְבָתָם: 33 וַיִּבֹא לָבֵן בָּאֵהָל יַעֲקֹב וּבָאֵהָל לָאָה וּבָאֵהָל שְׁתֵּי הָאֵמָהֹת וְלֹא מִצָּא וַיִּצָּא מֵאֵהָל לָאָה וַיִּבֶא בָּאֵהָל רַחֵל: 34 וְרַחֵל לָקְחָה אֶת-הַתְּרָפִים וַתִּשָּׂמֶם בְּכַר הַגְּמָל וַתִּשָּׁב עֲלֵיהֶם וַיִּמָּשֶׁשׂ לְבָנֹת-כָּל-הָאֵהָל וְלֹא מִצָּא: 35 וַתֹּאמֶר אֶל-אִבְיָהּ אֵל-יִחִיָּה בְעֵינַי אֲדֹנָי כִּי לֹא אוֹכַל לְקוּם מִפְּנֵיךָ כִּי-דָרַךְ נָשִׁים לִי וַיִּחַפֵּשׂ וְלֹא מִצָּא אֶת-הַתְּרָפִים: 36 וַיִּחַר לַיַּעֲקֹב וַיַּרְבַּ בְּלָבֵן וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבֵן מִה-פִּשְׁעִי מִה חֲטָאתִי כִּי דָלַקְתָּ אַחֲרָי: 37 כִּי-מִשְׁשַׁת אֶת-כָּל-כְּלִי מִה-מִצָּאתָ מִכָּל כְּלִי-בֵיתְךָ שִׁים כֹּה נֶגְדָה אֲחִי וְאֲחִיר וַיִּכְיחוּ בְּיוֹם שְׁבִינֹ: 38 זֶה עֲשָׂרִים שָׁנָה אֲנִכִי עִמָּךְ רַחֲלִיךָ וְעִזִּיךָ לֹא שָׁפְלוּ וַאֲנִי צֹאנְךָ לֹא אֶקְלָתִי: 39 וְטִרְפָּה לֹא-הִבֵּאתִי אֵלַיךָ אֲנִכִי אֲחִשְׁנָה מִיַּד־תְּבַקְשֵׁנָה גִּבְתִּי יוֹם וּגְבַתִּי לַיְלָה: 40 הֵייתִי בַיּוֹם אֲכַלְנִי חֶרֶב וְקִרַח בְּלִילָה וַתַּדַּד שְׁנֵתִי מֵעֵינַי: 41 זֶה-לִּי עֲשָׂרִים שָׁנָה בְּבֵיתְךָ עַבְדְּתִיךָ אַרְבַּע-עָשָׂר שָׁנָה בְּשֵׁתִי בְנֹתֶיךָ וְנִשְׂשׁ שְׁנַיִם בְּצֹאנְךָ וַתַּחֲלֵף אֶת-מִשְׁכַּרְתִּי עֲשַׂרְת מַיִם: 42 וְלִוְלִי אֱלֹהֵי אָבִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וַיַּחַד יָצַקְלָה לִּי כִּי עָתָה רִיקָם שְׁלַחְתָּנִי אֶת-עַנְוִי וְאֶת-יָגִיעַ כְּפִי רָאָה אֱלֹהִים וַיִּזְכֹּחַ אִמְשׁוּ: 43 וַיַּעַן לָבֵן וַיֹּאמֶר אֶל-יַעֲקֹב הַבְּנוֹת בְּנֹתַי וְהַבְּנִים בְּנֵי וְהַצֵּאן צֹאנִי וְכָל אֲשֶׁר-אֶתָּה רָאָה לִי-הוּא וְלִבְנֹתַי מִה-אֶעֱשֶׂה לְאֵלֶּה הַיּוֹם אִם לִבְנֵיהֶן אֲשֶׁר יִלְדוּ: 44 וְעָתָה לָכֵה נְכַרְתָּה בְּרִית אֵינִי וְאֶתָּה וְהִנֵּה לָעַד בֵּינִי וּבֵינְךָ: 45 וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבֶן וַיִּרְיֶמָה מִצְבֵּה: 46 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאֹחֲרָיו לְקַטּוּ אֲבָנִים וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ-גֵל וַיֹּאכְלוּ שֵׁם עַל-הַגֵּל: 47 וַיִּקְרָא-לּוֹ לָבֵן יָגֵר שֶׁהָדוּתָא וַיַּעֲקֹב קָרָא לּוֹ גִלְעָד: 48 וַיֹּאמֶר לָבֵן הֲגַל הַזֶּה עַד בֵּינִי וּבֵינְךָ הַיּוֹם עַל-כֵּן קָרָא שְׁמֹו גִלְעָד: 49 וְהַמִּצְפָּה אֲשֶׁר אָמַר יָצָף וְהוּא בֵּינִי וּבֵינְךָ כִּי נִסְתַּר אִישׁ מֵרֵעֵהוּ: 50 אִם-תִּעֲנֶה אֶת-בְּנֹתַי וְאִם-תִּתְקַח נָשִׁים עַל-בְּנֹתַי אִין אִישׁ עִמָּנוּ רָאָה אֱלֹהִים עַד-בֵּינִי וּבֵינְךָ: 51 וַיֹּאמֶר לָבֵן לַיַּעֲקֹב הֲנִהוּ הַגֵּל הַזֶּה וְהִנֵּה הַמִּצְבֵּה אֲשֶׁר יִרְיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ: 52 עַד הַגֵּל הַזֶּה וְעַד הַמִּצְבֵּה אִם-אֵינִי לֹא-אֶעֱבֹר אֵלַיךָ אֶת-הַגֵּל הַזֶּה וְאִם-אֶתָּה לֹא-תַעֲבֹר אֵלַי אֶת-הַגֵּל הַזֶּה וְאֶת-הַמִּצְבֵּה הַזֹּאת לְרַעְיָה: 53 אֱבָרְכֶם וְאֱלֹהֵי נַחוּר יִשְׁפְּטוּ בֵּינֵינוּ אֱלֹהֵי אֲבִיכֶם וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפָסַד אָבִיו יַצְחָק: 54 וַיִּזְחַח וַיַּעֲקֹב זָבַח בְּהָר וַיִּקְרָא לְאֹחֲרָיו לְאֶקְלֵלְתֶם וַיֹּאכְלוּ לֶחֶם וַיִּלְוּנוּ בַּהַר:

32

Yakobo omu njira y'okushubira emw'ishe

¹ Labani azūka sēzi sēzi, ahōbera abana bage n'abāli anabagisha. Okubundi Labani agenda ashubira emwage. ² Yakobo naye arhōla enjira yage, lero anacirhinda kuli bamalahika ba Nyamuzinda. ³ Erhi ababona, aderha, erhi: «Lwanabā lugamba lwa Nyamuzinda lunu»; n'aho ahayirika izīno lya Mahanayini.

Yakobo acirheganya okubuganana bona mukulu wage Ezau

⁴ Yakobo arhuma obuso emwa mukulu wage Ezau omu cihugo ca Seyiri omu lugo lwa Edomu. ⁵ Abaha aka kanwa mpu bamubwire, erhi: «Nal'injir'ibēra emwa Labani, yo nanacibāga kuhika bunu. ⁶ Ebi nakoleraga nabibwine! enkafu, endogomi, ebintu binyinyi, abana n'abajakazi; ntanzir'irhuma entumwa emunda nnawirhu ali nti lya nani andola bwinja.» ⁷ Entumwa zagaluka zashubira emunda Yakobo ali zanicimubwira, mpu: «Rhwahisire emwa mukulu wawe Ezau. Yene ayishire emunda oli n'abantu bage magana ani.» ⁸ Yakobo ayoboha bwenēne, ayumva ebihamba oku murhima. Engabo yali bo naye ayigabamwo bigamba bibirhi, ebibuzi, enkafu n'engamiya, nabyo akaz'ibigabamwo kabirhi. ⁹ Kwāli kuderha, erhi: «Ezau akaja ebwa cigamba ciguma akanacirhēra, ecindi canalobōka.» ¹⁰ Yakobo ashenga ederha, erhi: «Yagirwa Nyamuzinda w'Abrahamu, Nyamuzinda wa larha Izaki; Nyamubāho, wene wambwiraga, erhi: Shubira omu cihugo cinyu; emunda oburhwa, nakujirira ebinja. ¹¹ Ndi munyi bwenēne w'okukwanana oburhonyi n'obwinja wayerekine emunda mwambali wawe ali. Karhi kani kone nal'infumbasire erhi nyikira oyu Yordani wabona, lero niono namakeresa bigamba bibirhi. ¹² Ondikūze oku kuboko kwa mukulu wani Ezau, bulya nyumvirhe mmuyobohire bwenēne nti ankanayishi'irhutimirha rhweshi, omukazi n'abana haguma. ¹³ N'obwo wene wandaganyagya, erhi: Nakuyunjuza ngalo; n'iburha lyawe nalikuza nka mushenyi gw'omu nyanja gwo gurhankaganjwa.» ¹⁴ Yakobo alāla aho obwo budufu. Anacirhōlamwo ebi agend'ihongerera mukulu wage Ezau oku bintu al'idwirhe. ¹⁵ Mpene magana abirhi na

bihebe makumi abirhi, bibuzi magana abirhi na ngandabuzi makumi abirhi. ¹⁶ Ngamiya nkazi makumi asharhu kuguma n'amanina gazo, nkafu makumi ani na mpanzi ikumi, ndogomi nkazi makumi abirhi n'amanina gazo ikumi. ¹⁷ Azihêreza abambali, ngasi buso kwago kwago, anabwira abambali, erhi: Shokoli, amaso garhahîraga gakahikanakwo. ¹⁸ Ahâ owa burhanzi eri irhegeko, erhi: Mukulu wani Ezau akakushimana akanakudôsa, erhi: Oli mwambah wa ndi? Ngahi waja? Bya ndi ebi bintu bikushokilîre? ¹⁹ Wanashuza, erhi: «Biri bya mwambah wawe Yakobo, eri ntûlo arhumire nnawirhu Ezau, naye yene ayishire, ali nyuma zirhu.» ²⁰ Lyo n'irhegeko ahîre owa kabirhi n'owa kasharhu, nabâli oku nyuma z'amaso boshi, erhi: «Erhi kwo mwakâbwira Ezau ntyo amango mwamushanga.» ²¹ Kandi mwanaderha, mpu: Kali ciru mwambali wawe Yakobo yo ali enyuma zirhu. Akazag'iderha emurhima, erhi: «Namurhûliriza n'ezi ntûlo zinshokilîre, buzinda lyo nacyerekaye, nkaba ambabalira.» ²² Entulo yaba yagenda, naye yene obwo budufu boshi abêra omu cihando.

Burhamanya, Yakobo àlwa boshi na Nyamuzinda

²³ Muli obwo budufu, anacizûka, arhôla bakâge bombi, n'abambalikazi bombi, n'abana bage oku banah ikumi na muguma, ayikira aha iziko lya Yakobo. ²⁴ Abarhôla abayikiza omugezi, ayikiza n'ebindi ali agwerhe byoshi. ²⁵ Yakobo asigala yene. Hajira owamulwisa kuhika mucêracêra. ²⁶ Erhi abona oku arhahashiri amugombya, amugwarhira omu cibunu n'olurhundu lwa Yakobo lwarhanûka ago mango akazag'ilwa bo naye. ²⁷ Anacimubwira, erhi: «Ndikaga ngende bulya gukola mucêracêra.» Ci Yakobo ashuza, erhi: «Nani ntakuleke orhanarhanzir'ingisha.» ²⁸ Amudôsa, erhi: «Izîno lyawe we ndi?» Naye ashuza, erhi: «Nie Yakobo.» ²⁹ Ashubiza, erhi: «Barhakacikuderha Yakobo ci Israheli, bulya wamaba muzibu omu kulwisa Nyamuzinda, wahimana n'omu kulwisa abantu.» ³⁰ Yakobo amuyinginga, erhi: «Ombwire nani izîno lyawe.» Ci yehe amushuza, erhi: «Cici ondokîze izîno lyani?» Ho na halya amugisha. ³¹ Yakobo ayîrika aho izîno lya Penuweli bulya gwarhi yene: «Nabwine obusu bwa Nyamuzinda nanagal'ilama.» ³² Erhi izûba lishoshoka erhi amarhaluka Penuweli ci kwonene erhi akola anayisha akwerera omu lurhundu. ³³ Co cirhuma ciru kuhika na bunu, bene Israeli barhalya cikanyi c'oku lurhundu bulyala ashurhîre Yakobo oku lurhundu, oku musi gw'olurhundu.

Genesis 32: 1

וַיִּשְׁלַח מַלְאָכָיו בְּפָרֶס וַיִּנְשָׁק לְבָגָיו וּלְבִנְתָיו וַיִּבְרַךְ אֹתָם וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵן מַמְקֵמוֹ: 2 וַיַּעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ-בּוֹ מַלְאָכָיו אֲלֵהֶם: 3 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כְּאִשֶׁר רָאִים מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמְּקוֹם הַהוּא מַחֲנֵה: 4 פ וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לִפְנֵי אֱלֹהֵי אָרְצָה שְׂעִיר שָׂדֵה אֲדוֹם: 5 וַיִּצְוֵה אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדֹנָי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם-לְבָב גְּרִתִּי וְאֶחְרַע-עִתָּה: 6 וַיְהִי-לִי שׁוֹר וְחִמּוֹר אֶחָד וְשִׁפְתָה וְאַשְׁלֹחַה לְהַגִּיד לְאֲדֹנָי לְמַצְאוֹן בְּעֵינָי: 7 וַיִּשְׁבּוּ הַמַּלְאָכִים אֶל-יַעֲקֹב לֵאמֹר כֹּה אָמַר אֱלֹהֵי אָבִי-עֵשָׂו וְגַם הָלַךְ לִקְרֹאתְךָ וְאַרְבַּע-מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ: 8 וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵא לוֹ וַיֹּחֵץ אֶת-הַעֵם אֲשֶׁר-אִתּוֹ וְאֶת-הַצֹּאן וְאֶת-הַבָּקָר וְהַגְּמָלִים לְשֵׁנֵי מַחֲנוֹת: 9 וַיֹּאמֶר אִם-יָבֹא עֵשָׂו אֶל-הַמַּחֲנֵה הָאֶחָד וְהִכָּהוּ וְהָיָה וְהִנֵּה הַמַּחֲנֵה הַנֶּשְׂאָר יִפְלִיטָה: 10 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֵלֵהֶם אֲבִי אֲבָרְהָם וְאֵלֵהֶם אֲבִי יִצְחָק יְהוָה הֵאֱמַר אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ וְלְמוֹלַדְתְּךָ וְאִיטִיבָה עִמָּךְ: 11 קִטְנֹנִתִּי מִכָּל הַחֲסִידִים וּמִכָּל-הָאֱמָתִים אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת-עַבְדְּךָ כִּי בְמִקְלִי עָבַרְתִּי אֶת-הַיַּרְדֵּן וְעַתָּה הִנֵּה הֵייתִי לְשֵׁנֵי מַחֲנוֹת: 12 הֲצִילִנִי גַם מִיַּד אַחִי מִיַּד עֵשָׂו כִּי-יֵרָא אֲנִי אִתּוֹ פֶּן-יָבֹא וְהִפְנִי אִם-עַל-בָּנָיִם: 13 וְאֵתָה אֲמַרְתָּ הֵיטֵב אִיטִיב עִמָּךְ וְשִׁמְתִי אֶת-זַרְעֲךָ כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא-יִסְפָּר מֵרֵב: 14 וַיִּלֶּן שֵׁם בְּלִילָה הַהוּא וַיִּקָּח מִן-הַבָּא בְּיָדוֹ מִנְחָה לְעֵשָׂו אַחִיו: 15 עֲזִים מֵאֵתִים וְחִיטִּים עֲשָׂרִים רְחִלִים מֵאֵתִים וְאִילִים עֲשָׂרִים: 16 גְּמָלִים מִיְּבִיקוֹת וּבְנֵי-הָעֵם שְׁלֹשִׁים פָּרוֹת אַרְבַּעִים וּפְרִים עֲשָׂרָה אֲתֹנֹת עֲשָׂרִים וְעִרְסִים עֲשָׂרָה: 17 וַיִּתֵּן בְּיַד-עַבְדּוֹ עֵדֶר עֵדֶר לְבָדוֹ וַיֹּאמֶר אֶל-עַבְדּוֹ עֲבְרוּ לִפְנֵי וַיְרוּחַ תְּשִׁימוּ בֵּין עַדְרוֹבָיִן עֵדֶר: 18 וַיִּצְוֵה אֶת-הָרֵאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגַּשְׁךָ עֵשָׂו אֲחִי וְשָׁאַלְךָ לֵאמֹר לְמִי-אַתָּה וְאָנֹכִי תֵלֶךְ וְלִמִּי אֵלֶּה לִפְנֵיךָ: 19 וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְחָה הוּא שְׁלוּחָה לְאֲדֹנָי לְעֵשָׂו וְהִנֵּה גַם-הוּא אֲחֵרִינוּ: 20 וַיִּצְוֵה גַם אֶת-הַשְּׂלִישִׁי גַם אֶת-כָּל-הַהֲלָלִים אֲחֵרֵי הַעֲדָרִים לֵאמֹר כֹּדֶבֶר הַזֶּה תִּדְבְּרוּן אֶל-עֵשָׂו בְּמַצְאֵכֶם אִתּוֹ: 21 וְאָמַרְתֶּם גַּם הִנֵּה עַבְדְּךָ יַעֲקֹב אֲחֵרֵינוּ כִּי-אָמַר אֲכַפְרָה פְּנֵי בְּמִנְחָה הַהִלְכָת לִפְנֵי וְאֲחֵרֵינוּ כֹּן אָרְאָה פְּנֵי אֲחֵרֵינוּ: 22 וְתַעֲבֹר הַמִּנְחָה עַל-פְּנֵי וְהוּא לָן בְּלִילָה-הַהוּא בְּמִנְחָה: 23 וַיִּקְּמוּ בְּלִילָה הוּא וַיִּקָּח אֶת-שִׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת-שִׁתֵּי שְׂפָחֹתָיו וְאֶת-אֶתֶד עֵשָׂר יְלָדָיו וַיַּעֲבֹר אֶת מַעְבַּר יַבֵּק: 24 וַיִּקְּחֵם וַיַּעֲבֹרם אֶת-הַנָּחַל וַיַּעֲבֹר אֶת-אֲשֶׁר-לוֹ: 25 וַיִּזְתֶּר יַעֲקֹב בְּהַאֲבָקוֹ עִמּוֹ: 27 וַיֹּאמֶר שְׁלֹחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְחֶךָ כִּי אִם-בְּרַכְתָּנִי: 28 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מִה-שָּׂמַךְ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: 29 וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שָׂמַךְ כִּי אִם-יִשְׂרָאֵל כִּי-שָׂרִית עִם-אֱלֹהִים וְעַם-אֲנָשִׁים וְתוֹכַל: 30 וַיִּשְׂאֵל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְהַגִּיד-נָא שְׂמֶךָ וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה תִּשְׂאֵל לְשִׁמִּי וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ שֵׁם: 31 וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמְּקוֹם פְּנִיאֵל כִּי-רָאִיתִי אֱלֹהִים פְּנִים אֶל-פְּנִים וְתַנְצֵל נַפְשִׁי: 32 וַיִּזְרַח-לּוֹ הַשָּׁמֶשׁ כְּאִשֶׁר עָבַר אֶת-פְּנוֹאֵל וְהוּא צֹלַע עַל-יְרוֹכָיו: 33 עַל-פְּלֹן לֹא-יֵאָכְלוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-גִּיד הַנֶּשֶׂה אֲשֶׁר עַל-כַּף הַיָּד עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּינִגַע בְּכַף-יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנֶּשֶׂה:

33

Yakobo abuganana bona mukulu wage Ezau

¹ Yakobo mpu alika amasu, abona Ezau ayishire n'omurhwe gwa bantu magana ani. Agaba abana bage; agabira Lea na Rasheli n'abajakazi bombi. ² Ashokoza abajakazi n'abana babo, akulikiza Lea n'abana bage, n'enyuma za boshi, Rasheli na Yozefu. ³ Yehe aja oku mbere afukamiriza kali nda embere

ahikeho mukulu wage. ⁴ Ezau naye amushâmambira, amugwarha omu maboko gage, acîkweba omu igosi lyage, amuhôbera anavugumula emirenge. ⁵ Erhi alalika amasu n'erhi abona abakazi n'abana, adôsa, erhi: «Bantu baci ogwerhe hala?» Yakobo ashuza, erhi: «Bo bana Nyamuzinda ashobozize mwambali wawe abo». ⁶ Abajakazi nabo bayegêra n'abana babo, nabo bafukamiriza. ⁷ Lea naye ayegêra n'abana bage bafukamiriza; cazinda Rasheli na Yozefu nabo bayegêra bafukamiriza. ⁸ Ezau adôsa, erhi: «Bici wajira na cira cigabi coshi nshimanyire?» Naye, erhi: «Kwali kuderha nti ntone omu masu ga nnawirhu.» ⁹ Ezau anacishuza, erhi: «Nani bindi mwandu ngwerhe, mwene wirhu, yôrhana ebyo byawe.» ¹⁰ Ci Yakobo ashuza, erhi: «Nanga. Akaba nantonyîre emunda oli, oyankirire nani kano kantu k'omu maboko gânî. Bulya kwo nyishire omu masu gawe kulya omuntu anaja omu masu ga Nyamuzinda. Woy u wamananyankirira bwinja. ¹¹ Onyankire mâshi eno ntûlo nkudwirhîre, bulya Nyamuzinda anshobozize binji, ntabuziri cici.» Okwo kuyingingwa kwârhumu Ezau ayemera.

Yakobo na mukulu wage Ezau barhenganakwo

¹² Ezau anaciderha, erhi: «Hiraga njira rhugende, nakushokolera». ¹³ Yakobo amushuza, erhi: «Nnawirhu arhahabiri oku abana barhahaha njira nandwirhe ebibuzi n'enkafu zagoza, owabikanyisa olu lusiku luguma, obuso boshi bwanabwa. ¹⁴ Nnawirhu ashokolera mwambali wage: nani nayisha bunyibunyi nacitunda omu kushimba olugendo lw'obuso bunshokolire n'olugendo lw'abana kuhika mpiki emwa nnawirhu aha Seyiri.» ¹⁵ Oku bundi Ezau ederha, erhi: «Ciru olekage nsige bambali bani baguma muli aba bandusize muyîshe mweshi.» Ci Yakobo ashuza, erhi: «Carhuma?» Caziga waliha nyorhe ndi murhonyi omu masu ga nnawirhu!» ¹⁶ Olwo lusiku Ezau arhôla enjira yage ashubira e Seyiri. ¹⁷ Yakobo yehe arhôla enjira y'e Sukoti ayubaka yo enyumpa yage. Ayubakira n'amaso gage. Co cirhuma aho bantu haderhwa Sukoti.

Yakobo ahika ahika aha Sikemi

¹⁸ Yakobo ahika mugumaguma aha lugo lwa Sikemi omu cihugo ca Kanani, erhi arhenga e Padani-Aramu, anacihanda embere z'olwo lugo. ¹⁹ Agula liry a ishwa ali agwisiremwo ecirâlo; aligulira abana ba Hamori, îshe wa Sikemi, oku bihûmbi igana bya nsaranga. ²⁰ Agwikaho oluhêrero anahayîrika izino lya «El ye Nyamuzinda w'Israeli».

Genesis 33: 1

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב עִינֵי יִרְאָה וְהָגָה עֵשָׂו בָּא וְעַמּוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ וַיַּחַץ אֶת־הַיְלָדִים עַל־לֶאֲהָ וְעַל־רָחֵל וְעַל שְׁתֵּי הַשְּׁפֹחוֹת: 2 וַיֵּשֶׁב אֶת־הַשְּׁפֹחוֹת וְאֶת־יְלָדֵיהֶן רִאשֹׁנָה וְאֶת־לֶאֲהָ וְיְלָדֶיהָ אַחֲרָיִם וְאֶת־רָחֵל וְאֶת־יוֹסֵף אַחֲרָיִם: 3 וְהָיָה עֶבֶר לַפְּנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֶרְצָה שָׁבַע פְּעָמִים עַד־גִּשְׁתּוֹ עַד־אֲחִיו: 4 וַיִּרְץ עֵשָׂו לִקְרָאתוֹ וַיִּסְבְּקוּהוּ וַיִּפֹּל עַל־צוּאָרוֹ וַיִּשְׁקָהוּ וַיִּבְכּוּ: 5 וַיֵּשֶׁב אֶת־עִינֵי יִרְאָה אֶת־הַנָּשִׁים וְאֶת־הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי־אַלֶּה לָךְ וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים אֲשֶׁר־חָגַן אֲלֵהֶם אֶת־עֲבָדָךְ: 6 וַתִּגְשֵׁן הַשְּׁפֹחוֹת הַנָּה וַיְלַדְהֶן וַתִּשְׁתַּחֲוּ: 7 וַתִּגְשׁ גַּם־לֶאֲהָ וַיְלַדְהָ וַיִּשְׁתַּחֲוּ וְאַחֵר נָגַשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל וַיִּשְׁתַּחֲוּ: 8 וַיֹּאמֶר מִי לָךְ כָּל־הַמַּחְנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגַשְׁתִּי וַיֹּאמֶר לַמַּצְאֵחַן בְּעֵינֵי אָדָנִי: 9 וַיֹּאמֶר עֵשָׂו יִשְׁלֵי רַב אַחֵי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר־לָךְ: 10 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ אֵם־נָא אֵם־נָא מִצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְלִקְחֶתָּ מִנִּחְתִּי מִיָּדִי כִי עַל־כִּוְרָאִיתִי פָּנֶיךָ כָּרַאת פָּנֵי אֲלֵהֶם וַתִּרְצֵנִי: 11 וַיִּקְחֵנָּה אֶת־בְּרִכְתּוֹ אֲשֶׁר הִבָּאת לָךְ כִּי־חַגַּנְתִּי אֲלֵהֶם וְכִי־יִשְׁלִי־כָל וַיִּפְצַרְבּוּ וַיִּקְחּוּ: 12 וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנִלְכָה וְנִלְכָה לְנִגְדָךְ: 13 וַיֹּאמֶר אֲלֵיו אָדָנִי יְדַע כִּי־הַיְלָדִים רַבִּים וְהִצָּאן וְהִבְקֵר עֲלוֹת עֵלְי וַיִּדְפְּקוּם יוֹם אֶחָד וַתִּמְתּוּ כָל־הִצָּאן: 14 וַיַּעֲבֵר־נָא אָדָנִי לְפָנָי עֲבָדוֹ וְאָנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לְרֹגֵל הַמְּלֹאכָה אֲשֶׁר־לְפָנָי וְלְרֹגֵל הַיְלָדִים עַד אֲשֶׁר־אָבָא אֵל־אָדָנִי שְׁעִירָה: 15 וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֲצִיגֶנָּה עִמָּךְ מִן־הָעַם אֲשֶׁר אֲתִי וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה אֲמַצְאֵחַן בְּעֵינֵי אָדָנִי: 16 וַיֵּשֶׁב בַּיּוֹם הַהוּא עֵשָׂו לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה: 17 וַיַּעֲקֹב נָסַע סִפְתָּה וַיָּבֹן לוֹ בַּיִת וַלְמַקְנָהוּ עֵשָׂה סִפְתָּה עַל־כֵּן קָרָא שְׁם־הַמִּקְוֹם סִפְתָּה: 18 וַיִּבְאֵל יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שָׂגָם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֵאֵן מִפְּדָן אַרְגָּם וַיַּחַן אֶת־פָּנָי הָעִיר: 19 וַיִּקַּח אֶת־חֵלְקֵת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר גָּטָה־שָׁם אֶחָד מִיַּד בְּנֵי־חַמּוֹר אָבִי שָׂגָם בְּמָה קָשִׁיטָה: 20 וַיִּצְבֹּשׁ שֵׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא־לּוֹ אֵל אֲלֵהֵי יִשְׂרָאֵל: 21

34

Okubakulwa kwa Dina

¹ Dina, munyere Lea aburhiraga Yakobo, anacihuluka mpu aje alamusa abanyere b'òku lugo. ² Sikemi, mwene Hamori, Muhiviti, muluzi w'eco cihugo erhi amubona amubakula, amuhima misi, alala boshi naye. ³ Omurhima gwâge gwarhonya Dina mwali wa Yakobo, asîma oyo munyere bwenêne kuhika amurhûliriza. ⁴ Sikemi abwira îshe Hamori, erhi: «Onshebere ola munyere mmuyanke.» ⁵ Yakobo ali amamanya oku kwo anasherezize omwali Dina ntyo; ci ebwa kuba abagala bâli ebulambo oku buso bwâbo, alanga eryo ihwe kuhika abagala bagaluka.

Bene Yakobo bayumvanya omu biyerekire okuyankirana n'Abasishimiti

⁶ Hamori îshe wa Sikemi aja emwa Yakobo mpu bashambâle. ⁷ Bene Yakobo erhi bamafuluka ebwa mashwa, bamanya ako kanwa; balya balume baluba, babâ burhe bwenêne, okuyumva Sikemi ahemwire bene Israeli, omu kubakula mwâli wa Yakobo: nanga arhali ntyo kwo abandi bajira. ⁸ Hamori ababwira,

erhi: «Omurhima gwa mugala wani Sikemi gurhonyize mwâli winyu bwenêne, mmuhûnyire, mumuhe ye amuyanke. ⁹ Mujire rhyumvanye ntyo, mukaz'iruha bâli binyu na nirhu rhwakash'imuha bâli birhu. ¹⁰ Muyubake haguma nirhu, n'ecihugo ecira cimuyigulirwe: mwanahashiciyubakamwo, mucigeregeremwo, munacidekereremwo.» ¹¹ Sikemi anacibwira îshe na bashinja ba namunyere, erhi: «Mâshi, ntone nani omu masu ginyu, namuha ngasi ebi mwakampûna! ¹² Ciru mwankaluza engulo na ngasi birugu by'ishigi mwankanahûna nabijira, namuha nk'oku munahûnyire casinga mumpe oyo munyere mmuyanke.» ¹³ Bene Yakobo omu bwenge, bashuza Sikemi n'îshe Hamori, bamubwira n'obwengehusi kulya kuba ye wabakulaga mwâli wabo Dina. ¹⁴ Banacibashuza, mpu: «Rhurhankajira akantu ka bene ako, rhurhankaha mwâli wirhu omulume orhali mukembûle, bulya kuli rhwe ciri cihemu. ¹⁵ Ci kwone muli okwo rhwanayumvanya ninyu: erhi mwankayôrha akîrhu, mukanajira abarhabana binyu babe bakembûle. ¹⁶ Ago mango mwanahash'ikârhuha bâli binyu na nirhu rhwanahash'ikâmuhaha bâli birhu, na ntyo rhwanaba lubaga luguma. ¹⁷ Ci kwone akaba murharhuyumvirhi mw'aka kanwa k'okukembûlwa, rhwanarhôla mwali wirhu rhunaje handi.» ¹⁸ Ebinwa byabo byasîmisa Hamori na Sikemi mwene Hamori. ¹⁹ Nyamwana arhacirhindiraga okujira ntyo bulya ali asîmire mwali wa Yakobo bwenêne, ye wanali muntu wa lukengwa lunene aha mw'îshe. ²⁰ Hamori n'omugala Sikemi banacija ebwa muhango gw'olugo, banacibwira abantu ba mwo olwo lugo lwabo, mpu: ²¹ «Bala bantu bali bantu ba bulonza bwinja: babêre haguma nirhu muno cihugo, banaje aha balonzize; sinza oku ecihugo coshi ciri cilambûle embere zabo. Rhwakash'ibayanka bâli babo babe bakirhwe, nabo rhwanabah bâli birhu. ²² Ci abo bantu barhankayemera okuyubaka haguma na nirhu n'okujira lubaga luguma nka abanarhabana barhabiri bakembûle nk'oku nabo bonene bayosire. ²³ Amaso gabo, ebintu byabo, ebirugu byabo, ka byoshi birhabe birhu? Rhubayemerere okwo badesire, banayubake eno mwirhu.» ²⁴ Ngasi boshi banakazag'ihuluka, kugera muli ogwo muhango gw'olugo, bâyemera Hamori n'omugala Sikemi. Ngasi bûko mulume yeshi akembûlwa.

Simoni na Levi bacihôlera mwali wabo

²⁵ Olusiku lwa kasharhu, oku ebibande birhacifuma, bene Yakobo babirhi: Simoni na Levi, bashinja babo Dina, barhôla ngasi muguma engôrho yage. Buzira kuyoboha cici banacirhogera mulya lugo, bayirha ngasi bûko mulume wanali mwo yeshi. ²⁶ Hamori n'omugala Sikemi, nabo babashâyisamwo engôrho, n'erhi bâba bamarhenza Dina omu mwa Sikemi bahuluka. ²⁷ Bene Yakobo barhêra abayagalisire banahagula olwo lugo kulya kuba mwâli wabo bamubonesize nshonyi. ²⁸ Barhôla ebintu byabo binyinyi n'ebinenene, n'endogomi zabo; ebyâli omu lugo kuguma na ngasi bindi byâli ebulambo byoshi basâbunga. ²⁹ Banyaga ebirugu byoshi, abana babo barho boshi na bakâbo, basâbunga na ngasi byoshi byanali omu nyumpa. ³⁰ Oku bundi Yakobo anacibwira Simoni na Levi, erhi: «Mwamampiraga omu maganya garhali go wâni! Mwamanshombanya n'abantu bayubaka muli cino cihugo. Abanya Kanani n'Abaperiziti: oku abantu ngwerhe niono barhali banganaci, bakolaga bacihira haguma bantabâlire, banyirhe, bamperêrekeze ntyo nie n'omulala gwani.» ³¹ Bamushuza, mpu: «Ka kwaligi kukwanine mwali wirhu bamurhabirekwo nka mukazi wa cishungu?»

Genesis 34: 1

וַתֵּצֵא דִינָה בַת־לֵאָה אִשְׁרַת לְדָן לַעֲקֵב לְרֵאשִׁית בְּנֵי לְרָחֵץ: 2 וַיֵּרָא אֹתָהּ שָׁכֵם בֶּן־חַמּוֹר הַחִיטִּי נָשִׂיא הָאֲרָץ וַיִּקַּח אֹתָהּ וַיִּשְׁכַּב אִתָּהּ וַיַּעֲנֶה: 3 וַתַּדְבֵּק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה בַת־יַעֲקֹב וַיֵּאָהֵב אֶת־הַנְּעוּר וַיְדַבֵּר עִלְיָב הַנַּעֲרָ: 4 וַיֹּאמֶר שָׁכֵם אֶל־חַמּוֹר אָבִיו לֵאמֹר קַח־לִי אֶת־הַיְלָדָה הַזֹּאת לְאִשָּׁה: 5 וַיַּעֲקֹב שָׁמַע כִּי טָמְאָ אֶת־דִּינָה בְּתוֹ וּבְגֵייו הָיוּ אֶת־מִקְנֶיהָ בַּשָּׂדֶה וְהַחֲרָשׁ יַעֲקֹב־עַד־בָּאָם: 6 וַיֵּצֵא חַמּוֹר אָבִי־שָׁכֵם אֶל־יַעֲקֹב לְדַבֵּר אִתּוֹ: 7 וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן־הַשָּׂדֶה כְּשִׁמְעֵם וַיִּתְעַצְבוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּחֲרִי לָהֶם מֵאֵד כִּי־נִבְלָה עֵשָׂה־בְּשִׂרְאֵל לְשָׁכֵל אֶת־בַּת־יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה: 8 וַיְדַבֵּר חַמּוֹר אִתָּם לֵאמֹר שָׁכֵם בְּנִי חָשָׁקָה נַפְשׁוֹ בְּבַתְכֶם תָּנוּ גַּא אֹתָהּ לוֹ לְאִשָּׁה: 9 וְהִתְחַתְּנוּ אִתָּנוּ בְּנֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ־לָנוּ וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ תִּקְחוּ לָכֶם: 10 וְאִתָּנוּ תִּשְׁבּוּ וְהָאֲרָץ תִּהְיֶה לְפָנֵיכֶם שְׂבוּ וְסִחְרוּהָ וְהִאֲחַזְתֶּם: 11 וַיֹּאמֶר שָׁכֵם אֶל־אָבִיהָ וְאֶל־אֶחָיו אֲמָצָא־חֵן בְּעֵינֵיכֶם וְאִשְׁרַת תֹּאמְרוּ אֵלַי אֶתְּנוּ־לִי אֶת־הַנְּעוּר לְאִשָּׁה: 13 וַיַּעֲנֶה בְנֵי־יַעֲקֹב אֶת־שָׁכֵם וְאֶת־חַמּוֹר אָבִיו בְּמַרְמָה וַיְדַבְּרוּ אִשְׁרַת טָמְאָ אֶת־דִּינָה אֲחֹתָם: 14 וַיֹּאמְרוּ אֵלֵיהֶם לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה לְתַת אֶת־אֲחֹתָנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־לוֹעֲרָהָ כִּי־חָרְפָה הוּא לָנוּ: 15 אַךְ־בָּזָאת נָאוֹת לָכֶם אִם תִּהְיוּ כְמוֹנוּ לְהַמְלִי לָכֶם כָּל־זָכָר: 16 וְנִתְּנוּ אֶת־בְּנֹתֵינוּ לָכֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיכֶם נִקְחֶלְנוּ וַיִּשְׁבְּנוּ אִתָּכֶם וְהָיוּ לָעַם אֶחָד: 17 וְאִם־לֹא תִשְׁמַעוּ אֵלֵינוּ לְהַמְלוֹל וְלִקְחוּ אֶת־בָּתְּנוּ וְהִלְכֶנוּ: 18 וַיִּיטְבוּ דְבָרֵיהֶם בְּעֵינֵי חַמּוֹר וּבְעֵינֵי שָׁכֵם בֶּן־חַמּוֹר: 19 וְלֹא־אָחַז הַנְּעוּר לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר כִּי חָפֵץ בְּבַת־יַעֲקֹב וְהוּא נִכְבֵּד מִכָּל בֵּית אָבִיו: 20 וַיָּבֵא חַמּוֹר וּשְׁכֵם בְּנוֹ אֶל־שַׁעַר עִירָם וַיְדַבְּרוּ אֶל־אֲנָשֵׁי עִירָם לֵאמֹר: 21 הֲאֵלֶּה הַשְּׂלֵמִים הֵם אֲתָנוּ וַיִּשְׁבּוּ בָאֲרָץ וַיִּסְחְרוּ אֹתָהּ וְהָאֲרָץ הִנְהַרְחַבְתֶּ־יָדַיִם לְפָנֵיהֶם אֶת־בְּנֹתָם נִקְחֶלְנוּ לְנָשִׁים וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ נָתַן לָהֶם: 22 אַךְ־בָּזָאת יֵאָתוּ לָנוּ הָאֲנָשִׁים לְשַׁבֵּת אִתָּנוּ לְהִיּוֹת לָעַם אֶחָד בְּהַמְלוֹל לָנוּ כָּל־זָכָר־כְּאִשְׁרַת הֵם נְמַלִּים: 23 מִמִּקְנֵיהֶם וּקְנִינָם וְכָל־בְּהֵמָתָם הֲלוֹא לָנוּ הֵם אֲךָ נָאוֹתָה לָהֶם וַיִּשְׁבּוּ אִתָּנוּ: 24 וַיִּשְׁמַעוּ אֶל־חַמּוֹר וְאֶל־שָׁכֵם בְּנוֹ כָּל־יִצְחָק שֹׁעַר עִירוֹ וַיִּמְלֹן כָּל־זָכָר כָּל־יִצְחָק שֹׁעַר עִירוֹ: 25 וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיוֹתָם לְאָבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי־בְנֵי־יַעֲקֹב שְׁמַעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה אִישׁ־חֲסִירָו וַיָּבֵאוּ עִלְיָהּ עַל־הַסֵּעִר בְּטַח וַיְהַרְגוּ כָּל־זָכָר: 26 וְאֶת־חַמּוֹר וְאֶת־שָׁכֵם בְּנוֹ הָרְגוּ לְפִי־חֶרֶב וַיִּקְחוּ אֶת־דִּינָה מִבֵּית שָׁכֵם וַיֵּצְאוּ: 27 בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ עַל־הַחֲלָלִים וַיְבִזוּ הַעֵיר אִשְׁרַת טָמְאָ אֲחֹתָם: 28 אֶת־צֹאנָם וְאֶת־בָּקָרָם וְאֶת־חֲמֹרֵיהֶם וְאֶת־אֲשֶׁר־בְּעִירָם וְאֶת־אִשְׁרַת בַּשָּׂדֶה לָקְחוּ: 29 וְאֶת־כָּל־חֵילָם וְאֶת־כָּל־טָפֶם וְאֶת־נְשֵׂיהֶם שָׂבוּ וַיְבִזוּ וְאֶת־כָּל־אִשְׁרַת בְּבֵית: 30 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־שְׁמַעוֹן וְאֶל־לֵוִי עַכְרָתֶם אִתִּי

להבאישני בישב הארץ בקנעני ובפרתי ואני מתי מספר ונאספו עלי והלוי ונשמדתי אני וביתי: 31 ויאמרו הכזוהי יעשה את-אחוננו: פ

35

Yakobo n'abagala aha Beteli

¹ Nyamuzinda abwira Yakobo, erhi: «Yimuka! osòkere e Beteli onabêreyo, oj'iyubakayo oluhêrero; waluyubakira olya Nyamuzinda wakubonekeraga galya mango wajâga wayaka mukulu wawe Ezau.»
² Yakobo abwira ab'aha mwage boshi na ngasi bandi banali bo naye, erhi: «Murhenze banyamuzinda b'obwihambi bali ekarhî kinyu, mucîcêse munayambale yindi yindi myambalo.»
³ Muyimuke rhuje e Beteli, naj'iyubakira yo Nyamuzinda oluhêrero, ye wanyumvirhizagya amango nal'impanyagîre, ye wanal'indusize omu njira nâlimwo.»
⁴ Banacihà Yakobo banyamuzinda b'ihanga bâli bagwerhe boshi, n'orhugondo rhw'amarhwiri bâli bagwerhe rhwoshi, naye Yakobo abikalira aha murhi gubâ hofi n'e Sikemi.
⁵ Banacigandûla, n'ecôbâ ca Nyamuzinda càgwa oku bishagala by'e marhambi byoshi: barhaderhaga mpu bayishakwo bene Yakobo.
⁶ Yakobo ahika aha Luzu, omu cihugo c'e Kanani, ho Beteli, ye n'abantu bâli boshi.
⁷ Ayubaka oluhêrero n'aho ahayîrika izîno lya El Beteli, bulya aho ho Nyamuzinda amubonekeraga amango ajâga ayaka mukulu wage.
⁸ Oku bundi, Debora, mulezi wa Rebeka, anacifâ, abishwa idako lya Beteli aha murhi; n'aho kwo bahaderha mpu Murhi gw'Emirenge.
⁹ Nyamuzinda abonekera kandi Yakobo erhi arhenga e Padani Aramu, anamugisha.
¹⁰ Amubwira, erhi: «Izîno lyawe we Yakobo, ci bharhakacikuderha Yakobo, izîno lyawe wekola Israheli.»
¹¹ Lyo banakola bamuderha eryo lya Israheli.
¹¹ Nyamuzinda amubwira, erhi: «Nie El Shadayi. Oburhe onahâbwe, ishanja lyaburhwa nawe, omwandu gw'amashanja gwaburhwa nawe, n'abami barhenga omu nda yawe.»
¹² Ecihugo nahâga Abrahamu na Izaki nkuhîre co; n'obûko bwawe enyuma zawe nabo mbuhîre eci cihugo.»
¹³ Nyamuzinda asôka , amuleka aho amuganîrizagya.
¹⁴ Yakobo agwika oluhêrero aho amuganirizagya, lwali luhêrero lw'ibuye, abulagirakwo idivayi n'amavurha.
¹⁵ Yakobo ahayîrika izîno lya Beteli aho Nyamuzinda amuganîrizagya. Okuburhwa kwa Benyamini n'okufâ kwa Rasheli
¹⁶ Banacirhenga e Beteli. Hali hacisigire lugendo lwa kasanzi karhali kanyi bahike aha Efrata, lero Rasheli anaciburha. Okuburha kwage yâbâ ntambala bwenêne.
¹⁷ Oku izimi lidwirhe lyamubiribinga, omugikulu amubwira, erhi: «Orhayobohaga kandi murhabana waburha »
¹⁸ Amango g'okurhengamwo omûka, bulya kwâli kukola kufâ, ayîrika olya mwana izîno lya Benoni; ci îshe amuyirika izîno lya Benyamini.
¹⁹ Rasheli anacifâ, abishwa oku njira y'e Efrata, ahaderhwa mpu ho Betelehemu.
²⁰ Yakobo agwika ibuye ly'oluhêrero oku cûsho ca Rasheli, lwo luhêrero lw'oku cûsho ca Rasheli, ho linacibâ kuhika ene. Omuziro gwa Rubeni
²¹ Israheli agenda aj'igwika ecirâlo cage aha ishiriza lya Midal-Ederi.
²² Ago mango Israheli ali ayubasire eyo munda, Rubeni akanya aj'ilâla boshi na Bilaha cihherula c'îshe, na Israleli akumanya. Bene Yakobo ikumi na babirhi Bene Yakobo bâli ikumi na babirhi.
²³ Bene Lea : Rubeni yo nfula ya Yakobo, Simoni, Levi, Yuda, Isakari na Zabuloni.
²⁴ Abana ba Rasheli: Yozefu na Benyamini.
²⁵ Bene Bilaha, mujakazi wa Rasheli bâli: Dani na Nefutali.
²⁶ Bene Zilafa, mujakazi wa Lea bâli: Gadi na Asheri. Bo bana baburhiragwa Yakobo omu Padani Aramu abo.

Okufâ kwa Izaki . Abagala bombi Yakobo na Ezau bamubisha aha Hebroni

²⁷ Yakobo anacihika aha mw'îshe Izaki aha Mambri, aha Kiriyyati-Arba, ho haderhwa Hebroni.
²⁸ Emyaka y'akalamo ka Izaki yali myaka igana na makumi gali munani.
²⁹ Izaki arhengamwo omûka. Afa, bamuhira kuli bene wabo, erhi anakola mushosi, ali akola mukulu anali amayigurha ensiku. Abagala Ezau na Yakobo bamubisha.

Genesis 35 :1

ויאמר אלהים אל-יעקב קום עלה בית-אל ושכ-שם ועשה-שם מזב-ח לאל הנראה אליך בברוך מפני עשו אחיך: 2 ויאמר יעקב אל-ביתו ואל כל-אשר עמו הורו את-אלהי הנכר אשר בתכום והטהרו והחליפו שמלתיכם: 3 ונקומה ונעלה בית-אל ואעשה-שם מזב-ח לאל הענה אתי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי: 4 ויתנו אל-יעקב את כל-אלהי הנכר אשר בידם ואת-הנזמים אשר באזניהם ויטמן אתם יעקב תחת האלה אשר עם-שכם: 5 ויסעו ויהיו תחת אלהים על-הערים אשר סביבתיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב: 6 ויבא יעקב לוזזה אשר בארץ כנען הוא בית-אל הוא וכל-העם אשר-עמו: 7 ויבן שם מזב-ח ויקרא למקום אל בית-אל כי שם נגלו אליו האלהים בברחו מפני אחיו: 8 ותמת דברה מינקת רבקה ותקבר מתחת לבית-אל תחת האלון ויקרא שמו אלון בקות: 9 וירא אלהים אל-יעקב עוד בבואו מפני ארם ויברך אתו: 10 ויאמר-לו אלהים שמוך יעקב לא-יקרא שמוך עוד יעקב כי אם-ישראל יהיה שמוך ויקרא את-שמו ישראל: 11 ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך ומלכים מחלצוך וצא: 12 ואת-הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתגנה ולזרעה אחריך אתן-את-הארץ: 13 ויעל מעליו אלהים במקום אשר-דבר אתו: 14 ויצב יעקב מצבה במקום אשר-דבר אתו ויסר עליה נסר ויצק עליה שמן: 15 ויקרא יעקב את-שם המקום אשר דבר אתו שם אלהים בית-אל: 16 ויסעו מבית אל ויהי-עוד כברת-הארץ לבוא אפרתה ותלד רחל

ותקש בלדתה: 17 ויהי בהקשטה בלדתה ותאמר לה המילדת אל-תיראי כי-גס-זה לך בן: 18 ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן-אוני ואביו קרא-לו בנימין: 19 ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה הוא בית לחם: 20 ויצב יעקב מצבה על-קברתה הוא מצבת קברת-רחל עד-היום: 21 ויסע ישראל ניט אהלה מהלאה למגדל-עדר: 22 ויהי בשכן ישראל בארץ ההוא וילך ראובן וישלם את-בלהה פילגש אגיו וישמע ישראל פניהיו בני-יעקב שנים עשר: 23 ובני לאה בכור יעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבולון: 24 ובני רחל יוסף ובנימן: 25 ובני בלהה שפחת רחל דן ונפתלי: 26 ובני זלפה שפחת לאה גד ואשר אלה בני יעקב אשר ילד-לו בפתן ארם: 27 ויבא יעקב אל-יצחק אביו ממרא קרית הארבע הוא חברון אשר-גר-שם אברהם ויצחק: 28 ויהיו ימי יצחק מאת שנה ושמנים שנה: 29 ויגוע יצחק וימת ויאסף אל-עמיו זקן וישבע ימים ויקברו אתו עשו ויעקב בגיו: פ

36

Abakazi n'abana ba Ezau îshe wa Edomu e Kanani n'e Seyiri

¹ Alaga iburha Iya Ezau oderhwa Edomu. ² Ezau ayanka abakazi omu banyere b'e Kanani: Ada mwali wa Eloni, Muhititi, Oholibama, mwali wa Ana, mwene Sibeoni, Muhoriri. ³ Basmati mwali wa Ismaeh na mwali wabo Nabayoti. ⁴ Ada aburhira Ezau Elifazi; Basmati, aburha Reweli, ⁵ Oholibama aburha Yewushi, Yalami na Korahi. Bo bana ba Ezau abo, baburhiragwa omu cihugo c'e Kanani. Ezau aja e Seyiri ⁶ Ezau arhola bakage, abagala n'abali, na ngasi boshi b'aho mwage, arhola ebintu byage n'ebihesi byage, rhuderhe ngasi kantu ah akola agwerhe omu cihugo c'e Kanani, akanya aja e Seyiri, kuli m'omulumuna Yakobo. ⁷ N'ecarhumaga, kwali kubà ebirugu byabo byal'ikola byamaluga, barhankacihashire okubera haguma, n'ecihugo balimwo cali camafundera omu maso gabo. ⁸ Ntyo Ezau aj'iyubaka omu ntondo ya Seyiri. Ezau yenaligi Edomu. Iburha Iya Ezau e Seyiri ⁹ Alaga iburha Iya Ezau îshe wa Edomu omu ntondo ya Seyiri. ¹⁰ Alaga amazino ga bene Ezau: Elifazi, mugala wa Ada, muka Ezau, na Reweli mugala wa Basmati, muka Ezau. ¹¹ Bene Elifazi baba: Temani, Omari, Sefo, Gayetamo, Kenazi. ¹² Elifazi, mugala wa Ezau ali agwerhe eciherula mpu ye Timuna, anacimuburhira Ameleki. Bo bana ba Ada, muka Ezau abo. ¹³ Alaga bagala ba Reweli: Nahati, Zerahi, Shama, Miza, bo bana ba Basmati muka Ezau abo. ¹⁴ Alaga abagala ba Oholibama, mwali wa Ana, mugala wa Sibeoni, muka Ezau: amuburhira Yeushi, Yalamu na Koraha. Abarhambo ba Edomu ¹⁵ Alaga abarhambo ba bene Ezau: Bene Elifazi, nfula ya Ezau: Omurhambo Temani, omurhambo Omari, omurhambo Sefo, omurhambo Kenazi, ¹⁶ omurhambo Gayetama, omurhambo Amaleki. Bo barhambo ba Elifazi abo, omu cihugo ca Edomu, bo bana ba Ada abo. ¹⁷ Alaga na bene Reweli mugala wa Ezau: omurhambo Nahata, omurhambo Zeraha, omurhambo Shama, omurhambo Miza. Bo barhambo ba Reweli abo omu cihugo ca Edomu; bo bana ba Basmati muka Ezau abo. ¹⁸ Alaga n'abana ba Oholibama muka Ezau: omurhambo Yeushi, omurhambo Yalama, omurhambo Koraha. Bo barhambo ba Oholibama mwali wa Ana muka Ezau abo. ¹⁹ Bo bene Ezau abo n'abarhambo babo abo. Yene ye Edomu.

Iburha Iya Seyiri, muhoriti n'abami b'e Edomu embere Israheli ayishe

²⁰ Alaga bene Seyiri muhoriti, bo bene ecihugo: Lotani, Shobali, Sibeoni, Ana. ²¹ Dishoni, Eseri, Dishani, abo bo barhambo ba Abahoriti, bene Seyiri omu cihugo ca Edomu. ²² Bene Lotani bo: Hori, na Hemami, na mwali wabo Lotani ye Timuna. ²³ Alaga abana ba Shobali: Aluvani, Manahati, Ebal, Shefo, Onami. ²⁴ Alaga bene Sibeoni: Aya, Ana, oyu Ana y'olya wabandanaga amishig'amahyuzza omu irungu erhi ayabwire endogomi z'ishe Sibeoni. ²⁵ Alaga abana ba Ana: Dishoni, Oholibama, mwali wa Ana. ²⁶ Alaga bene Dishani: Hemudani, Eshibani, Yitrani, Kerani. ²⁷ Alaga bene Eseri: Bilahani, Zavani, Akani. ²⁸ Alaga bene Dishani: Usi na Arani. ²⁹ Alaga abarhambo b'Abahoriti: omurhambo Lotani, omurhambo Shobali, omurhambo Sibeoni, omurhambo Ana, omurhambo Dishoni, omurhambo Eseri, ³⁰ omurhambo Dishoni. Bo barhambo ba Abahoriti abo, nk'oku emilala yabo enali omu cihugo ca Seyiri. Abami b'e Edomu ³¹ Alaga abami bali bayimire omu cihugo ca Edomu embere z'okuyima kw'omwami Muisraheli. ³² Bela mwene Beyori, ayima omu Edomu n'olugo lwage izino lyalo ye wali Dianhaba. ³³ Bela afà, na Yobabi, mwene Zeraha w'e Bosara ayima omu byage. ³⁴ Yobabi afà na Hushami w'omu cihugo ca Abatemaniti ayima omu byage. ³⁵ Hushami afà, Hadadi ayima omu byage, ali mwene ola Bedadi wahimaga bene Madiani omu ntambala y'e Mowabu n'olugo lwage lwaderhagwa Avita. ³⁶ Hadadi afà, na Samula w'e Masreka ayima omu byage. ³⁷ Samula afà, na Shaulu w'e Rehoboti- ha-Nahari ayima omu byage. ³⁸ Shaulu afà, na Baal Hanan mwene Akibori ayima omu byage. ³⁹ Baal Hanan mwene Akibori afà, na Hadari ayima omu byage, olugo lwage ye wali Pawu, engoli yage ye wali Mehatabeli, mwali wa Matredi w'e Me-Zahabu. Abandi barhambo b'e Edomu ⁴⁰ Alaga abarhambo b'Ezau omu kushimba emilala yabo, aha bayubakaga, n'amazino gabo: omurhambo Timuna, omurhambo Aluva, omurhambo Yeteti, ⁴¹ omurhambo Oholibama, omurhambo Ela, omurhambo Pinoni, ⁴² omurhambo Kenazi, omurhambo Temani, omurhambo Mibsari, ⁴³ omurhambo Magadiyeli, omurhambo Irami. Bo barhambo b'e Edomu abo omu kushimba aha

bayubakaga mwa cirya cihugo bâgwerhe. Ezau ye Ishe w'e Edomu.

Genesis 36 :1

ואלה תלדות עשו הוא אָדום: 2 עָשׂוּ לָקַח אֶת־נָשָׁיו מִבְּנוֹת כְּנָעַן אֶת־עֵדָה בַּת־אֵילֹן הַחַיִּי וְאֶת־אֵהֲלִיבָמָה בַּת־עֵנֶה בַּת־צִבְעֹן הַחַיִּי: 3 וְאֶת־בְּשֵׁמֶעַל אַחֻוֹת נָכוֹיֹת: 4 וַתֵּלֶד עֵדָה לְעֵשָׂו אֶת־אֵלִיפַז וְבִשְׁמֹת יִלְדָה אֶת־רְעוּאֵל: 5 וְאֵהֲלִיבָמָה יִלְדָה אֶת־יְעִישׁ וְאֶת־יַעֲלֹם וְאֶת־קֶרַח אֵלֶּה בְּנֵי עֵשָׂו כְּלִינִיזוֹ אֲשֶׁר יִלְדוּ־לּוֹ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: 6 וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בְּנֹתָיו וְאֶת־כָּל־נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ וְאֶת־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־בְּהֵמָתוֹ וְאֵת כָּל־קִינֵיזוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל־אֶרֶץ מִצְרַיִם: 7 כִּי־הָיָה רְכוּשׁוֹ רַב מִשְׁבַּת יִחְדוֹ וְלֹא יָכֹלָה אֶרֶץ מִגֹּרֵיהֶם לְשָׂאת אֹתָם מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם: 8 וַיָּשִׁב עֵשָׂו בְּהָר שְׁעִיר עֵשָׂו הוּא אָדום: 9 וְאֵלֶּה תֵּלְדוֹת עֵשָׂו אָבִי אָדום בְּהָר שְׁעִיר: 10 אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֵשָׂו אֵלִיפַז בֶּן־עֵדָה אֲשֶׂת עֵשָׂו רְעוּאֵל בֶּן־בְּשֵׁמֶת אֲשֶׂת עֵשָׂו: 11 וְהָיוּ בְּנֵי אֵלִיפַז תִּימָן אוֹמֵר צִפּוֹ וְגַעֲתָם וְקִנְזִי: 12 וַתִּמְנַע הַיְתֵה פִּילְגֵשׁ לְאֵלִיפַז בֶּן־עֵשָׂו וַתֵּלֶד לְאֵלִיפַז אֶת־עַמְלֵק אֵלֶּה בְּנֵי עֵדָה אֲשֶׂת עֵשָׂו: 13 וְאֵלֶּה בְּנֵי רְעוּאֵל נֹחַת וְזָרַח שְׁמֵה וּמִזָּה אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי בְשֵׁמֶת אֲשֶׂת עֵשָׂו: 14 וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי אֵהֲלִיבָמָה בַּת־עֵנֶה בַּת־צִבְעֹן אֲשֶׂת עֵשָׂו וַתֵּלֶד לְעֵשָׂו אֶת־יְעִישׁ וְאֶת־יַעֲלֹם וְאֶת־קֶרַח: 15 אֵלֶּה אֲלוּפֵי בְּנֵי־עֵשָׂו בְּנֵי אֵלִיפַז בְּכוֹר עֵשָׂו אֲלוּפֵי תִימָן אֲלוּפֵי אוֹמֵר אֲלוּפֵי צִפּוֹ אֲלוּפֵי קִנְזִי: 16 אֲלוּפֵי־קֶרַח אֲלוּפֵי גַעֲתָם אֲלוּפֵי עַמְלֵק אֵלֶּה אֲלוּפֵי אֵלִיפַז בְּאֶרֶץ אָדום אֵלֶּה בְּנֵי עֵדָה: 17 וְאֵלֶּה בְּנֵי רְעוּאֵל בְּנֵי אֵהֲלִיבָמָה אֲשֶׂת עֵשָׂו נֹחַת אֲלוּפֵי זָרַח אֲלוּפֵי שְׁמֵה אֲלוּפֵי מִזָּה אֵלֶּה אֲלוּפֵי רְעוּאֵל בְּאֶרֶץ אָדום אֵלֶּה בְּנֵי בְשֵׁמֶת אֲשֶׂת עֵשָׂו: 18 וְאֵלֶּה בְּנֵי אֵהֲלִיבָמָה אֲשֶׂת עֵשָׂו אֲלוּפֵי יְעִישׁ אֲלוּפֵי קֶרַח אֵלֶּה אֲלוּפֵי אֵהֲלִיבָמָה בַּת־עֵנֶה אֲשֶׂת עֵשָׂו: 19 אֵלֶּה בְּנֵי־עֵשָׂו וְאֵלֶּה אֲלוּפֵיהֶם הוּא אָדום: 20 אֵלֶּה בְּנֵי־שְׁעִיר הַחַיִּי יִשְׁבִּי הָאֶרֶץ לוֹטָן וְשׁוּבָל וְצִבְעֹן וְעֵגָה: 21 וְדִישׁוֹן וְאַצָּר וְדִישׁוֹן אֵלֶּה אֲלוּפֵי הַחַיִּי בְּנֵי שְׁעִיר בְּאֶרֶץ אָדום: 22 וְהָיוּ בְּנֵי־לוֹטָן חַרִּי וְהֵימָם וְאַחֻוֹת לוֹטָן תִּמְנַע: 23 וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוּבָל עֲלֹן וּמִנְחַת וְעִיבָל שְׁפָן וְאוּגָם: 24 וְאֵלֶּה בְּנֵי־צִבְעֹן וְאֵיָה וְעֵגָה הוּא עֵגָה אֲשֶׁר מִצָּא אֶת־הַיַּמִּם בַּמִּדְבָּר בְּרַעְתּוֹ אֶת־הַחֲמָרִים לְצִבְעֹן אָבִיו: 25 וְאֵלֶּה בְּנֵי־עֵנֶה דִישׁוֹן וְאֵהֲלִיבָמָה בַּת־עֵנֶה: 26 וְאֵלֶּה בְּנֵי דִישׁוֹן חִמְדָן וְאַשְׁבוֹן וְיִתְרָן וְיֶכָר: 27 אֵלֶּה בְּנֵי־אַצָּר בִּלְהָן וְזַעַן וְעֵקָן: 28 אֵלֶּה בְּנֵי־דִישׁוֹן עוֹיץ וְנָרָן: 29 אֵלֶּה אֲלוּפֵי הַחַיִּי אֲלוּפֵי לוֹטָן אֲלוּפֵי שׁוּבָל אֲלוּפֵי צִבְעֹן אֲלוּפֵי עֵגָה: 30 אֲלוּפֵי דִישׁוֹן אֲלוּפֵי אַצָּר אֲלוּפֵי דִישׁוֹן אֵלֶּה אֲלוּפֵי הַחַיִּי לְאֵלִפִּיהֶם בְּאֶרֶץ שְׁעִיר: 31 וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אָדום לְפָנֵי מֶלֶךְ־מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל: 32 וַיִּמְלֹךְ בְּאָדום בְּלַע בֶּן־בְּעוֹר וְשֵׁם עִירָו דְּנַהֲבָה: 33 וַיָּמָת בְּלַע וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו יוֹגָב בֶּן־זָרַח מִבְּצָרָה: 34 וַיָּמָת יוֹגָב וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו חֲשָׁם מֵאֶרֶץ הַתִּימָנִי: 35 וַיָּמָת חֲשָׁם וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו הַדָּד בֶּן־בִּדָד הַמִּפְּהָ אֶת־מִדְיָן בְּשָׂדֵה מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ עֵיית: 36 וַיָּמָת הַדָּד וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו שְׁמֵלָה מִמְּשֻׁרָקָה: 37 וַיָּמָת שְׁמֵלָה וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו שְׂאֹל מִרְחֻבוֹת הַנֶּהָר: 38 וַיָּמָת שְׂאֹל וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו בְּעַל חֲגֵן בֶּן־עַכְבֹּר: 39 וַיָּמָת בְּעַל חֲגֵן בֶּן־עַכְבֹּר וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו הָדָר וְשֵׁם עִירוֹ פְּעוֹ וְשֵׁם אֲשֶׁתּוֹ מְהִיטָבָל בַּת־מִטְרָד בַּת מִי זָהָב: 40 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת אֲלוּפֵי עֵשָׂו לְמִשְׁפְּחֹתָם לְמִקְמַתָּם בְּשִׁמְתָם אֲלוּפֵי תִמְנַע אֲלוּפֵי עֵגָה אֲלוּפֵי יַתָּה: 41 אֲלוּפֵי אֵהֲלִיבָמָה אֲלוּפֵי אֵלֶּה אֲלוּפֵי פִינִי: 42 אֲלוּפֵי קִנְזִי אֲלוּפֵי תִימָן אֲלוּפֵי מִבְּצָר: 43 אֲלוּפֵי מְגִדְיָל אֲלוּפֵי עֵיגָם אֵלֶּהוּ אֲלוּפֵי אָדום לְמִשְׁבַּתָּם בְּאֶרֶץ אֲחֻזָּתָם הוּא עֵשָׂו אָבִי אָדום: 37

¹ Cikwone Yakobo abêra omu cihugo îshe abâga, omu cihugo ca Kanani.

Emyanzi ya Yozefu na bene wabo

IV . Ogwa Yozefu

Emyanzi ya Yozefu na bene wabo

² Alaga emyanzi ya Yakobo: Yozefu ali akola agwerhe myaka ikumi na nda. Akazag'iyabula ebibuzi bo na bakulu bage b'omu mwa bak'îshe. Aciri murho, akâyabula boshi na bagala ba Bilaha, na bagala ba Zilafa. Yozefu abwira îshe emyanzi migalugalu bakazag'ibaderhera. ³ Israheli arhonyagya Yozefu kulusha abandi bana bage, bulya âli mwana aburhiraga omu bushosi, amuhangikiza akanzo k'amaboko maliri. ⁴ Bakulu bage erhi babona oku îshe amamurhonya kulusha abandi bagala boshi, bamushomba, barhacimuderhezagya bwinja. ⁵ Lero Yozefu alôrha ecilôrho, aciganirira bakulu bage, nabo bamushomba lero kulusha. ⁶ Ababwira obwo erhi: «Yumvagyî ecilôrho nalorhaga: ⁷ Nalôsire rhudwirhe rhwashana emîha y'engano omu mashwa, omwiha gwani gwanacizûka gwayimanga n'emîha yinyu yagorha ogwani yaguyunamira.» ⁸ Bakulu bage bamushuza, mpu: «Kwo kuderha oku olonzize oyîme ekarhî kirhu, obe mwami nirhu rhukushige, nisi erhi obe nnawirhu orhurhegeke!» Lero bamushomba okurhalusize erhi ebyo bilôrho n'eyo nshambôlo yage birhuma. ⁹ Ashub'ilôrha ecindi cilôrho, naco aciganirira bakulu bage. Ababwira, erhi: «Kandi nalôsire ntya: Izûba, omwezi na nyenyezi ikumi na ngumabyakazag'ifukama embere zani.» ¹⁰ Eco cilôrho aciganirira îshe na bakulu bage. Cikwone îshe amukalihira amubwira, erhi: «Bici ebyo walôsire? Ka rhwanacyîshe niono na nyoko na bakulu bawe mpu rhwakufukamira?» ¹¹ Bakulu bage bamubâ mitula, cikwone îshe yehe abikirira ako kanwa omu murhima gwage.

Yozefu âguzibwa na bene wabo

¹² Bakulu bage banacyiabulira amaso g'ebintu b'îshe e Sikemi. ¹³ Israheli anacyibwira Yozefu, erhi: «Ka bakulu bawe arhaliyo bayabulire e Sikemi? Yisha nkurume emunda bali» Naye ashuza, erhi: «Ntumaga

niono». ¹⁴ Ashub'imubwira, erhi: «Kanyagya olole kurhi bene winyu bayosire, n'ebintu, obul'igaluka ombwire emyanzi.» Anacimurhuma ntyo kurhenga omu kabanda ka Hebroni, naye ahika e Sikemi. ¹⁵ Muntu muguma amushanga aja ababuka, omu bulambo, oyo amudôsa, erhi: «Cici waja walonza?» ¹⁶ Naye ashuza, erhi: «Najanalonza bakulu bâni, ombwire nani ngahi bayabulîre obuso bwabo.» ¹⁷ Olya mulume ashuza, erhi: «Barhaciri kuno, nayumvirhe baciderheza, mpu: «Rhuje e Dotani.» ¹⁸ Balangira aciri kuli, n'embere ababikeho, barhôla omuhigo gw'okumuyirha. ¹⁹ Babwirana bone na nene, mpu: «Lâba kalôsi ola wayisha! ²⁰ Buno, muyishage rhumuyirhe rhunamukwebe omu iriba rhwankanabona, rhuyish'iderha mpu ensimba nkali yamulire. Rhwalolaga kurhi ebiôrho byage byayish'ibà.» ²¹ Rubeni ayumva ogwo mulâli, amuyôkola omu maboko gabo. Aderba erhi: «Nanga rhurhayirhaga omuntu.» ²² Rubeni ashubiza, erhi: «Murhahiraga mukabulaga omuko! Mumukwebe erhi kwo mwalira iriba liriri liri omu irungu, ci kwone mumanye mwankamuhirakwo olûnu!» Kwâli kuderha mpu amulikûze omu maboko gabo abul'imugalula emw'ishe. ²³ Erhi Yozefu acihika hali bakulu bage, bamuhogola akanzo kage; kalya kanzo akazag'iyambala k'amaboko maliri. ²⁴ N'erhi babâ bamamugwarha, bamukweba omu iriba. Eryola iriba lirhâlîmwo cici, murhâlî na mishi. ²⁵ Oku bundi babwarhala mpu bayikule; oku bayinamula amasu, balangira omuzinzi gw'Abaismaeliti barhengaga e Galadi. Engamiya zabo zâli zidwirhe ecizibwe, obukû n'amanukato, babihêkaga e Misiri. ²⁶ Lero Yuda anacibwira bene wabo, erhi: «Bunguke buci rhwakûla omu kuyirha mwene wirhu n'okufulika omuko gwage. ²⁷ Kanyi rhumugulize Abaismaeliti, rhurhamuhiragakwo olûnu, bulya amabâ mwene wirhu wa muko muguma na nirhu.» Bene wabo banacimuyumva. ²⁸ Hanacigera abantu barhunzi b'e Madiani, barhenza Yozefu mulya iriba; bamuguza bihumbi makumi abirhi bya nfaranga, bamuguliza abo barhunzi baismaeliti, nabo bamuhêka e Misiri. ²⁹ Rubeni, erhi ashubira ebwa iriba, abona oku Yozefu arhacirimwo. Abera emyambalo yage, ³⁰ n'erhi ashubira aha balumuna ababwira, erhi: «Olya mwana arhaciri mulya! Nani ngahi nshubûkirage obu?» ³¹ Banacirhôla kalya kanzo ka Yozefu n'erhi babâ bamaniga ecihebe, bavunvuza kalya kanzo omu muko. ³² Barhuma kalya kanzo k'amaboko maliri emw'ishe, bankahirakwo ebi binwa, mpu; «Lola ebi rhwarhozire. Lola erhi karhankanaba kalya kanzo ka mugala wawe aka.» ³³ Yakobo alola aderha, erhi: «Kanzo ka mugala wani kano, eciryanyi camulire. Yozefu kulibwa anallîbirwe.» ³⁴ Yakobo anacibera omwambalo gwage, akenyera sunzu aja omu mishibo y'omugala nsiku zirhali nyi. ³⁵ Bagala bage na bâli bage boshi bakaz'iyisha bal'imurhûliriza, ci kwone arhalonzagya okurhûlirizibwa, ederha, erhi: «Nayôrha ndi omu mishibo kuhika nyandagalire ekuzimu, emunda mugala wani ali.» ³⁶ Balya ba Madiyaniti bamuhêka e Misiri, bamuguliza Potifari, nkonè ya Faraoni na murhambo w'abaganda bage.

Genesis 37: 1

יָשָׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: 2 אֵלֶּה תִּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בְּנֵי שִׁבְעָה עָשָׂר שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת־אֲחִיו בְּצֹאן וְהָיָה לְעֵרָאֵת בְּנֵי בְלָחָה וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׂי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־דְּבָרֵם רָעָה אֶל־אֲבִיהֶם: 3 וַיִּשְׂרְאֵל אֶהָב אֶת־יוֹסֵף מִכָּל־בְּנָיו כִּי־בְנֵי־זְקֵנִים הוּא לוֹ וְעֵשָׂה לוֹ כֶּתֶנֶת פְּסִים: 4 וַיִּרְאוּ אֲחָיו כִּי־אֵלֶּה אֶהָב אֲבִיהֶם מִכָּל־אֲחָיו וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַבְּרוּ לְשִׁלְם: 5 וַיִּחְלֶם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגֵּד לְאֲחָיו וַיּוֹסְפוּ עוֹד שְׁנָא אֹתוֹ: 6 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ־נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי: 7 וְהִנֵּה אֲנִי וְאֲחָיִי מֵאֵלֶּיכֶם אֲלַמְּתִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלַמְתִּי וְגַם־נִצְבָה וְהִנֵּה תִסְבֶּינָה אֲלַמְתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוּוּן לְאֲלַמְתִּי: 8 וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֲחָיו הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם־תִּשְׁמָל תִּמְשָׁל בָּנוּ וַיּוֹסְפוּ עוֹד שְׁנָא אֹתוֹ עַל־חֲלֻמְתּוֹ וְעַל־דְּבָרָיו: 9 וַיִּחְלֶם עוֹד חֲלוֹם אֲחֵר וַיּוֹסֶפֶר אֹתוֹ לְאֲחָיו וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה חֲלֻמְתֵי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוּוּם לִי: 10 וַיּוֹסֶפֶר אֶל־אֲבִיו וְאֶל־אֲחָיו וַיַּגֵּד־בָּם אֲבִיו וַיֹּאמְרוּ לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ הַבּוֹא נָבוֹא אֵינִי וְאִמְךָ וְאֲחִיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרְצָה: 11 וַיִּקְנֹאוּ־בּוֹ אֲחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת־הַדְּבָר: 12 וַיִּלְכַּן אֲחָיו לְרַעוּת אֶת־צֹאן אֲבִיהֶם בְּשִׂקִים: 13 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הֲלוֹא אֲחִיךָ רָעִים בְּשִׂכְם לְכָה וְאֶשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַגִּנֵּי: 14 וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־נָא רָאֵה אֶת־שִׁלּוֹם אֲחִיךָ וְאֶת־שִׁלּוֹם הַצֹּאן וְהַשֶּׁבִי דָבָר וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעַמֶּק חֲבָרוֹן וַיָּבֵא שִׂקְמָה: 15 וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תַעֲהָ בַשָּׂדֶה וַיִּשְׂאֲלֵהוּ הָאִישׁ לָאֵמֶר מַה־תַּבְבַּקְשׁ: 16 וַיֹּאמֶר אֶת־אֲחִי אֲנִי מִבְּקֶשׁ הַגִּיד־נָא לִי אֵיפֹה הֵם רָעִים: 17 וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נִסְעוּ מִזֶּה כִּי שְׁמַעְתִּי אֲמָרִים גְּלִכָה דַתִּינָה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחֵר אֲחָיו וַיִּמְצְאוּם בְּדַתָּן: 18 וַיִּרְאוּ אֹתוֹ מִרְחֹק וַיִּבְטְרוּ וַיִּקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַקְלוּ אֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ: 19 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אֲחָיו הִנֵּה בָעַל הַחֲלֻמוֹת הַלְזָה בָּא: 20 וְעַתָּה לָכֵן וְנִהְרָגְהוּ וְנִשְׁלַחְהוּ בְּאֶחָד הַבְּרוֹת וְאִמְרֵנוּ תִּיהֶ רָעָה אֶכְלַתְהוּ וְנִרְאָה מֵה־יְהוָה חֲלֻמְתּוֹ: 21 וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלַחַהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמְרוּ לֹא נִכְנֹו נַפְשׁ: 22 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רְאוּבֵן אֶל־תִּשְׁפֹּכוּ־דָם הַשְּׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל־הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בְּמִדְבַר וַיֵּד אֶל־תִּשְׁלַחְהוּ־בּוֹ לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל־אֲבִיו: 23 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּא יוֹסֵף אֶל־אֲחָיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶת־יוֹסֵף אֶת־כְּתֹנְתּוֹ וַיִּתְּנוּ אֶת־כְּתֹנְתּוֹ הַפְּסִים אֲשֶׁר עָלָיו: 24 וַיִּקְרָהוּ וַיִּשְׁלַח אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר רָק אֵין בּוֹ מַיִם: 25 וַיִּשְׁבֹּר לְאֶקְל־לַחֵם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֲרֻחַת יִשְׁמַעְאֵלִים בְּאֵה מִגְּלַעַד וּגְמַלְיָהֶם וְנָשָׂאִים נֹכַח וְצִי וְלִט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרָיִמָה: 26 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אֲחָיו מַה־בָּצַע כִּי נִהְרַג אֶת־אֲחֵינוּ וְכִסִּינוּ אֶת־דַּמּוֹ: 27 לָכֵן וְנִמְכְּרוּ לְיִשְׁמַעְאֵלִים וַיִּדְּנוּ אֶל־תִּיהֵיבּוֹ כִּי־אֲחֵינוּ בְּשִׁרְנוּ הוּא וַיִּשְׁמַעוּ אֲחָיו: 28 וַיַּעֲבְרוּ אֲנָשִׁים מִדְּיָנִים סְחָרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת־יוֹסֵף מִן־הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת־יוֹסֵף לְיִשְׁמַעְאֵלִים בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת־יוֹסֵף מִצְרָיִמָה: 29 וַיִּשֶׁב רְאוּבֵן אֶל־הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין־יוֹסֵף בְּבוֹר וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו: 30 וַיִּשֶׁב אֶל־אֲחָיו וַיֹּאמֶר הֲלֵיךְ אֵינֶנּוּ וְאֵינִי אֵנָה אֵינִי־בָא: 31 וַיִּקְחוּ אֶת־כְּתֹנְתּוֹ יוֹסֵף וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת־הַכְּתֹנֶת בָּדָם: 32 וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־כְּתֹנְתּוֹ הַפְּסִים וַיָּבִיאוּ אֶל־אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מִצְּאוֹנוּ הַפָּר־נָא הַכְּתֹנֶת בְּנֶךְ הוּא אִם־לֹא: 33 וַיִּפְרָה וַיֹּאמֶר כְּתֹנֶת בְּנֵי תִיהֶ רָעָה אֶקְלַתְהוּ טָרַף טָרַף יוֹסֵף: 34 וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שְׂמֹלְתּוֹ וַיִּשֶׂם שָׁק בְּמַתְּגָיו וַיַּתְאֲבֵל עַל־בָּנָיו יָמִים רַבִּים: 35 וַיִּקְמֹו כָל־בְּנָיו וְכָל־בְּנֹתָיו לְנַחְמוֹ וַיִּמְאֵן לְהַתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי־אֲרַד אֶל־בְּנֵי אַבְרָהָמָה וַיָּבֵר אֹתוֹ אָבִיו: 36 וְהַמְדִינִים מְכָרוּ אֹתוֹ אֶל־מִצְרָיִם לְפֹטִיפֹר וְסָרִיס פְּרָעֹה שֶׁר הַטְּבָחִים: פ

Emyanzi ya Yuda boshi na Tamara

¹ Mwago mango, Yuda arhenga oku babo, aj'ishiga mulume muguma w'e Adulami, izîno lyage ye Hira. ² Eyo munda, Yuda àbugâna mwâli wa mukanani muguma, mpu ye Shuwa, àsheba olya munyere. ³ Nyamukazi àrhôla izîmi, àburha murhabana, amuyirika izîno lya Eri. ⁴ Ashub'irhôla izîmi, àburha murhabana, amuyirika izîno lya Onani. ⁵ Ashubiriza àburha murhabana amuyirika izîno lya Shela; ho âli aha Akizibu erhi àburha. ⁶ Yuda aj'ishebera enfula yage Eri : Omukazi ye wali Tamara. ⁷ Ci kwone Eri , yo nfula ya Yuda, agayisa Nyamubâho, lero amuyirha. ⁸ Yuda abwira Onani, erhi: «J'omu mwa muka mukulu wawe, omujirire nk'oku irhegeko ly'obulamu linadesire, oburhire mukulu wawe.» ⁹ Ci kwone Onani ali amanyire oku iburha lirhabe lyage, na ntyo erhi abâga ali nyumpa bo na muka mukulu wage, anakaz'ibulagira oku idaho lyo arhag'iha mwene wabo iburha. ¹⁰ Ikola liri ntyo lyagayisa Nyamubâho, amulambika naye. ¹¹ Lero Yuda anacibwira omwali-kazi Tamara, erhi: «Oj'ibêra aha mwinyu nka mukana, kuhika mugala wani Shela akule.» Bulya akazag'iderha emurhima, erhi: «Kurhakwanini oyu naye afe aka bakulu bage.» Tamara ashubira aha mw'ishe. ¹² Ensiku zâgera zirhali nyi, mwâli wa Shuwa, yerigi muka Yuda , àfâ. Erhi Yuda arhenga omu mishibo, asôkera e Timuna mpu aj'imôma ebibuzi byage, agenda bo n'omwira wage Hira w'e Adulami. ¹³ Banacibwira Tamara, mpu: «Lola oku shazala oyo wamasôkera e Timuna, aj'imôma ebibuzi byage.» ¹⁴ Ahogola emyambalo yage y'obukana, ayambala ecitambara, yeshi acihundikira bwinja, aj'itamala aha muhango gw'Enayimi, oku njira ye Timuna. Ali amazânwa n'okubona Shela akola mukulu barhanamuhîri ye mpu amuyanke. ¹⁵ Yuda erhi amubona, amanya mpu mukazi wa cirala, bulya ali acihundikire n'obusu n'obusu. ¹⁶ Amujaho kulya burhambi bw'enjira, amubwira, erhi: «Oleke nkuyanke.» Arhâli amanyire oku mwalikazi oyo. Nyamukazi anacidôsa, erhi: «Bici wampà lyo nyemera wanyanka?» ¹⁷ Naye ashuza, erhi: «Nakuha omwanahene w'omu buso bwani.» Nyamukazi, erhi: «Nyemire, ci kwone orhang'impâ ecikinja oku walinda omuntumira.» ¹⁸ Naye adôsa, erhi: «Bici nakuha cikinja?» Nyamukazi, erhi: «Ompe akashe kawe, omugozi gwawe n'ako karhî ofumbasire.» Amuha byo, amuja yo, lyanabâ izîmi lyage. ¹⁹ Nyamukazi kuyimuka, arhôla enjira yage ahogola ecitambara cage, ashub'iyambala enyambalo yage y'obukana. ²⁰ Yuda anacirhuma omwanahene, amufumbika olya mwira wage w'e Adulami, mpu agend'imurhôlera ebirugu byage àhânaga cikinja, emwa olya mukazi. Ci kwone arhamushangaga. ²¹ Adôsa abantu bayubaka halya, erhi: «Ngahi akola abâ olya mukazi wâli oku njira e Enayimi?» Bâmushuza, mpu: «Nta mango eyo munda ekola ebîre omukazi w'ecishungu.» ²² Agaluka emunda Yuda ali, amubwira, erhi: «Ntamushimanyire, ciru n'abantu b'eyo munda bamambwira oku aho harhasag'ibâ mukazi muherulwa. Mpu nta mango eyo ekola ebîre omukazi w'ecishungu.» ²³ Yuda ederha, erhi: «Abiyôrhanage, kurhakwanini baje barhushekera. Ci kwone nioyo nalintumire oyo mwanahene, woyo orhacishimanyire oyu nakurhumagakwo.» ²⁴ Erhi hagera nka myezi isharhu, bâbwira Yuda , mpu: «Mwalikazi wawe Tamara ahemusire. Ciru anarhôla izîmi ly'omu bulala.» Yuda ederha, erhi: «Mumulêrhe embuga bamuyoce.» ²⁵ Erhi bakola bamudwirhe embuga, arhumiza emw'ishazala, erhi: «Omulume nn'ebi birugu ye wanjiraga eri izîmi.» Erhi: «Olole bwinja ka ndi aka kashe, ogu muguzi n'aka karhi.» ²⁶ Yuda abilolêreza, ederha erhi: «Ali mushinganyanya kundusha, kulya kuba ntacimuhâga mugala wani Shela.» Arhanaciderhaga mpu amushâsa. ²⁷ Erhi ensiku zage z'okuburha zihika, babona oku mahasha gamuli omu nda. ²⁸ Omu kuburha, muguma muli balya bana alambûla okuboko; omugikulu akugwarha akuyambisa ehigozi hidukula, anaderha, erhi: «Oyu ye yishire wa burhanzi.» ²⁹ Ci olya mwana ashub'igalula okuboko, n'owabo aba ye yisha wa burhanzi. Olya mugikulu aderha, erhi: «Oku wamacihâga enjira wâni! Geraga!» Banacimuyirika izîno lya Peresi. ³⁰ Owundi naye anacihuluka, ye wal'iyambirhe ehigozi hidukula ekuboko; banacimuyirika izîno lya Zerah.

Genesis 38: 1

וַיְהִי בַעֲת הַהוּא וַיֵּרָד יְהוֹדָה מֵאֵת אָחִיו יִטְ עַד-אִישׁ עַדְלָמִי וְשֵׁמוֹ חִירָה׃ 2 וַיֵּרָא-שָׁם יְהוֹדָה בַּת-אִישׁ כְּנַעֲנִי וְשֵׁמוֹ שׁוּעַ וַיִּקְרָהּ וַיֵּבֵא אֵלֶיהָ׃ 3 וַתְּהֵרָ וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ עֵר׃ 4 וַתְּהֵרָ עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ אוֹן׃ 5 וַתִּסְּף עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שְׁלָה וְהָיָה בְּכַזִּיב בְּלִדְתָהּ אֹתוֹ׃ 6 וַיִּקַּח יְהוֹדָה אִשָּׁה לַעַר בְּכוֹרָו וְשֵׁמָהּ תָמָר׃ 7 וַיְהִי עַר בְּכוֹר יְהוֹדָה רַע בְּעֵינָי יְהוָה וַיִּמְתְּהוּ יְהוָה׃ 8 וַיֹּאמֶר יְהוֹדָה לְאוֹן בָּא אֶל-אִשְׁתּוֹ אַחִירָה וַיִּבְּם אֹתָהּ וְהִקְם זָרַע לְאִחִירָה׃ 9 וַיֵּדַע אוֹן כִּי לֹא לוֹ יְהִיָּה הַזָּרַע וְהָיָה אִם-בָּא אֶל-אִשְׁתּוֹ אַחִירָה וַשְׁחַת אֶרְצָה לְבִלְתִּי נִתְּן-זָרַע לְאִחִיו׃ 10 וַיֵּרַע בְּעֵינָי יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּמַּת גַּם-אֹתוֹ׃ 11 וַיֹּאמֶר יְהוֹדָה לְתָמָר כִּלְתּוֹ שְׂבִי אֲלֵמְנָה בֵּית-אָבִי עַד-יִגְדַּל שְׁלָה בְנִי כִי אֲמַרְפָּן-יָמוֹת גַּם-הוּא כְּאָחִיו וַתֵּלֶךְ תָּמָר וַתִּשָּׁב בֵּית אָבִיהָ׃ 12 וַיִּרְבֹּל הַיָּמִים וַתִּמַּת בַּת-שׁוּעַ אִשְׁתּוֹ יְהוֹדָה וַיַּעַל עַל-גִּזְזֵי צֹאנוֹ הוּא וְחִירָה רַעִו וַתִּתְעַלְּף וַתִּשָּׁב בְּפֶתַח עֵינָם אֲשֶׁר עַל-דָּרַךְ תַּמְנָתָהּ כִּי רָאֹתָהּ תַּמְנָתָהּ לָגַז צֹאנוֹ׃ 14 וַתִּסְרֹ בְגָדֶיהָ אֲלֵמְנֹתָהּ מֵעֵלֶיהָ וַתִּכְסֶּ בְּצַעֲרָהּ וַתִּתְעַלְּף וַתִּשָּׁב בְּפֶתַח עֵינָם אֲשֶׁר עַל-דָּרַךְ תַּמְנָתָהּ כִּי רָאֹתָהּ כִּי-גִדַּל שְׁלָה וְהוּא לֹא-יִתְנָהּ לוֹ לְאִשָּׁה׃ 15 וַיֵּרָאָה יְהוֹדָה וַיִּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה כִּי כִסְתָהּ פְּנֵיהָ׃ 16 וַיֵּט אֵלֶיהָ אֶל-הַדָּרַךְ וַיֹּאמֶר הֲבֵרָנָא אָבוֹא אֵלֶיךָ כִּי לֹא יָדַע כִּי כִלְתּוֹ הוּא וַתֹּאמֶר מַה-תִּתְּנֵנִי לִי כִּי תָבוֹא אֵלַי׃ 17 וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדֵי-עֵצִים מִן-הַצֹּאן וַתֹּאמֶר אִם-תִּתְּנֵן עֲרֹבוֹן עַד שְׁלֹחֲךָ׃ 18 וַיֹּאמֶר מַה הָעֲרֹבוֹן אֲשֶׁר אֶתֶּן-לָךְ וַתֹּאמֶר חֲתָמְךָ וּפְתִילְךָ וּמִסָּךְ אֲשֶׁר בְּיַדְךָ וַיִּתְּנֵן-לָהּ וַיָּבֵא אֵלֶיהָ וַתְּהֵרָ לוֹ׃

19 ותקם ותלך ותסר צעיפה מעליה ותלבש בגדי אלמנותה: 20 וישלח יהוה את־גדי העזים ביד רעהו העדלמי לקחת הערבון מיד האשה ולא מצאה: 21 וישאל את־אנשי מקמה לאמר איה הקדשה הוא בעיניכם על־הדרך ויאמרו לא־היתה בזה קדשה: 22 וישב אל־יהוה ויאמר לא מצאתיה וגם אנשי המקום אמרו לא־היתה בזה קדשה: 23 ויאמר יהוה תקח־לה פן נהיה לבזז הגה שלחתי הגדי הזה ואתה לא מצאתה: 24 ויהי כמשלש חדשים ויגד ליהוה לאמר זנתה תמר כלתך וגם הגה הרגה לזנוגים ויאמר יהוה הוציאוה ותשרף: 25 הוא מוצאת והיא שלחה אל־חמיה לאמר לאיש אשר־אלה לו אנכי הרגה ותאמר הפר־נא למי החתמת והפתילים והמטה האלה: 26 ויגר יהוה ויאמר צדקה ממני כי־על־כן לא־נתתיה לשלה בני ולא־יסף עוד לדעתה: 27 ויהי בעת לדתה והגה תאומים בבטנה: 28 ויהי בלדתה ויתו־יד ותקח המילדת ותקשר על־ידו שני לאמר זה יצא ראשונה: 29 ויהי כמשיב ידו והנה יצא אחיו ותאמר מה־פרצת עליך פרץ ויקרא שמו פרץ: 30 ואחר יצא אחיו אשר על־ידו השני ויקרא שמו זרח:

39

Yozefu e Misiri

¹ Yozefu âli erhi ahêsirwe e Misiri, Potifari murhonyi wa Faraoni na murhambo mukulu w'abaganda, Mumisiri, amuguliraga Aba-Ismaeli bâlibamudwirheyo. ² Nyamubâho erhi anali boshi na Yozefu, akâbêrwa na byoshi, anacibêra omu nyumpa y'olya nnawabo Mumisiri. ³ Nnawabo abona oku ayimangîrwe na Nyamubâho, n'oku ngasi ebi adwirhe ajira byoshi biri byamubêra. ⁴ Yozefu arhona ntyo emwa nnawabo, amuhira omu mikolo yage, anamuha oburhegesi bw'eby'omu nyumpa yage byoshi. ⁵ Kurhengeraga ago mango amujiraga murhambo w'enyumpa yage na mulanzi w'ebyage byoshi, Nyamubâho agisha enyumpa y'olya Mumisiri, erhi Yozefu orhuma: omugisho gwa Nyamubâho gwagwarha ngasi ebi anajiraga byoshi, omu nyumpa n'omu mashwa. ⁶ Lero ahira ngasi ebi anagwerhe byoshi omu nfune za Yozefu, arhacishibiriraga mpu ankadôsa kantu kalebe, aha nyuma z'ebi alya.

Ogwa Yozefu bona nn'omumwabo gwamuhisa omu mpamikwa

⁷ Lusiku luguma enyuma ly'aho, muka nnawabo alîkira Yozefu kw'isu, anacimubwira, erhi: «Yisha nkubambire.» ⁸ Cikwone yehe alahira, abwira muka nnawabo, erhi: «Lola oku aga mango ndi hano nnawirhu arhabâ ayobohire ebiri muno nyumpa yage, ebyage byoshi abinangisize. ⁹ Yenene arhagwerhi buhashe kundusha mw'eno nyumpa. Ntaco ampanzize kwo aha nyuma zawe bulya oli mukâge. Kurhi nankajiraga obubi bungana aho n'okuhemukira Nyamuzinda?» ¹⁰ Akazag'ishambâza Yozefu ngasi lusiku, ci kwone Yozefu arhayemeraga okugwishira aha burhambi bwage n'okumuyanka. ¹¹ Lero lusiku luguma Yozefu ayisha omu nyumpa mpu ajire emikolo yage, n'omu bantu bakola muli eyo nyumpa, ntaye wahali. ¹² Olya mukazi amugwarhira oku mushangi amubwira, erhi: «Yisha nkubambire!» Ci yehe amulekera ciryâ cishûli acilibirhira embuga. ¹³ Erhi abona oku amamulekera ecishûli omu nfune n'oku amalibirhira embuga, ¹⁴ ahamagala abakozi b'omu mwage anacibabwira, erhi: «Loli oku! Arhudwirhirage Omuhebraniya mpu ayish'irhusharhirakwo! Oyu mulume amanyishakwo mpu mmubambire, lero namahamagaza n'izu linene. ¹⁵ Ene aciyumva nayâma nnampamagaza, âjandika omushangi gwage aha burhambi bwani alibirhira emuhanda.» ¹⁶ Okuhandî anacibîka gulya mushangi aha burhambi bwage kuhika nnanyumpa alinda afulukira omu nyumpa. ¹⁷ Anamubwira birya binwa, erhi: «Olya murhumisi w'Omuhebraniya wâli orhudwirhire, anal'ijîre emunda ndi mpu ali nsharhirakwo. ¹⁸ Ci ene nciyâma nnampamagaza, âjahika omushangi gwage aha burhambi bwani analibirhira emuhanda.» ¹⁹ Erhi nnanyumpa ayumva ebinwa bya mukâge, wamubwiraga, mpu: «Ala kwo mwambali wawe anyishagawo ntyo», oburhe bwamugwarha. ²⁰ Nnawabo Yozefu arhegeka mpu bamugwarhe banamuhebe omu mpamikwa; mulya bakazâg'ihira abashwekwa ba mwami. Yozefu omu mpamikwa Anacibêra omwo mpamikwa. ²¹ Nyamubâho erhi anali haguma na Yozefu, amuyerekeza oburhonyi bwage anarhuma arhona omu masu g'omurhambo w'abashweke. ²² Olya murhambo w'empamikwa amulangîsa abandi bashweke bâli omu mpamikwa boshi na ngasi byakazag'ijamwo, byakazag'ijirwa naye. ²³ Oyo murhambo w'empamikwa arhankadesire mpu ayobohera ebiri omu maboko ga Yozefu, bulya Nyamubâho âli haguma naye, anakazag'irhuma abêrwa n'emikolo yage yoshi.

Genesis 39: 1

וְיוֹסֵף הוֹרֵד מִצְרָיִם וַיְקַנְהוּ פוֹטִיפָר סְרִיסֵי פַרְעֹה שֶׁר הַטְּבָחִים אִישׁ מִצְרָיִם מִיַּד הַיִּשְׁמַעְאֵלִים אֲשֶׁר הוֹרְדוּהוּ שָׁמָּה: 2 וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצֻלִים וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרָיִ: 3 וַיִּרְא אֲדֹנָיו כִּי יְהוָה אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מִצְלִים בְּיָדוֹ: 4 וַיִּמְצָא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו וַיִּשְׁרַת אֵתוֹ וַיַּקְדֵּהוּ עַל־בֵּיתוֹ וְכָל־יִשְׁרָלוֹ נָתַן בְּיָדוֹ: 5 וַיְהִי מֵאֵץ הַפְּקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל־אֲשֶׁר יִשְׁלֹ וַיִּבְרָךְ יְהוָה אֶת־בְּיַת הַמִּצְרָיִם בְּגִלְלַי יוֹסֵף וַיְהִי בְרַכַּת יְהוָה בְּכָל־אֲשֶׁר יִשְׁלֹ בְּבֵית וּבִשְׂדֵה: 6 וַיַּעֲזֹב כָּל־אֲשֶׁר־לּוֹ בְּיַד־יוֹסֵף וְלֹא־יָדַע אֹתוֹ מֵאוּמָה כִּי אִם־הִלָּחַם אֲשֶׁר־הוּא אוֹכַל וַיְהִי יוֹסֵף יְפֵה־תָאֵר וַיְפֵה מְרָאָה: 7 וַיְהִי אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אֶשְׁת־אֲדֹנָיו אֶת־עַיְנֶיהָ אֶל־יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שִׁכְבָה עִמִּי: 8 וַיִּמְאֹן וַיֹּאמֶר אֶל־אֵשֶׁת אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי לֹא־יָדַע אֶתִּי מֵהַבְּרִית וְכָל אֲשֶׁר־יִשְׁלֹ נָתַן בְּיָדִי: 9 אֵינְנוּ גְדוֹל בְּבֵית הַזֶּה מִמֶּנִּי וְלֹא־חִשָּׁךְ מִמֶּנִּי מֵאוּמָה כִּי אִם־אוֹתָךְ בְּאֲשֶׁר אֶת־אֲשֶׁתּוֹ וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה הַרְעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחַטָּאתִי לֹא־לִי: 10 וַיְהִי

קְדַבְרָה אֶל-יוֹסֵף, יוֹם יוֹם וְלֹא-שָׁמַע אֵלָיָה לְשָׂבַב אֶצְלָהּ לְהַיּוֹת עִמָּה: 11 וַיְהִי כִּהְיוּם הַזֶּה וַיָּבֹא הַבַּיִתָּה לַעֲשׂוֹת מִלְאכְתּוֹ וְאִין אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בְּבֵית: 12 וַתִּתְפָּשֶׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בַּיָּדָה וַיֵּנֶס וַיֵּצֵא הַחוּצָה: 13 וַיְהִי כִּרְאוּתָהּ כִּי-עָזַב בְּגָדוֹ בַּיָּדָה וַיֵּנֶס הַחוּצָה: 14 וַתִּקְרָא לְאֲנָשֵׁי בֵיתָהּ וַתֹּאמֶר לָהֶם לֵאמֹר רְאוּ הֲבִיא לָנוּ אִישׁ עֲבָרִי לְצַחֵק בָּנוּ בְּאֵלֵי לְשָׂבַב עִמִּי וְאֶקְרָא בְּקוֹל גְּדוּל: 15 וַיְהִי כִשְׁמַעוּ כִּי-הָרִימְתִי קוֹלִי וְאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ אֶצְלִי וַיֵּנֶס וַיֵּצֵא הַחוּצָה: 16 וַתִּנְחַן בְּגָדוֹ אֶצְלָהּ עַד-זָבֹא אֲדָנָיו אֶל-בֵּיתוֹ: 17 וַתִּדְבַּר אֵלָיו פְּדָבְרִים הֵאלָהּ לֵאמֹר בְּאֵלֵי הַעֲבָד הַעֲבָרִי אֲשֶׁר-הִבֵּאתָ לָנוּ לְצַחֵקְבִי: 18 וַיְהִי כִּפְהַרְמִי קוֹלִי וְאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ אֶצְלִי וַיֵּנֶס הַחוּצָה: 19 וַיְהִי כִשְׁמַע אֲדָנָיו אֶת-דְּבָרֵי אֲשֶׁר דִּבְרָה אֵלָיו לֵאמֹר פְּדָבְרִים הֵאלָהּ עֲשֵׂה לִי עֲבָדָךְ וַיִּחַר אָפוֹ: 20 וַיִּקַּח אֲדָנִי יוֹסֵף אֹתוֹ וַיִּתְּנֶהוּ אֶל-בֵּית הַסֹּהַר מִקְּדוֹם אֲשֶׁר-אֲסוּרֵי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי-שָׁם בְּבֵית הַסֹּהַר: 21 וַיְהִי יְהוָה אֶת-יוֹסֵף וַיְהִי אֵלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חַיִּים בְּעֵינָיו שֶׁר בֵּית-הַסֹּהַר: 22 וַיִּתֵּן שֶׁר בֵּית-הַסֹּהַר בְּיַד-יוֹסֵף אֵת כָּל-הָאֲסוּרִים אֲשֶׁר בְּבֵית הַסֹּהַר וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר עֲשִׂים שָׁם הוּא הָיָה עֹשֶׂה: 23 אֵין שֶׁר בֵּית-הַסֹּהַר רָאָה אֶת-כָּל-מְאוּמָה בַּיּוֹם בְּאֲשֶׁר יְהוָה אֲתָו וְאֲשֶׁר-הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מִצְלִים: 0

40

Yozefu ahugûla ebilôrho by'abashwekwa

¹Enyuma z'aho omurhambo w'amamvu n'omurhambo w'ebiryo bya mwami w'e Misiri banacigayisa nnawabo, mwami w'e Misiri. ²Faraoni agwarhwa n'oburhè bw'abo barhonyi bage bombi: omurhambo w'amamvu n'omurhambo w'ebiryo. ³Abashwekêsa emw'omurhambo w'abalanzi, mw'erya mpamikwa Yozefu âli ashwekirwemwo. ⁴Naye omurhambo w'abalanzi abarhumira Yozefu mpu akaz'ibakolera, bageza nsiku zirhali n'yi mw'eyo mpamikwa. ⁵Omurhambo w'amamvu n'olya w'ebiryo, kulya banali omu mpamikwa bombi, banacilôrha budufu buguma, ngasi muguma ecilôrho cage cinamuyerekire. ⁶Sêzi erhi Yozefu aja omu bali, ashanga bombi bah burbe. ⁷Adôsa balya barhambo ba Faraoni bâli bashwekere haguma naye omu mpamikwa ya nnawabo, erhi: «Kurhi oku mugwerhe obusu buzinzibire ene wâni?» ⁸Bamubwira, mpu: «Rhwakazir'ilôrha na n'taye wankarhuhugûlira eco cilôrho.» Yozefu ababwira, erhi: «Nyamuzinda ye hugûla ebilôrho; ci nshambâiragi nani okwo.» ⁹Omurhambo w'abarhânza aganirira Yozefu ecilôrho cage, erhi: «Omu cilôrho cani, nanacibona emburho y'omuzabibu embere zani, ¹⁰ogwo muzabibu gwali gugwerhe mashami asharhu, gwashabuka, gwanayasa n'ebihadu by'ogwo muzabibu byakaz'ijakwo amalehe gayezire. ¹¹Akabêhe ka Faraoni kali omu nfune zani, narhôla galya malehe, nagakandira omu kabebe ka Faraoni, nadêkereza akabêhe omu maboko ga Faraoni.» ¹²Yozefu amubwira, erhi: «Yumvagya okwo kwo kuderha kurhi: Ago mashami asharhu g'omuzabibu gayerekîne nsiku isharhu. ¹³Hacisigîre nsiku isharhu Faraoni akulîke, anakushubize omu mukolo gwawe: washub'ikadêkereza akabêhe ka Faraoni omu maboko gage, nk'oku wanakazag'ijira amango waciri murhambo w'amamvu. ¹⁴Okaz'inkengêra amango wabona eryo iragi, onansengerere emwa Faraoni, antenze nani muli eyi nyumpa. ¹⁵Bulya kushamula banshamulaga omu cihugo c'Abayahudi, ciru n'eno munda nayo, ntaco najizire cankarhuma nashwekwa.» ¹⁶Omurhambo w'ebiryo àbona oku Yozefu anahûgwire bwinja eco cilôrho, naye anacimubwira, erhi: «Nani kwo nalîôsire ntya: nal'imbarhwire birhiri bisharhu bya migati oku irhwe. ¹⁷Omu cirhiri c'enyanya mwali erya migati Faraoni analya, cikwone ebinyunyi byakaz'ilya erya migati yali omu cirhiri oku irhwe lyani.» ¹⁸Yozefu anacimushuza, erhi: «Yumvagya nawe, okwo kuderha oku ebirhiri bisharhu zo nsiku isharhu. ¹⁹Hacisigîre nsiku isharhu Faraoni akulîke, anakumanike oku murhi n'enyunyi zanalya enyama za kuli we.» ²⁰Oku lusiku lwa kasharhu lwo lwali lusiku lw'okukengeza okuburhwa kwa Faraoni, ajirira abambali boshi olusiku lukulu. Alîka omurhambo w'amamvu n'omurhambo w'ebiryo omu karhî k'abarhambo b'abalwi. ²¹Omurhambo w'amamvu amushubiza omu cikono cage, akaz'ikâfumbika Faraoni akabehe kage. ²²Omurhambo mukulu w'ebiryo anacimanikwa nka kulya Yozefu anabahugûliraga. ²³Ci olya murhambo w'amamvu arhacikengêra Yozefu, amuyibagira.

Genesis 40: 1

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה תִּטָּאֹ מִשְׁקָה מֶלֶךְ-מִצְרַיִם וְהֵאֱפָה לְאֲדֹנֶיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם: 2 וַיִּקְצָף פָּרְעֹה עַל שְׂנֵי קָרִיסָיו עַל שֶׁר הַמִּשְׁקִים וְעַל שֶׁר הָאוֹפִים: 3 וַיִּתֵּן אֹתָם בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֶׁר הַטְּבָחִים אֶל-בֵּית הַסֹּהַר מִקְּדוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף אֲסוּר שָׁם: 4 וַיִּפְקֹד שֶׁר הַטְּבָחִים אֶת-יוֹסֵף אִתָּם וַיִּשְׂרַת אִתָּם וַיְהִי: 5 וַיְמִים בְּמִשְׁמֶר: 5 וַיִּחְלְמוּ חֲלוֹם שְׂנֵיהֶם אִישׁ חֲלֹמוֹ בְּלַיְלָה אֶחָד אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלֹמוֹ הַמִּשְׁקָה וְהֵאֱפָה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר אֲסוּרִים בְּבֵית הַסֹּהַר: 6 וַיָּבֹא אֵלֵיהֶם יוֹסֵף בְּבֹקֶר וַיֵּרָא אֹתָם וְהֵגַם זַעֲפִים: 7 וַיִּשְׂאֵל אֶת-קָרִיסֵי פָרְעֹה אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּמִשְׁמֶר בֵּית אֲדָנָיו לֵאמֹר מִדּוּעַ פָּנִיכֶם רָעִים הַיּוֹם: 8 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חֲלוֹם חֲלֹמְנוּ וּפְתַר אֵין אִתּוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הֲלוֹא לְאֵלֵהֶם פִּתְרָנִים סִפְרוּ-נָא לִי: 9 וַיִּסְפְּרוּ-הֵמָּשָׁקִים אֶת-חֲלֹמוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ בְּחֲלוֹמֵי וְהִנֵּה-גִפְּן לְפָנֶי: 10 וּבִגְפָן שְׁלֹשָׁה שָׂרְיָגִים וְהִיא כְּפֶרֶחַת עֵלְתָה נֹצֵה הַבְּשִׁילוֹ אֲשֶׁקְלֵתֶיהָ עֲנָבִים: 11 וְכֹס פָּרְעֹה בְּיַדִּי נֶאֱקַח אֶת-הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֹתָם אֶל-כֹּס פָּרְעֹה וְאִתָּן אֶת-הַכֹּס-עַל-כֶּף פָּרְעֹה: 12 וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹסֵף זֶה פִּתְרָנוֹ שְׁלֹשֶׁת הַשָּׂרְיָגִים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם: 13 בְּעוֹדוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים יֵשֵׁא פָרְעֹה אֶת-רֹאשׁוֹ וְהִשְׁבִּבָה עַל-כַּנּוֹ וְנִתְּתָ כֹס-פָּרְעֹה בְּיַדִּי כַּמִּשְׁפֵּט הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר הֵיית מִשְׁקָהוּ: 14 כִּי אִם-זָכַרְתָּנִי אֲתָךְ כְּאֲשֶׁר יִטֵּב לָךְ וְעָשִׂיתָ-נָא עִמָּדִי חֶסֶד וְהִזְכַּרְתָּנִי אֶל-פָּרְעֹה וְהוֹצֵאתָנִי מִן-הַבַּיִת הַזֶּה: 15 כִּי-גָבַב גָּבְבֵתִי מֵאֶרֶץ הָעֲבָרִים וְגַם-פָּה לֹא-עָשִׂיתִי מְאוּמָה כִּי-שָׂמָו אֹתִי בְּבוֹר: 16 וַיֵּרָא שֶׁר-הָאֲפִים כִּי טוֹב פִּתַּר וַיֹּאמֶר אֶל-יוֹסֵף אֶף-אֲנִי בְּחֲלוֹמֵי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סִלְחָרִי

על-ראשי: 17 ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אפה והעוף אכל אתם מן-הסל מעל ראשי: 18 ויען יוסף ויאמר זה פתגמו שלשת הסלים שלשת ימים הם: 19 בעודו שלשת ימים ישא פרעה את-ראשוך מעליך ותלה אותך על-עץ ואכל העוף את-בשרך מעליך: 20 והיה ביום השלישי יום הולדת את-פרעה ויעש משתה לכל-עבדיו וישא את-ראשוך המשקים ואת-ראש שר האפים בתוך עבדיו: 21 וישב את-שר המשקים על-משקהו ויתן הזוס על-כף פרעה: 22 ואת שר האפים תלה כאשר פתר להם יוסף: 23 ולא-זכר שר המשקים את-יוסף וישקחה: פ

41

Ebilôrho bya Faraoni

¹ Enyuma Iya myaka ibirhi. Faraoni alôrha ayimanzire hofi n'olwishi Iwa Nili. ² Abona mulya lwishi mwananyôka nkafu nda nyinjija na ntweđu, zarhondêra zakerera omu cibingu. ³ Lâba oku zindi nkafu nda zamahenga omu Nili, zikulikîre entanzi, zirhali nyinja z'okulolwakwo kabirhi, zinali mporhompôrho, zâgend'ija aha burhambi bw'ezabo, aha lwishi Iwa Nili. ⁴ Ziryá nkafu mbimbi zirhankalolwakwo na mporho-mporho zanacirya ziryá nkafu ntweđu na nyinjija oku kubona. Aho Faraoni âsinsimuka, ⁵ ashub'ihunga, alôrha ecilôrho ca kabirhi: Ala oku mihuli nda eyimanzire oku karhi kaguma, mihuli minjinja na minenenê. ⁶ Yindi mihuli nda mityangulinguli enababusire n'empûsi y'emwenê nayo yayisha. ⁷ Erya mihuli egokombire, yamirangusa erya yal'irhuzire enayunjulirine. Kandi Faraoni âsinsimuka. Ala oku cali cilôrho eco. ⁸ Erhi buca sêzi. Faraoni ayumva omurhima guruhadêkeriri. Ahamagala abashonga n'abagala bage b'omu Misiri boshi. Abaganirira ebyo bilôrho ci ntaye ciru n'omuguma wahashire okumuhugulira byo. ⁹ Oku bundi, omurhambo w'amamvu aja aho, abwira Faraoni, erhi: «Nkola nashub'ikengêza ene amabi gani. ¹⁰ Faraoni ali akunirîre bambali bage, anabahira, omu mpamikwa emwa omurhambo w'abaganda, niono n'omurhambo w'ebiryo ¹¹ Rhwanacilôrhera budufu buguma, nie n'owirhu. Ci ebyo bilôrho birhâli byo biguma. ¹² Omwo rhwali mwali mwana muguma muhebraniya, ali mwambali w'omurhambo w'abalâlizi. Rhwâmushambâlira ebilôrho birhu, arhuhugûlirabyo. ¹³ Byanacibâ nk'oku anarhubwiraga: niono Faraoni anshubiza omu mukolo gwani, naye owirhu amanikwa.» ¹⁴ Faraoni arhumiza mpu balêrhe Yozefu. Banacimurhenza duba duba omu mpamikwa. Amômwa , arhola yindi yindi myambalo, aja emwa Faraoni. ¹⁵ Faraoni abwira Yozefu, erhi: «Nalôsire ecilôrho ci ntaye ohashir'icimpugûlira, ci nayumvirhe bakuderha mpu erhi wankayumva ecilôrho erhi wanacihûgwire.» ¹⁶ Yozefu ashuzá Faraoni amubwira, erhi: «Ntali cici, cikwone Nyamuzinda yene ye washuzá Faraoni.» ¹⁷ Faraoni abwira Yozefu, erhi: «Omu cilôrho cani, nali nka nyimanzire oku burhambi bwa Nili. ¹⁸ Omu lwishi mwanacinyonyôka nkafu nda nyinjija na ntweđu, zarhondêra zakera omu cibingu. ¹⁹ Enyuma Iy'aho, ala oku zindi nda zanyonyôka za mihorha, mbî-mbî zirhankalolwakwo kabirhi, zinali mporho-mporho; ntag'ibona enkafu mbi nka ziryá omu cihugo c'e Misiri coshi. ²⁰ Ziryá nkafu mporho-mporho zamirangusa ziryá nda ntanzi, ziryá ntweđu. ²¹ Zablre zamazimirangusa na ntaye wankamariyire oku zazimizire, bulyala obubî bwazo burhanzi bwo zanayorhîne. Aho nasinsimuka. ²² Nashub'ibona ecindi cilôrho: Mihuli nda yanacyîna oku karhi kaguma, yali minjinja enashomekîre. ²³ Kandi kwayâna yindi nda egokombire enababusire n'empûsi y'emwenê. ²⁴ Erya mihuli egokombire yamirangusa erya yabo mihuli nda yali minja. Nashambâlira abashonga okwo ci ntaye wakumpugûlîre.» ²⁵ Yozefu abwira Faraoni, erhi: «Ecilôrho ca Faraoni cinali ciguma. Nyamuzinda anamanyisize Faraoni omuhigo alâlire okujira. ²⁶ Ezo nkafu nda nyinja ziyerekîne myaka nda; n'emihuii nda minjinja nayo eyerekine myaka nda. Ciri cilôrho ciguma. ²⁷ Enkafu nda mporho-mporho na mbî-mbî, zanyonyôkaga enyuma Iy'ezabo, ziyerekîne myaka nda kuguma n'eyo mihuli nda egokombire enababusire n'empûsi y'emwenê, kwo kuderha oku habâ myaka nda ya cizombo. ²⁸ Kwo nshuba nabwira Faraoni; Nyamuzinda anamanyisize Faraoni bicî alâlire okujira: ²⁹ Ala oku hâyisha myaka nda y'okubêrwa n'okuluza ebiryo omu cihugo coshi c'e Misiri. ³⁰ Kandi hanakulikira myaka nda ya cizombo, banayibagira obwo buhirhi bwoshi omu Misiri, ishali Iyanamalîra ecihugo. ³¹ Barhacimanye ciru erhi obuhirhi bwali omu cihugo; eco cizombo cinene cayisha omu cihugo cayiyibagiza, bulya cabâ cidârhi. ³² N'akaba eco cilôrho cayishîre Faraoni kabirhi kuli kuderha oku Nyamuzinda bwenêne anahizire ntyo, n'oku arharham'ikujire. ³³ Kukwanine Faraoni alonze omuntu ogwerhe oburhimanya n'amakengu, amujire murhambo omu cihugo c'e Misiri. ³⁴ Faraoni ajire anayimanze abarhindisi omu cihugo, arhegeke entûlo y'ecihimbi ca kasharhu c'emburho zamasarûlwa omu cihugo ngasi mwaka muli eyo myaka y'obuhirhi. ³⁵ Babîke ebirîbwa muli eyi myaka minja y'obuhirhi yayisha. Faraoni arhegeke balundike engano, n'omu ngasi lugo kwo nakwo, balundike ebirîbwa banabilange bwinja. ³⁶ Ebyo biryo guligi muhako gw'ecihugo oku kulinga eyo myaka nda y'ecizombo yayisha omu cihugo c'e Misiri, na ntyo ecihugo cirhacife n'ecizombo.»

Yozefu ahabwa oburhegesi

³⁷ Ako kanwa kâsimisa Faraoni bwenêne boshi n'abarhambo bage. ³⁸ Faraoni abwira abambali, erhi:

«Ka rhwankacibona owundi muntu olimwo omûka gwa Nyamuzinda aka oyu?»³⁹ Faraoni abwira Yozefu, erhi: «Nk'oku Nyamuzinda anakumanyisize ebi byoshi, nta wundi muntu ogwerhe oburhimanya n'amakengu oli okâwe.⁴⁰ Wekola warhegeka akarhwabwami n'olubaga lwani lwoshi lwayumva irhegeko lyawe, entebe y'obwami yone nkulushire.»⁴¹ Faraoni abwira Yozefu, erhi: «Obwinage obwo oku namakuyimika murhambo omu cihugo ca Misiri coshi.»⁴² Faraoni anacihogola olugondo lwali e kuboko kwage oluhira ekuboko kwa Yozefu. Amuyambisa emishangi y'ecitâni, anamuyambisa omugufu gw'amasholo omu igosi.⁴³ Anacimushonesha oku ngâlè yage yali ya kabirhi omu ngâlè zage banaja bayâma embere zage, mpu: «Mucilange». Ntyo kwo Yozefu ayimisirwe omu cihugo c'e Misiri coshi.⁴⁴ Obwo Faraoni abwira Yozefu, erhi: «Niono nie Faraoni, orhali we nta wundi waderhaga mpu afunyûla okuboko erhi okugulu omu cihugo coshi c'e Misiri.»⁴⁵ Faraoni ayîrika Yozefu izino Iya Safunati-Panea, amuhà n'omukazi izîno lyage ye Asinati mwali wa Potifari, mudâhwa wa Oni. Yozefu akanya aja arhangula ecihugo c'e Misiri.⁴⁶ Yozefu ali agwerhe myaka makumi asharhu ago mango ajâga embere za Faraoni, mwami w'e Misiri. Anacirhenga omu masu ga Faraoni aja agera omu cihugo c'e Misiri coshi.⁴⁷ Ecihugo càyêra bwinja bwenêne erya myaka nda y'obuhirhi.⁴⁸ Yozefu akaz'ilunda ebiryo muli eyo myaka nda y'obuhirhi omu cihugo c'e Misiri. Aja alunda omu ngasi lugo lwanakâbîka ebiryo by'omu mashwa galuli eburhambi.⁴⁹ Yozefu alunda engano, yaluga nka mushenyi gw'omu nyaja, ciru baleka okuganja erhi yamarhaluka ngasi lugero.⁵⁰ Embere omwaka murhanzi gw'ecizombo guyîshe erhi Yozefu akola agwerhe bagala babirhi baburhagwa na Asinati mwali wa Potifari, mudâhwa wa Oni.⁵¹ Enfula Yozefu ayiyirika izîno Iya Menashè, bulya, gwarhi yene: «Nyamuzinda ampîre okuyibagira amalibûko gani goshi n'omulala gwa larha gwoshi.»⁵² Owa kabirhi amuyirika izino Iya Efrayimu, erhi: «Bulya Nyamuzinda ampêrîre iburha omu cihugo nâli narhindibukira.»⁵³ Erhi erya myaka nda y'obuhirhi bwali e Misiri egera,⁵⁴ nayo erya myaka nda y'ecizombo yarhangira okuyisha nk'oku Yozefu anababwiraga. Ecizombo cazuka omu bihugo byoshi, ci kwone omu cihugo ca Misiri mwoshi, ebiryo mwo byâli.⁵⁵ Cázinda ecihugo c'e Misiri naco càrhangira okuyumva ishali n'olubaga lwalakira emunda Faraoni ali mpu aluhe eci lwalya. Obwo Faraoni anacibabwira, erhi: «Muje emunda Yozefu ali, mujire nk'oku akanababwira.»⁵⁶ Ishali lyâli lidârhabîre omu igulu lyoshi. Yozefu ahamûla enguli zalimwo engano zoshi aguliza Abanyamisiri engano; ci ishali nalyo lyanahangaza omu cihugo c'e Misiri.⁵⁷ Abantu bakaz'irhenga omu bindi bihugo byoshi by'igulu bakâyisha e Misiri bal'igulira Yozefu engano bulya ishali lyali likalihire bwenêne omu igulu lyoshi.

Genesis 41: 1

יְהִי מִקֶּץ שְׁנָתַיִם: יָמִים וּפְרָעָה חֹלֶם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל-הַיָּאֵר: 2 וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מֵרָאָה וּבְרִיאַת בָּשָׂר וּתְרַעֲנָה בְּאֶחָד: 3 וְהִנֵּה שֶׁבַע פְּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלֹת אַחֲרֵיהֶן מִן-הַיָּאֵר רְעוֹת מֵרָאָה וְדִקְרוֹת בָּשָׂר וְתַעֲמֻדָּנָה אֶצֶל הַפְּרוֹת עַל-שִׁפְתַּי הַיָּאֵר: 4 וְתֹאכְלֶנָּה הַפְּרוֹת רְעוֹת הַמֵּרָאָה וְדִקְרוֹת הַבָּשָׂר אֶת שֶׁבַע הַפְּרוֹת: 5 יְפִי שֶׁבַע הַפְּרוֹת וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים עֹלֹת בְּקִנְיָה אֶחָד בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: 6 וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים דִּקְרוֹת וְשִׂדְפוֹת קִדְּיִם צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: 7 וְתֹבֵלְעֶנָּה הַשְּׂבָלִים הַדִּקְרוֹת אֶת שֶׁבַע הַשְּׂבָלִים הַבְּרִיאוֹת וְהַמִּלְאוֹת וַיִּקְּץ פְּרָעָה וְהִנֵּה חִלּוֹם: 8 וַיְהִי בְּבִקְרָה וּתְפֹעֶם רִחוּ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-חֹרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת-כָּל-חֲכָמָיָה וַיֹּסֶף פְּרָעָה לָהֶם אֶת-חִלְמוֹ וַאֲיִן-פִּוְתֵר אוֹתָם לְפְרָעָה: 9 וַיִּדְבֹּר שֵׁר הַמְּשָׁקִים אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת-חֲטָאֵי אֲנִי מִזְכִּיר הַיּוֹם: 10 פְּרָעָה קִצְף עַל-עַבְדָּיו וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שֵׁר הַאֲפִים: 11 וַיִּחַלְמֶה חִלּוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפָתְרוֹן חִלְמוֹ חִלְמוֹ: 12 וַשֵּׁם אֹתָנוּ גֵּעַר עַבְרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנֹסֶפֶר-לִי וַיִּפְתְּרֵנוּ אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּגְלַח וַיַּחֲלֵף שְׁמֵלֵתוֹ וַיֵּבֵא אֶל-פְּרָעָה: 13 וַיְהִי כֹאֲשֶׁר פְּתַרְלָנוּ כֵּן הָיָה אֹתִי הַשֵּׁב עַל-כִּפְּי וְאֹתוֹ תֵּלָה: 14 וַיִּשְׁלַח פְּרָעָה וַיִּקְרָא אֶת-יוֹסֵף וַיְרִיחֵהוּ מִן-הַבּוֹר וַיַּחֲלֵף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר לֵאמֹר תִּשְׁמַע חִלּוֹם לְפָתְרָתוֹ: 15 וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר בְּלַעֲדֵי אֱלֹהִים: 16 וַיֵּעַן יוֹסֵף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנָּגַי עֹמֵד עַל-שִׁפְתַּי הַיָּאֵר: 17 וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאוֹת בָּשָׂר וְיִפְתַּ תָּאֵר וּתְרַעֲנָה בְּאֶחָד: 18 וְהִנֵּה שֶׁבַע פְּרוֹת אַחֲרוֹת דְּלוֹת וְרְעוֹת תָּאֵר מֵאֵד וְרִקְרוֹת בָּשָׂר לֹא-רִאִיתִי כַהֲנָה בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם לְרַע: 19 וְתֹאכְלֶנָּה הַפְּרוֹת וְתִרְעֹת וְהִרְעוֹת אֶת שֶׁבַע הַפְּרוֹת הַרְאִישׁוֹת הַבְּרִיאַת: 20 וְתֹבֵלְעֶנָּה הַפְּרוֹת וְהַמִּלְאוֹת וַיִּקְּץ פְּרָעָה וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-חֹרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת-כָּל-חֲכָמָיָה וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שֵׁר הַאֲפִים: 21 וַיִּחַלְמֶה חִלּוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפָתְרוֹן חִלְמוֹ חִלְמוֹ: 22 וַשֵּׁם אֹתָנוּ גֵּעַר עַבְרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנֹסֶפֶר-לִי וַיִּפְתְּרֵנוּ אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּגְלַח וַיַּחֲלֵף שְׁמֵלֵתוֹ וַיֵּבֵא אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר בְּלַעֲדֵי אֱלֹהִים: 23 וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנָּגַי עֹמֵד עַל-שִׁפְתַּי הַיָּאֵר: 24 וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: 25 וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים דִּקְרוֹת וְשִׂדְפוֹת קִדְּיִם צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: 26 וְתֹבֵלְעֶנָּה הַפְּרוֹת וְהַמִּלְאוֹת וַיִּקְּץ פְּרָעָה וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-חֹרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת-כָּל-חֲכָמָיָה וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שֵׁר הַאֲפִים: 27 וַיִּחַלְמֶה חִלּוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפָתְרוֹן חִלְמוֹ חִלְמוֹ: 28 וַשֵּׁם אֹתָנוּ גֵּעַר עַבְרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנֹסֶפֶר-לִי וַיִּפְתְּרֵנוּ אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּגְלַח וַיַּחֲלֵף שְׁמֵלֵתוֹ וַיֵּבֵא אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר בְּלַעֲדֵי אֱלֹהִים: 29 וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנָּגַי עֹמֵד עַל-שִׁפְתַּי הַיָּאֵר: 30 וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: 31 וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים דִּקְרוֹת וְשִׂדְפוֹת קִדְּיִם צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: 32 וְתֹבֵלְעֶנָּה הַפְּרוֹת וְהַמִּלְאוֹת וַיִּקְּץ פְּרָעָה וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-חֹרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת-כָּל-חֲכָמָיָה וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שֵׁר הַאֲפִים: 33 וַיִּחַלְמֶה חִלּוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפָתְרוֹן חִלְמוֹ חִלְמוֹ: 34 וַשֵּׁם אֹתָנוּ גֵּעַר עַבְרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנֹסֶפֶר-לִי וַיִּפְתְּרֵנוּ אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּגְלַח וַיַּחֲלֵף שְׁמֵלֵתוֹ וַיֵּבֵא אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר בְּלַעֲדֵי אֱלֹהִים: 35 וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנָּגַי עֹמֵד עַל-שִׁפְתַּי הַיָּאֵר: 36 וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: 37 וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים דִּקְרוֹת וְשִׂדְפוֹת קִדְּיִם צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: 38 וְתֹבֵלְעֶנָּה הַפְּרוֹת וְהַמִּלְאוֹת וַיִּקְּץ פְּרָעָה וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-חֹרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת-כָּל-חֲכָמָיָה וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שֵׁר הַאֲפִים: 39 וַיִּחַלְמֶה חִלּוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפָתְרוֹן חִלְמוֹ חִלְמוֹ: 40 וַשֵּׁם אֹתָנוּ גֵּעַר עַבְרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנֹסֶפֶר-לִי וַיִּפְתְּרֵנוּ אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּגְלַח וַיַּחֲלֵף שְׁמֵלֵתוֹ וַיֵּבֵא אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר בְּלַעֲדֵי אֱלֹהִים: 41 וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנָּגַי עֹמֵד עַל-שִׁפְתַּי הַיָּאֵר: 42 וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: 43 וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים דִּקְרוֹת וְשִׂדְפוֹת קִדְּיִם צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: 44 וְתֹבֵלְעֶנָּה הַפְּרוֹת וְהַמִּלְאוֹת וַיִּקְּץ פְּרָעָה וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-חֹרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת-כָּל-חֲכָמָיָה וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שֵׁר הַאֲפִים: 45 וַיִּחַלְמֶה חִלּוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפָתְרוֹן חִלְמוֹ חִלְמוֹ: 46 וַשֵּׁם אֹתָנוּ גֵּעַר עַבְרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנֹסֶפֶר-לִי וַיִּפְתְּרֵנוּ אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּגְלַח וַיַּחֲלֵף שְׁמֵלֵתוֹ וַיֵּבֵא אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר בְּלַעֲדֵי אֱלֹהִים: 47 וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנָּגַי עֹמֵד עַל-שִׁפְתַּי הַיָּאֵר: 48 וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: 49 וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים דִּקְרוֹת וְשִׂדְפוֹת קִדְּיִם צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: 50 וְתֹבֵלְעֶנָּה הַפְּרוֹת וְהַמִּלְאוֹת וַיִּקְּץ פְּרָעָה וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-חֹרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת-כָּל-חֲכָמָיָה וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שֵׁר הַאֲפִים: 51 וַיִּחַלְמֶה חִלּוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפָתְרוֹן חִלְמוֹ חִלְמוֹ: 52 וַשֵּׁם אֹתָנוּ גֵּעַר עַבְרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנֹסֶפֶר-לִי וַיִּפְתְּרֵנוּ אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּגְלַח וַיַּחֲלֵף שְׁמֵלֵתוֹ וַיֵּבֵא אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר בְּלַעֲדֵי אֱלֹהִים: 53 וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנָּגַי עֹמֵד עַל-שִׁפְתַּי הַיָּאֵר: 54 וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: 55 וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים דִּקְרוֹת וְשִׂדְפוֹת קִדְּיִם צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: 56 וְתֹבֵלְעֶנָּה הַפְּרוֹת וְהַמִּלְאוֹת וַיִּקְּץ פְּרָעָה וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-חֹרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת-כָּל-חֲכָמָיָה וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שֵׁר הַאֲפִים: 57 וַיִּחַלְמֶה חִלּוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפָתְרוֹן חִלְמוֹ חִלְמוֹ: 58 וַשֵּׁם אֹתָנוּ גֵּעַר עַבְרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנֹסֶפֶר-לִי וַיִּפְתְּרֵנוּ אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּגְלַח וַיַּחֲלֵף שְׁמֵלֵתוֹ וַיֵּבֵא אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר בְּלַעֲדֵי אֱלֹהִים: 59 וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנָּגַי עֹמֵד עַל-שִׁפְתַּי הַיָּאֵר: 60 וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: 61 וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים דִּקְרוֹת וְשִׂדְפוֹת קִדְּיִם צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: 62 וְתֹבֵלְעֶנָּה הַפְּרוֹת וְהַמִּלְאוֹת וַיִּקְּץ פְּרָעָה וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-חֹרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת-כָּל-חֲכָמָיָה וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שֵׁר הַאֲפִים: 63 וַיִּחַלְמֶה חִלּוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפָתְרוֹן חִלְמוֹ חִלְמוֹ: 64 וַשֵּׁם אֹתָנוּ גֵּעַר עַבְרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנֹסֶפֶר-לִי וַיִּפְתְּרֵנוּ אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּגְלַח וַיַּחֲלֵף שְׁמֵלֵתוֹ וַיֵּבֵא אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר בְּלַעֲדֵי אֱלֹהִים: 65 וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנָּגַי עֹמֵד עַל-שִׁפְתַּי הַיָּאֵר: 66 וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: 67 וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים דִּקְרוֹת וְשִׂדְפוֹת קִדְּיִם צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: 68 וְתֹבֵלְעֶנָּה הַפְּרוֹת וְהַמִּלְאוֹת וַיִּקְּץ פְּרָעָה וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-חֹרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת-כָּל-חֲכָמָיָה וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שֵׁר הַאֲפִים: 69 וַיִּחַלְמֶה חִלּוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפָתְרוֹן חִלְמוֹ חִלְמוֹ: 70 וַשֵּׁם אֹתָנוּ גֵּעַר עַבְרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנֹסֶפֶר-לִי וַיִּפְתְּרֵנוּ אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּגְלַח וַיַּחֲלֵף שְׁמֵלֵתוֹ וַיֵּבֵא אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר בְּלַעֲדֵי אֱלֹהִים: 71 וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנָּגַי עֹמֵד עַל-שִׁפְתַּי הַיָּאֵר: 72 וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: 73 וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים דִּקְרוֹת וְשִׂדְפוֹת קִדְּיִם צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: 74 וְתֹבֵלְעֶנָּה הַפְּרוֹת וְהַמִּלְאוֹת וַיִּקְּץ פְּרָעָה וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-חֹרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת-כָּל-חֲכָמָיָה וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שֵׁר הַאֲפִים: 75 וַיִּחַלְמֶה חִלּוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפָתְרוֹן חִלְמוֹ חִלְמוֹ: 76 וַשֵּׁם אֹתָנוּ גֵּעַר עַבְרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנֹסֶפֶר-לִי וַיִּפְתְּרֵנוּ אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּגְלַח וַיַּחֲלֵף שְׁמֵלֵתוֹ וַיֵּבֵא אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר בְּלַעֲדֵי אֱלֹהִים: 77 וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנָּגַי עֹמֵד עַל-שִׁפְתַּי הַיָּאֵר: 78 וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: 79 וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים דִּקְרוֹת וְשִׂדְפוֹת קִדְּיִם צִמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: 80 וְתֹבֵלְעֶנָּה הַפְּרוֹת וְהַמִּלְאוֹת וַיִּקְּץ פְּרָעָה וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-חֹרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת-כָּל-חֲכָמָיָה וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֵׁר הַטְּבָחִים אֹתִי וְאֶת שֵׁר הַאֲפִים: 81 וַיִּחַלְמֶה חִלּוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפָתְרוֹן חִלְמוֹ חִלְמוֹ: 82 וַשֵּׁם אֹתָנוּ גֵּעַר עַבְרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנֹסֶפֶר-לִי וַיִּפְתְּרֵנוּ אֶת-חִלְמוֹתֵינוּ וַיִּגְלַח וַיַּחֲלֵף שְׁמֵלֵתוֹ וַיֵּבֵא אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר בְּלַעֲדֵי אֱלֹהִים: 83 וַיֹּסֶף אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנָּגַי עֹמֵד עַל-שִ

יוסף וילגש אתו בגדי־שש וישם רבד הזהב על־צוארו: 43 וירכב אתו במרכבת המשנה אשר־לו ויקראו לפניו אברה ונתנו אתו על כל־אָרץ מצרים: 44 ויאמר פרעה אל־יוסף אני פרעה ובלעדיך לא־יִרְאֶיךָ אִישׁ אֶת־יְדֹוֹ וְאֶת־רַגְלֶיךָ בְּכָל־אָרֶץ מִצְרַיִם: 45 ויקרא פרעה שם־יוסף צִפְנֵת פַּעֲנֵחַ וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־אֶסְנֹת בַּת־פּוֹטִיפָרַע כֹּהֵן אֵן לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל־אָרֶץ מִצְרַיִם: 46 ויוסף בן־שְׁלִשִׁים שָׁנָה בָּעָמְדוֹ לִפְנֵי פַרְעֹה מִלֶּךְ־מִצְרַיִם וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי פַרְעֹה וַיַּעֲבֹר בְּכָל־אָרֶץ מִצְרַיִם: 47 וַתַּעַשׂ הָאָרֶץ בְּשָׁבַע שָׁנֵי הַשָּׁבַע לְקַמְצִים: 48 וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־אֲכָלוֹ שָׁבַע שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאָרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֵּן־אֶכָּל בְּעָרִים אֲכָל שְׂדֵה־הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֶיהָ נָתַן בְּתוֹכָהּ: 49 וַיִּצְבֹּר יוֹסֵף בָּר כְּחֹל הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד עַד כִּי־חִדַּל לִסְפֹּר כִּי־אֵין מִסְפָּר: 50 וּלְיוֹסֵף יָלַד שְׁנֵי בָנִים בְּטָרַם תְּבוֹא שְׁנַת הַרְעָב אֲשֶׁר יִלְדֶה־לוֹ אֶסְנֹת בַּת־פּוֹטִיפָרַע כֹּהֵן אֵוֹן: 51 וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת־שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה כִּי־נִשְׁנֵי אֱלֹהִים אֶת־כָּל־עַמְלִי וְאֶת כָּל־בֵּית־אָבִי: 52 וְאֶת שֵׁם הַשְּׁנִי קָרָא אֶפְרַיִם כִּי־הִפְרִנִי אֱלֹהִים בְּאָרֶץ עֲנִי: 53 וַתִּכְלְיֵנָה שְׁבַע שָׁנֵי הַשָּׁבַע אֲשֶׁר הָיָה בְּאָרֶץ מִצְרַיִם: 54 וַתַּחֲלִינָה שְׁבַע שָׁנֵי הַרְעָב לְבֹא כְּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיְהִי רָעַב בְּכָל־הָאָרְצוֹת וּבְכָל־אָרֶץ מִצְרַיִם הָיָה לֶחֶם: 55 וַתִּרְעַב כָּל־אָרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־פַּרְעֹה לֵאמֹר פַּרְעֹה לְכָל־מִצְרַיִם לְכוּ אֶל־יוֹסֵף אֲשֶׁר־יֹאמַר לָכֵם תַּעֲשׂוּ: 56 וַהֲרַעֲב הָיָה עַל כָּל־פְּנֵי הָאָרֶץ וַיִּפְתַּח יוֹסֵף אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּהֶם וַיִּשְׁבֹּר לְמִצְרַיִם וַיַּחֲזַק הָרַעֲב בְּאָרֶץ מִצְרַיִם: 57 וְכָל־הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרַיִם לְשִׁבֹר אֶל־יוֹסֵף כִּי־חִזַּק הָרַעֲב בְּכָל־הָאָרֶץ:

42

Bene wabo Yozefu bamubugana e Misiri obwa burhanzi

¹ Yakobo erhi àbona oku e Misiri eri engano y'okugula, abwira abanabage, erhi: «Cirhumire muli aho mwakàlolanakwo kwonene?» ² Nayumvirhe bambwira oku e Misiri eri engano y'okukaguzi. Bungulukiragi yo ninyu mujigula kuli eyo ngano y'eyo munda Iyo rhulama rhulek'ifà. ³ Bakulu ba Yozefu ikumi banacibunguluka bakola bajigula engano e Misiri. ⁴ Ci kwonene Binyamini, mulumuna wa Yozefu, Yakobo arhamurhumaga haguma n'abandi bulya akazag'iderha, erhi: «Kurhakwanini ajekwo obuhanya». ⁵ Bene Israheli banaciyisha omu kalundo k'abandi bakola bajag'igula nabo engano bulya ecizombo câli cidarhi bwenêne omu cihugo c'e Kanani. ⁶ Yozefu erhi agwerhe buhashe bunji omu cihugo, ye wakazag'iguliza olubaga lwoshi engano. Bene wabo Yozefu bayisha, bafukamiriza embere zage, obusu bwahwera oku idaho. ⁷ Yozefu erhi abona bakulu bage, ayirukira abarhimanya, ci acijira nka muntu orhayimbanwa nabo, abadôsa n'obukali. Abadôsa, erhi: «Ngani mwarhenga?» Nabo banacishuza mpu: «Rharhenga omu cihugo c'e Kanani rhul'igula ebiryo». ⁸ Ntyo, Yozefu amanyirira bakulu bage ci bohe barhamumanyiriraga. ⁹ Yozefu akengêra birya bilôrho alôrhaga kuli bo anacibabwira, erhi: «Mw'oyu muli ndolêrezi, muyishir'ihengûza ngahi ecihugo cirhu cankarhungânirwa.» ¹⁰ Banacilahira, mpu: «Nanga, nnamwirhu. Bambali bawe bayishaga mpu bagule ebiryo. ¹¹ Rhweshi rhuli bagala ba mushamuka muguma, rhurhabesha, bambali bawe zirhali ndolêrezi.» ¹² Naye abashuza, erhi: «Nanga mul'ilola ngahi mwankarhungânira ecihugo.» ¹³ Bamushuza, mpu: «Bambali bawe bali ikumi na babirhi, boshi balondana, boshi baburhwa n'ishe muguma, ayubaka omu cihugo c'e Kanani: Omuziba gwirhu gwo gwasigire bo na larha, hali na muguma orhacihabà.» ¹⁴ Yozefu ashubiza ababwira, erhi: «Nk'oku nanamubwiraga, muli ndolêrezi.» ¹⁵ Alagi eci mwanerekamwo oku murhali zo: Ye ndahire Faraoni, mukarhenga hano n'oyo mulumuna winyu arhaciyisha! ¹⁶ Murhume muguma muli mwe agend'ilonza oyo mulumuna winyu; n'abandi basigala bashwekwa. Rhwayeshûla ebinwa binyu n'okwo kwammanyisa erhi okwo mudesire kwo kunali. N'akaba arhali ntyo, ye ndahire Faraoni, ntabe munali ndolêrezi!» ¹⁷ Abahugira boshi omu mpamikwa nsiku isharhu. ¹⁸ Erhi kugera nsiku isharhu, Yozefu ababwira, erhi: «Alagi oku mwajira Iyo mulama, bulya niono ndi muntu orhinya Nyamuzinda: ¹⁹ Akaba murhabêsha, mwene winyu muguma asigale hano omu mpamikwa; n'abandi bagende, bahêkere emilala yinyu engano elagirirekwo. ²⁰ Mugend'indêrhera oyo mulumuna winyu: na ntyo nanamanya erhi ebinwa binyu birahli bya bunywesi, na ntyo murhacife.» Bajira kulya. ²¹ Bâbwirana bone na bone, mpu: «Amabi rhwajiriraga mulumuna wirhu go garhudwirhire obu buhane, akazâg'ilaka erhi arhuhûna obwonjo, rhurhanamuyumvaga. Co cirhumire bunu buhanya burhujakwo.» ²² Rubeni ababwira, erhi: «Yagi, ka ntabubwiraga nti murhahiraga mukajirira omwana okubi? Murhananyumvaga, rhwono rhwadôsibwa omuko gwage.» ²³ Barhamanyaga oku Yozefu adwirhe abayumva, bulya aha karhi kage nabo hâli omubwiriza. ²⁴ Aciyegûla kulibo, aj'ilaka. Oku bundi ashubira emunda bali, abaderheza; abarhòlamwo Simoni, amushwekesa erhi banabona.

Bene Yakobo bashubira e Kanani

²⁵ Yozefu arhegeka mpu babumbe enshoho zabo ngano, mpu banahire enfaranga za ngasi muguma, omu nshoho yage, banabashanire olwiko lw'enjira. Babajirira ntyo. ²⁶ Baheba erya ngano oku ndogomi zabo bagenda. ²⁷ Ci , erhi bahika aha bahandaga bwamayiraho, muguma muli bo ashanûla enshoho yage mpu ahe endogomi yage ebi yâlya, abona enfaranga zage ziri omu munwa gw'enshoho yage y'engano. ²⁸ Anacibwira bene wabo, erhi: «Bàngalulîre enfaranga, z'ezi omu nshoho y'engano!» Boshi barhemuka omurhima. Balolanakwo banageramwo omusisi, mpu: «Kwo kurhi oku Nyamuzinda

bundi Yuda abwira îshe Israheli, erhi: «Leka omwana ayîshe rhugende rhweshi. Leka rhugende, rhurhôle enjira yirhu lyo rhucira rhulek'ifâ, rhwe na nawe n'engabo zirhu.⁹ Niono ncîbarhuzize ye, akajira oku abâ nie wadôsa. Akaba ntakugaluliri ye, akaba ntamushubizizi omu malanga gawe, onanjire mwisi embere zawe ensiku zoshi.¹⁰ Bulya nka rhurhalegereraga ntya rhinga rhwamagaluka kabirhi!»¹¹ Oku bundi îshe Israheli ababwira, erhi: «Akaba ntyo, alagi oku mwajira: Mushane ecishêgo ca ngasi binja binabâ muno cihugo, muhêkere oyôla mulume lube lwo luhembo mumudwirhire. Mugavu musungunu, bûci busungunu, nshangi nsungunu, nshisho nsungunu n'obukù.¹² Mushub'irhôla ezindi nfaranga, muhêke n'enfaranga mwashangaga bahizire omu kanwa k'enshoho zinyu z'engano: nkaba kwâli kuyibagira.¹³ Rhôlagi mulumuna winyu mugende, mushubire emunda oyo mulume ali.¹⁴ Nnâmahanga amujire murhone emw'oyo mulume, anamuleke mugalukane owinyu haguma na Benyamini. Niono, akaba kuherwa naherwa n'abana, mulekage nnamperwe!»

Okubuganana aha mwa Yozefu

¹⁵ Abalume banacirhôla lulya luhembo, n'ensaranga marhu abirhi abirhi haguma na Benyamini, balikûla, bayandagalira e Misiri, baja embere za Yozefu.¹⁶ Erhi Yozefu ababona bali boshi na Binyamini, abwira ecibwindi cage, erhi: «Ohêke abo bantu omu nyumpa, obâge cintu ciguma onacirheganye bulya aba bantu balya haguma nani hano mûshi aha izûba-karhî.»¹⁷ Nyamulume ajira nk'oku Yozefu anamurhegekaga, anacihêka balya bantu omu nyumpa ya Yozefu.¹⁸ Bayumva obwôba bw'okubona babahêka emwa Yozefu, baderha, mpu: «Zirya nfaranga zâli zigusire olundi lusiku omu nshoho zirhu zo zamarhuma barhuhêka eyi. Balonza okuyish'irhugorha, barhugwarhe, banarhuhêke buja rhwe na endogomi zirhu.»¹⁹ Bayegêra cirya cibwindi ca Yozefu, bamubwirira aha luso lw'enyumpa, mpu:²⁰ «Orhubabalire waliha, rhukola rhurhazir'ija eno bundi, erhi rhul'igula ebiryo,²¹ omu njira y'okushubira emwirhu erhi rhuhika aha rhwâli rhwalâla, rhwashanûla enshoho zirhu rhwabugana enfaranga za ngasi muguma ziri aha munwa gw'enshoho yage, zâli zirya nfaranga zirhu zonene omubale n'obuzirbu bwazo, zo zino rhukola rhugalukine.²² Rhudwirhe n'ezindi nfaranga z'okugula ebiryo. Rhurhamanyiri ndi wajâga ayômeka enfaranga zirhu omu mizigo yirhu.»²³ Abashuza erhi: «Murhûle murhayobohaga! Nyamuzinda winyu, Nyamuzinda wa sho ye wamuhiriraga obuhirhi omu nshoho z'engano. Ensaranga zinyu bazimpîre». Anaciyisha abadwirhire Simoni.²⁴ Olya murhumisi erhi aba amabahisa omu nyumpa ya Yozefu, abahêreza amishi, nabo banacikalaba amagulu; n'endogomi zabo azihêreza obwasi.²⁵ Barheganya entûlo yabo y'omunkwa erhi banadwirhe balinga oku Yozefu ayisha muli ogwo mûshi. Bâli bamanyisibwa oku ho bayikulira aho.²⁶ Erhi Yozefu ahika aha mwage, bamuhêkera entûlo bâli badwirbe. Bafukamiriza bahwera oku idaho embere zage.²⁷ Abalamusa bwinja, anabadosa, erhi: «Olya sho w'omushosi mwambwiraga ka naye azibuhire? Ka ho acibâ?»²⁸ Bamushuza mpu: «Mwambali wawe Larha azibuhire; ho acibâ». Bayunama bafukamiriza.²⁹ Yozefu ayinamula amasu, abona Binyamini, ye mulumuna oburhwa na nnina; aderha, erhi: «Ka ye mulumuna winyu mwambwiraga oyu?» Ashubiza ederha erhi: «Nyamuzinda akugishe mwana wani!».³⁰ Oku bundi Yozefu ahuluka duba-duba omu kubona omulumuna, ecifufu camugwarha, ayumva emirenge yamuyisha omu masu: aja omu mwage, aj'ilakiramwo.³¹ Erhi aba amageza amishi ebusu, ahuluka, acihangâna, ayôrha nka ntako abîre, arhegeka, erhi: «Lerhagi ebiryo.»³² Bamuhirira ebiryo hago hago, na bene wabo nabo babahirira ebiryo hago hago n'Abanyamisiri balîra haguma naye, nabo babahirira hago hago; bulya Abanyamisiri barhankalira haguma n'Abayahudi: kwanabâ kuhemuka emw'Abanyamisiri.³³ Batamala embere zage, kurhondêrera oku nfulâ nk'oku ecikono cage c'obunya-nfula cinahûnyire; n'omurho kulusha abandi kulya amaburhwa gabo ganali; boshi bakâlolanakwo banazânwa.³⁴ Aderha obwo mpu babahêkerekwo birya biryo byali omu cisha cage, mpu banababegere olukengwa, Benyamini yehe mpu bamubegere karhanu kalushire aka ababo. Banywêra haguma banasîma bwenêne.

Genesis 43: 1

והרעב כבד בארץ: 2 ויהי כאשר כלו לאכל את-השֶׁבֶר אשר הביאו ממצרים ויאמר אליהם שבו שברו-לנו מעט-אכל: 3 ויאמר אליו יהודה לאמר העד העד בְּנו האיש לאמר לא-תראו פני בלתי אחיכם אתכם: 4 אם-ישך משלח את-אחינו אתנו נודה ונשברה לה אכל: 5 ואם-אינך משלח לא נגד כִּי-האיש אמר אלינו לא-תראו פני בלתי אחיכם אתכם: 6 ויאמר ישראל למה הרעתם לי להגיד לאיש העוד לכם אח: 7 ויאמרו שאול שאל-האיש לנו ולמולדתנו לאמר העוד אביכם חל ה'יש לכם אחונגד-לו עלי-פי הדברים האלה הידוע גֹדַע כִּי יאמר הורידו את-אחיכם: 8 ויאמר יהודה אל-ישראל אביו שלחה הנער אתי ונקומה ונלכה ונחיה ולא נמות גם-אנחנו גם-אתה גם-טפנו: 9 אֲנֹכִי אֶעֱרְבֶנּוּ מִיָּדִי תִבְקָשׁנוּ אִם-לֹא הִבִּיאֲתוּ אֵלַי וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְהִטַּאתִי לְךָ כָּל-הַיָּמִים: 10 כִּי לֹא־הִתְמַהֵמְהֵנוּ כִּי-עַתָּה שָׁבְנוּ זֶה פַעַמַּיִם: 11 ויאמר אליהם ישראל אביהם אִם-כֵּן אִפּוֹא זֹאת עֲשׂוּ קָרוֹ מִזְמַרְת הָאָרֶץ בְּכֻלְכֶם וְהוֹרִידוּ אִישׁ מִנְחָה מֵעֵט צֶרֶךְ וּמֵעַט דָּבָשׁ נְכֹאת וְלֹט בְּטָנִים וְשִׁקְדִים: 12 וְכֹסֶף מִשְׁנֵה קָחוּ בְיַדְכֶם וְאֶת-הַכֹּסֶף הַמוֹשֵׁב בְּפִי אִמְתַּחֲתִיכֶם תִּשְׂבּוּ בְיַדְכֶם אֲוִלִּי מִשְׁגָּה הוּא: 13 וְאֶת-אֲחֵיכֶם קָחוּ וְקוּמוּ שׁוּבוּ אֶל-הָאִישׁ: 14 וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רִחְמִים לְפָנֶי הָאִישׁ וְשַׁלַּח לָכֶם אֶת-אֲחֵיכֶם אַחַר וְאֶת-בְּנֵימִן וְאִנִּי פֹאֶשֶׁר שְׁכַלְתִּי שְׁכַלְתִּי: 15 וְיִקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת-הַמִּנְחָה

הזאת ומשנה-פסוק לקחו בידם ואת-בנימן ויקמו וירדו מצרים ויעמדו לפני יוסף: 16 וירא יוסף אתם את-בנימן ויאמר לאשר על-ביתו הבא את-האנשים הביתה וטבם טבח והלן כי אתי יאכלו האנשים בצהרים: 17 ויעש האיש כאשר אמר יוסף ויבא האיש את-האנשים ביתה יוסף: 18 ויראו האנשים כי הובאו בית יוסף ויאמרו על-דבר הכסף השבב באמתחתינו בתחלה אנחנו מובאים להתגלל עלינו ולהתנפל עלינו ולקחת אתנו לעבדים ואת-חמרינו: 19 וישבו אל-האיש אשר על-בית יוסף וידברו אליו פתח הבית: 20 ויאמרו כי אדני ירד יבדנו בתחלה לשבר-אכל: 21 ויהי כי-באו אל-המלון ונפתחה את-אמתחתינו והנה כסף-איש בפי אמתחלתו כספנו במשקלו ונשב אתו בידנו: 22 וכסף אחר הורדנו בידנו לשבר-אכל לא ידענו מי-שם כספנו באמתחתינו: 23 ויאמר שלום לכם אל-תיראו אלהיכם ואלהי אביכם נתן לכם מטמון באמתחתיכם כספכם בא אלי ויוצא אלהם את-שמעון: 24 ויבא האיש את-האנשים ביתה יוסף ויתן-מיום וירצו רגליהם ויתן מספוא לחמריהם: 25 וילינו את-המנחה עד-בוא יוסף בצהרים כי שמעו כי-שם יאכלו להם: 26 ויבא יוסף הביתה ויבאו לו את-המנחה אשר-בידם הביתה וישתחו-לו ארצה: 27 וישאל להם לשלום ויאמר השלום אביכם הזקן אשר אמרתם העודנו חי: 28 ויאמרו שלום לעבדך לאבינו עודנו חי ויקדו וישתחו: 29 וישא עיניו וירא את-בנימן אחיו בן-אמו ויאמר הזה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי ויאמר אלהים יחנך בני: 30 וימנה יוסף כי-נכמרו רחמיו אל-אחיו ויבקש לבכות ויבא החדרה ויבך שמה: 31 וירחץ פניו ויצא ויתאפק ויאמר שימו להם: 32 וישומו לו לבדו ויהם לבדם ולמצרים האכלים אתו לבדם כי לא יוכלון המצרים לאכל את-העברים להם כי-תועבה הוא למצרים: 33 וישבו לפניו הבכל כבכרתו והצעיר כצערתו ויתמהו האנשים איש אל-רעהו: 34 וישא משאלת מאת פניו אלהם ותרב משאלת בנימן ממשאלת כלם חמש ידות וישתו וישכרו עמו:

44

Akabêhè ka Yozefu omu nshoho ya Benyamini

¹ Yozefu ahà ecibwindi cage eri irhegeko, erhi: «Enshoho z'aba bantu ogend'izibumba biryo nk'oku bankanahash'ibarhula, ogal'ihira enfaranga za ngasi muguma omu kanwa k'enshoho yage. ² Oyish'ihira kalya kabêhe kâni k'amarhale omu munwa gw'enshoho y'omurho obalimwo, ohiremwo enfaranga z'engano yage.» Omurhindisi anacijira nk'oku Yozefu anamubwirga. ³ Sêzi erhi bucânûla balika balya bantu haguma n'endogomi zabo. ⁴ Bâli bamarhenga omu lugo ci kwonene barhali bacihika kuli; Yozefu àrhuma omurhindisi wage, erhi: «Yimuka oshimbûlire balya bantu, na hano obahikakwo, obabwire, erhi: «Kurhi mwagalulaga amabi oku minja mwajirirwe? ⁵ K'arhali ko kabêhe nnawirhu anyweramwo, ko analagulirakwo? Kubi okwo mwajizire.» ⁶ Abahikakwo, ababwira barya binwa. ⁷ Bamushuza, mpu: «Cirhumire nnahamwirhu ederha ntyo? Ntanzi là erhi bambali bawe bankajira ecijiro ca bene eco! ⁸ Sinza enfaranga rhwashimanaga omu minwa y'enshoho zirhu, rhwakugalulîrezo kurhenga emwirhu Kanani, kurhi rhwankazimbirage omu nyumpa ya nnahamwinyu abe nfaranga erhi gabe masholo? ⁹ Ekarhî ka bambali bawe, oyu wankanasiimana kwo ako kabêhe anafe, na nirhu rhwenene rhunabe bajâ ba nnawinyu.» ¹⁰ Anacibashuza, erhi: «Neci, binabâge nk'okwo mudesire! Oyu bankanashimana adwirhe ako kabêhe, anabe mujâ wani; ci abandî bohe banacigendera.» ¹¹ Ngasi muguma ahonyeza enshoho yage y'engano oku idaho, ngasi muguma anacishanûla enshoho yage. ¹² Afûkula kugwarhira oku nfula kuhika oku muziba gwabo, n'akabêhe kayishibonekana omu nshoho ya Benyamini. ¹³ Banacisharhula enyambalo yabo ngasi muguma ashub'ibarhuza endogomi yage, bashubira omu lugo. ¹⁴ Yuda na bene wabo baja aha mwa Yozefu, babandana acihali, bafukamiriza embere zage bahwera oku idaho. ¹⁵ Yozefu ababwira, erhi: «Byo bici ebi mwankolîre? Ka murhamanyiri oku omuntu oli akâni ayishi oku balêba?» ¹⁶ Yuda ashuza, erhi: «Bici rhwacibwira nnawirhu? Kurhi rhwaciderhaga? Kurhi rhwankacyêra? Nyamuzinda ayerekine obubi bwa bambali bawe. Lola, rhukola bajâ ba nnawirhu rhweshi oku rhunali n'oyu bashangaga akabêhe omu nfune.» ¹⁷ Abashuza, erhi: «Ntanzi erhi nankajira ntyo! Olya muntu banashimanagakwo akabêhe, ye wanabâ mujâ wani, mwehe mushubire n'omurhûla emunda sho ali.»

Amasambo ga Yuda

¹⁸ Oku bundi Yuda amuyegêra, erhi: «Yagirwa mâshi, oleke omurhumisi wawe aderhere akanwa omu marhiwiri ga nnawirhu, orhanabêraga omurbumisi wawe burhe bulya kwo onali nka Faraoni. ¹⁹ Nnawirhu adôsize bambali bage bulya, erhi: «Ka mucijira sho. Ka mucigwerhe ommulonzire?» ²⁰ Nirhu rhwashuza nnawirhu, nti: «Rhucigwerhe larha w'omushosi n'omuziba gwirhu gwaburhiragwa e bushosi; oyu gwalondaga afire, ye baburhagwa na nnina muguma, n'îshe arhahimwa kumurhonya. ²¹ Wabwira bambali bawe obwo, erhi: «Mumundêrhere, amasu gani gamulole kwo.» ²² Rhwashuza nnawirhu, nti: «Omwana ntako arhenge kuli îshe, erhi ankamurhenga kwo, îshe anafâ.» ²³ Wanacibwira bambali bawe, erhi: «Akaba mulumuna winyu arhabungulusiri haguma ninyu, murhayimange omu masu gani. ²⁴ Erhi rhuyinamukira emwa mwambali wawe yeligi larha, rhwamuganirira ebinwa bya nnawirhu. ²⁵ Kandi erhi larha arhubwira, erhi: «Kanyi mushub'igend'igula biryo bisungunu;» ²⁶ rhwashuza, nti: «Rhurhankahash'iyandagala. Ci kwone akaba rhwagenda rhweshi na mulumuna wirhu, lyoki rhwankabunguluka, bulya ntako rhubone obusu bw'olya mulume rhurhanali rhweshi na mulumuna wirhu.»

²⁷ Mwambali wawe, yerigi larha arhushuza, erhi: «Mumanyire oku mukanie amburhire bana babirhi bone:

²⁸ Muguma acigendfire, naderha nti kulibwa alibirwe n'eciryanyi; kuhika buno ntasag'imushisha omu isu.

²⁹ Erhi mwankashub'intola oyu wundi, naye erhi ankajira oku abà,mwanarhuma ezi mvi zani zaja ekuzimu n'omungo munji.» ³⁰ Bunola nkashubiraga emwa mwambali wawe, yerigi larha, ntanadwirhi omwana, oyu omurhima gwage gwacishwekirekwo, ³¹ hano abona omwana arhali haguma nirhu, kufà anafà, n'ago mango erhi bambali bawe bamarhuma emvi za mwambali wawe, yerigi larha, zaja ekuzimu n'oburhe bunji. ³² Na kandi, mwambali wawe acibarhuzize olw'oyu mwana, omu masu ga larha, amango naderhaga nti akaba ntamugalwiri emunda oli onanjire mwisi ensiku zoshi.» ³³ Olekage yagirwa mwambali wawe ayorhe mujâ wa nnawirhu, oyu mwana omuleke arhereme haguma na bakulu bage. ³⁵ Kurhi nankasôkera emunda larha ali wâni n'omwana arhayishiri haguma nani? Nanga ntonza mbone obuhanya bwarhogera larha!»

Geneis 44: 1

וַיֵּצֵא אֶת-אֲשֶׁר עַל-בֵּיתוֹ לֵאמֹר מִלֵּא אֶת-אֲמַתְּחָת הָאֲנָשִׁים אֲכַל כֹּאֲשֶׁר יוּכְלוּן שָׂאת וְשִׁים כֹּסֶף-אִישׁ בְּפִי אֲמַתְּחָתוֹ: 2 וְאֶת-גְּבִיעִי גִבֵּעַ הַכֹּסֶף תְּשִׂים בְּפִי אֲמַתְּחָת הַקֶּטָן וְאֶת כֹּסֶף כְּדָבָר יוֹסֵף אֲשֶׁר דָּבָר: 3 הַבֶּקֶר אֲוֹר וְהָאֲנָשִׁים וְהַמָּה וְחַמְרֵיהֶם: 4 הֵם יֵצְאוּ אֶת-הָעִיר לֹא הָרַחֵיקוּ וְיוֹסֵף לֹא־אֲשֶׁר עַל-בֵּיתוֹ קוֹם רֹדֵף אַחֲרָיִם הָאֲנָשִׁים וְהַשְּׂגָתָם וְאֲמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְמָה שְׂלַמְתֶּם רְעָה תַחַת טוֹבָה: 5 הַלֹּא זֶה אֲשֶׁר יִשְׁתָּה אֲדֹנָי בּוֹ וְהוּא נַחֵשׁ וְנַחֵשׁ בּוֹ הַרְעַתֶּם אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם: 6 וַיִּשְׁגֹּם וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: 7 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לְמָה יְדַבֵּר אֲדֹנָי כְּדַבְרִים הָאֵלֶּה חֲלִילָה לְעַבְדֶּיךָ מַעֲשׂוֹת כְּדָבָר הַזֶּה: 8 הֵן כֹּסֶף אֲשֶׁר מָצְאוּ בְּפִי אֲמַתְּחָתֵינוּ הִשִּׁיבֵנו אֵלֶיךָ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְאִיךָ נִגְנֵב מִבֵּית אֲדֹנָי כֹּסֶף אִוֹ זָהָב: 9 אֲשֶׁר יִמְצָא אֹתוֹ מֵעַבְדֶּיךָ וּמֵת וְגַם-אֲנַחְנוּ נָהָה לְעַבְדִּים: 10 וַיֹּאמֶר גַּם-עַתָּה כְּדַבְרֵיכֶם כִּן-הוּא אֲשֶׁר יִמְצָא אֹתוֹ יְהִי-הִלְלִי לְעַבְדְּךָ וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּם: 11 וַיִּמְהָרוּ וַיִּרְדּוּ אִישׁ אֶת-אֲמַתְּחָתוֹ אֲרָצָה וַיִּפְתְּחוּ אִישׁ אֲמַתְּחָתוֹ: 12 וַיַּחֲפֹשׂ בַּגְּדוֹל הַחֹל וּבַקֶּטָן כֹּלָה וַיִּמְצָא הַגְּבִיעַ בְּאֲמַתְּחָת בְּנִימָן: 13 וַיִּקְרְעוּ שְׂמֹלְתָם וַיַּעֲמֹס אִישׁ עַל-חֲמָרוֹ וַיִּשְׁבּוּ הָעִירָה: 14 וַיָּבֹא יְהוּדָה וְאֶחָיו בֵּיתָה יוֹסֵף וְהוּא עוֹדֵנוּ שָׁם וַיִּפְלוּ לַפְּנֵי אֲרָצָה: 15 וַיֹּאמֶר לָהֶם יוֹסֵף מַה-הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם הֲלוֹא יָדַעְתֶּם כִּי-נַחֵשׁ יִנְחַשׂ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמֵנִי: 16 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה מַה-נֹּאמַר לְאֲדֹנָי מַה-נִּצְטַדֵּק הָאֵלֵהִים מִצָּא אֶת-עַבְדֶּיךָ הַנֶּנּוּ עַבְדִּים לְאֲדֹנָי גַּם-אֲנַחְנוּ גַּם אֲשֶׁר-נִמְצָא הַגְּבִיעַ בְּיָדוֹ: 17 וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִּי מַעֲשׂוֹת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגְּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יְהִי-הִלְלִי לְעַבְדְּךָ וְאַתֶּם עָלוּ לְשִׁלּוֹם אֶל-אֲבֹתֵיכֶם: 18 וַיִּגֵּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדַבֵּר-נָא עַבְדְּךָ דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי וְאַל-יִסָּר אֶפְרַיִם בְּעַבְדְּךָ כִּי כְמוֹךָ כִּפְרָעָה: 19 אֲדֹנָי שְׂאֵל אֶת-עַבְדֶּיךָ לֵאמֹר הִישַׁלְכֶם אֶב אוֹ-אֶחָ: 20 וְנֹאמַר אֶל-אֲדֹנָי יִשְׁלַנּוּ אֶב זָלוֹן וַיִּלְד זֶקֶנִים קָטָן וְאֶחָיו מֵת וַיִּוָּתֵר הוּא לְבָדוֹ לְאִמּוֹ וְאֶבָיו אֶהְבּוּ: 21 וְתֹאמַר אֶל-עַבְדֶּיךָ הוֹדִיעוּ אֵלַי וְאֶשְׂמָה עֵינֵי עָלָיו: 22 וְנֹאמַר אֶל-אֲדֹנָי לֹא-יִוָּכַל הַנְּעַר לַעֲזֹב אֶת-אֲבֹתֵי וְעַזְב אֶת-אֲבֹתֵי וּמָת: 23 וְתֹאמַר אֶל-עַבְדֶּיךָ אִם-לֹא יִרְדּוּ אֶחָיִם הַקֶּטָן אֲתֵכֶם לֹא תִסְפוּן לְרָאוֹת פָּנָי: 24 וַיְהִי כִי עָלִינוּ אֶל-עַבְדְּךָ אֲבִי וְנִגְדַלְנוּ לְאֵת דְּבָרֵי אֲדֹנָי: 25 וַיֹּאמֶר אֲבִינוּ שָׁבוּ שְׂבָרוּ-לָנוּ מַעַט-אֲכָל: 26 וְנֹאמַר לֹא נוּכַל לְרַדֵּת אִם-יֵשׁ אֶחָיו הַקֶּטָן אֲתָנוּ וַיִּרְדּוּ כִּי לֹא נוּכַל לְרָאוֹת פְּנֵיהָאִישׁ וְאֶחָיו הַקֶּטָן אֲיָנּוּ אֲתָנוּ: 27 וַיֹּאמֶר עַבְדְּךָ אֲבִי אֲלֵינוּ אֲתֶם יָדַעְתֶּם כִּי שָׂנִים יִלְדֶה-לִּי אֲשֶׁתִּי: 28 וַיִּצָּא הָאָחַד מֵאֵתִי וְאִמִּר אַךְ טָרַף טָרַף וְלֹא רָאִיתִיו עַד-הַנּוֹה: 29 וְהִלַּקְתֶּם גַּם-אֶת-זֶה מֵעַם פָּנֵי וְקָרְחוּ אֶחָיו וְהוֹרַדְתֶּם אֶת-שִׁיבְתִי בְרָעָה שְׂאֵלָה: 30 וְעַתָּה כְּבָאִי אֶל-עַבְדְּךָ אֲבִי וְהַנְּעַר אֲיָנּוּ אֲתָנוּ וְנִפְשׁוּ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ: 31 וְהִנֵּה כְּרָאוֹתֵי כִּי-אֵין הַנְּעַר וּמָת וְהוֹרִידוּ עַבְדֶּיךָ אֶת-שִׁיבְתְּךָ עַבְדְּךָ אֲבִינוּ בִּיגוֹן שְׂאֵלָה: 32 כִּי עַבְדְּךָ עָרַב אֶת-הַנְּעַר מֵעַם אֲבִי לֹא אֲבִי אֲנִי וְהוֹרַדְתֶּם אֶת-אֲבִי אֶל-עַבְדְּךָ תַחַת הַנְּעַר עַבְדְּךָ לְאֲדֹנָי וְהַנְּעַר יַעַל עַם-אֶחָיו: 34 כִּי-אִיךָ אֶעֱלֶה אֶל-אֲבִי וְהַנְּעַר אֲיָנּוּ אֲתִי כִּן אֲרָאָה בְּרַע אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת-אֲבִי:

45

Yozefu acimanyisa kuli bene wabo

¹ Lero Yozefu ayabirwa n'okurhenza emirenge embere z'aba bâli halya boshi; anacyâma, erhi: «Muhuluse abandiho boshi.» Na ntyo ntaye wacimulihho erhi Yozefu acimanyisa emunda bakulu bage bali.

² Ayâma n'izu linene erhi alaka, Abanyamisiri balinda bayumva, n'iburha lya Faraoni lyakuyumva. ³ Yozefu abwira bakulu bage, erhi: «Nie Yozefu! Ka ho larha acibâ?» Bene wabo bayabirwa n'okumushuza bulya bamarhemuka embere zage. ⁴ Obwo, Yozefu abwira bene wabo, erhi: «Nygêri.» Bamuyegêra. Ababwira, erhi: «Nie Yozefu olya mulumuna winyu mwaguzagya mpu bamuhêke e Misiri. ⁵ Ci kwonene mumanyage murbacibâga burhe murhanacikalihiranaga mpu okwenge mwangulizagya ab'eno munda. Kulonza okufumya obuzine bwinyu kwarhumaga Nyamuzinda antuma mpu mmushokolere. ⁶ Bulya, sinzi oku ekola myaka ibirhi eno kurhenga ishali lijîre omu cihugo, hacisigire na yindi irhanu abantu barhahinga barhanasarûla. ⁷ Nyamuzinda antumire mmunshokolere lyo obûko bwinyu bulemera muno cihugo n'okuyishiciza akalamo kinyu kulya kwankanaderhwa. ⁸ Ntyo arhacirigi mwe mwantumaga eno munda ci Nyamuzinda; anyimisire mpu mbe îshe wa Faraoni, mwimangizi w'enyumpa yage yoshi na murhambo w'ecihugo c'e Misiri coshi. ⁹ Mukanyagye musôkere emunda larha ali, mumubwire, mpu: «Mugala wawe Yosefu adesire, erhi: «Nyamuzinda anyimisire murhambo w'e Misiri yoshi; obungulukire eno munda ndi buzira kulegerera. ¹⁰ Wayubaka omu cihugo ca Gosheni, wabêra aha burhambi bwani mwe na bagala bawe, na binjikulu bawe, ebibuzi byawe n'enkafu zawe na ngasi ebi ogwerhe byoshi. ¹¹ Eyo munda nakaz'ikushundira, bulya hacisigîre yindi myaka irhanu ya cizombo, na ntyo orhacilake buligo, oli we, oli enyumpa yawe, na ngasi hyawe hyoshi.» ¹² Mucîbwînîre n'amasu ginyu, mulumuna wani Benyamini naye

abwine oku kanwa kani kadwirhe kamuderheza. ¹³ Muganîrre larha irenge ngwerhe omu Misiri lyoshi, n'ebi mwabwine byoshi munatwe duba, muyandangalane larha eno munda.» ¹⁴ Oku bundi acikweba omu igosi Iya mulumuna wage Benyamini, alaka, naye Benyamini alakira oku igosi Iyage. ¹⁵ Anunugurha bene wabo boshi, alaka anadwirbe abahôbera; bene wabo barhondêra bamushambâza.

Faraoni ahamagala omulala gwa Yakobo

¹⁶ Omwanzi gwahika omu bwami bwa Faraoni, mpu bene wabo Yozefu bayishire: Faraoni n'abarhambo bage basîma bwenêne. ¹⁷ Faraoni abwira Yozefu, erhi: «Obwire bene winyu, erhi: Oku mwajira kw'oku: Mushanire ebihêsi binyu, mukanye muje e Kanani. ¹⁸ Murhôle sho n'emilala yinyu, muyîshe eno munda ndi. Nammuyûbasa ahinja ha cino cihugo ca Misiri munalye oku mashushi g'ecihugo. ¹⁹ Woyo obahe eri irhegeko, erhi kwo mwajira ntya: Muyanke engâlè muno cihugo c'e Misiri, mulerhemwo abana binyu na bakinywe, murhôle na sho, muyîshe. ²⁰ Murhabâga burhe bw'ebi mwasiga, bulya ngasi hinja hinali omu cihugo c'e Misiri, byaba hinyu.»

Bene Yakobo bajîlerha îshe e Kanani

²¹ Bene Israheli banajira kulya; Yozefu abahà engâlè nk'oku Faraoni anarhegekaga, abaha n'olwiko lw'enjira. ²² Aja abaha ngasi muguma omushangi gw'olusiku lukulu, Benyamini yehe amuha magana asharhu ga sikeli za nfaranga, bamuha na mishangi irhanu ya lusiku lukulu. ²³ Kwo n'okwo, arhumira ise ndogomi ikumi, bazihêsa oku ngasi hinja hinabà e Misiri, na ndogomi nkazi ikumi zihesibwe engano, omugati n'olwîko omushosi acîyikira omu njira. ²⁴ Oku bundi asêzera bene wabo, nabo balikûla, erhi amanarhang'ibabwira, erhi: «Murhalongôleraga omu njira.» ²⁵ Banacirhenga e Misiri obwo, bayinamukira omu cihugo c'e Kanani emwîshe Yakobo. ²⁶ Bamubwira, mpu: «Yozefu ho aciba, ciru ye warhambula ecihugo c'e Misiri coshi.» Omurhima gwage gwayôrha guhangalîre, bulya arhabayemeraga. ²⁷ Ci kwoki erhi bayus'imubwira ebinwa Yozefu aderhaga byoshi, n'erhi abona zirya ngâlè Yozefu arhumaga mpu zij'imulêrha, omurhima gw'îshe wabo Yakobo gwarhwangûkwa. ²⁸ Israheli aderha, erhi: «Nta kundî! Kwisi mugala wani Yozefu ho acibà! Naj'imulolakwo embere nfê.»

Genesis 45: 1

וְלֹא־יָלַד יוֹסֵף לְהַתְּאֵפֵק לְכָל הַנּוֹצְבִים עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כְלֵי־אִישׁ מִעַלְיָו וְלֹא־עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהַתְּנוּעַת יוֹסֵף אֶל־אָחָיו: 2 וַיִּתֵּן אֶת־קִלְוֹ בְּכַבֵּי וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם וַיִּשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה: 3 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָחָיו אֲנִי יוֹסֵף הֵעוֹד אֲבִי חַי וְלֹא־יָקְלוּ אָחָיו לַעֲנֹת אִתּוֹ כִּי נִבְהַלְוּ מִפְּנֵי: 4 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָחָיו גִּשְׁוֹנָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אֶחְיֶם אֶשְׂר־מִכְרַתְּם אִתִּי מִצְרַיִם: 5 וַעֲתָה אֶל־תַּעֲצְבוּ וְאֶל־זֶמֶר בְּעֵינֵיכֶם כִּי־מִכְרַתְּם אִתִּי הִנֵּה כִּי לְמַחֵה שְׁלַחְנִי אֲלֵהֶם לְפָנֶיכֶם: 6 כִּי־זֶה שְׁנֵתִים הֵרַעַב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְעוֹד חֹמֶשׁ שָׁנִים אֲשֶׁר אֵין־חֵרִישׁ וְקֶצֶר: 7 וַיִּשְׁלַחְנִי אֲלֵהֶם לְפָנֶיכֶם לְשׂוּם לֶכֶם שְׂאֲרֵית בָּאָרֶץ וְהִחַיֹּת לָכֶם לְפָלִיטָה גְדֹלָה: 8 וְעַתָּה לֹא־אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם אִתִּי הִנֵּה כִּי הֲאֵלֵהֶם וַיִּשְׁמְעוּ לְאָב לְפָרְעָה וַיֹּאדֹן לְכָל־בֵּיתוֹ וּמִשָּׁל בְּכָל־אָרֶץ מִצְרַיִם: 9 מִהָרֹד וְעַד אֶל־אָבִי וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו זֶה אָמַר בְּנִי יוֹסֵף שְׁמַנִּי אֲלֵהֶם לְאֲדוֹן לְכָל־מִצְרַיִם רְדֵה אֵלַי אֶת־תַּעֲמֹד: 10 וַיִּשְׁבַּת בָּאָרֶץ־גֹּשֶׁן וְהָיִיתָ קְרוֹב אֵלַי אֲתָה וּבְנֶיךָ וּבְנֵי בְנֶיךָ וְצִאֲנֶךָ וּבְקֶרֶב וְלֹא־אֲשַׁרְלָךְ: 11 וְכִלְכַּלְתִּי אֶתְךָ שֵׁם כִּי־עוֹד חֹמֶשׁ שָׁנִים רַעַב פֶּן־תִּגְוַשׁ אֶתְּךָ וְכִלְ־אֲשַׁרְלָךְ: 12 וְהִנֵּה עֵינֶיכֶם רְאוּת וְעֵינֵי אָחִי בְנִמְיִן כִּי־פִי הַמַּדְבֵּר אֲלֵיכֶם: 13 וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֶת־כָּל־כְּבוֹדִי בְּמִצְרַיִם וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר רָאִיתֶם וּמִהַרְתֶּם וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־אָבִי הִנֵּה: 14 וַיִּפֹּל עַל־צוּאְרֵי בְנֵי־מִן־אָחָיו וַיִּבֶךְ וּבְנֵי־מִן בָּכָה עַל־צוּאְרָיו: 15 וַיִּנְשֶׁק לְכָל־אָחָיו וַיִּבֶךְ עֲלֵיהֶם וְאָחֵרִי כֵן דִּבְרָו אָחָיו אִתּוֹ: 16 וְהִקְלָ נִשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה לְאָמַר בָּאוּ אָחֵי יוֹסֵף וַיִּטַּב בְּעֵינָיו פָּרְעָה וּבְעֵינָי עֲבָדָיו: 17 וַיֹּאמֶר פָּרְעָה אֶל־יוֹסֵף אָמַר אֶל־אָחִיךָ זֹאת עָשׂוּ וְעַתָּה אֶת־בְּעֵינֶיכֶם וּלְכֹן־בְּאוּאֲרָצָה כְּנָעַן: 18 וְהָיוּ אֶת־אֲבִיכֶם וְאֶת־בְּתִיכֶם וּבָאוּ אֵלַי וְאֶתְּנָה לָכֶם אֶת־טוֹב אָרֶץ מִצְרַיִם וְאֶת־חֶלֶב הָאָרֶץ: 19 וְאֶתְּנָה צִיִּיתָה זֹאת עָשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם עֲגָלוֹת לְטַפְכֶם וְלְנִשְׁיָכֶם וְנִשְׂאֲתֶם אֶת־אֲבִיכֶם וּבְאֲתֶם: 20 וְעֵינֵיכֶם אֶל־תִּחַס עַל־כְּלֵיכֶם כִּי־טוֹב כָּל־אָרֶץ מִצְרַיִם לָכֶם הוּא: 21 וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף עֲגָלוֹת עַל־פִּי פָרְעָה וַיִּתֵּן לָהֶם צֹדֶה לְדָרָה: 22 לְכֶם נָתַן לְאִישׁ חֲלִפּוֹת שְׁמֵלֹת וּלְבָנָיו נָתַן שְׁלֹשׁ מְאוֹת לָפָס וְחֹמֶשׁ חֲלִפּוֹת שְׁמֵלֹת: 23 וְלְאָבִיו שָׁלַח כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמִיּוֹם נִשְׂאִים מְטוֹב מִצְרַיִם וַעֲשֶׂה אֶתְּנֹת גִּשְׂאֵת בְּרוּלָהֶם וּמִזֹּון לְאָבִיו לְדָרָה: 24 וַיִּשְׁלַח אֶת־אָחָיו וַיִּלְכוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֶל־תִּרְגְּזוּ בְּדָרָה: 25 וַיַּעֲלֵמוּ מִמִּצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן אֶל־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם: 26 וַיִּגְדּוּ לוֹ לְאָמַר עוֹד יוֹסֵף חַי וְהוּא מִשָּׁל בְּכָל־אָרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפַּג לְבֹו כִּי לֹא־הָאֵמִין לָהֶם: 27 וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו אֶת כָּל־דִּבְרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבְּרָ אֲלֵהֶם וַיִּרְא אֶת־הַעֲגָלוֹת אֲשֶׁר־שָׁלַח יוֹסֵף לְשֵׂאת אִתּוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם: 28 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל רַב עוֹד־יוֹסֵף בְּנִי חַי אֲלֵכֶה וְאֶרְאֶנּוּ בְּטָרַם אֲמוֹת:

46

Yakobo n'omulala gwage gwoshi bāja e Misiri

¹ Israheli agendana ngasi ebi anali agwerhe byoshi. Erhi ahika e Bersheba arherekêra Nyamuzinda w'îshe Izaki. ² Nyamuzinda abwira Israheli omu bilôrhu by'obudufu, erhi: «Yakobo! Yakobo!» Naye, erhi: «Ho ndi hano.» ³ Nyamuzinda ashubiriza, erhi: «Nie Nyamuzinda, nie Nyamuzinda wa sho. Orhayobohaga okuyandangalira e Misiri, bulya nakujira ishanja linene eyo munda. ⁴ Niehe nayandangalira e Misiri haguma nawe. Na kandi, nie nanakurhenzayo nkuyinamukane, na Yozefu ye wakubisha.» ⁵ Yakobo arhenga e Bersheba obwo, bene Israheli bashonêsa îshe Yakobo, bakâbo n'abana babo muli zirya ngâlè Faraoni ali

arhumire mpu zibarhôle. ⁶ Bahêka n'amaso gabo na ngasi byabo bâli bakola bagwerhe omu cihugo c'e Kanani, bayisha e Misiri. Yakobo haguma n'omulala gwage gwoshi, ⁷ abagala na bagala b'abagala, abâli na bâli b'abagala, iburha lyage lyoshi aligendana e Misiri.

Omulala gwa Yakobo gwajàga e Misiri

⁸ Alaga amazino g'abo bene Israheli bajàga e Misiri: Yakobo boshi n'abagala: Enfula ya Yakobo, Rubeni. ⁹ Bagala ba Rubeni: Henoki, Palu, Hezroni na Karmi. ¹⁰ Bene Simoni: Yemweli, Yamini, Ohadi, Yakini na Sohari, na Saulu waburhagwa n'omukazi mukanani. ¹¹ Bene Levi: Gershoni, Kehati na Merari. ¹² Bene Yuda: Eri, Onani, Sela, Feresi na Zera; ci kwonene Heri na Onani bali erhi bàfirire e Kanani. Bene Peresi: bâli Hesroni na Hamuli. ¹³ Bene Isakari: Tola, Puwa, Yashubu na Shimuroni. ¹⁴ Bene Zabuloni: Sêredi, Eloni na Yahaleli. ¹⁵ Bo bene Yakobo abo, bo Lea amuburhiraga aha Padani Aramu kuhirakwo n'omwali Dina. Boshi haguma, bagala n'abâli, bâli bantu makumi asharhu na basharhu. ¹⁶ Bene Gadi: Sefoni, Hagi, Shuni, Esiboni, Eri, Arodi na Areli. ¹⁷ Bene Aseri: Yimuna, Yishwa, Yishwi, Beria na mwali wabo Serah. Bene Beria bali: Heberi na Malkieli. ¹⁸ Bo bene Zilfa abo; olya Labani ahàga omwali Leya ; aburhira Yakobo abo bana: bantu ikumi na ndarhu lyoshi. ¹⁹ Bene Rasheli muka Yakobo: Yozefu na Benyamini. ²⁰ E Misiri, Yozefu aburhirayo Menashè na Efrayimu kuli Asinati, mwali wa Potifari, mudâhwa wa Oni. ²¹ Bene Benyamini: Bela, Beker, Asibeli, Gera, Naamani, Eki, Roshi, Mupimi, Hupimu na Aredi. ²² Bo bana Rasheli aburhira Yakobo abo; boshi haguma bali bantu ikumi na bani. ²³ Bene Dani: Hushimi. ²⁴ Bene Nefutali: Yasieli, Guni, Yeseri, na Shilemi. ²⁵ Bo bene Bilaha abo, olya Labani ahàga omwali Rasheli; bo bana aburhira Yakobo, boshi haguma bali bantu nda. ²⁶ Abantu bàjire e Misiri haguma na Yakobo, balya barhenga omu nda yage yene, buzira kuganja baka abagala, boshi haguma bah bantu makumi gali ndarhu na ndarhu. ²⁷ Abana ba Yozefu baburhiragwa e Misiri bâli babirhi. Abantu b'omulala gwa Yakobo bayishire e Misiri boshi haguma bah bantu makumi gali nda.

Yozefu ayankirira omulala gwage

²⁸ Israheli arhuma Yuda mpu abe ashokola aje emwa Yozefu, amubwire amushange e Gosheni. Bahika omu cihugo c'e Gosheni. ²⁹ Yozefu ashwekera ebibêsi oku ngâlè yage, ayishoneramwo, mpu aje e Gosheni aj'yankirira îshe Israheli. Erhi anaja omu masu gage ntya, acikweba omu igosi lyage, alaka kasanzi karhali kanyi erhi anamuhôbîre. ³⁰ Israheli abwira Yozefu, erhi: «Lero nankajàga nafà obu namabona obusu bwawe, namanashanga ocibamwo omûka.» ³¹ Yozefu anacibwira bakulu bage n'omulala gw'îshe, erhi: «Nkola nasôka mmanyise Faraoni oku nnamubwire, nti: «Balya bakulu bâni n'omulala gwa larha bâbàga omu cihugo c'e Kanani bamantindakwo.» ³² Abo bantu babà bakafè, barhahimwa kushîbirira ebintu byabo. Bayishire badwirbe enkafu n'ebibuzi byabo; na ngasi hyabo hyoshi.» ³³ Na ninyu, hano Faraoni amuhamagala n'okumudôsa, erhi: «Mukolo mucu mukola?» ³⁴ Mwanamushuza mpu: «Waliha, bambali bawe barharhenga oku bintu byabo, kurhenga eburho bwabo kuhika buno, rhwono kwo rhuyôrhera ntyo kurhengeri kuli balarha.» Ntyo, mwanahash'iyubaka omu cihugo ca Gosheni, bulya Abanyamisiri barhabona oku bangere.

Genesis 46: 1

ויסע ישראל וכל־אשר־לו ויבא באַרה שבע ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק: 2 ויבאמר אלהים לישראל במראת הלילה ויאמר יעקב ויאמר הנני: 3 ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל־תירא מרדה מצרימה כִּי־לָגִי גדול אֲשִׁימָךְ שָׁם: 4 אנכי ארד עִמָּךְ מצרימה ואנכי אעלה גם־עלה ויוסף ישית ידו על־עֵינָי: 5 ויוסף יעקב מבאר שבע וישאו בני־ישראל את־יעקב אביהם ואת־טפם ואת־נשיהם בעגלות אשר־שלח פרעה לשאת אתו: 6 ויוקחו את־מקניהם ואת־רכושם אשר רכשו בארץ כנען ויבאו מצרימה יעקב וכל־זרעו אתו: 7 ובניו ובניו אתו ובנותיו ובנות בניו וכל־זרעו הביא אתו מצרימה: 8 ואלה שמות בני־ישראל הבאים מצרימה יעקב ובניו בְּכֹר יעקב ראובן: 9 ובני ראובן חנוך ופלוא וחסרון וקרמי: 10 ובני שמעון מואל וימין ואהרן ויגן ויחסר וישאול בן־הכנענית: 11 ובני לוי גרשון קהת ומררי: 12 ובני יהודה ער ואונן ושלמה ופרץ וזרח וימת ער ואונן בארץ כנען ויהיו בני־פרץ חצרן ושמול: 13 ובני יששכר תולע ופנה ויוב ושמרון: 14 ובני זבולן סרד וזבולן ויחלאל: 15 אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב בפדן ארם ואת דינה בתו כל־גֹפֶס בניו ובנותיו ושלשים ושלש: 16 ובני גד צפיון וחגי שוני ואצבן ערי וארודי ואראלי: 17 ובני אשר ימנה וישנה וישני ובריעה ושרח אחתם ובני בריעה חבר ומלכיאל: 18 אלה בני זלפה אשר־נתן לבן לאה בתו ותלד את־אלה ליעקב שש ונשיה גֹפֶס: 19 ובני רחל אשת יעקב יוסף ובנימן: 20 וילד ליוסף בארץ מצרים אשר ילדה־לו אסנת בת־פוטִי פֶרַע כֹּהֵן אֵן את־מנשה ואת־אפרים: 21 ובני בנימן בלע ובכר ואשבל גרא ונעמן אחי וראש מפים וחסים וארד: 22 אלה בני רחל אשר ילד ליעקב כל־גֹפֶס ארבעה עשר: 23 ובני־דן חשים: 24 ובני נפתלי יחזאל וגוני ויצר ושלם: 25 אלה בני בלהה אשר־נתן לבן לרחל בתו ותלד את־אלה ליעקב כל־גֹפֶס שבעה: 26 כל־הַגֹּפֶס הבאה ליעקב מצרימה יצאי ירכו מלבד נשי בני־יעקב כל־גֹפֶס ששים ונשי: 27 ובני יוסף אשר־לדלו במצרים גֹפֶס שנים כל־הַגֹּפֶס לבית־יעקב הבאה מצרימה שבעים: 28 ואת־יהודה שלח לפניו אל־יוסף להורות לפניו וישנה ויבאו ארצה גֹשֶׁן: 29 ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת־ישראל אביו וישנה ויבא אליו ויפל על־צואריו ויבך על־צואריו עוד: 30 ויאמר ישראל אל־יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את־פניך כי עודך חי: 31 ויאמר יוסף אל־אחיו ואל־בית אביו אעלה ואגידה לפרעה ואמרה אליו אחי ובית־אבי אשר בארץ־כנען באו אלי: 32 והאנשים רעי צאן כי־אנשי מקנה היו וצאנם ובקרים וכל־אשר להם הביאו: 33 והיה כי־יקרא להם פרעה ואמר מה־מעשיכם: 34 ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך

47

Yozefu agend'ilamukiza bene wabo emwa Faraoni

¹ Yozefu akanyagya obwo aj'ilamukiza bene wabo emwa Faraoni, erhi: «Larha na bene wirhu bamayisha, barhenga omu cihugo c'e Kanani, badwirbe enkafu n'ebibuzi byabo, na ngasi byabo bajira, bâbo bahanzire omucihugo ca Gosheni.» ² Ali amarhôla bantu barhanu ba muli bene wabo, agend'ibalangûla Faraoni; ³ Faraoni abadôsa, erhi: «Mukolo mucu mukola?» Bashuza Faraoni, mpu: «Yagirwa, rhwono bambali bawe, rhuyôrha rhubà bakafè, rhwono, n'ababusi birhu ko bâli.» ⁴ Babwira Faraoni obwo, mpu: «Rhuyishir'ibêra mwo cino cihugo bulya e Kanani rhwâli, ebibuzi bya bambali bawe birbacigwerhe lwabûko: ecizombo cikalihireyo bwenêne.» ⁵ Faraoni abwira Yozefu, erhi: «Sho na bene winyu bayishirage emunda oli. ⁶ Ecihugo ca Misiri eci embere zawe: oyubase sho na bene winyu halya onabwine hali hinja omu cihugo. Bayubake e Gosheni n'okabona balimwo abantu bankahasha, onabajire babe bangere b'amaso gani nago.» ⁷ Yozefu ageza îshe Yakobo, amulamukiza emwa Faraoni. Yakobo ahâna omusingo emunda Faraoni ali. ⁸ Faraoni adôsa Yakobo, erhi: «Emyaka y'amaburhwa gawe yankabâga nk'inga obu?» ⁹ Yakobo ashuza Faraoni, erhi: «Emyaka nashinzire ndwirhe nagendagenda, eri igana na makumi asharhu. Eri myofi eri na buhanya. Erhacihika oku ya balarha amango bakazag'igendagenda.» ¹⁰ Yakobo ashub'ilamusa Faraoni, anamusengeruka. ¹¹ Yozefu ayubasa îshe na bene wabo, abayereka ishwa omu cihugo c'e Misiri, lwo lwali luhande lununu omu cihugo coshi, omu ca Ramusesi, kwo Faraoni anali arhegesire. ¹² Yozefu akaz'ihâ îshe omugayi, akaz'iguhâ na bakulu bage n'ab'omu nyumpa y'îshe, boshi nk'oku banali n'abana babo.

Oburhegesi bwa Yozefu amango g'ecizombo

¹³ Omugati gwali gubulikîne omu cihugo coshi, erhi kudârhabala kw'ecizombo kurhuma. Ecihugo ca Misiri n'eca Kanani, byâshalika byârhalusa. ¹⁴ Yozefu àyomeka ngasi lufaranga lwânali omucihugo ca Misiri n'omu ca Kanani, akaz'iguza engano, nabo banayish'imugulira. Ezo nsaranga akaziz'ilunda omu bwami bwa Faraoni. ¹⁵ Erhi enfaranga zihwa omu cihugo ca Misiri n'omu ca Kanani, Abanya misiri boshi baja emunda Yozefu ali mpu: «Orhuhè omugati, kurhi rhwankafiraga omu masu gawe? Enfaranga zarhuhwerîre.» ¹⁶ Yozefu ababwira, erhi: «Mulêrhe amaso ginyu, namuhînganira, mmuhè omugati ninyu mumpè amaso ginyu obwo murhacigwerhi nsaranga.» ¹⁷ Bakaz'ilerha amaso gabo emunda Yozefu ali, naye akaz'ibahâ omugati, kukolaga kubahînganira amaso g'ebiterusi, ag'ebibuzi, ag'enkafu n'ag'endogomi. Mw'ogo mwaka abalîsa omugati akaz'iguhîngana amaso gabo. ¹⁸ Omwaka gwacikonya, ogwakulikiraga, bakanya baja emunda Yozefu ali, mpu: Rhurhankakufulika nnahamwirhu oku enfaranga zarhuhwerire, n'amaso gakola gali ga nnawirhu. Harhacisigiri ecindi rhwankaha nnawirhu aha nyuma z'eno mibiri yirhu n'amashwa girhu. ¹⁹ Cankarhuma rhuffira omu masu gawe rhwono n'amashwa girhu? Orhugule mugati rhwe n'amashwa girhu; rhucibêre bajâ ba Faraoni rhwe n'amashwa girhu. Orbuhè n'emburho rwarhwerwa lyo rhulama rhulek'ifâ, lyo n'amashwa girhu garhag'ibâ bwerûle.» ²⁰ Ntyo kwo Yozefu afulukizagya Faraoni amashwa g'Abanyamisiri goshi, kulya kuba ngasi Munyamisiri âli amamuguliza ishwa lyage erhi eco cizombo cirhuma, na ntyo ecihugo coshi càshuba ishwa lya Faraoni. ²¹ Abantu nabo, abahindula bajâ kurhenga oku cikwi ca Misiri kuhika oku cindi. ²² Mashwa g'abadâhwa gone arhagulaga bulya abadâhwa bakazag'ihâbwa na Faraoni omwanya gwabo, banakaz'ilamira oku mwanya Faraoni akazag'ibahâ; co carhumire bobè barhaguza amashwa gabo. ²³ Yozefu abwira olubaga, erhi: «Namuguzirage bulya mwoyo n'amashwa ginyu, mukola muli bantu ba Faraoni.» Erhi: «Alagi, emburho eyi mujag'irhwerwa ago mashwa. ²⁴ Hano muyêza mwanakaz'ihâ Faraoni cigabi ciguma ca karhanu na ninyu muyôrthane ebindi bigabi bini, byo byarhengakwo emburho yaja omu ishwa, kurhenge n'ebiryo mwalya na bene winyu n'abana binyu.» ²⁵ Baderha, mpu: «Warhucizize, kufâ rhwali rhwafâ: owabona rhubona obwonjo omu masu ga nnawirhu, rhwanayemera rhubè baja ba Faraoni.» ²⁶ Okwo, Yozefu akujira irhegeko n'eryo irhegeko liciba omu cihugo ca Misiri kuhika ene: ecigabi ca karhanu Faraoni cirhûlwa.

Yakobo asiga emilagi

²⁷ Bene Israheli bâbêra e Misiri omu ishwa ly'e Gosheni, barhòlamwo agabo mashwa, baburhana bayololoka bwenêne. ²⁸ Yakobo ashinga myaka ikumi na nda omu cihugo c'e Misiri, n'emyaka y'akalamo ka Yakobo, liri igana na makumi ani na nda. ²⁹ Erhi ensiku z'okufâ kwa Israheli zibâ zikola ziri hofi, ahamagala omugala Yozefu, amubwira erhi: «Akaba ntonyire emunda oli, nkuhûnyire ohire okuboko

kwawe oku cibunu cani, okândola bwinja onakaz'inyumva: orhambishaga eno Misiri.³⁰ Amango nabà nkola ngwishire na balarha, onantenze e Misiri oj'imbisha omu nshinda yabo.» Yozefu anacishuza, erhi: «Najira okwo onahûnyire.»³¹ Yakobo ederha erhi: «Ocigashe là». Acigasha omu masu gage. Oku bundi Israheli ayunamira oku mushego gw'encingo yage.

Genesis 47 : 1

וַיָּבֹא יוֹסֵף וַיִּגְדַּל לְפָרְעָה וַיֹּאמֶר אֲבִי וְאֶחָיו וַיֵּצְאוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מִה־מַּעֲשֵׂיכֶם וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו פְּרֹעָה רָעָה צָאן עִבְדֶיךָ גַּם־אֲנֹחֶנוּ גַם־אֲבוֹתֵינוּ: 14 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו פְּרֹעָה לְגִיּוֹר בְּאֶרֶץ בְּאֵנוּ כִּי־אֵין מְרֹעָה לְצֹאן אֲשֶׁר לְעִבְדֶיךָ כִּי־כִבֵּד הִרְעֵב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה יִשְׁבוּ־גַא עִבְדֶיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן: 15 וַיֹּאמֶר פְּרֹעָה אֵל־יוֹסֵף לֵאמֹר אֲבִיךָ וְאֶחָיו בָּאוּ אֵלַי: 6 בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם לִפְנֵיךָ הוּא בְּמִיטֵב הָאָרֶץ הוֹשֵׁב אֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אֶחָיו יִשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וְיִשְׁבּוּ אֲנִשֵׁי־חֵיל וְשִׂמְתֶם שָׂרֵי מִקְנֵה עַל־אֲשֶׁר־לִי: 7 וַיָּבֹא יוֹסֵף אֶת־יַעֲקֹב אֲבִיו וַיַּעֲמְדֵהוּ לִפְנֵי פְרֹעָה וַיִּבְרָךְ יַעֲקֹב אֶת־פְּרֹעָה: 8 וַיֹּאמֶר פְּרֹעָה אֵל־יַעֲקֹב כַּמָּה יָמֵי שָׁנֵי חַיֶּיךָ: 9 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֵל־פְּרֹעָה יָמֵי שָׁנֵי מְגוּרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה מֵעַתָּה וְרַעִים הָיוּ יָמֵי שְׁבִיחֵי וְלֹא הָשִׁיגוּ אֶת־יָמֵי שָׁנֵי חַיֵּי אֲבֹתֵי בְיָמֵי מְגוּרֵיהֶם: 10 וַיִּבְרָךְ יַעֲקֹב אֶת־פְּרֹעָה וַיֵּצֵא מִלִּפְנֵי פְרֹעָה: 11 וַיִּשָּׁב יוֹסֵף אֶת־אֲבִיו וְאֶת־אֶחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם אַחֲזָה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם בְּמִיטֵב הָאָרֶץ בְּאֶרֶץ רַעַמְסֵס כַּאֲשֶׁר צִוָּה פְּרֹעָה: 12 וַיַּכְלִיל יוֹסֵף אֶת־אֲבִיו וְאֶת־אֶחָיו וְאֵת כָּל־בְּיֹת אֲבִיו לְחֵם לֶפֶי הַסֹּף: 13 וַלָּחֶם אֵין בְּכָל־הָאָרֶץ כִּי־כִבֵּד הִרְעֵב מֵאֵד וַתֵּלֶה אָרֶץ מִצְרָיִם וְאָרֶץ כְּנָעַן מִפְּנֵי הָרָעָב: 14 וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַסֹּף הַנּוֹמָצָא בְּאֶרֶץ־מִצְרָיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשֹׁבֵר אֲשֶׁר־הֵם שֹׁבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־הַסֹּף בְּיַתֵּה פְּרֹעָה: 15 וַיִּתֵּם הַסֹּף מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וּמֵאֶרֶץ כְּנָעַן וַיְבֹאוּ כָּל־מִצְרָיִם אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר הִבֵּה־לָנוּ לְחֵם וְלָחֶם יוֹסֵף לָחֶם כִּי אֶפֶס כֹּסֶף: 16 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הֲבֵן מִקְנֵיכֶם וְאֶתְנֶה לָכֶם בְּמִקְנֵיכֶם אִם־אֶפֶס כֹּסֶף: 17 וַיָּבִיאוּ אֶת־מִקְנֵיהֶם אֶל־יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לְחֵם בְּסוּסִים וּבְמִקְנֵה הַצֹּאן וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר וּבְחִמְרֵיהֶם וַיִּנְהַלֵּם בְּלֶחֶם בְּכָל־מִקְנֵיהֶם בַּשָּׁנָה הַהוּא: 18 וַתֵּתֵם הַשָּׁנָה הַהוּא וַיָּבֵאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־נִכְחַד מֵאֲדָנִי גֵיאִם־תֵּם הַסֹּף וּמִקְנֵה הַבְּהֵמָה אֶל־אֲדָנִי לֹא נִשְׂאֵל לִפְנֵי אֲדָנִי בְּלִמְתֵי אִם־גּוֹיֵינוּ וְאֲדָמְתָנוּ: 19 לָמָּה נָמוּת לְעֵינֶיךָ גַּם־אֲנֹחֶנוּ גַּם אֲדָמְתָנוּ קְנֵה־אֶתְנוּ וְאֶת־אֲדָמְתָנוּ בְּלֶחֶם וְנִהְיֶה אֲנֹחֶנוּ וְאֲדָמְתָנוּ עֲבָדֶיךָ לְפָרְעָה וְתִן־זֶרַע וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוּת וְהָאֲדָמָה לֹא תִשָּׂם: 20 וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת־כָּל־אֲדָמַת מִצְרָיִם לְפָרְעָה כִּי־מָכְרוּ מִצְרָיִם אִישׁ שְׂדֵהוּ כִּי־חִזַּק עֲלֵיהֶם הָרָעָב וַתְּהִי הָאָרֶץ לְפָרְעָה: 21 וְאֶת־הָעָם הַעֲבִיר אֲתוֹ לְעֵרִים מִקְצֵה גְבוּל־מִצְרָיִם וְעַד־קֶצֶהוּ: 22 וְכָק אֲדָמַת הַכְּהֵנִים לֹא קָנָה כִּי חָק לַכְּהֵנִים מֵאֵת פְּרֹעָה וְאָכְלוּ אֶת־חֲקֵם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פְּרֹעָה עַל־כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת־אֲדָמְתָם: 23 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־הָעָם הֵן קִנִּיתִי אֶתְכֶם הַיּוֹם וְאֶת־אֲדָמְתְכֶם לְפָרְעָה הֵאֲלֵכֶם זֶרְעוֹ וְזֶרְעֵתֶם אֶת־הָאֲדָמָה: 24 וְהָיָה בַּתְּבוּאוֹת וַיִּתְּנֶם חֲמִישִׁית לְפָרְעָה וְאַרְבַּע הַיְדֹת יִהְיֶה לָכֶם לְזֶרַע הַשָּׂדֶה וְלֹאֲכַלְכֶם וְלֹאֲשֶׁר בְּבִיתְכֶם וְלֹאֲכַל לְטַפְכֶם: 25 וַיֹּאמְרוּ הַחַיִּיתָנוּ נִמְצָא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדָנִי וְהֵינּוּ עֲבָדֶיךָ לְפָרְעָה: 26 וַיִּשָּׂם אֹתָהּ יוֹסֵף לְחֶק עַד־הַיּוֹם הַזֶּה עַל־אֲדָמַת מִצְרָיִם לְפָרְעָה לְחֶמֶשׁ רֶקֶ אֲדָמַת הַכְּהֵנִים לְבָדָם לֹא הִיתָה לְפָרְעָה: 27 וַיִּשָּׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיָּרֶב וַיִּרְבּוּ מֵאֵד: 28 וַיָּחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם שִׁבְעַת עָשָׂר שָׁנָה וַיְהִי יָמֵי־יַעֲקֹב שְׁנַיִם חֲמִישִׁים וְשָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה: 29 וַיִּקְרָבוּ יָמָיו וַיִּשְׂרָאֵל לְמוֹת וַיִּקְרָא לְבָנָו לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ שִׂים־גַּא יָדְךָ תַּחַת יַרְכֵי וְעָשִׂית עִמָּדִי חֶסֶד וְאָמַת אֶל־גַּא תִּקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם: 30 וַיִּשְׁכַּבְתִּי עִם־אֲבֹתִי וְנִשְׂאֲתָנִי מִמִּצְרָיִם וְקִבְרַתִּי שִׂים־גַּא יָדְךָ תַּחַת יַרְכֵי וְעָשִׂית עִמָּדִי חֶסֶד וְאָמַת אֶל־גַּא תִּקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם: 31 וַיֹּאמֶר הַשָּׁבְעָה לִּי וַיִּשְׁבַּע לוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל־רֹאשׁ הַמֶּטֶה: פ

48

Yakobo ayankirira bene Yozefu bombi omu mulala gwage anabagisha

¹ Enyuma z'aho, bābwira Yozefu mpu: «Lola oku sho alwazire!» Yozefu arhōla abagala bombi, Menashè na Efrayimu, bagenda boshi. ² Banacimanyisa Yakobo, mpu: «Lola, mugala wawe Yozefu oyo ayishire emunda oli.» Israheli acihangāna, abwarhala oku ncingo. ³ Yakobo abwira Yozefu, erhi: «Nyamuzinda-Ogala-Byoshi ambonekîre aha Luzu omu cihugo ca Kanani angisha. ⁴ Anambwira, erhi: Najira oyololoke, nakuluza, nakujira ohinduke mwandu gwa mashanja, eci cihugo nacihà iburha lyawe enyuma zawe cibe cabo ensiku zoshi.» ⁵ Aba bana bawe baburhiragwa e Misiri embere nyîshe aha burhambi bwawe, bakola bana bâni: Efrayimu na Menashè bakola b'omu bana bâni aka Rubeni na Simoni. ⁶ Ci abana wāburhaga enyuma z'abo, babā bawe; bakaz'iderhwa amazino ga bakulo babo bunya-kashambala. ⁷ Amango narhengaga e Padani, nalengana, nyoko Rasheli afira omu cihugo c'e Kanani, erhi rhunaciri omu njira, rhucisigazize lugendo lusungunu ruhike aha Efrata; ho nanamubishire aho oku njira, yo erigi e Betelehemu eyo. ⁸ Israheli abona abana ba Yozefu bombi adōsa, erhi: «Bahi aba?» ⁹ Naye omugala, erhi: «Bo bana Nyamuzinda ampîre eno munda abo.» Ishe ashuza erhi: «Obanderhere mbagishe.» ¹⁰ Amasu ga Israheli gâli gakola garhamire n'obushosi, arhacibonaga. Yozefu anacibashegeza hali ye, naye abanûnugurha anabahôbera. ¹¹ Israheli anacibwira Yozefu, erhi: «Ntali manyire oku nacibona obusu bwawe, ci lolaga oku Nyamuzinda amanyereka ciru n'iburha lyawe.» ¹² Yozefu abayegûla abarhenza aha madwi g'îshe, anafukama ayunama, amalanga gahuma oku idaho. ¹³ Yozefu abagwarha bombi: Efrayimu omu kulyo kwage, mpu lyo aja ebwa kumosho kwa Israheli na Menashè omu kumosho kwage, mpu lyo aja ebwa kulyo kwa Israheli, anabashegeza hali ye. ¹⁴ Israheli alambûla okuboko kwage kulyo, akuhira oku irhwe lya Efrayimu ye wali murho n'okuboko kwage kumosho oku irhwe lya Menashè, omu kurhahêkanya amaboko, ebwa kuba Menashè ye wali nfula. ¹⁵ Erhi àkola àgisha Yozefu amubwira, erhi: «Nyamuzinda, ababusi bâni Abrahamu na Izaki bakazag'ilambagira embere zage, ye Nyamuzinda onyabula kurhenga mbà ho kuhika ene, ¹⁶ Malahika wandikūzagya muli

ngasi mabi, agishe aba bana. Izino lyani n'izino lya balarha Abrahamu na Izaki libalamiremwo, baluge banayololoke hano igulu.»¹⁷ Yozefu abona oku ishe ahebire okuboko kwage kulyo oku irhwe lya Efrayimu, agaya, agwarha okuboko kw'ishe akurhenza kuli Efrayimu akudekereza oku irhwe lya Menashè.¹⁸ Yozefu abwira ishe, erhi: «Arhali ntyo, larha, bulya oyu ye mukulu, ohebe okuboko kwawe kulyo oku irhwe lyage.»¹⁹ Cikwone ishe alahira ederha, erhi: «Mmanyire mwana wani, mmanyire, naye abà ishanja, naye aluga, cikwone mulumuna wage ye wabà n'obuhashe bunene kumulusha, n'iburha lyage lyabà mwandu gwa mashanja.»²⁰ Olwo lusiku abagisha ntya: «Mwoyo mwe Bene Israheli bakaz'igisha omu kuderha izino linyu, mpu: «Nyamuzinda akujire aka Efrayimu na Menashè.» Abà Efrayimu ye aheba embere za Menashè.²¹ Oku bundi Israheli abwira Yozefu, erhi: «Lola oku nkola naiing'iciffira. Cikwone Nyamuzinda ayôrha ali haguma ninyu, anamushubize omu cihugo ca bashakulûza binyu.»²² Niono, nkuhîre Sikemi mwanya gurhalusire ebya bakulu bawe, gwo nanyagaga Abaamoriti n'engôrho zabo haguma n'omuherho gwani.»

Genesis 48: 1

וְהָיָה אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה הִנֵּה אֲבִיךָ חָלֵה וַיִּקְרָח אֶת־שֵׁנֵי בְנָיו עִמּוֹאֶת־מְנַשֶּׁה וְאֶת־אֶפְרַיִם: 2 וַיִּגְדַּל לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְנֵךְ יוֹסֵף בָּא אֵלַיךָ וְיִתְחַזֵּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל־הַמֶּטֶה: 3 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־יוֹסֵף אֵל שְׂדֵי נְרָאֵה־אֵלַי בְּלוּז בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיְבָרֶךְ אֹתִי: 4 וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנְנִי מִפְּרֹךְ וְהַרְבִּיתִּךְ וְנִתְתִּיךְ לְקַהֵל עַמִּים וְנִתְתִּי אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִעְיָךְ אַחֲרַיךָ אַחְזַת עוֹלָם: 5 וְעַתָּה שְׁנֵי־בְנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לָךְ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־בָּאִי אֵלַיךָ מִצְרַיִם לִי־הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כְּרָאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יְהוּדָה: 6 וּמוֹלַדְתְּךָ אֶשְׂרָה־וּלְדֹת אַחֲרֵיהֶם לָךְ יְהִיו עַל שֵׁם אֲחֵיהֶם יִקְרָאוּ בְּנִחְלָתָם: 7 וְאָנֹכִי בָבְאִי מִפְּנֵן מַתָּה עָלַי רַחֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּדָרֶךְ בְּעוֹד כְּבָרְתִּי אֶרֶץ לְבָא אֶפְרַתָּה וְאֶקְבְּרָה שָׁם בְּדָרֶךְ אֶפְרַת הוּא בֵּית לְחֵם: 8 וַיֹּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִ־אֵלֶּה: 9 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר־גִּיתָ לִי אֵלֶּהִים בְּזֶה וַיֹּאמֶר קְחֵם־בָּא אֵלַי וְאֶבְרַכֵּם: 10 וַיַּעֲבִי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזְּקֵן לֹא יוּכַל לְרַאֲוֹת וַיִּגַּשׁ אֹתָם אֵלָיו וַיִּשְׁק לָהֶם וַיַּחֲבֹק לָהֶם: 11 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף רְאֵה פָנַיךָ לֹא פָלַתִּי וְהִנֵּה הָרָאָה אֹתִי אֵלֶּהִים גַּם אֶת־זְרַעְךָ: 12 וַיִּוְצֵא יוֹסֵף אֹתָם מֵעַם בְּרָכִיו וַיִּשְׁתַּחֲוּ לִפְנֵי אֶרְצָה: 13 וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶת־אֶפְרַיִם בְּיָמִינוֹ מִשְׁמָאל וְיִשְׂרָאֵל וְאֶת־מְנַשֶּׁה בְּשִׁמְאלוֹ מִיָּמִין יִשְׂרָאֵל וַיִּגַּשׁ אֵלָיו: 14 וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת־יָמָיו וַיָּשֶׁת עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם וְהוּא הֶעָלִיר וְאֶת־שְׁמָאלוֹ עַל־רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שְׁכַל אֶת־יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה הִבְכוֹר: 15 וַיְבָרֶךְ אֶת־יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלְכוּ אֲבֹתַי לִפְנֵי אַבְרָהָם וַיְצַחֵק הָאֱלֹהִים הַרְעִה אֹתִי מֵעוֹדִי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה: 16 הַמְלֶאךָ הַגָּאֵל אֹתִי מִכַּל־רַע יְבָרֶךְ אֶת־הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וַיִּשֶׂם אֲבֹתִי אַבְרָהָם וַיְצַחֵק וַיְדַגּוּ לְרֵב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: 17 וַיֹּרָא יוֹסֵף כִּי־יָשִׁית אָבִיו יָדָיו עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיִּרַע בְּעֵינָיו וַיִּתְמַךְ יָדָיו עַל־הַסִּיר אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ־אֶפְרַיִם עַל־רֹאשׁ מְנַשֶּׁה: 18 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָבִיו לֹא־כֵן אָבִי כִי־זֶה הִבְכֹּר שֵׁים יְמִינֶךָ עַל־רֹאשׁוֹ: 19 וַיִּמָּאֵן אָבִיו וַיֹּאמֶר יַעֲתִי בְנִי יַדְעִתִּי גַם־הוּא יְהִי־לְעַם וְגַם־הוּא יִגְדַל וְאוֹלָם אֲחִיו הַקָּטָן יִגְדַל מִמֶּנּוּ וְזָרְעוֹ יְהִי מְלֹא־הַגּוֹיִם: 20 וַיַּבְרַכֵּם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּךָ יְבָרֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וַיִּשֶׂם אֶת־אֶפְרַיִם לְפָנֵי מְנַשֶּׁה: 21 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הִנֵּה אָנֹכִי מֵת וְהִנֵּה אֱלֹהִים עִמָּךְ וְהַשֵּׁב אֹתְךָ אֶל־אֶרֶץ אֲבֹתֶיךָ: 22 וְאָנֹכִי נֹתֵת לָךְ שְׁכֵם אֶחָד עַל־אֶחָיִךְ אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֶמְרִי בְּחַרְבִּי וּבְקִשְׁתִּי: 23

49

Yakobo agisha abagala oku banali ikumi na babirhi

¹ Yakobo ahamagala abagala ababwira, erhi: «Muje haguma mmubwire ebyamuyishira omu nsiku zàyisha.»² Bene Yakobo, muje haguma, muyumvirhize.³ Rubeni w'e nfula yani, we misi yani we mburho ntanzi y'obugabo bwani, we lunjwire-ifêka, we lunjwire-buhashe; ⁴ lunjwire-luka w'amishi, orharhîmukwe, bulya washonîre oku ncingo ya sho, wahemwire encingo yani erhi oyishonera kwo! ⁵ Simoni na Levi bali baguma balondana, emishîgi yabo bayihisize oku bushwinjiro. ⁶ Omurhima gwani gurhahîraga gukaja omu ihano lyabo, bulya bâyisire abantu omu burho bwabo n'omu bukunizi bwabo, barhungula empanzi. ⁷ Bukahera obukunizi bwabo, bulya bwarhalusire olugero, bukahera obudârhi bwabo, bulya bwabîre bwa buminya. Nabagabanya muli Yakobo, nabashandabanya muli Israheli. ⁸ Nawe Yuda, bene winyu banakukuze; okuboko kwawe kugwarhîre abanzi bawe aha igosi, bagala ba sho banayuname embere zawe. ⁹ Yuda ali ntale nto, wamayinamuka warhenga oku nsimba, mwana wani! Ashurhamire, agwishira nka ntale, nka ntale nkazi: ndi wankacyizûsa? ¹⁰ Ishungwe lirhakarhenga omu mwa Yuda, n'akarhi k'oburhegesi karhakarhenga omu magulu gage, kuhika nnako ayîshe; ye amashanja goshi ganayumve. ¹¹ Ashwekîre endogomi yage oku muzabibu, n'akanina k'endogomi yage oku ishami ly'omuzabibu. ¹² Amasu gage gadukwire n'idivayi, n'amino gage gayeruhire n'amarhà. ¹³ Zabuloni ayubasire oku burhambi bw'enyanya, hala amârho gasîka; lubibi na Sidomu. ¹⁴ Isakari, ye ndogomi ndârhi, egwishire omu karhî k'ecôgo. ¹⁵ Abwine oku okuluhûka kubà kwinja, n'oku ecihugo ciba cinunu; omugongo gwage agurhezire omuzigo, ahindusire mujà wa kubarhula emicimba. ¹⁶ Dani ye katwa-manja k'olubaga lwage, nka ngasi ishanja ly'Israheli. ¹⁷ Dani abè njoka elingira oku njira, abè mpiri eri omu njira, ekâlumira ebiterusi oku cisenyi, omulwi oyitamirekwo anakumbe lugali. ¹⁸ Bucire bwawe ncîkubagire yagirwa Nyamubâho. ¹⁹ Gadi, ba-rhûla-rhugabe bamushokôla naye abashokôla anabarhulubire oku kansisira. ²⁰ Asheri, omugati gwage kushushagira gushushagira, yeyikuza mwami. ²¹ Nefutali, ye kashafu kabidu, ko kaburha banji na binja. ²² Yozefu, ye mulandirà gwa muzabibu guyâna bwenêne, mulandirà murhwere aha

iriba, amashami gagwo garhalusire olukuta. ²³ Emandabisonga zamulibuzize, zamulasha zanamuyishakwo. ²⁴ Ci omuherho gwage, gurhahuligana, amaboko gage, gabangaduke, oku buhashe bw'Ogala-byoshi wa Yakobo, oku burhabâle bwa lungere, Kabuye k'Israheli. ²⁵ Oku buhashe bwa Nyamuzinda wa sho, yene akurhabâle, oku buhashe bw'Ogala byoshi, yene akugishire. Emigisho y'emalunga enyanya, omugisho gw'omu nyenga y'ekuzimu, emigisho y'enda n'ey'ibêre, ²⁶ migisho ya sho elushire emigisho y'omu ntondo za mira, kuhika aha bwinja bw'entondo z'ensiku n'amango, esimikire oku irhwe lya Yozefu, oku malanga g'omuluzi wa bene wabo. ²⁷ Benyamini ali cihazi oshamula, sêzi ashanshanyule omunyama gwage, bijingo agabe omunyago.» ²⁸ Yo milala ikumi n'ibirhi eyo; kwo îshe ababwizire ntyola erhi akola abagisha. Aha ngasi muguma omugisho gumukwanine.

Okufâ kwa Yakobo

²⁹ Oku bundi àbahà eri irhegeko, erhi: «Nkola naj'ishanga bene wirhu; mumbîshe aha burhambi bwa balarha omu lukunda luli omu ishwa lya Efroni-Muhititi, ³⁰ omu lukunda lw'ishwa lya Makipela aba ishiriza lya Mambri, omu cihugo ca Kanani: liryala Abrahamu aguliraga Efroni Muhititi, mpu lubè luvumbu lwage. ³¹ Mwo babishire Abrahamu bo na mukâge Sara; aho ho babishire Izaki bo na mukâge Rebeka, nani mwo nabishire Leya. ³² Ishwa haguma n'olukunda luli muli ryo, babiguliraga bene Heti.» ³³ Erhi Yakobo ayus'ihâ abagala ago mahano, ashubiza amagulu gage oku ncingo, arhenga mwo omûka , bamuhira kuli b'îshe.

Genesis 49: 1

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל-בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר-יִקְרָא אֲתֶכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים: 2 הַקְּבֹצוּ וְשָׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְשָׁמְעוּ אֶל-יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם: 3 רְאוּבֵן בְּכֹרִי אֶתְּהָ כָּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי יִתֵּר שְׂאֵת וַיִּתֵּר עַד: 4 פָּחַד כַּמִּים אֶל-תּוֹתֵר כִּי עָלִית מִשְׁקָבִי אֲבִיר אֶז חֲלַלְתָּ יְצוּעֵי עֵלְהָ: 5 פֶּ5 שָׁמְעוּן וְלוֹי אַחִים כָּלִי חֲמֵס מְכַרְתֵּיהֶם: 6 בֹּסֶדֶם אֶל-תְּבֹא נַפְשִׁי בְּקֹהֶלֶם אֶל-תִּתְחַד כְּבֹדִי כִּי בֹאפֶם הָרְגוּ אִישׁ וּבְרָצִנָם עַקְרוּ-שִׁשׁוֹר: 7 אַרְוֹר אָפֶם כִּי עָז וְעִבְרַתְּם כִּי קָשְׁתָה אֲחִלְקֶם בִּיעֲקֹב וְאַפִּיצֶם בְּיִשְׂרָאֵל: 8 ס מִהוֹדָה אֶתְּהָ וַיְדוּךְ אֲחִירִי יָדְךָ בְּעֶרְףְּ אֲבִירִי יִשְׁתַּחֲוֶה לָךְ בְּנֵי אֲבִירִי: 9 גֹּזֹר אַרְיֵה! הוֹדָה מִטְרָף בְּנֵי עָלִית כָּרַע רַבֵּץ פֶּאֲרֵיָה וּכְלָבִיא מִי יְקִימָנוּ: 10 לֹא-יִסוֹר שִׁבְטֵ מִהוֹדָה וּמַחֲקֶק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי-יָבֵא שִׁילָה וְלוֹי יִקְהֶת עִמָּיִם: 11 אֶסְרִי לְגִפְּן עֵירָה וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֶתְנֹו כֶּסֶס בֵּינָן לְבָשׁוּ וּבָדַם-עַנְבִּים סוּתָה 12 חֲכִילִי עֵינָיִם מִיָּין וּלְכַן-שָׁנִים מִחֲלָב: 13 זְבוּלָן לְחוּף יָמִים יִשְׁבֵּן וְהוּא לְחוּף אֲנִיּוֹת וַיִּרְכְּתוּ עַל-צִידָן: 14 יִשְׁשַׁכֵּר חֲמֹר גָּרַם רַבֵּץ בֵּין הַמִּשְׁפָּתִים: 15 וַיִּרְא מִנְחָה כִּי טוֹב וְאֶת-הָאֶרֶץ כִּי נַעֲמָה וַיֵּט שָׁכְמוֹ לִסְבֹּל וַיְהִי לְמִסַּע-עַבְדִּ: 16 ס דָּן דָּן יָדִין עַמּוֹ כְּאֶחָד שְׁבֹטֵ יִשְׂרָאֵל: 17 יְהִי-דָן נֶחֱס עַל־דָּרָךְ שְׁפִיפֹן עַל־אֶרֶץ הַנֶּשֶׁךְ עַקְבִּי-סוֹס וַיִּפֹּל רַכְבּוֹ אַחֲוֹר: 18 לִישׁוּעַתְךָ קִינִיתִי יְהוָה: 19 גָּד גָּדוּד יִגְדִּינוּ וְהוּא יָגֵד עֲקֹב: 20 ס מֵאֲשֶׁר שָׁמְנָה לְחִמּוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעֲדֵנֵי-מֶלֶךְ: 21 ס נִפְתָּלִי אֵילָה שְׁלַחָה הַנְּתָן אֲמֵרִי-שִׁפְרָ: 22 בֵּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֵּן פֶּרֶת עַל־עֵין בְּנוֹת צַעֲדָה עַל־שׁוֹר: 23 וַיִּמְרָרְהוּ וַרְבוּ וַיִּשְׁטַמְהוּ בַעֲלֵי חֲצִים: 24 וַתִּשָּׁב בְּאִיתָן קִשְׁתּוֹ וַיִּפְּזוּ זְרָעֵי יָדָיו מִיַּד אֲבִיר יַעֲקֹב מִשֶּׁם רַעָה אֲבִיר יִשְׂרָאֵל: 25 מֵאֵל אֲבִיר וַעֲזָרָךְ וְאֵת שִׁדִּי וַיִּבְרַךְ בְּרִכְתְּ שְׁמִיִם מַעַל בְּרִכְתְּ תְהוֹם רַבְּצַת תַּחַת בְּרִכְתְּ שְׁדִים וְנַחֲם: 26 בְּרִכְתְּ אֲבִיר גְּבֹרָה עַל-בְּרִכְתְּ הוֹרִי עַד-תִּצְאָתָּ גִבְעַת עוֹלָם תְהִיִן לְרֵאשׁ יוֹסֵף וַיִּקְדָּדְךָ נְזִיר אֲחִיו: 27 בְּנֵי מִן זָאֵב יִטְרֹף בְּבֹקֵר יֵאכֵל עַד וְלַעֲרָב יִחַלֵּק שָׁלָל: 28 כָּל-אֵלָה שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל שָׁנִים עֶשְׂרִי זֹאת אֲשֶׁר-דָּבָר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיִּבְרַךְ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כְּבָרְכְתּוּ בְרַךְ אוֹתָם וַיֹּאמֶר אֵלָהֶם אֲנִי נֹאסֹף אֶל-עַמִּי קְבֹרוּ אֶתִּי אֶל-אֲבֹתֵי אֲלֵהֶם עֲרָה וַיִּבְרַךְ שְׁדָה בְּפָרוֹן הַחַתִּי: 30 בְּמַעֲרָה אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי-מִמְרָא בְּאֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם אֶת-הַשָּׂדֶה מֵאֵת עֶפְרוֹן הַחַתִּי לְאַחֲזֵת-קְבֹר: 31 שְׁמָה קְבֹרוּ אֶת־אַבְרָהָם וְאֵת שָׂרָה אֲשֶׁלּוּ שְׁמָה קְבֹרוּ אֶת־יִצְחָק וְאֵת רַבְּקָה אֲשֶׁלּוּ וְשְׁמָה קְבֹרְתִי אֶת־לָאָה: 32 מִקְנֶה הַשָּׂדֶה וְהַמַּעֲרָה אֲשֶׁר-בָּו מֵאֵת בְּנֵי-חַת: 33 וַיִּכַּל יַעֲקֹב לְצוֹת אֶת־בְּנָיו וַיֹּאסֹף רַגְלָיו אֶל-הַמַּטָּה וַיְגַע וַיֹּאסֹף אֶל-עַמִּיו:

50

Okubishwa kwa Yakoba

¹ Yozefu acikweba oku mugogo gw'îshe, akaz'ilaka anamunûnugurha. ² Oku bundi arhegeka abafumu bakazag'imukolera mpu bashîge îshe omugavu. Abafumu bagwira bashîga Israheli. ³ Bajira ogwo mukolo nsiku makumi ani, bulya zo nsiku banakolesa ezo nka bashîga omugavu. Abanyamisiri bàmulakira nsiku makumi gali nda. ⁴ Erhi ezo nsiku z'emishîbo zihwa, Yozefu àganîrira ntya omu bwami bwa Faraoni, erhi: «Akaba muli bîra bâni, mumpikize ebi binwa omu marhwiri ga Faraoni: ⁵ Larha andahirize ambwira, erhi: Lola oku nkola nafâ; wambisha omu nshinda nahumbisagya omu cihugo ca Kanani. Nalonza okuja eyo munda; ngend'ibisha yo larha nangaluke.» ⁶ Faraoni ashuzâ, erhi: «Osôke ogend'ibisha sho nk'oku anakulahirizagya. ⁷ Yozefu asôka agend'ibisha îshe. Bagenda haguma naye: abarhambo ba Faraoni boshi, abarhonyi b'omu bwami, n'abagula b'omu cihugo ca Misiri boshi ⁸ n'ab'omu mulala gwa Yozefu boshi, bakulu bage n'ab'omu mulala gw'îshe; barhasigaga e Gosheni abarhali abana barho, ebintu binyinyi n'ebinenene. ⁹ Basôka haguma naye, engâlè n'abêrekeza bazihêka, gwâli muzinzi gurhali munyi. ¹⁰ Erhi bahika aha Goren-Ha-Atadi, ishiriza lya Yordani, babanda endûlù yashakanyâ, Yozefu ashub'ishîba îshe nsiku nda. ¹¹ Abanyakanani erhi babona eyo mishibo aha Goren-Ha-Atadi baderha, mpu: «Loli okushîba kunene kw'Abanyamisiri». Co cirhuma baderha aho mpu bo Abeli-Misirayimu, aho bantu babâ aha ishiriza lya Yordani. ¹² Abagala bamujirira nk'oku anali abarhegesire. ¹³ Bamuhêka omu cihugo ca Kanani, bagend'imubisha omu lukunda lw'ishwa lya Makipela, Abrahamu aguliraga Efroni-Muhititi, mpu

lube luvumbu lwage, aha ishiriza Iya Mambri. ¹⁴ Erhi bayusa okubisha îshe, Yozefu anacishubira e Misiri, boshi na bakulu bage, na ngasi bandi banalibabalusize ebwa kuj'ibisha îshe.

Ensiku nzinda za Yozefu

¹⁵ Bene wabo Yozefu, erhi babona îshe amafà, baderha, mpu: «Erhi Yozefu akarhukolera nka bashombanyi bage, akanarhugalulira amabi nk'oku rhwanmujiriraga kubi?» ¹⁶ Banacirhuma abagend'ibwira Yozefu, erhi: «Sho asizire akanwa embere afe, adera, erhi: ¹⁷ Kwo mwabwira Yozefu ntya, erhi: Mâshi, obabalire bene winyu obubi bwabo, n'ecâha cabo, bulya kuligo bakukolîre. Bunola nkolaga nkuhûnyire, obabalire obubi bwa bambali ba Nyamuzinda wa sho». Yozefu avugumula emirenge erhi ayumva ebinwa bamubwiraga. ¹⁸ Bene wabo bone bayisha, bacîrhimba aha magulu gage, erhi: «Rhwono! Rhuli bajà bawe.» ¹⁹ Yozefu abashuza, erhi: «Mâshi, murhayobohaga, ka niono nankacibira ahâli ha Nyamuzinda? ²⁰ Mwâlî mulonzize okunjirira amabi, Nyamuzinda yehe alonza okurhenzamwo aminja, mpu Iyo oku kwamayisha ene kubà mpu anafungire omûka gw'olubaga lurhali lunyi. ²¹ Kuziga murhaciobohaga cici, nàmulera bwinja mweshi n'abana binyu.» Abarhûliriza anababwira akanwa kabagwa oku murhima. ²² Ntyo Yozefu abêra e Misiri obwo, ye n'omulala gw'îshe. Alama myaka igana n'ikumi. ²³ Yozefu abwine abinjikulûza b'emwa Efrayimu n'abana ba Makiri, mwene Menashè; oku madwi ga Yozefu bâburhirwe! ²⁴ Yozefu abwira bene wabo, erhi: «Niono nkola nafà, ci kwone Nyamuzinda amurhandûla, amusôsa murhenge muli cino cihugo, muje muli ciryâ cihugo alaganyagya oku aha Abrahamu, Izaki na Yakobo». ²⁵ Yozefu alahiriza bene Israheli, erhi: «Amango Nyamuzinda amurhandûla, munasokane amavuha gâni kurhenga eno.» ²⁶ Yozefu afà erhi akola agwerhe myaka igana n'ikumi. Bamushîga omugavu banamuhira omu isanduku e Misiri.

Gensis 50 :1

וַיִּפֹּל יוֹסֵף עַל-פְּנֵי אָבִיו וַיִּבֶךְ עָלָיו וַיִּשְׁקֶלּוּ: 2 וַיֹּצֵא יוֹסֵף אֶת-עַבְדָּיו אֶת-הַרְפָּאִים לְחֹטֵט אֶת-אָבִיו וַיַּחְנְטוּ הַרְפָּאִים אֶת-יִשְׂרָאֵל: 3 וַיִּמְלֵאוּ-לוֹ אַרְבָּעִים יוֹם כִּי כֵן מִלְאוּ יְמֵי הַחַיִּים וַיִּבְנוּ אֹתוֹ מִצְרַיִם שִׁבְעִים יוֹם: 4 וַיַּעֲבְרוּ יְמֵי בְּכִיתוֹ וַיִּדְבֶּר יוֹסֵף אֶל-בְּרִית פְּרֹעָה לֵאמֹר אִם-נָא מִצְאֵתִי חַן בְּעֵינֶיכֶם דַּבְּרוּ-נָא בְּאָזְנִי פְרֹעָה לֵאמֹר: 5 אֲבִי הַשְּׂבִיעֵנִי לֵאמֹר הִנֵּה אֲנִי מֵת בְּקִבְרֵי אֲשֶׁר כָּרַתִּי לִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן שְׁמֵהֶתְקַבְּרֵנִי וְעַתָּה אֶעֱלֶה-גַּם וְאֶקְבְּרָה אֶת-אָבִי וְאִשׁוּבָה: 6 וַיֹּאמֶר פְּרֹעָה עָלָה וַיִּקְבֹּר אֶת-אָבִיו כַּאֲשֶׁר הִשְׂבִיעָה: 7 וַיַּעַל יוֹסֵף לִקְבֹּר אֶת-אָבִיו וַיַּעַל אֹתוֹ כָּל-עַבְדָּי פְּרֹעָה זָקְנֵי בֵיתוֹ וְכָל זָקְנֵי אֶרֶץ-מִצְרָיִם: 8 וְכָל בְּרִית יוֹסֵף וְאָחִיו וְכִית אָבִיו רָק טַפֵּם וְצִאָנָם וַיִּקְרָם עִזָּבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן: 9 וַיַּעַל עַמּוֹ גַּם-רַכָּב גַּם-פָּרָשִׁים וַיְהִי הַמַּחֲנֶה כְּכַד מֵאָד: 10 וַיָּבֵאוּ עַד-גֵּרֶן הָאֹטֶד אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ-שָׁם מִסֹּפֶד גָּדוֹל וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אֲבֵל שְׁבַע יָמִים: 11 וַיֵּרָא יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי אֶת-הָאֲבֵל בְּגֶרֶן הָאֹטֶד וַיֹּאמְרוּ אֲבָל-כְּכַד זֶה לְמִצְרַיִם עַל-כֵּן קָרָא שְׁמָהּ אֲבֵל מִצְרַיִם אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן: 12 וַיַּעֲשׂוּ בְנָיו לוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּם: 13 וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ בְּבִיּוֹ אֶרֶץ כְּנָעַן וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בַּמַּעֲרָת שְׁדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר קִנְיָה אַבְרָהָם אֶת-הַשְּׂדֵה לְאַחֲזֵת-לְקַבֵּר מֵאֵת עֶפְרָן הַחַתִּי עַל-פְּנֵי מַמְרָא: 14 וַיִּשָּׁב יוֹסֵף מִצְרָיִם הוּא וְאָחִיו וְכָל-הָעֹלָם אֹתוֹ לִקְבֹּר אֶת-אָבִיו אַחֲרֵי קִבְרוֹ אֶת-אָבִיו: 15 וַיֵּרָאוּ אַחֵי-יוֹסֵף כִּי-מֵת אָבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף וְהַשֵּׁב יִשִּׁיב לָנוּ אֵת כָּל-הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ: 16 וַיֹּצִיֵא אֶל-יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִי צִוָּה לִפְנֵי מוֹתוֹ לֵאמֹר: 17 כֹּה-תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אֲנִי נָא שָׂא נָא פְּשַׁע אַחִי וְחַטָּאתָם כִּי-רָעָה גָּמְלוּךְ וְעַתָּה שָׂא נָא לִפְשַׁע עַבְדִּי אֱלֹהֵי אָבִיו וַיִּבֶךְ יוֹסֵף בְּדַבְּרָם אֵלָיו: 18 וַיִּלְכֹּד גַּם-אָחִיו וַיִּפְּלוּ לִפְנָיו וַיֹּאמְרוּ הֲגַם לָךְ לַעֲבָדִים: 19 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף אֶל-תִּירָאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי: 20 וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשַׁבָה לְטֹבָה לְמַעַן עֲשֶׂה כִּי-יִהְיֶה לְהַחִיית עַם-רַב: 21 וְעַתָּה אֶל-תִּירָאוּ אֲנִי אֶכְלָל אֶתְכֶם וְאֶת-טַפְכֶם וַיִּנַּחֵם אוֹתָם וַיִּדְבֶּר עִלְיָהֶם: 22 וַיִּשָּׁב יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם הוּא וְכִית אָבִיו וַיְחִי יוֹסֵף מֵאָה וְעֶשְׂרֵת שָׁנָיִם: 23 וַיֵּרָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שְׁלֹשִׁים גַּם בְּנֵי מְכִיר בֶן-מְנַשֶּׁה יְלָדוֹ עַל-בְּרֵכֵי יוֹסֵף: 24 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אָחִיו אֲנִי מֵת וְאֱלֹהִים פִּקְדוּ אֶתְכֶם וְהַעֲלֶה אֶתְכֶם מִן-הָאֶרֶץ הַזֹּאת אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לֵיחֶזֶק וְלִיעֻקָּב: 25 וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת-בְּנָיו יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פִּקְדוּ אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלֵתֶם אֶת-עַצְמֹתַי מִזֶּה וַיִּמָּת יוֹסֵף בֶּן-מֵאָה וְעֶשְׂרֵת שָׁנָיִם וַיַּחְנְטוּ אֹתוֹ וַיִּשֶׂם בְּאֵרוֹן בְּמִצְרַיִם: